

6 D. 440

In antwoord op Uw schrijven dd. 27 Januari 1947, No.B.83, heb ik de eer U het volgende te berichten:

1. Prof.Dr.K.L.BELLON is R.K.priester en hoogleraar aan de R.K.Universiteit te Nijmegen en zeer vermoedelijk aldaar woonachtig.
2. Henricus Johannes Petrus Josephus GOEDMAKERS, geb. te 's-Hertogenbosch 14 Maart 1906, advocaat en procureur, is woonachtig te Amsterdam, Keizersgracht no. 179. Goedmakers is ongehuwd en belijdt de R.K.Godsdienst. In perceel Keizersgracht 179 is het Secretariaat gevestigd van de Vereniging "Noord-Zuid" (Nederland-Vlaanderen).
3. Met Dr.v.d.Poel wordt bedoeld: Drs.Antonius Jacobus Laurens van der POEL, geb. te Rotterdam 11 October 1891, leraar aan het R.K.Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, Liesboschlaan 225. Drs.v.d.Poel dook in 1942 onder en had een leidende functie in de illegaliteit te Breda. Na de bevrijding werd hij benoemd tot Commissaris bij het Militair Gezag. Hij is thans lid van de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en tevens voorzitter van de "Brabantse Beweging". De illegale kringen, waarin hij zich destijds bewoog, hebben sinds enige tijd een Kerngroep van oud-illegalen, meest Katholieken, gevormd, die zich bezighoudt met de bestrijding van het communisme. Van bedoelde Kerngroep is Drs.v.d.Poel leider voor de provincie Noord-Brabant.
4. De door U bedoelde SCHIPHORST zou als journalist werkzaam zijn voor de N.V."Spaarnestad" te Haarlem, welke N.V. o.a. uitgeefster is van het R.K.dagblad "de Tijd". Schiphorst zou momenteel een der hoofdpersonen zijn in de "avantgarde" der Katholieke culturele kringen.
5. Bernard J. VERHOEVEN, geb. te Arnhem 19 April 1897, verblijft vermoedelijk op het R.K. Gemeenschapsoord "Drakenburgh" te Baarn. Zijn belangstelling voor de "groot-Nederlandse" beweging heeft geen politieke inslag. Hij is voorstander van een zo nauw mogelijke samenwerking tussen litteratoren in Nederland en België. Verhoeven is een dromer en dichter, doch geenszins een strijder.

De personalia van Bellon en Schiphorst zijn op het ogenblik nog niet bekend, doch deze gegevens zullen U zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

Dr. H. Speyer,
E r u s s e l.

B.10730.

R. MN. 2x. GEHEIM.

Vereeniging Noord-Zuid.

Volgens een van niet te controleeren zijde ontvangen mededeeling zou aan het, van 26-28 October 1946 in België gehouden "Groot Nederlandsch Congres der Katholieken van Noord en Zuid", o.a. zijn deelgenomen door:

1. den U bekenden Dr. A.v.d. POEL, uit Breda;
2. zekeren J. SCHIPHORST, verdere gegevens onbekend;
3. Bernard VERHOEVEN, deze was medewerker van het voormalige weekblad "Christofoor".

Ik verzoek U mij omtrent genoemde personen nadere inlichtingen te willen verstrekken, zoo mogelijk onder opgave van hun volledige personalia, terwijl ik het op prijs zal stellen, indien met dit onderzoek eenigen spoed kan worden be tracht.

Het Hoofd van den
CENTRALEN VEILIGHEIDSDIENST
Namens dezen:

J.G. Grabbendam.

Aan:
Den Heer B. Wijlhuizen
Marathonstraat 24
B R E D A.

Coll: *dlf*

B/83

27/1/1947

BUREAU B	
Nummer:	
Datum:	14-2-47

Volgno.
1 FEB. 47
ACD/10730

Het zou mij aangenaam zijn indien U mij nadere gegevens en zoo mogelijk identiteit en nationaliteit zoudt kunnen verstrekken omtrent de hieronderstaande personen, welke deelgenomen zouden hebben aan het "Groot Nederlandsch Congres der Katholieken van Noord en Zuid", dat plaats vond op 26-28 October 1946. Zij worden geacht tot de meest vooraanstaande te behooren:
Prof. Dr. BELLON, dht GOEDMAKERS, Dr. VAN DER POEL, J. SCHIPHORST en B. VERHOEVEN.

PS 17479

knv

(Dr. H. Speyer)

Aan den Kolonel Mr. L. Einthoven,
Scheveningen

C. V. D.
=====

BUREAU D

Breda, 5 April 1947.

No: 124/-47-Geheim.

Nummer:	
Datum:	11-4-47

Volgno.
- 9 APR. 47
ACD/13381

Onderwerp: "Vereeniging Noord-Zuid".

Naar aanleiding van Uw schrijven, Nr: B.10730-Geheim, d.d. 14 Maart 1947, betreffende bevenvermeld onderwerp, moge ik U HoogEdelGestrenge voorloopig reeds het volgende berichten:

"Bij mijn bezoek aan Uw Bureau op Dinsdag, 1 dezer, had ik te dezer zake een onderhoud met den Heer H.C. Neervoort, waarbij deze mij mededeelde, dat aan het van 26-28 October 1946 in België gehouden "Groot-Nederlandsch Congres der Katholieken van Noord en Zuid", naast de in Uw schrijven genoemde Heeren, Drs. A.v.d. Poel, J. Schiphorst en Bernard Verhoeven, van Belgische zijde zou hebben deelgenomen een zekere Heer Bellion, die als links-geïntendeerd bekend zou staan.

Deze aangelegenheid bracht ik ter sprake bij mijn bezoek aan den Heer Dierick te Brussel, op j.l. Donderdag, 3 April, waarbij ik van dezen het volgende vernam:

"Naar aanleiding van de berichten, voorkomende in de Vlaamsch-Katholieke Dagbladen van einde October 1946, betreffende het van 26-28 October te BAARN (Nederland) gehouden "Groot Nederlandsch Congres der Katholieken van Noord en Zuid" waaraan ook door eenige vooraanstaande Katholieke Belgen zou zijn deelgenomen, verzocht de Belgische Minister van Justitie aan de "Veiligheid van den Staat" te Brussel, daarover nader te worden ingelicht.

Ten einde aan dit verzoek te kunnen voldoen, schreef de Heer D. op 22 Januari 1947 een briefje van den hieronder volgenden inhoud, hetwelk Z.W.E.G. den Heer Speyer ter handstelde, met verzoek, om in Nederland de gevraagde inlichtingen te trachten te bekomen:

"In verband met het "Groot Nederlandsch Congres der Katholieken van Noord en Zuid", dat plaats greep te BAARN van 26-28 October 1946, ontving ik gaarne inlichtingen over de meest vooraanstaande personen, die er aan deelnamen en o.a. over Prof. Dr. Bellen, dhr. Goedmakers, Drs. v.d. Poel, J. Schiphorst en B. Verhoeven.

Gelieve indien mogelijk, ook de identiteit en nationaliteit van de betrokken personen mede te delen.".....

22-1-47-.

Dit briefje liet den Heer Dierick door een zijner typistes in tweevoud typen, doch uit het, in het betrokken dossier te Brussel berustende duplicaat, bleek ons j.l. Donderdag

A a n
Den Heer Hoofd van den C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.
's-G R A V E N H A G E.

dag, dat bedoelde typiste bij vergissing, in plaats van "BAARN" de plaatsnaam "BOOM" (zijnde een dorp gelegen tusschen Antwerpen en Brussel) heeft getypt.

Tot heden heeft de heer D. hierop van den Heer Speyer nog geen antwoord ontvangen.

De bedoelde inlichtingen werden derhalve door den Heer D. niet gevraagd naar aanleiding van een van 26-28 October 1946 in België gehouden "Groot Nederlandsch Congres van Katholieken van Noord en Zuid", doch in verband met de op die datums te BAARN, gehouden bijeenkomst.

Voorts werd mij door den Heer D. medegedeeld, dat de naam "Bellion" in België - voor zoover bekend - in Katholieke- noch in politieke kringen, bekend is, en dat met dezen naam hoogstwaarschijnlijk wordt bedoeld, de in zijn briefje vermelden Prof. Dr. Bellon.

Naar de Heer D. meent, is deze Prof. Dr. Bellon, een Vlaamsch Priester, die sedert een aantal jaren in Nederland verblijft.

Volgens de hier te Breda verkregen inlichtingen, wordt met den Heer Bellon bedoeld: Prof. Dr. K. L. BELLON, R. K. Priester, Hoogleraar aan de R. K. Universiteit te Nijmegen in de faculteit: Godsdienstgeschiedenis en Godsdienstphilosophie, zeer vermoedelijk wonende te Nijmegen.

Blijkens een in mijn bezit zijnde naamlijst van de rekeninghouders bij den postcheque- en girodienst, van 1939, komt onder "Nijmegen" voor:

BELLON, K. L. - Prof. Dr. R. K. Universiteit, Nijhoffstraat, Nr: 9.-

Met den in Uw schrijven genoemden: Bernard VERHOEVEN, zou - volgens de hier verkregen inlichtingen - worden bedoeld:

De R. K. dichter en literator, Bernard Verhoeven, die verbonden zou zijn aan het "Katholiek Gemeenschapsoord "Drakenburgh", gevestigd op een landgoed van dienzelfden naam, gelegen onder de gemeente Baarn, in welk Gemeenschapsoord, ook het van 26-28 October 1946, plaats gehad hebbend Congres werd gehouden.

Ten aanzien van den in Uw schrijven genoemden J. Schiphorst, vernam ik, dat deze ook tot genoemd R. K. Gemeenschapsoord te Baarn zou behooren, doch vermoedelijk te Haarlem of in de omgeving van die stad zou woonachtig zijn.

Met Drs. A. v. d. Poel, wordt bedoeld, een leeraar aan het R. K. Lyceum te Breda, wonende alhier aan de Liesbeschlaan, waartrent ik U binnenkort volledige gegevens hoop te kunnen verstrekken.

Ook met betrekking tot vorengenoemden Verhoeven en Schiphorst, zal d. z. worden getracht nadere inlichtingen te bekomen, en met het resultaat hiervan zal ik U zoo spoedig mogelijk in kennis stellen."

C. V. D.

BUREAU B Breda

440
14 April 1947.

No: 132/-47-Geheim.

Nummers:

Datum:

14-4-47

Volgno.

17 APR 1947

ACD/13796.

Onderwerp: "Congres van "Brabantia Nostra.""

Bijlagen : één.

Hierbijgaand heb ik de eer U HoogEdelGestrenge te doen toekomen - mede ter attentie van den Heer Neervoort - een opgeplakt artikel uit het te Breda verschijnende R.K.Dagblad "DE STEM" van Maandag, 14 April 1947, betreffende het op j.l.Zaterdag, 12 dezer, op Huize "Berne", te Heeswijk, bij 's-Hertogenbosch gehouden congres van "Brabantia Nostra" en de "Brabantsche Beweging", naar den inhoud waarvan ik mij verwijzing moge veroorleven.

Naar te verwachten is, zal in het nu eerstvolgend verschijnend nummer van "Edele Brabant", welk veertien daags periodiek op 25 April a.s.uitkomt, het verloop van dit congres wel uitvoerig worden behandeld, in welk geval, ik dan daarop nader Uwe aandacht hoop te vestigen.

A a n

Den Heer Hoofd van den C.V.D.

J a v a s t r a a t, 68.

's-G R A V E N H A G E.

W.

CONGRES VAN BRABANTIA NOSTRA

BRABANTSCHЕ CULTUURRAAD

*Vrucht van de samenwerking
der standsorganisaties*

DEZEN ZOMER LANDDAG met OPENLUCHTSPEL te OIRSCHOT

ER STAAT in den cultureelen bongerd van Brabant veel op uitbotten, dat is gebleken op het congres van Brabantia Nostra en Brabantsche Beweging, dat ondergewoonte in de Norbertijnen van Berne (Heeswijk) gulle en charmante gastheeren vond.

Een feit van beteekenis is het allereerst, dat de oprichting van een Brabantschen Cultuurraad in een vergevorderd stadium van voor bereiding is. Door bemiddeling van Brabantia Nostra zullen de samenwerkende standsorganisaties in de Bisdommen Breda en Den Bosch dezen Cultuurraad op touw zetten en alle cultuur-scheppende en cultuur-richtende organisaties uitnodigen eraan deel te nemen. Het eerste werk zal zijn een volledige documentatie aan te leggen van alles wat er aan cultureel werk in de beide bisdommen reeds leeft. Drs. Wijffels bracht deze verheugende mededeeling. De afdeling Vorming buiten Schoolverband van het Departement van Onderwijs heeft bij monde van haar hoofd Dr. K. Peters toegezegd ook alle medewerking te verlenen.

Dan is van belang wat de voorzitter Drs. A. v. d. Poel mededeelde omtrent den stand van zaken met het tooneel in Brabant. Het te Breda gevestigde Zuider-tooneel heeft zich bereid getoond nauw samen te werken met Brabantia Nostra en een door haar samen te stellen repertoire-commissie; het gezelschap is ook van plan resp. cursussen voor amateurtooneel in te richten en dit anderszins voor te lichten.

Verder wordt er onder leiding van Kees van Iersel een groot openluchtspel over het leven van St. Willebrord, geschreven door Jan Vriends, ingestudeerd. Het wordt te Oirschot opgevoerd door honderden medewerkenden als besluit van een Brabantschen Landdag, die aldaar dezen zomer wordt gehouden.

We hoorden voorts, dat de eerste Brabantsche volksmuziekschool in Boxtel wordt geopend en dat Brabantia Nostra dit ook elders hoopt te stimuleren.

Verslag is gedaan door den redacteur Jan Naaykens over den groei van het weekblad „Edele Brabant”, waarover men tevreden kan zijn. Het eerste nummer van een wetenschappelijke Brabantia-reeks is verder van de pers gekomen. De geschiedenis van Brabant gedurende eenige decennia der vorige eeuw wordt erin behandeld door Dr. Verberne. Hij vormt met Dr. Weynen en Dr. van Velthoven den redactie-staf van deze reeks.

Minder optimistisch waren de mededeelingen van Prof. v. d. Ven omtrent de stichting van een Brabantsch Gemeenschapshuis. 't Terrein van de Witte Bergen bij Oirschot wordt nog door de Don Bosco-stichting ter beschikking gesteld, doch de samenwerkende standsorganisaties zijn het

over deze aangelegenheid nog niet eens kunnen worden. Financieele bezwaren spelen daarbij ook een rol. Prof. v. d. Ven stelde de zaak nogal scherp, wat aan de debatten kleur gaf. Intusschen hoorden we van de zijde der standsorganisaties met nadruk zeggen: Het Gemeenschapshuis moet er in ieder geval komen.

De factor „geld” kwam telkens ter sprake. Opdat daardoor niet al te veel initiatieven braak moeten blijven liggen, is de stichting van een groot Brabant-fonds aangekondigd.

We hebben voor heden (o die plaatsruimte) maar in het kort aan gestipt, wat er aan „zakelijks” in deze geestelijk verrijkende dagen naar voren kwam. De geest was zeer opgewekt, wat ook bleek op den met zang en voordracht opge-luisterden Zaterdagavond. Terwijl men aan 't slot der bijeenkomst met groote aandacht luisterde naar een enthousiast woord van den Commissaris der Koningin Prof. de Quay, die belichtte hoe de overheid zich moet interesseeren voor al deze aangelegenheden zonder voogdijschap uit te oefenen, waarna de heer Bechtold, de hoofd-organisator van deze dagen, de kroon op het werk zette met een samen-vattende, toespraak.

DAGBLAD "DE STEM", te BREDA,

van Maandag, 14 April 1947.

W.

Eenigen tijd geleden vernam ik, dat Dr.A.v.d.Poel zich zoo nu en dan weer naar België begeeft, doch omtrent het doel dezer reizen kon men mij niet inlichten.

Met het oog op zijn politieke bedrijvigheid, waarvan hij vóór den oorlog steeds heeft doen blijken, werden door mij pogingen in het werk gesteld, daarentrent wat naders te vernemen.

Het resultaat hiervan is weergegeven in het hierbijgaande rapport, naar den inhoud waarvan ik moge verwijzen.

x

x

x

Het komt mij niet overbodig voor, hierbij het volgende onder Uwe aandacht te brengen:

Te Breda wonen twee personen genaamd: v.d.Poel, en wel:

1e.- de hiervorengenoemde:

Dr.Albert van de Poel, geboren te Diest(B.) 29 Mei 1898, van beroep ex-hoofdredacteur van een dagblad, wonende te Breda, Engelbrecht van Nassauplein, 154, en

2e.- Drs.Antonius Jacobus Laurens van der Poel, geboren te Rotterdam, 11 October 1891, leeraar Nat.Historie en Aardrijkskunde aan het R.K.Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, Liesboschlaan, 225.

Deze is lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor de K.V.P. en tevens voorzitter van de "Brabant-sche Beweging."

W.

14/54 -
0/440

Dr. Albert van de Poel, Engelbrecht van Nassauplein 154 te Breda is in hoofdberoep nog steeds in dienst van de N.V. Uitg. Mij. Neerlandia te Utrecht en wel als algemeen adviseur van de Directie. Wat zijn huidige politieke opvattingen betreft kan het volgende worden gemeld :

Zoals bekend is hij in 1929 aan de R.K. Universiteit te Nijmegen gepromoveerd tot Doctor in de Rechtswetenschappen (Volkenkunde) op stellingen, waarin hij de begrippen Volk en Staat vanaf het doctrinaire nationalistische standpunt ontwikkelde. Van de Poel behoorde tot degenen, die op het standpunt stonden, dat het nationale karakter van een volk primeert op elke staatkundige vorming. Zoo hadden dus de Vlaamse Nederlanders recht erop, op te gaan in een Rijksnederlands staatsverband en den Belgischen staat af te zweren. Gelijk men weet ging dit zover, dat men alles van België afwees uit principieel oogpunt, al was dit nog zoo goed, omdat het in zijn werking voor Vlaanderen slecht zou zijn. Van nature waren deze extreme Vlamingen anti - frans en kwamen daardoor gemakkelijk in pro - Duits vaarwater, teneer waar zij steeds erop uit waren te putten aan de bronnen van het gemeenschappelijke Germaanse leven.

De drie jaren welke van de Poel in een Duits concentratiekamp te Neuengamme heeft doorgebracht en waar hij ongetwijfeld zeer veel heeft geleden, brachten hem in contact met lieden van diverse andere politieke opvattingen. Daar er een persoonlijke solidariteit tussen de gevangenen van alle gezindte en nationaliteit tot stand kwam, had er ook een levendige uitwisseling van gedachten plaats. Het heeft den heer van de Poel ongetwijfeld goed gedaan, hier in contact gekomen te zijn met voortreffelijke representanten van den fransen geest en het belgische standpunt. Daar hij bovendien aan den lijve een der gruwelijke uitwassen van extremistisch nationalisme ondervond, bracht dit een verandering in zijn denkwijze tot stand. In zijn contact met bekende Vlaamse communisten als Bob Glaessen leerde hij bovendien een gematigdheid in het persoonlijk verkeer, welke hem tot dan vreemd geweest was en welke hem vooral in zijn roerige bedrijvigheid voor den oorlog zeer veel last en vijanden bezorgd had. De volkomen begrijpelijke ineenstorting van het Vlaams nationalisme dat door de samenwerking met de Duitsers zwaar geconpromitteerd was, en de alom merkbare afschuw van elk nationalistisch extremisme dat naar te veel aan het nationaal socialisme herinnerde, heeft ook in kringen van vroegere doctrinaire nationalistena, waartoe van de Poel behoorde, een beduidende verandering in denkwijze gebrac

Wie op het oude standpunt is blijven staan, is verbitterd door den loop van zaken en heeft zich teruggetrokken. De jeugd, die de strijdjaren van de Vlaamse beweging van 1914 tot 1934 niet heeft meegeemaakt en niets weet van de vele offers, welke in dien tijd gebracht zijn, keert zich van dit soort extremisme af en wendt zich eerder tot sociaal extremisme. Nationalisme zegt haar niets meer. Zoo is ook in Vlaamse kringen het begrip België geen object voor vijandige bestrijding meer doch een reëel feit. Daarenboven zien de Vlamingen, die langs den natuurlijken weg door hun grotere families op den duur het overwicht in België geheel in handen zullen hebben, een overname van het officiële België van door de Vlaamse beweging vroeger steeds gepropageerde inniger samenwerking met Nederland. Dr. van de Poel staat eveneens op dit standpunt, en wil het aan de natuurlijke ontwikkeling overlaten hoe zich op den duur die verstandhouding tussen Nederland en België een definitieven vorm zal zoeken.

In overeenstemming daarmee beziet hij thans het Groot Nederlandse vraagstuk. Dit is eveneens geen kwestie van gevaarlijke staatsonderminning van het buurland meer, het past zich aan de gewijzigde omstandigheden in Europa aan. Een definitieve vorm heeft echter de naoorlogse Groot Nederlandse beweging nog niet bereikt. Insiders merken op, dat er wellicht nog nimmer zoveel individuele Groot-Nederlanders zijn geweest, doch van een werkelijk baan brekend verband is voorshands nog geen spraken. Het is een zoeken en tasten. Daaraan doet ook van de Poel mee. Er is een heel spectrum van meningen als de kleuren van den regenboog. Dezer dagen bezocht de heer Staas, directeur van de N.V. Nieuwe Standaard te Brussel ons land om zich omtrent dit en andere vraagstukken te oriënteren. In begeleiding van dr. van de Poel bezocht hij de meest uiteenlopende figuren als prof. Gerretson, Bernard Verhoeven, dr. Willems, prof van de Ven. Een an ander bewijst, dat men ook in België zoekende is en naar nieuwe wegen tast. Het vijandige karakter van de vroegere Groot Nederlandse beweging is echter beslist verdwenen. Het kan wellicht weer aan het daglicht komen, wanneer in Vlaanderen de werking van de militaire krijgsraden tegen de "incivieken" zal zijn opgeheven.

In zijn verkeer met politieke figuren van diverse richting maakt de heer van de Poel weer dezelfde fouten van vroeger. Hij heeft nu dank zij het verblijf in Neuengamme connecties o.a. met communisten gekregen. Nu verkeert hij op dezelfde argeloos gemakkelijke wijze openbaar met deze lieden, als gevolg waarvan voor hem weer onaangename geruchten ontstaan. Het is hetzelfde als zijn verkeer met Duitse functionarissen voor den oorlog.

Dat dit aanleiding tot praatjes en verkeerde conclusies geven moet realiseert hij niet of hij acht zich daarboven verheven.

Op dit ogenblik wacht de heer van de Poel de uitspraak van de Perszuiveringscommissie in het geding tegen de Mij Neerlandia af. Het ligt in de bedoeling, dat Neerlandia weer meester zal worden van de in Breda en Maastricht uitgegeven bladen De Stem en de Gazet van Limburg. Indien dit niet gelukt, zal Neerlandia ongetwijfeld trachten nieuwe bladen op te richten. Dit alles hangt echter af van het oordeel der zuiveringscommissie. Deze eischte tegen Directie en Commissarissen alsmede tegen dr. van de Poel 5 jaar uitsluiting. De uitspraak, welke half Januari had bekend moeten zijn is er nog steeds niet, doch uit betrouwbare bron weet ik, dat de eisch niet gevolgd worden zal en zal worden verhoogd tot een uitsluiting van 8 jaar. Het weeropstaan van Neerlandia zou daardoor in de lucht komen hangen. Ten aanzien van dr. van de Poel is te verwachten, dat hij zijn werkzaamheden dan naar België zal verleggen.

C. V. D.
=====

BUREAU B

Breda, 5 Mei 1947.

No:163/-47-Geheim

Nummer:

Datum:

13-5-47

Volgno.

10 MEI 1947

ACD/15014

133D1.

Onderwerp: "Vereniging "Noord-Zuid."

Met verwijzing naar d.z.schrijven, No:124/-47-Geheim, d.d.5 April 1947, dienende als een gedeeltelijke beantwoording van Uw brief, Nr:B.10730-Geheim, d.d.14 Maart 1947, betreffende bovenvermeld onderwerp, moge ik U HoogEdelGestrenge thans, met betrekking tot de in Uw genoemd schrijven vermelde personen, t.w.

- 1e.- Dr.A.v.d.Poel, uit Breda;
- 2e.- zekere J.Schiphorst;
- 3e.- Bernard Verhoeven,

het volgende berichten:

1e.- Met Dr.A.v.d.Poel, wordt bedoeld:

R
(K)
Drs. Antonius Jacobus Laurens VAN DER POEL, geboren te Rotterdam, 11 October 1891, leraar Nat.Historie en Aardrijkskunde aan het R.K.Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, voormalig Princenhage, Liesboschlaan, 225.

Tot 1942 was hij in die functie verbonden aan het R.K. Lyceum te Breda.

Hij behoorde tot de R.K.Staatspartij en bewoog zich plaatselijk op sociaal en politiek terrein en poogde ook een rol te spelen op het gebied der katholieke partij-organisatie

Hierin werd hij echter zeer gehinderd door het onverstandige optreden van zijn echtgenote, die als schuldenmaakster in Breda bekend stond en waardoor Drs.Van der Poel gedwongen werd zich op den achtergrond te houden.

Aangezien Dr.Albert van de Poel (zie mijn schrijven No:158/-47-Geheim, d.d.30 April 1947) en Drs.A.J.L.van der Poel, vlak in de buurt van elkander op het Engelbrecht van Nassauplein te Breda woonden, had dikwijls een persoonsverwisseling plaats en werd Dr.Albert van de Poel meermalen aangesproken door schuldeischers, die Drs.A.J.L.van der Poel op het oog hadden.

Dit leidde herhaaldelijk tot onverkwikkelijke incidenten tussen beide personen.

Ook al om uit een onaangename situatie bevrijd te worden, verhuisde Drs.A.J.L.van der Poel in 1939 naar Princenhage aan de Liesboschlaan 225, waar hij thans nog woont.

Na moeilijkheden met den bezetter, dook hij in 1942 onder.Hij kwam in de illegaliteit terecht, waarin hij te Breda een leidende functie bekleedde.

Na

A a n

Den Heer Hoofd van den C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.

's-GRAVENHAGE.
=====

Na de bevrijding van Breda, kwam hij bij het Militair Gezag, waarbij hij Commissaris werd en een belangrijke rol speelde.

Hij is thans lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor de K.V.P. en tevens Voorzitter van de "Brabantse Beweging".

III || De illegale kringen waarin hij zich destijds bewoog, hebben zich sedert eenige tijd gereformeerd tot een kernclub van vroegere oud-illegalen, meest katholieken, die hun actie nu voortzetten met als doel, de bestrijding van het Communisme. Van bedoelde kerngroep is Drs.A.J.L.van der Poel, de leider voor de provincie Noord-Brabant.

De ruzie tussen hem en Dr.Albert van de Poel is bijgelegd, daar zijn zoon intussen verloofd is met de dochter van laatstgenoemde, waardoor zelfs tussen beide vroegere tegenstanders een vriendschappelijke verhouding is ontstaan.

Deze is o.a.gebleken uit de tussenkomst van Drs.A.J.L.van der Poel in het zuiveringsproces van de "Neerlandia-pers" ten gunste van Dr.Albert van de Poel, waar hij als Commissaris van het M.G. een prachtig getuigenis over de vaderlandsliefde en correctheid van deze afgaf.

De inwendige roerselen van Drs.A.J.L.van der Poel moeten worden beschouwd als te zijn van zuiver geestelijk-litteraire aard.

Naar mij met stelligheid werd verzekerd, heeft zijn belangstelling voor de contact-bijeenkomsten van "Noord-Zuid" zeker geen ongeoorloofde politieke inslag.

2e.- Voor zoover nagegaan is kunnen worden, wordt met J.Schiphorst bedoeld:

een zoon van de vroeger te Haarlem gewoond hebbende oud-hoofdredacteur van de "Nieuwe Haarlemse Courant" eveneens genaamd: J.Schiphorst.

Tijdens den oorlog 1914-1918, geraakte deze oude heer Schiphorst op het verkeerde pad. Hij liet vrouw en kinderen in de steek en zakte af tot redacteur van het befaamde geilustreerde weekblad "Het Leven" te Amsterdam.

Het gezin leefde echter keurig verder en de kinderen brachten het tot behoorlijke posities.

De onderwerpelijke J.Schiphorst Jr., is zeer vermoedelijk geboren te Haarlem en thans een persoon van circa 34 á 35 jaar oud. Hij zou thans als journalist in dienst zijn van de N.V."Spaarnestad" te Haarlem, welke N.V.o.m.uitgeefster is van het R.K.dagblad "De Tijd".

In dit dagblad publiceerde hij herhaaldelijk zijn pennevruchten, meest bestaande uit, studies, verhandelingen en gedichten.

Hij is geenszins algemeen bekend, doch speelt een rol in de "avant-garde" der Katholieke cultureele kringen.

Op politiek terrein is van hem voorheen nimmer eenige belangstelling gebleken.

Hij zou thans vermoedelijk te Blaricum woonachtig zijn.

3e.- Met Bernard Verhoeven wordt bedoeld:

Bernard J. V E R H O E V E N, geboren te Arnhem,
19 April 1897, gewoond hebbende te Arnhem, Dijkstraat 16,
is van katholieke middenstandshuize.

Hij bezocht de H.B.S.te Arnhem, kwam daarna in de
journalistiek en wel als jongste redacteur hij het R.K.dag-
blad "Het Centrum" te Utrecht.

Vervolgens trad hij op als redacteur van het R.K.
"Dagblad van Arnhem" en tevens als Arnhemse redacteur van het
R.K.dagblad "De Maasbode."

Deze positie van bescheiden aard, bood Verhoeven een
bestaanszekerheid. Zijn eigenlijke ambities lagen op het ter-
rein der religieuze dichtkunst, waarmede echter geen droog
brood te verdienen viel.

Als dichter in dit genre verwierf hij zich spoedig
een grote naam. Bekend zijn zijn grote werken, als een Stu-
die, getiteld: "De Zielegang van Henriette Roland Holst (1925)
"Guido Gezelle" (1930) "Zilveren Spiegel" (1931).

Tijdens de bezetting trok Verhoeven zich terug en
publiceerde verzen in de illegale pers. Na den oorlog is
reeds veel bevrijdingslitteratuur van hem verschenen, meer
van litteraire dan van militante aard.

Hij is altijd een ijverig lid van het "Algemeen Ne-
derlands Verbond" geweest en uit dien hoofde besteedde hij
veel aandacht aan de Vlaamse litteratuur.

Zijn belangstelling voor "Groot-Nederlandse" onder-
nemingen spruit dan ook uit deze litteraire belangstelling
voort en beoogt een zoo intens mogelijke samenwerking van de
litteratoren boven en beneden onze Zuid-grens.

Van politieke-nationalistische inslag is deze belang-
stelling absoluut niet.

Verhoeven is een dromer en een dichter, doch geens-
zins een strijder.

Hij is voorts ook nog secretaris van de R.K.Vereni-
ging "Geloof en Wetenschap" en van de R.K."Volksuniversitei-
ten. In deze functies is hij op cultureel gebied een gewich-
tig man.

Gedurende het laatste jaar bekleedt hij ook een lei-
dende functie in- en ten behoeve van het R.K.Gemeenschaps-
oord "Drakenburgh", zijnde een landgoed van die naam, gele-
gen onder de gemeente Baarn, en telefonisch bereikbaar onder
No: 9803 - Hilversum, tot welk doel hij veelvuldig in genoemd
Gemeenschapsoord zou verblijven."

B.15014.

R. SvD.3. GEHEIM.

B.83.

27 Januari 1947.

deelnemers "Groot Nederl. Congres
der Katholieken van Noord en Zuid".

UITGEBOKT

22 MEI 1947

Met betrekking tot de in het schrijven van Dr. H. Speyer no. B.83
dd. 27 Januari 1947 genoemde personen, moge ik U het volgende berich-
ten:

1. Prof. Dr. K.L. Bellon, is R.K. priester en hoogleraar aan de R.K. Universiteit te Nijmegen en zeer vermoedelijk aldaar woonachtig.
2. Henricus Johannes Petrus Josephus Goedmakers, geb. te 's Hertogenbosch 14 Maart 1906, advocaat en procureur, is woonachtig te Amsterdam, Keizersgracht no. 179. Goedmakers is ongehuwd en belijdt de R.K. Godsdienst. In perceel Keizersgracht ~~179~~ is het Secretariaat gevestigd van de Vereniging "Noord-Zuid" (Nederland-Vlaanderen).
3. Met Dr. v. d. Poel wordt bedoeld: Drs. Antonius Jacobus Laurens van der Poel, geb. te Rotterdam 11 October 1891, leraar aan het R.K. Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, Liesboschlaan 225.

Drs. v. d. Poel dook in 1942 onder en had een leidende functie in de illegaliteit te Breda. Na de bevrijding werd hij benoemd tot Commissaris bij het Militair Gezag. Hij is thans lid van de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en tevens voorzitter van de "Brabantse Beweging".

De illegale kringen, waarin hij zich destijds bewoog, hebben sinds enige tijd een Kerngroep van oud-illegalen, meest Katholieken, gevormd, die zich bezighouden met de bestrijding van het communisme.

Van bedoelde Kerngroep is Drs. v. d. Poel leider voor de provincie Noord-Brabant.

4. De door U bedoelde Schiphorst zou als journalist werkzaam zijn voor de N.V. "Spaarnestad" te Haarlem, welke N.V. o.a. uitgeefster is van het R.K. dagblad "de Tijd".

Schiphorst zou momenteel een der hoofdpersonen zijn in de "avant-garde" der Katholieke culturele kringen.

5. Bernard J. Verhoeven, geb. te Arnhem 19 April 1897, verblijft vermoedelijk op het R.K. Gemeenschapsoord "Drakenburgh" te Baarn.

Zijn belangstelling voor de "groot-Nederlandse" beweging heeft geen politieke inslag. Hij is voorstander van een zo nauw mogelijke samenwerking tussen litteratoren in Nederland en België.

Verhoeven is een dromer en dichter, doch geenszins een strijder.

De

- 2 -

De personalia van Bellon en Schiphorst zijn op het oogenblik nog niet bekend, doch deze gegevens zullen U zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

J.G.Crabbendam.

Aans

De Heer Hoofd van de Centrale
Veiligheidsdienst,
Mr.L.Einthoven,
's-GR A V E N H A G E.

Coll.: *DR*

's-GRAVENHAGE,

21 Mei

1947.

Javastraat 68

Tel. { 111539

112778

No. B.15014.

Bijlagen:

Dict.: R. Typ.: SvD.3.

GEHEIM.

Uw schrijven No. B.83.

dd. 27 Januari 1947.

Onderwerp: deelnemers "Groot Nederl. Congres der Katholieken van Noord en Zuid".

Waar is de brief van Speyer waar dat Klaas blijft en antwoord op is?

Met betrekking tot de in het schrijven van Dr.H.Speyer no.B.83 dd. 27 Januari 1947 genoemde personen, moge ik U het volgende berichten:

1. Prof. Dr. K.L.Bellon, is R.K. priester en hoogleeraar aan de R.K.Universiteit te Nijmegen en zeer vermoedelijk aldaar woonachtig.
2. Henricus Johannes Petrus Josephus Goedmakers, geb. te 's Hertogenbosch 14 Maart 1906, advocaat en procureur, is woonachtig te Amsterdam, Keizersgracht no.179. Goedmakers is ongehuwd en belijdt de R.K. Godsdienst. In perceel Keizersgracht 179 is het Secretariaat gevestigd van de Vereniging "Noord-Zuid" (Nederland-Vlaanderen).
3. Met Dr.v.d.Poel wordt bedoeld: Drs. Antonius Jacobus Laurens van der Poel, geb. te Rotterdam 11 October 1891, leraar aan het R.K. Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, Liesboschlaan 225.

Drs.v.d.Poel dook in 1942 onder en had een leidende functie in de illegaliteit te Breda. Na de bevrijding werd hij benoemd tot Commissaris bij het Militair Gezag. Hij is thans lid van de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en tevens voorzitter van de "Brabantse Beweging".

De illegale kringen, waarin hij zich destijds bewoog, hebben sinds enige tijd een Kerngroep van oud-illegalen, meest Katholieken, gevormd, die zich bezighouden met de bestrijding van het communisme.

Van bedoelde Kerngroep is Drs.v.d.Poel leider voor de provincie Noord-Brabant.

4. De door U bedoelde Schiphorst zou als journalist werkzaam zijn voor de N.V."Spaarnestad" te Haarlem, welke N.V. o.a. uitgeefster is van het R.K. dagblad "de Tijd".

Schiphorst zou momenteel een der hoofdpersonen zijn in de "avant-garde" der Katholieke culturele kringen.

5. Bernard J.Verhoeven, geb. te Arnhem 19 April 1897, verblijft vermoedelijk op het R.K. Gemeenschapsoord "Drakenburgh" te Baarn.

Zijn belangstelling voor de "groot-Nederlandse" beweging heeft geen politieke inslag. Hij is voorstander van een zo nauw mogelijke samenwerking tussen litteratoren in Nederland en België.

Verhoeven is een dromer en dichter, doch geenszins een strijder.

De

's-GRAVENHAGE, 21 Mei

194 7.

Javastraat 68
Tel. { 111539
      { 112778

No.

Bijlagen:

Dict.:   Typ.:

- 2 -

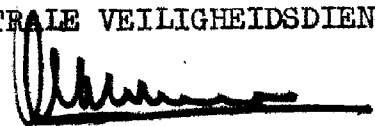
Uw schrijven No.

dd.

Onderwerp:

De personalia van Bellon en Schiphorst zijn op het ogenblik nog niet bekend, doch deze gegevens zullen U zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

Uw CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

J.G. Crabbendam.

Aan:

De Heer Hoofd van de Centrale
Veiligheidsdienst,
Mr. L. Einthoven,
's-GRAVENHAGE.

(Coll.: *AP.*

DOSS. No.:

ORT.: EDELE BRAB

DATUM: 14-2-47

PAR.:

15272.

De Brabantse Beweging definitief opgericht.

**Intensieve actie
wordt voorbereid**

Het directorium van Brabantia Nostra, dat de opdracht had de Brabantse Beweging te formeren, heeft zijn taak volbracht en het bestuur der Beweging overgedragen aan een nieuw directorium, opgericht ingevolge een besluit van de Centrale van Brabantia Nostra d.d. 4 Januari 1947. In een vergadering van 18 Januari hebben de kringen der Brabantse Beweging definitieve goedkeuring gehecht aan het reglement en het bestuur gekozen. Uit dit reglement verdienen de volgende punten een bijzondere vermelding. Allereerst het doel, n.l. de bevordering der belangen van het Brabantse gewest en zijn inwoners in den meest uitgebreiden zin. Hierbij wordt in acht genomen het Katholieke karakter van dat gewest en zijn rechtmatige plaats in het Nederlandse geheel. De beweging tracht dit doel te bereiken langs wettige weg door het houden van bijeenkomsten, het voeren van propaganda door woord, geschrift of beeld, het voeren van acties, het oprichten van regionale en plaatselijke afdelingen enz. Een der belangrijkste functies, welke de Brabantse Beweging bovendien kan vervullen, is wel die van een voortdurende verjonging van het centrale bestuur der stichting Brabantia Nostra. De opmerkzame lezer zal reeds gemerkt hebben, dat het bestuur der Brabantse Beweging, alhoewel het een directorium is van Brabantia Nostra, toch benoemd wordt door de afgevaardigden der kringen. Brabantia Nostra is echter nog verder gegaan en heeft het goed gevonden, dat deze bestuursleden worden opgenomen in de centrale van de stichting Brabantia Nostra. Zo kunnen de leden van de kringen der Brabantse Beweging invloed uitoefenen op de samenstelling van deze centrale, waardoor het mogelijk wordt dat vanuit deze over

de gehele provincie verspreide kringen steeds nieuw bloed aan de centrale wordt toegevoegd. Brabantia Nostra heeft hierdoor getoond dat het haar ernst is met het streven om dieper wortel te schieten in alle lagen der Brabantse bevolking.

Als eerste bestuur van de Brabantse Beweging is gekozen: Drs. A. v. d. Poel, die voorlopig nog het voorzitterschap zal waarnemen, Mr. P. van Vlijmen, H. Heymans, J. Bechtold, Mr. St. Breukel, W. Mulder, P. Pasmans, penningmeester en Drs. L. v. Delft, secretaris. Een vacature blijft nog open. Als adjunct-secretaris zal optreden de heer J. Klerks. Een der eerste taken van dit bestuur zal zijn het vormen van een soliede financiële basis, waarop men bij het voeren van zijn actie kan teruggrijpen. Verder staan op het program het beleggen van plaatselijke vergaderingen, het vormen van plaatselijke kernen en intensivering der actie o.a. in het orgaan der Beweging, Edele Brabant. Een niet gemakkelijke taak, welke slechts vervuld kan worden, indien allen in de provincie hun sympathie voor de actie voor eigen volk en gewest omzetten in daadwerkelijke medewerking en steun. Brabant tone dat het zich zelf bewust is geworden en dat het wil werken aan zijn toekomst. Het secretariaat der Beweging blijft voorlopig nog gevestigd op Nieuwe Bosseweg 104, Tilburg.

12 Breda, 12 Mei 1947.

No: 179/-47-Geheim.

Onderwerp: "Bestuur van de
Brabantse Beweging."

Bijlagen : één.

BUREAU D	
Nummer :	
Datum :	13-5-47

Volgno.
6 MEI 1947
ACD/527i.

Naar aanleiding van een door de Heer Neervoort tot mij gericht mondeling verzoek, met betrekking tot het verstrekken van nadere gegevens, betreffende personalia en politieke oriëntatie van de leden van het eerste bestuur van de "Brabantse Beweging", waarvan de namen zijn vermeld in het hierbij teruggaand opgeplakt knipsel uit het orgaan "Edele Brabant" van 14-2-1947, moge ik U HoogEdelGestrenge het volgende berichten:

- 15014
- 1e.- Ten aanzien van Drs. A. v. d. Poel, die voorlopig nog het voorzitterschap zal waarnemen, moge ik verwijzen naar d. z. rapport, No: 163/-47-Geheim, d. d. 5 Mei 1947, in antwoord op Uw brief, Nr: B. 10730-Geheim, d. d. 14 Maart 1947, onderwerp: "Vereniging Noord-en Zuid", waarin uitvoerige inlichtingen omtrent deze Drs. Antonius Jacobus Laurens van der Poel zijn vermeld.
  - 2e.- Mr. Pieter Antonius Maria van Vlijmen, geboren te 's-Hertogenbosch, 15 November 1901, van beroep Hoofd-Commies ter Gemeente-Secretarie te Eindhoven, wonende te Eindhoven, Guido Gezellestraat, 46.
Is lid der K.V.P.; trad tot heden op politiek gebied nimmer op den voorgrond.
  - 3e.- Leonardus Johannes Carolus Heymans, geboren te Utrecht, 11 Juli 1885, Hoogleraar(muziek) aan de R.K. Leergangen te Tilburg, (Academie voor Beeldende-en Bouw-Kunsten) wonende te Tilburg, Fabrieksstraat, 10.
Is lid der K.V.P., doch omtrent enige politieke activiteit is van hem tot heden nimmer iets bekend geworden.
  - 4e.- Mr. St. Breukel.
Diens woon-of verblijfplaats is nog niet ontdekt kunnen worden.
  - 5e.- W. Mulder. (als voren).
  - 6e.- Petrus Antonius Maria Pasmans, geboren te 's-Hertogenbosch 12 October 1906, Districts-Verificateur der Vereniging van Nederlandsche Gemeenten, wonende te Tilburg, Nieuwe Bosscheweg, 104. (Penningmeester der "Brabantse Beweging").
Is lid der K.V.P. Omtrent politieke activiteit is niets bekend.

A a n
De Heer Hoofd van de C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.

7e.-

's-G R A V E N H A G E.
=====

- 7e.- Drs. Lambertus Gerardus Andreas Maria van Delft, geboren te Tilburg, 14 October 1914, van beroep Economist en Secretaris van het Economisch Technologisch Instituut voor Noord-Brabant gevestigd te Tilburg, wonende te Tilburg, Spoorlaan, 106. (Secretaris van de "Brabantse Beweging"). Is lid van de K.V.P. Overigens omtrent politieke activiteit niets bekend.
- 8e.- Johan Gerard Bechtold, geboren te Tilburg, 14 Februari 1892, hoofd-redacteur van het dagblad "De Tilburgse Courant", wonende te Tilburg, Prof. Dondersstraat, 7. Is lid van de K.V.P., doch omtrent politieke activiteit is niets bijzonders bekend.
- 9e.- J. Klerks: (in bijgaand knipsel als adjunct-secretaris vermeld).
Diens woon- of verblijfplaats is nog niet ontdekt kunnen worden.

Zodra omtrent de onder No: 4e, 5e, en 9e genoemde personen nadere gegevens bekend worden, zullen deze worden bericht.

W.

11
C. V. D.
=====

UITGEBOKT

08 440

Breda, 9 Augustus 1947.

No: 329/-47-Geheim. (K)

Bew

Volgno.

12 AUG 1947

ACD/10206

Onderwerp: "Eerste Brabantse Landdag".

Bijlagen : één.

Ter aanvulling van het U bereids toegezonden verslag, voorkomende in het nummer van 2 Augustus van het veertien daags periodiek "Edele Brabant" en een tweetal courantenartikelen uit de te Breda verschijnende dagbladen van Maandag, 28 Juli 1947, alle betrekking hebbende op de op Zondag, 27 Juli 1947 te Boxtel gehouden "Eerste Brabantse Landdag", heb ik de eer U.H.E.G. hierbijgaand te doen toekomen, een mij-door een journalist, die de Landdag bijwoonde, afkomstig uit Roosendaal, toegezonden beknopt verslagje, eveneens op die aangelegenheid betrekking hebbende.

A a n
De Heer Hoofd van de C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.

W.

's-G R A V E N H A G E.
=====

Belgische deelname.

Uit het welkomstwoord van Drs. v.d.Poel, voorzitter van "Brabantia Nostra" kon worden vastgesteld dat van Belgische zijde "enige heren van het Thijmgenootschap" aanwezig waren. Zij werden niet met name genoemd en de aanwezige journalisten konden hun namen ook niet achterhalen. Zij vroegen de secretaris van het landdagcomite naar een lijst van de officieel genodigden. Zulke lijst bleek evenwel niet aanwezig.

Samenwerking.

Twee sprekers, Prof.v.d.Ven en Dr. Vercammen (beiden Nederlanders) hielden een redevoering over de "Taak van Brabant in de Nederlanden", waarbij eerstgenoemde het onderwerp bezag vanuit sociaal-economisch standpunt, laatstgenoemde vanuit cultureel standpunt.

Prof.v.d.Ven somde de voortreffelijke kwaliteiten van Noord Brabant op en concludeerde daaruit dat Brabant dus een claim heeft op de regering om al die voortreffelijke kwaliteiten tot gelding te brengen. Dit "tot gelding brengen" zou naar sprekers mening slechts vruchtbaar kunnen geschieden, indien Brabant in bredere zin met België kon samenwerken, waarop het is aangewezen en waarmee het door zoveel verschillende banden (voornaamst : gelijke volksaard en religie) verbonden is . Spreker gaf geen gedetailleerd plan in dit opzicht, doch beperkte zich tot de algemeenheid : dat Brabant op België moet ontsloten worden. Er zouden betere verbindingen, te water, te land en door de lucht tot stand moeten komen.

Voorts wijdde spreker uit over de industrialisatie van Brabant en besloot zijn redevoering met de waarschuwing , dat die industrialisatie niet louter op de materie gericht mag zijn. Slechts het behoud van de Christelijke beginselen zal Brabant kunnen behouden.

Dr. Vercammen sprak over de culturele samenwerking en gaf een opsomming van de verschillende mogelijke acties, zoals uitwisseling van tentoonstellingen, van kunstenaars, het houden van cultuurdagen e.d. Van politieke invloed gezuiverd zou naar sprekers mening ook de "Groot Nederlandse gedachte" in dit opzicht van bijzonder belang kunnen zijn.

C. V. D.
=====

OD. 440

nie 20680

OPGELEGD

Breda, 26 Augustus

1947
27 AUG 1947
ACD/20596

No: 363/-47-Geheim.

Onderwerp: "Groot Kempische Cultuurdagen
te Hilvarenbeek."

BUREAU	
Nummer:	
Locum:	27-8-47

Bijlagen : vier.

Mede ter attentie van de Heer H.C. Neervoort Uwer administratie, heb ik de eer U.H.E.G. hierbijgaand te doen toekomen, een viertal opgeplakte couranten-verslagen, betrekking hebbende op de op 23-en 24 Augustus j.l. te Hilvarenbeek (N.Br.) plaats gehad hebbende "Groot Kempische Cultuurdagen", tot het houden waarvan van Nederlandse zijde het initiatief is uitgegaan van "Brabantia Nostra".

Naar ik meen te mogen verwachten, zullen in het eerst verschijnend nummer van "Edele Brabant", op a.s. Zaterdag, 30 dezer, aan deze aangelegenheid ook wel enige beschouwingen blijken te zijn gewijd, waarop dan eveneens Uwe aandacht zal worden gevestigd.

A a n
De Heer Hoofd van de C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.
's-G R A V E N H A G E.

W.

CONTACT NOORD-ZUID METTERDAAD

Groot-Kempische
cultuurdagen te Hilvarenbeek

ONDER DE HOGE zware Hilvarenbeekse toren ligt een groen marktveld, omzoomd door lindenbomen. Het is een markt, ruim en toch besloten. Want er rond staan de huizen van het dorp, waarin de Beekenaars wonen. Zoals die huizen dicht aaneengesloten samen dit enige marktplein vormen, zo vormen de Beekenaars samen een enige dorpsgemeenschap. Met elkaar zijn ze tot mooie en prettige dingen in staat.

Deze ontboezeming moet ons van het hart na de Groot-Kempische cultuurdagen, die er het afgelopen week-end gehouden werden. Want het was voor een goed deel de Beekse gemeenschapszin, die deze dagen een zeldzaam prettig cachet gaf. Verkeners en gidsen, die corveedienst verrichtten, meisjes, die de gasten bedienden, mannen, die schone wijsjes bliezen, gastvrije huismoeders, die de deelnemers verweenden en tenslotte een gezamenlijke krachtprestatie van talloze dorpskrachten in een openluchtspel, ziedaar, de dingen, waarin zich die gemeenschapszin uitte.

Net R.K.Dagblad "DE STEM"
te Breda
van Maandag, 25 Aug. 1947.

W.

TOENADERING NOORD-ZUID.

De dagen bedoelden een persoonlijk contact te leggen tussen bewoners van het Kempenland, be noorden en bezuiden de streep op de kaart, die grens heet, om zo zeer concreet de toenadering Noord-Zuid te bevorderen. Tot dit contact gaf een soepel-geprojecteerd programma alle gelegenheid. Er was een — gelukkig bescheiden — aantal inleidingen: een fijn-doordacht speechje van „den Dokter” P. C. de Brouwer, die betoogde, dat de mens weer binnen in zich zelf moet leren kijken; want ware cultuur ontstaat in de diepte van de menselijke ziel; een rijk-gedocumenteerde inleiding van prof. J. Muls uit Leuven, die de wederkerige beïnvloeding van Noord- en Zuid in de schilderkunst aantoonde, een rustig voorgedragen betoog, dat tegen het einde een onverwachte felheid kreeg, toen prof. Muls waarschuwde voor de dreigende invloed van Picasso, die alle traditie dreigt te doorbreken, en toen hij zijn verontwaardiging luchtte over het feit, dat de catalogus van de Nederlandse kunsttentoonstelling in Brussel alleen in het Frans was verschenen; dan een nogal zwaar-technische beschouwing van Albert Westerlinck, uit Leuven die het ziektebeeld van de West-Europese poëzie schetste en de oorzaak van de neergang vooral vond in het verbreken van de harmonie in de dichtsterlijke persoonlijkheid en tussen die persoonlijkheid en de gemeenschap; tenslotte een brilante rede van van Duinkerken over de wederzijdse beïnvloeding tussen de Noord- en Zuid-Nederlandse letterkunde, waarbij hij meer een bepaalde atmosfeer, een geest, van invloed achtte, dan individuele schrijvers.

En door dit alles heen slingerde zich een echt Brabants programma: een goed-voorzien kofkoffietafel midden op de Markt, begeleid door min of meer toepasselijke harmoniemuziek; jongensdansen door de Somerse dansgroep; een kleurrijk vendelzwaai-programma door twee gildes uit Vught, en tenslotte een openluchtspel, geïnspireerd op de toren, dat heel bescheidenlijk werd aangekondigd, als te zijn geen artistieke demonstratie, maar dat intussen zo feestelijk, en vlot was, zo'n rijke harmonie van ernst en vreugde en met zo'n enthousiasme werd gespeeld dat ieder zich er zeldzaam goed mee heeft geamuseerd, en dat heel wat wel-als-artistiek-aangekondigde openluchtspelen er een voorbeeld aan konden nemen.

Zo kon met recht Hilvarenbeek's actieve burgemeester, de heer Meuwese, deze dagen — waarvoor ook prof. de Quay, commissaris der Koningin zijn belangstelling toonde — aan het slot geslaagd noemen. Hij kon daarbij tevens aankondigen, dat dergelijke dagen voortaan ieder jaar in Hilvarenbeek gehouden zullen worden, een uitermate prettig besluit, want het dorp en zijn inwoners hebben in één slag veler harten gewonnen.

Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek

II

Het culturele weekend tussen Noord en Zuid, Zaterdag te Hilvarenbeek gehouden, is naar wens verlopen. Er waren beide dagen verscheidene hoogtepunten waardoor het verloop van het programma uiterst aantrekkelijk is geworden.

Als vertegenwoordiger van Minister Gielen, die verhinderd was, zagen we dr Vroom. De bijeenkomsten werden gehouden in het parochiehuis St Pieter, waarin het podium was versierd met de vlaggen van Nederland, België en Brabant.

De burgemeester van Hilvarenbeek riep hier Zaterdag even na drie uur de belangstellenden een hartelijk welkom toe. Hij herinnerde aan het ogenblik, waarop de bond van Kempische schrijvers enige tijd geleden in de Abdij Postel (België) bijeen was en hoe daar de culturele toenadering Zuid-Noord opnieuw ter sprake kwam. Men inviteerde hen te Hilvarenbeek een weekend in deze geest te beleggen, daar toch dit dorp er zich op beroepen kan oude banden met Vlaanderen te bezitten.

Na de organisatie uitvoerig te hebben geschetst, hield dr P. C. de Brouwer van „Brabantia Nostra” een korte inleiding, waarin hij voornamelijk beklemtoonde, dat cultuur met uiterlijkheden niets te maken heeft, doch alleen met het diepste der ziel.

Hierop aansluitend volgde een interessant betoog van prof. dr J. Muls over het onderwerp „De eenheid van Noord en Zuid in de schilderkunst.”

Nadat de aanwezigen een wandeling hadden gemaakt in de zo natuurlijke omgeving van dit Brabantse dorp, zetten zij zich op het marktplein aan een koffietafel. De plaatselijke harmonieën lieten vanaf de muziktent vrolijke muziek horen.

Tot slot van de eerste dag volgde op het Marktplein nog een openluchtfest, bestaande uit volksdansen en vendelzwaaien.

Zondagochtend sprak Albert Westerlinck (prof. Dr José Aerts) over „Het ziektebeeld der West-Europese poëzie” en in de namiddag hield Anton v. Duinkerken (prof. dr W. Asselbergen) een rede over „Wederzijdse beïnvloeding tussen Noord- en Zuid-Nederlandse letterkunde”.

Het weekend werd besloten met de opvoering van een openluchtspel aan de voet van de toren der St Petrus Bandenkerk, uitgevoerd door boerenarbeiders en middenstanders van Hilvarenbeek.

Dit spel, ontworpen en geschreven door Jan Naaijhem van „Brabantia Nostra” en geregisseerd door Eug. v. d. Heijden, trok veel belangstelling.

Algemeen Brabants Dagblad "DE BREDASE COURANT"

te Breda.

van Dinsdag, 26 Aug. 1947.

W.

Noord- en Zuid-Nederland hebben op de Groot Kempische Kulturdagen te Hilvarenbeek (Ned.) heerlijke verbroederingsdagen gekend

Zoals wij reeds vroeger mededeelden in dit blad, hebben de Groot Kempische Kulturdagen plaats gehad op 23 en 24 Oogst in het mooie Noord-Brabantse dorp Hilvarenbeek. Tal van voor- aanstaanden uit Vlaanderen en Nederland hadden er aan gehouden, in het teken der Belgisch-Nederlandse toenadering, de problemen te belichten en de taak uit te stippelen, die beide volksgroepen in deze historische tijden moeten vervullen. Ieder is het er thans over eens dat België en Nederland door het behoud van eigen aard en zeden oneindig veel zullen kunnen bijdragen om de cultuurgoederen van het oude Europa te beviligen. Dat vooral is op deze Culturdagen onder- luid.

Op Zaterdag 23 Augustus hadden de eerste zittingen plaats die gehouden werden in de patro- naatszaal te Hilvarenbeek. Onder de aanwezigen noteren wij o.m. Prof. Muls, Pater Prof. Dr. Van Helmond o.p., hr. Venneman, af- gev. van de Minister van Sociale Zaken, Pater Nuyens o.p., Em. Van Hemeldonck, w.n. voorzitter der Kempische Schrijvers, Dr. Remi Sterkens, E. H. José Aerts, enz...

Dhr. burgemeester Meuwese sprak een hartelijk welkomwoord tot de aanwezigen en wees nog in 't kort op de betekenis van deze dagen.

NAAR BINNEN KIJKEN

Dat was het eerste onderwerp, dat op zeer gedocumenteerde grondslagen werd behandeld door Z. E. H. Dr. P. C. De Brouwer. Spreker stelde vooreerst vast, dat het leven van de mens be- heerst wordt door twee ongelijke delen: de binnenwereld en de buitenwereld. In de oude tijden sprak men van de kleine en de grote wereld. Tussen de twee bestaat een verband door zintui- gen, taal, verstandhoudingen, enz! Het valt reeds op bij het kleine kind, dat steeds vragen stelt in verband met de buiten- wereld. Dat ook immers stellen wij vast bij de mensen die nieuwsgierig naar buiten kijken en belangstelling tonen voor alles wat daar gebeurt. Zelfs in de wijsbegeerte, die toch de weten- schap der wetenschappen is, doet men ook zo. Wij klampen ons altijd vast aan de Grieken en hun wijsbegeerte, maar ook dezen zochten het in de buitenwereld. Men wilde oerstof vinden waaruit alles zou ontstaan zijn. Wij heb- ben dan de school van het zijn en deze der verandering, de ene zegt alles is, en de andere zegt alles verandert. Plato, Socrates en Aristoteles, waren knappe mannen, maar toch hebben ze het slechts over de buitenwereld. Marcus Aurelius schreef welis- waar een boek over zichzelf, waarin staat: kijk naar binnen, maar wanneer wij verder zien, dan is dat toch zeer oppervlak- tig.

Hierna wijdt Dr. P. C. De Brouwer zijn aandacht aan de omwenteling die het Christendom heeft gebracht en vnl. de grote H. Augustinus, die begon met te zeggen: ik zoek God en de ziel! Heel de wereld kent zijn belijde- nissen en niemand zal hem ver- beteren. Zo trekt spreker verder door de Middeleeuwen en het tijdperk der Scholastiekers. Hij toont duidelijk aan wat 't Chris- tendom aan goeds heeft gebracht door de mens naar binnen te leren kijken en b.v. door het kind reeds op 7-jarige ouderdom te biechten te laten gaan, gelijk grote mensen er evenzo toe ge- dwongen worden. In de 19e en 20e eeuw breekt een nieuwe we- tenschap door, die men noemt de Psychologie en waarvan Prof. Heyman van Groningen heeft ge- zegd, dat het de wetenschap der 20e eeuw zou worden.

Onze Oosterburen hebben on- toen overstelt met hun Experi- mentele Psychologie, maar in de oorlog hebben zij bewezen, dat zij van de praktische psychologie weinig afwisten.

Dr. P. C. De Brouwer wijdt ten laatste zijn aandacht aan het prangend probleem van de Kem- pen, dat door de industrialisati- e wordt bedreigd en het vraagstuk dat zich daarbij stelt: de cultuur te redden als de stof gaat do- mineren.

Na deze aandachtig beluisterde en flink toegejuichte voordracht hield Prof. Muls zijn betoog, met als onderwerp

DE EENHEID VAN NOORD EN ZUID IN DE SCHILDERKUNST

Prof. Muls stelt zich vooreerst de vraag of er verwantschap be- staat tussen de Noord- en Zuid- Nederlandse schilders? Is er iets dat de schilders eigen is en sa- menvoegt tot een school die hen onderscheidt van de andere scho- len in Europa?

Inderdaad, zegt hij, zij is er geweest in de 15e eeuw. Er was geen verschil tussen Holland,

Brabant en Vlaanderen. Wij wa- ren toen overigens in één land verenigd. Wanneer er op het einde der 15e eeuw een verschil valt waar te nemen, dan is dat niet zo diepgaand en veeleer een nuancering die door al te ijverige critici werd ontdekt.

Zo weet Prof. Muls dan, gedu- rende een hele tijd, het select publiek de verbondenheid der beide landsdelen in de schilder- kunst en ook in de architectuur te belichten, met een vloed van voorbeelden en vergelijkingen. Hij wijst tevens op de eigenheid van onze Nederlandse schilder- kunst, die b.v. met deze van de Italiaanse school verschilt, als gevolg van de eigen gesteltenis van bodem, lucht en licht. Waar b.v. in Italië alles klaar en scherp omlijnd is, daar heerst bij ons meer nevel, die de Nederlandse atmosfeer omdoezelt. De Neder- landse schilder ziet de dingen zoals zij verbonden zijn met elkaar...

Een bijzondere passus uit de toespraak van Prof. Muls willen wij vooral onderlijnen en nl. waar hij waarschuwt voor de Interna- tionale invloeden. In Vlaanderen bestaat jammer genoeg de in- vloed van Picasso, die vooral bij de jongeren opgang maakt. De Spanjaard, die thans de Franse school vertegenwoordigt! Wij moeten vasthouden aan eigen traditie. Grote figuren als Jeroen Bosch, P. Breughel, Rubens, is het gegeven geweest de ziel van ons volk weer te geven en toch zijn zij wereldkunstenaars ge- worden.

In de eigenheid moeten wij onze grootheid zoeken. Trachten voort te zetten wat onze vaders hebben nagelaten. Met de bodem, de hemel en het licht van Bran- bant kunnen wij onze kunst Brabants, maar ook universeel maken.

Dhr. Muls vraagt vervolgens aan de Nederlanders, wanneer zij naar Brussel komen exposeren, voortaan hun eigen cultuur mede te brengen en te zorgen dat er ook Nederlandse catalogi te be- komen zijn; en dat Nederlandse geleerden zich niet de moeite zouden getroosten ze uitsluitend in het Frans te vertalen. Hij wijst op het grote cultuurpatrimonium dat wij beiden bezitten. Wanneer wij onze beschaving beschermen, dan beschermen wij tevens deze van Europa.

Daarmede zijn de eerste zittin- gen van de Groot Kempische Cul- tuurdagen afgelopen en het moet gezegd dat de toehoorders, na deze zware brok, een rustige wandeling hebben verdiend in de Annanina's rust. De deelne- mers bezoeken dit uitgestrekte bos, dat waarlijk een prachtig stuk natuur daarstelt.

FEEST IN OPEN LUCHT

De Grote Markt van Hilvaren- beek biedt nu werkelijk een enig schouwspel. Lange tafels zijn opgesteld waaraan de deelnemers hebben plaats genomen om de innerlijke mens te verzorgen. De mensen van Hilvarenbeek kijken nieuwsgierig toe bij deze gebeur- tenis, die wellicht voor de eerste maal getuigen zijn van een zo omvangrijke koffietafel. Tijdens dit eetmaal brengt een dansgroep uit Someren, de fijnste staaltjes volksdansen naar voren, wat her- telkens een luidruchtig applaus van het publiek in ontvangst mag doen nemen. Dit programma werd afgewisseld met enkele nummers vandelzwaaien, door een groep uit Vuigt. Het is werkelijk verbazingwekkend hoe die kerel- de vlaggen hanteren. Ook zij oogstten veel bijval bij de aan- wezig.

Ondertussen is het reeds don- ker geworden en zorgen schijn- werpers met talrijke lampen voor een feeërieke verlichting. De prachtige kerktoren van Hilva- renbeek heeft van deze verlich- ting op een speciale wijze zijn deel gekregen.

Terwijl de harmonieën «Con- cordia» en «St Leonardus» voor een aangepaste muziek zorgden bleven de deelnemers aan deze Groot Kempische Culturdagen nog in gezellige kout verbroede- ren.

Tot besluit van deze welgeluk- te dag werden het Wilhelmus en de Brabançonne gespeeld.

De "GAZET VAN ANTWERPEN"
van Maandag, 25 Augustus 1947.

HEERLIJKE VERBROEDERINGS-DAGEN

kenden Noord- en Zuid-Nederland op de Groot Kempische Kultuurdagen te Hilvarenbeek (Ned.)

OP 'N ZONDAGMORGEN IN HILVARENBEEK

Het was een gelukkig idee van het inrichtend comité en inzonderheid van dhr. burgemeester Meuwese, de Belgische deelnemers bij Hilvarens' bewoners onderdak te verschaffen. Zo werd het een verbroederingsfeest, want wanneer wij op die zonnige Zondagmorgen een wandeling maken door het dorp en onze landgenoten naar hun indrukken vragen, dan klinkt het eenparig schitterend! Verder blijkt dan dat de Belgen, na de feestelijkheden van Zaterdag avond op de Gr. Markt, die reeds tamelijk laat eindigden, nog lange uren in gezellige familiekring van hun Nederlandse gastheren hebben verbroederd.

Verni'ts wij bij deze zijn geweest die van ondervinding kunnen spreken, sturen wij graag een woord van dank aan de goede mensen van Hilvarenbeek die ons onbegonnen tot hun troetelkinderen hadden aangenomen. Vooral de eerste burger van Hilvarenbeek, de heer J. Meuwese, dient hierin beetrokken daar hij onder alle oogpunten heeft bewezen een voorname gastheer te zijn, bij wie de Belgen steeds konden aankloppen en zo 't nodig was onmiddellijk werden geholpen. Misschien heeft hij ook die verbroederingsstanden tot in de vroege uurtjes voorzien, want de morgenzittingen op Zondag, 24 Augustus, vingen pas aan te 11.30 uur.

Nog tal van personaliteiten waren dien Zondag morgen in Hilvarenbeek aanwezig w.o. te vermelden is, Prof. Dr. Asselberghs (A. Van Duinkerken); H. E. Prelaat Bennebroek van Postel; Prof. Dr. Quay, commissaris der Koningin in Nederland; Z.E.H. Deken Van Campen uit Hilvarenbeek.

De Patronaatszaal is dan ook goed bezet wanneer te 11.30 uur, Prof. Dr. José Aerts (Albert Westerlink) een inleiding houdt over:

MODERNE DICHTKUNST

In een lang betoog weet de waarde spreker de ontleding te geven van de moderne dichter en zijn werk. Hij onderlijnt hier hoe vooral de dichter, op een gegeven ogenblik het lichaam is aan ontdekken en hoe zachtheid, zachtmoedigheid, rust en stilte als zoveel motieven zijn geworden voor de moderne dichter. Hij wijst er tevens op hoe de moderne dichter de klassieke grenzen van de mensen heeft verlegd en hoe hij het menselijke tracht te ontdekken. Vervolgens belicht A. Wester-

link de evolutie van af de romantiek tot heden en de innerlijke ontwrichting. Zo ontleedt hij dan de talrijke problemen die zich in de moderne dichter stellen als daar zijn leven en geest, individu en gemeenschap.

's Namiddags, te 3 uur, werd een laatste publieke zitting gehouden. Voor deze apotheose die ons A. Van Duinkerken bezorgde was de belangstelling nog in grote mate aangegroeid. Hij behandelde op 'n humoristische wijze, die bij de aanwezigen veel inslag vondt het probleem der

WEDERZIJDE BEINVLOEDING TUSSEN NOORD- EN ZUIDNEDERLANSE LETTERKUNDE

Spreker wijst er vooreerst op hoe moeilijk het is, uit de nagelaten geschriften, voor onze eigen gewesten, precies na te gaan de wederzijdse beïnvloeding van de Zuid- en Noord-Nederlandse letterkunde. Hij illustreert dit met tal van voorbeelden en het is zeer bezwaarlijk te gaan concluderen dat er reeds van beïnvloeding sprake kan zijn, wanneer men op bepaalde tijdstippen een werkje vondt in het Zuiden van een Noordnederlandse geschreven of omgekeerd.

Bij het probleem der wederzijdse letterkundige beïnvloeding krijgen wij allerlei nevenproblemen o.a. het ascetisme: Hoe maken wij nu de invloed op uit wederzijdse beïnvloeding van N. en Z. in de literatuur? Die vraag, aldus beantwoordt spreker, is bijna niet meer uit te meken.

Wanneer ik door Brabant loop en ik zie de heropleving van de Mariadevotie, dan voel ik dat niet aan als een opgelegde devotie door de bevolking, maar dan is het de spontane uiting van een diep in het volk gewortelde traditie.

De verdere thesissen van Prof. Dr. Asselberghs, komt ten slotte hierop neer dat de beïnvloeding van N. en Z. ontspringen aan de mensheid zelf, waarop het gehele leven zijn rol speelt o.m. alles wat wij ontvangen van vader, moeder, godsdiens, midden, enz., enz., wat ten slotte in de literatuur wordt samengevat en niet geboden is aan grenzen of beperkingen.

Zo komt hij dan tot de ontwilkeling van de Rederijkerskamers. Zijn deze aanvankelijk in het leven gecrepen door het Noorden, het Zuiden heeft er een sterk accent aan gegeven. Alhoewel van de aanvankelijke werking en denkwijze niets is gekend, toch zien,

wij plotseling in de Rederijkerskamer sterk het Brabants leven naar boven komen. Het vorngevende beginsel zit hier dat men er zich in de Rederijkerskamers gaat aan interesseren om de wetten van het spel toe te passen.

Aan het slot van zijn graag beluisterde betoog, wijst Prof. Asselberghs op de verscheidenheid van de aard der Noord- en Zuid-Nederlanders.

Aan de Kempische schrijvers is de taak opgedragen dat leven verder uit te dragen. Wij zijn het allen die het maken, zoo besluit Prof. Asselberghs zijn meesterlijke voordracht, omwille van, het beeld dat in ons is van den almachtigen Scheper.

De heer burgemeester dankt A. Van Duinkerken, en verleent dat het woord aan Prof. Dr. Quay, de commissaris van de Koningin in Brabant.

Z. Exc. de commissaris, meent niet veel te mogen toevoegen aan al het prachtige dat zo juist werd gehoord. Hij onderlijnt echter het buitengewone van deze bijeenkomsten, om verder uit te bouwen wat vroeger zo moeilijk scheen en n.l. de hechte samenwerking tussen Nederlanders en Belgen.

De burgemeester spreekt hier na een slotwoord, waarna de genodigden een thee wordt opgediend.

Vervolgens houden de Kempische schrijvers, waaraan ook de Brabantse deelnemers, een interne vergadering waar vooral de mogelijkheden besproken worden tot verdere uitbouw van hetgeen in Hilvarenbeek is begonnen. Aan de besprekingen werd druk deelgenomen o.m. door Prof. J. Muils; burgemeester van Hilvarenbeek; Prof. Dr. J. Aerts; Dr. Van de Poel, voorzitter van «Brabantia Nostra».

Deze vergadering werd op tactvolle wijze geleid door de heer Em. Van Hemeldonck, de w.n. voorzitter der Kempische schrijvers. Al besluit van deze vruchtbare bijeenkomst kunnen wij mededelen dat jaarlijks in Hilvarenbeek de Groot Kempische Cultuurdagen zullen worden gehouden en dat jaarlijks in de Antwerpse Kempen, een Cultuurdag zal doorgaan, waarop de Noord-Nederlanders zullen worden uitgenodigd. In het Belgische landsdeel zal de e.k. gelegenheid een aanleiding worden om de helden van de «Boerenkrijg» te gedenken. De plaats waar dit zal doorgaan wordt nog nader bepaalde.

HET SPEL VAN DE TOREN

Tot slot van deze uiterst vruchtbare dagen voor ZUID en NOORD werd in de vooravond, aan de voet van de historische kerk een openluchtstuk opgevoerd. «Het spel van de Toren», zoals het stuk is genoemd geworden, is ontworpen en geschreven ndoor J. Naaykens. Terwijl de regie in handen berustt van Eug. Van der Heyden. Dit stuk had geen enkele artistieke bedoeling en wilde evenmin een strikt historische belichting zijn van de beroemde toren, die veel gelijkenis vertoont met de opgeblazen toren van Hoogstraten. Het enig opzet was zoveel mogelijk mensen van het dorp op een stijlvolle wijze in staat te stellen hun vreugde te uiten in het spel. Een keurige ridderstoet met zang en dans, heeft o.m. schrijver en regisseur, in de mogelijkheid gesteld een 200-tal mensen hun gemeenschapszin te laten uiten. Zij brachten in dit spel tevens een hulde aan de arbeidsszin, de saamhorigheid en het godsvertrouwen der voorvaders, die de moede toren van Hilvarenbeek opbouwden.

Zo eindigde deze Groot Kempische Cultuurdagen in de gewenste stemming. Nog lang zullen de genoeplijke uren in Hilvarenbeek doorgedragen, in de herinnering leven, vooral van het Belgische volksdeel, dat de beste indruk zal bewaren van hun verblijf aldaar.

C. V. D.
=====

nr: 20600

BUREAU B	
Breda, 27 Augustus 1947	
Nummer:	
Bevat:	

Volgno.
947.
28 AUG 1947
AD/ 20621

No: 363/47-Geheim.

Onderwerp: "Groot Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek".

OPGELEGD

o. 20596 / APB

o. 20596
mar III en XI

In aansluiting aan d.z.schrijven, nummer en onderwerp als hierboven, d.d.26 Augustus 1947, waarbij gevoegd waren een viertal opgeplakte couranten-verslagen, betrekking hebbende op de op 23-en 24 Augustus j.l. te Hilvarenbeek plaats gehad hebbende "Groot Kempische Cultuurdagen", moge ik U.H.E. G. berichten, dat ik daaromtrent heden nog het volgende ver-

nam: "Ondanks het uit de pers-verslagen sprekende onschuldig karakter dezer gehouden "Cultuurdagen", die zich, blijkens bedoelde verslagen, op een zuiver cultureel terrein bewegen, is gebleken, dat zich onder de aanwezigen - zowel van Nederlandse als van Vlaamse zijde - verschillende persoonlijkheden uit de vroegere "Groot-Nederlandse-Beweging" bevonden, wier namen in de pers niet zijn vermeld.

Wel wordt in de pers-verslagen melding gemaakt van de aanwezigheid van de Voorzitter van "Brabantia-Nostra", Drs. Antonius Jacobus Laurens van der Poel, geb. te Rotterdam, 11-10-1891, leraar R.K. Lyceum te Tilburg, wonende te Breda, Liesboschlaan, 225.

Het aantal niet vermelde aanwezig geweest zijnde personen uit de vroegere "Groot-Nederlandse-Beweging" wordt op circa 10 à 12 geschat, waartoe o.a. ook behoren:

30/8
B VII
B VII
29-8-47

1e.-Dr. Albert van de Poel, geb. te Diest (B) 29-5-1898, ex-hoofd-redacteur van het vroegere "Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland" te Breda, wonende te Breda, Engelbrecht van Nassauplein, 154. (oud-activist en genaturaliseerd Nederlander).

2e.-H.J. van Puijenbroek, Textielfabrikant te Goirle, wonende te Lage Mierde, (vroege lid van "Zwart Front", later van "Nationaal-Front").

3e.-Leo Picard, oud-activist, die in het najaar van 1918 als zodanig België ontvluchtte en zich te Den Haag vestigde. Was later redacteur van het Haagse dagblad "Het Vaderland". Hij is Belg gebleven en woont sedert 1945/1946 te Brussel, waar hij thans de functie van redacteur buitenland bekleedt aan het R.K. en pro-incivieke dagblad "De Standaard".

Naast de gehouden voordrachten was er tijdens de gehouden Cultuurdagen, een ruimschootse gelegenheid voor onderlinge gedachten-wisselingen, en - volgens mededeling van de onder No:1 vermelde Dr. A.v.d. Poel, - was dit het interessantste van de gehele bijeenkomst.

Uit de U toegezonden pers-verslagen blijkt, dat besloten werd, binnen afzienbare tijd een dergelijke bijeenkomst in Vlaanderen te organiseren, waarvan datum en plaats nog nader zullen worden vastgesteld, terwijl voorts werd overeengekomen om voortaan elk jaar te Hilvarenbeek, dergelijke "Kempische Cultuurdagen".

A a n
De Heer Hoofd van de C.V.D.
J a v a s t r a a t, 68.

's-GRAVENHAGE.

C. V. D.

DUR OD 440

~~27100~~

OPGELEGD

Plaats:	Breda,
Datum:	1-9-47

29 Augustus

Y 647a
30 AUG 1947
ACD/ 20688

No: 3677-47-Geheim

Onderwerp: "A. van Duinkerken".

Bijlagen : één.

20596 / 20621

CO. 20596 B 27/8

In verband met d.z.schrijven, No: 363/-47-Geheim, d.d.26- en 27 Augustus 1947, betreffende de "Groot Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek", heb ik de eer U.H.E.G.hierbijgaand te doen toekomen een opgeplakt couranten-berichtje uit "Het Parool" van Vrijdag, 13 Juni 1947, betrekking hebbende op de bekende R.K.schrijver-journalist Anton van Duinkerken(Prof. Dr.W.Asselbergs).

Blijkens de inhoud van de U bij bovenaangehaald schrijven toegezonden courantenverslagen van de te Hilvarenbeek gehouden Cultuurdagen, heeft dese Anton van Duinkerken, daarbij ook het woord gevoerd.

Rekening houdende met de mogelijkheid, dat de Heer H.C. Neervoort Uwer administratie, met de inhoud van bijgaand courantenbericht nog niet bekend is, meen ik goed te doen dit te zijner attentie, U toe te zenden.

A a n

De Heer Hoofd van de C.V.D.
 J a v a s t r a a t, 68.
's-G R A V E N H A G E.

W.

C.O. 20596 Groot Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek
 nummer VII en XI
 OD 440-180-470
 4/19
 4/19 47

A. van Duinkerken bij „Vrij Nederland”

Met ingang van 1 Juli is de bekende katholieke schrijver en journalist Anton van Duinkerken (prof. dr. W. Asselbergs) als redacteur aan „Vrij Nederland” verbonden. Zoals men zich herinnert, heeft Van Duinkerken niet lang geleden zijn verbintenis met „Elsevier” wegens principiële meningsverschillen verbroken.

Hij vertoert thans voor „Vrij Nederland” in Rome.

„HET PAROOL” van Vrijdag,
13 Juni 1947.

W.

C. V. D.
=====

OPGELEGD

Breda, 10 April 1948.

Voigno.

14 APR. 1948

AE 53214

BUREAU B

15 APR 1948

No: 188/-48-Geheim.

Onderwerp: "Studie-Congres-Stichting-
"Brabantia-Nostra"." B

Bijlagen : vier.

Hierbijgaand heb ik de eer U.H.E.G. te doen
toekomen, een viertal bijlagen, betrekking hebbende op het op
Zaterdag, 3- en Zondag, 4 April j.l. in de abdij van Berne te
Heeswijk (N.Br.), door de Stichting "Brabantia-Nostra" gehouden
Studie-Congres, bestaande uit:

- I = Dagorde.
- Hix II = Stellingen van Mr. J. Linthorst-Homan, Drs. Piet van
Loon en Drs. A. van der Poel.
- III = Lijst van deelnemers.
- IV = Een bundel artikelen uit de "Nieuwe Rotterdamse Cou-
rant".

Omtrent dit gehouden congres verschenen in de afgelopen
week in vrijwel alle Noord-Brabantse dagbladen uitvoerige ver-
slagen, waarvan ik U bereids enige exemplaren toezond, naar de
inhoud waarvan ik moge verwijzen.

Voorts zij nog vermeld, dat ik uit goede bron verham,
dat aan een 70-tal Belgische vrienden een uitnodiging tot bij-
woning van dit congres ~~zija~~ verzonden, waaraan door geen hunner
gevolg is gegeven. Voor zover vastgesteld is kunnen worden, was
op het congres geen enkele Belg aanwezig.

Naar men meent te weten, zou dit een gevolg zijn van
het van Belgische-regeringszijde aan enkele uitgenodigde voor-
aanstaande Belgen gegeven advies, volgens hetwelk het - gezien
in het licht van de "Benelux-gedachte" - beter werd geoordeeld,
met het regionaal streven van "Brabantia-Nostra", van Belgische
zijde geen sympathie te betuigen.

A a n

De Heer Hoofd van de C.V.D.

J a v a s t r a a t, 68.

's-G R A V E N H A G E.

W.

Secretariaat: Wilhelminapark 143, Tilburg.
Telefoon 3821

Studie-congres te Heeswijk 3 - 4 April 1948

Onderwerp: Méér zelfstandigheid voor de Provincie.

Stellingen van Mr. J. Linthorst Homan. Staatsrechtelijke aspecten.

1. Er zal steeds wisselwerking blijven tussen centralisatie en decentralisatie.
2. De Grondwet moet bescherming bieden aan de hechtheid van Volksgemeenschap en Staat, doch tevens aan het bestaan en aan de ontplooiingsmogelijkheden van de regionale en de lokale leefgemeenschappen.
3. Waar in onze steeds sterker gedifferentieerde maatschappij behoefte bestaat aan integrering, voldoet de provincie daaraan in opvallende mate.
4. Binnen de lijnen, in de huidige Grondwet getrokken, is ontplooiing van gezond regionalisme mogelijk.
5. Het is gewenst, dat de Provinciën een groter aandeel krijgen in de beschikbare geldmiddelen; verdere wijzigingen in de Provinciale Wet zijn niet urgent.
6. Het is gewenst, dat het Rijk zijn functionele decentralisatie zo verricht, dat meer dan voorheen gebruik wordt gemaakt van het provinciale apparaat, althans van de provincie als werkgebied; het is gewenst, dat de vraag van decentralisatie van verschillende Departementen van Algemeen Bestuur op korte termijn wordt bestudeerd.
7. Sterk provinciaal leven strijdt niet met sterk gemeentelijk leven; aan de wens naar samenwerking over ruimer territorium dan dat der huidige gemeenten is niet tegemoet te komen door tussenvoeging van een "Kreis" tussen gemeenten en provincie, noch door samenwerking van gemeenten, noch door nieuwe gemeentelijke indeling.
8. Het vraagstuk van de Eerste Kamer worde ook bezien uit het oogpunt van de behoefte aan een staatkundige waarborg voor gezond regionalisme.

Stellingen van Drs. Piet van Loon.

Het streven naar grotere zelfstandigheid van de Provincie m.b.t. het "sociale", meer speciaal m.b.t. de maatschappelijke bijstand.

De inleider legt er de nadruk op dat het nationale praevaleert. Het streven naar grotere zelfstandigheid van de provincies mag zich er niet alleen op richten in het "eigen" gebied zo goed mogelijke voorzieningen tot stand te brengen. Bewust zal men er ook naar moeten streven zoveel mogelijk positieve bouwstenen te leveren voor het nationale geheel. De sociale toestanden en voorzieningen in de andere provincies beïnvloeden in de huidige tijd steeds de sociale kaart van de eigen provincie en een isoleringspolitiek zal dan ook ondoelmatig blijken te zijn.

Het centralisatiestreven van landelijke organen van overheid en particulier initiatief sluit ontkenning van de eigen aard van de provincie in. Op sociaal terrein zijn vele voorbeelden op te sommen, die tot de conclusie leiden, dat deze ontkenning van de eigen aard ondoelmatig is. Volstrekta decentralisatie is bij de huidige ontwikkeling van het sociale evenmin juist. Sociale toestanden en voorzieningen in een dorp of stad hebben vaak hun consequenties ver buiten de grenzen van deze gemeenschappen. Bovendien eist de toenemende gecompliceerdheid van de samenleving op sociaal terrein een dusdanige specialisering, dat het niet mogelijk is op alle terreinen gespecialiseerde krachten beschikbaar te hebben in iedere stad of dorp.

Een zo goed mogelijke inrichting van de samenleving eist bovendien een doelbewuste politiek van sociale opbouw in een groter verband dan de genoemd kleinere gemeenschappen. Dit groter verband moet nochtans overzichtelijk zijn en een sociale structuur bezitten, die tot op zekere hoogte als een eenheid kan worden beschouwd.

In dit groter verband is een sociale planning onmisbaar. Bij deze planning wordt gedacht aan industrievestiging, vestiging van recreatie-oorden, vestiging van onderwijsinstituten, o.a. ten behoeve van algemeen nijverheidsonderwijs, vak onderwijs, huishoudonderwijs, B.L.O. scholen, algemeen middelbaar onderwijs, enz., tewerkstelling van maatschappelijke werkers en werksters, tewerkstelling van specialisten van de sociale gezondheidszorg, sociale gezinszorg, sociale jeugdzorg, a-socialen, enz.

In het groter verband zal het tevens noodzakelijk zijn een coördinatie en terreinafbakening van de werkzame personen en organen door te voeren. Evenmin kan algemene leiding en stimulering worden gemist. Wanneer in de inleiding gesproken wordt over een "groter verband", wordt gedacht aan de provincies. Inleider betoogt, dat de praktijk bewezen heeft, dat op sociaal terrein deze functies in landelijk verband niet zo doelmatig kunnen worden uitgeoefend. Sterk wordt er de nadruk op gelegd, dat talrijke voorzieningen op het beperktere terrein van de maatschappelijke bijstand primair uitgevoerd dienen te worden door het particulier initiatief. Vooral daar waar geestelijke en morele factoren (b.v. opvoeding) een rol spelen, is werkzaamheid door het particulier initiatief onmisbaar. Het particulier initiatief zal om ten deze haar taak naar behoren te kunnen vervullen, moeten beschikken over een eigen provinciaal orgaan voor algemene leiding, stimulering, coördinatie, terreinafbakening, voorlichting en planning. Dit orgaan behoeft de steun van de provinciale overheid. De provinciale overheid dient in dit orgaan van het particulier initiatief deel te nemen met een eigen verantwoordelijkheid (sui generis karakter). Provinciale overheid en particulier initiatief dienen te worden ingeschakeld bij uitvoering van wetten op het terrein van de maatschappelijke bijstand. De vorm van inschakeling van de provinciale overheid kan het doeltreffendst geschieden door invoering van de Bestuursvorm, die wordt aangeduid met Zelfstandig Zelfbestuur. Voorst denkt inleider ook aan publiekrechtelijke bevoegdheid van het provinciaal orgaan van het particulier initiatief (met deelname van de overheid).

Tenslotte schetst de inleider de ontwikkeling in deze richting vanuit het provinciaal bestuur en vanuit het Provinciaal Opbouworgaan "Brabants Volksherstel" in de Provincie Noord Brabant. Nader wordt ingegaan op de Provinciale Raad voor Gezondheidszorg en de Provinciale Raad voor Gezinszorg.

Stellingen van Drs. A. van der Poel.

"De culturele Sector"

1. Het regionalisme is ontstaan uit de liefde voor de eigen bestaande levens, stijl in het betrokken gewest.
2. Het verdwijnen van de eigen gewestelijke levensvormen zou een verarming van het Nederlandse cultuurleven betekenen, en dus schade doen aan de culturele opbouw van onze Nederlandse volksgemeenschap.
3. Uit den aard van het ontstaan van 't regionalisme en uit de bezorgdheid, die het heeft voor deze cultuurwaarde, zijn de regionale organen het best in staat het culturele leven van het betrokken gewest te behartigen, daarenboven zijn ze daartoe het meest geëigend omdat iedere opvoeding, dus ook de culturele volksontwikkeling berust op levensbeschouwing en volksaard.
4. Onder de regionale organen worden zowel de particuliere organen als de organen van de overheid, Provincie en Gemeenten verstaan, welke in nauwe samenwerking op het terrein van de cultuur een belangrijke taak kunnen vervullen.
5. Hoewel de eerste tekenen van een verbeterd inzicht merkbaar zijn, wordt echter, voornamelijk aan de provincie, de materiële mogelijkheid voor de cultuurverzorging onthouden.
6. Door de centralisatie van de actieve cultuurpolitiek wordt aan de noodzaak van een goede geografische en aan een goede maatschappelijke spreiding van de culturele opvoeding onvoldoende aandacht geschonken.
7. "Deconcentratie", het systeem van uit den Haag uitgezonden ambtenaren die het centrale gezag inlichten, is geen afdoende oplossing, daar de beslissende instantie noch de liefde, noch de bezorgdheid van het regionalisme door-

voelt, meestal de op ervaring berustende kennis van de volksaard mist en niet uit het levende contact met de bevolking is voortgekomen.

8. In de strijd voor decentralisatie is, wat de overheidsbemoeiing betreft, meer aandacht geschonken aan de gemeente dan aan de provincie, toch zijn er verschillende taken van meer gewestelijk karakter, die beter door de provincie dan door de gemeente kunnen worden behartigd.
9. Door een grotere zelfstandigheid op cultureel gebied aan de regionale organen, met name ook aan de Provincie te verlenen, zullen de uitgaven niet stijgen. De beschikbare gelden zullen meer efficiënt worden besteed doordat ze beter over de gehele bevolking worden verdeeld.
10. Het zal in het belang van het Nederlandse volk zijn zo spoedig mogelijk tot een sterker gedecentraliseerde taakverdeling van de bemoeiingen op cultureel gebied te komen en daarbij aan de regionale organen veel ruimeren armslag te geven.

-----

bylage 33214

III

LIJST VAN DEELNEMERS.

B.N. = Brabantia Nostra.
B.B. = Brabantia Beweging.
E.B. = Edele Brabant.

V66r 25 Maart gaven zich op:

J.Aarts, Best. B.N.; Insp. L.O., Eindhoven
Mr.J.van Banning, Burgemeester, Schaesberg.
Mr.A. Baudoin, Hoofdcommies Prov. Griffie, Vught.
J.Bechtold, Best. B.B. en B.N., Tilburg
C.van Beek, Best. B.N., Burgemeester van Reusel.
Apr.F.Bedaux, Best. B.N., Valkenswaard
Pastoor W.Binck, voorz. Brabants Heem, Alphen.
M.Boekhoudt, student K.E.H., Tilburg
A.Borst, red. "de Tijd", Oisterwijk
A.van den Braak, red. "het Huisgezin" Esch
Mr.S.Breukel, best. B.N. Valkenswaard.
H.Briels, dir. "Culturele Dienst" Tilburg.
Mgr. Dr.P.C.de Brouwer, erevoorz. B.N.Hilvarenbeek.
A.Brouwers, red. "Eindhovens Dagblad", Eindhoven.
H.Brouwers, insp.Staatsmijnen, Tréebeek.
J.Bruna, hoofdred. "de Stem", Breda.
B.van Buël, lid Prov.Staten, Oss.
W.Cobben, secr.J.O. d. K.V.P. Limburg, Roermond.
Pastoor Aug.Commissaris, Voorz.Prov.Genootschap, best.B.N., Oosterhout
M.Cox, Burgemeester van Heeze.
J.van Daal, Lid Prov.Staten, Beers.
Drs.L.van Delft, lid praes. B.B.; best. B.N., Tilburg
P.Dorenbosch, penningm. B.N., Boxtel.
A.Eijkens, secr. Cultuurraad Brabant, red. E.B., Tilburg.
E.van Eindhoven, secr.Prov.Cult.Cassie van Arbeiderskampen Tilburg.
F.Erens, consulent Jonge Boeren, Buggenum.
W.van Gent, lid Prov. Staten, Vught.
A.van Gerwen, rector Bissch. Kweekschool, 's-Bosch.
J.Groen, chef-red. "Limburgs Dagblad", Heerlen.
Mevr. G.Haenen-Hilgers, penningm.R.K.Vrouwengilde, Eindhoven.
Drs. J.Heerkens, best. B.N., Geldrop.
Dr.H.Heijman, Abdijheer, best. Brabants Heem, Heeswijk.
Han Heyman, Best. B.N. en B.B., Sint Geertruidenberg.
A.van Helmond, H.d.S., Nijmegen.
Chr.Hermus, secr.-penningm. Kunstkring "de Schakel", Zevenbergen
Willem Hoffman, letterkundige, Berlicum.
M.v.d.Hoogenhoff, onderwijzer, Venhorst.
W.van Hout, Burgemeester van Nistelrode.
J.van den Hout, gem. secr. Boxtel.
A.Huijsmans, rector, Gilze.
Const. van den Hurk, lid Prov.Staten, Heesch
A.Jansen, student K.E.H., Esch
W.Jansen, onderwijzer, Esch.
W.Jansen, leraar, Maastricht.
E.Janssens, Burgemeester van Nieuw-Vossemeer.
Laur. Janssens, Wethouder, Tilburg
Ir.A.Juten, best.Brabants Heem, Bergen-op-Zoom.
J.Kersten, inspecteur B.Z., 's Bosch.
A.Koks, ambt. arbeidinsp., Maastricht.
F.de Leeuw, dir. P.B.V.O., 's-Bosch.
Ed.Lekanne dit Deprez, voorz. Statenkr. Roermond J.O.der K.V.P. Roermond.
Mr.J.Linthorst, pres. Rijksdienst Nat.Plan, Groningen.
Drs.Piet van Loon, dir. Prov. Opbouworgaan, Waalwijk.
Jan van Mackelenbergh, bedrijfsorg. 's-Bosch
Mr.J.van der Meer, Burgemeester van Berlicum.
J.Meuwese, Burgemeester van Hilvarenbeek.
C.Meerbach, chef-red.-gewest "Brabants Nieuwsblad", Roosendaal.
L.Melissen, Hoofdred. "Het Hollands Diep", Zevenbergen.
Apr.P.Mutsaers, secr. B.N., Tilburg.

- J.Naaijckens, Hoofdred. E.B., best. B.N., Hilvarenbeek.
- K.Neesen, adviseur E.B., Tilburg
- P.van Oers, Burgemeester van Oosterhout.
- A.van Oirschot Jr., best. B.N. en B.B., Helvoirt.
- M. van Opstal, Kunstkring "de Schakel", Zevenbergen.
- Mej. A.Otten, Onderwijzeres, Erp.
- P. Pasmans, lid praes. B.B., best. B.N., Tilburg.
- Dr. Albert van de Poel, best. B.N., Breda.
- Drs. A. van der Poel, Voorzitter B.N., lid Ged. Staten, Breda.
- Prof. Dr.J.E.de Quaij, Commissaris der Koningin, 's-Bosch.
- A.Raaijmakers, commies Prov. Griffie, Vught.
- C.Remmen, Burgemeester van Oeffelt.
- Mevr. M.Renders-van der Putt, secr. R.K. Vrouwengilde, Eindhoven.
- P.Sabel, best. B.N., 's-Bosch.
- A.Salden, dir. Sociale Zaken, Venlo.
- Mr.E.Sassen, Lid Tweede Kamer, Vught.
- H.Schaminée Burgemeester van Zevenbergen.
- Mr.H.Scheidelaar, Lid Prov.Saten, Tilburg.
- Dr.J.Schröder, Vught
- Chr.Smits, hoofd.reg. Omroep, Sittard.
- Jhr.Mr.J.Smits van Oijen, lid Ged.Staten, Eindhoven.
- A.Snels, lid Prov. Staten, Dongen.
- Mr.P.Steures, hoofdcommies Prov. Griffie, 's-Bosch.
- Mr.F.van Thiel, voorz.Prov. Opbouw-Organ, Helmond.
- J.van de Veerdonk, Burgemeester van Heeswijk en Diether.
- H.van der Velden, Wethouder, 's-Bosch.
- Pastoor P.v.d.Velden, red. E.B., Tilburg
- Prof.Dr.F.van der Ven, dag.best. B.N. Tilburg.
- Jos. Verbeeck, arts, raad van bijstand, E.B., Sint Anthonis.
- A.Verdijk, ec. drs. adj. dir. Prov. Opbouw-Organ, Tilburg.
- Mr.H.Vinkenburg, best. B.N., Vught.
- Mr.P.van Vlijmen, lid praes. B.B., best. B.N., Eindhoven.
- J.Wiersma, bijz. corr. N.R.C., Leeuwarden.
- Drs. A.Wijffels, voorz. Cultuurraad Brabant, best. B.N., den Haag.
- Drs. J.Willekens, best. Brabants Heem, red. E.B., Tilburg.
- P. Willems, comm. Radio, Maastricht.
- P.de Wit, voorz. Kunstkring "de Schakel", Zevenbergen.

PROVINCIAAL BESEF

in de z.g.

RAND- GEWESTEN

*Een bundel artikelen uit de
Nieuwe Rotterdamse Courant*

Ergens in onze randgewesten is er verzamelen geblazen. Vooraanstaande figuren in de Noordelijke, Zuidelijke en Oostelijke provincies hebben elkander „gevonden” in de gijzelaarskampen, naderhand in geregelde samenkomsten; men heeft te Bakkeveen dagenlang geargumentteerd, om zo te zeggen: zonder Holland — hetgeen paradoxaal klinkt, doch daarom nog geen tragische omstandigheid is, nademaal deze horizontale binding decentralistisch is gericht. Onze regionalisten van Zuid, Noord en Oost zijn zich namelijk bewust geworden van de taak, welke zij voor de opbloei hunner gewestelijke cultuur dienen te vervullen, in de overtuiging, dat deze stromingen in de randgewesten geen afbreuk van, doch veeleer steun aan het nationale betekenen. In de volgende artikelen wordt dit nader belicht.

Nieuwe Rotterdamse Courant

INHOUD:

Friesland in de kring der randgewesten	Blz. 3
Groningen: Bevordering van het volkseigen ..	„ 5
Drenthe: Levendig en historisch cultureel besef	„ 6
Overijsel: Historische verbondenheid — geen provinciale eenheid ..	„ 7
Gelderland: Moeizame groei tot gemeenschap ..	„ 9
Limburg: Krachtige bevordering der volks-cultuur	„ 10
Noord-Brabant: Regionaal zelfbewustzijn ..	„ 11
Zeeland: Achterstand ..	„ 12
De bodem van Zuid-Limburg	„ 14
De natuurreservaten in Friesland	„ 15

FRIESLAND

in de kring der randgewesten

(Van onze bijzondere correspondent
in het Noorden.)

LEEWARDEN

ONDER de randprovinciën neemt Friesland ontegenzeggelijk een bijzondere plaats in. Wanneer onze regionalisten op goede Frankische grond in Brabantia Nostra in de befaamde abdij van Berne in het Heeswijkse, of in de havezathe Allards-oog op het drieprovinciënpunt bij Bakerveen, nog nèt binnen de Natio Frisica, hun landelijke quadrille dansen, dan treedt opeens de Friese blauwogige maagd, de oudste der zusters, buiten de kring en voert, voor de bewonderende blikken harer genoten, op haar eentje een ingewikkelde dansfiguur van sierlijke arabesken uit, die haar door het alleroudste zowel als door het meest moderne stijlgevoel schijnen te zijn ingegeven. Men zou, om de metafoor in rustieke zin uit te werken, ook een vergelijkijng kunnen wagen met een landelijke rijvereniging, die met goede regionale paarden uitgereden is om de hogeschool-pas te beoefenen onder de beproefde leiding van een Friese instructeur. En het aardigste van al is, dat deze spelen, van dans tot rijkunst, spontaan, eerlijk en onschuldig zijn, dat ze niemand behoeven te verontrusten en dat iedere Nederlander van goeden wille er naar mag komen kijken; omdat al die drukte tenslotte om niets meer of minder gaat dan een schoner en doelmatiger meubilering van het nationale Nederlandse huis.

Gescherpte historische zin

FRIESLAND heeft met Drenthe gemeen, dat het provinciaal besef er historisch gefundeerd is; maar op alle andere randgewesten heeft Friesland voor, dat de strijd voor zelfhandhaving er veel vroeger dan elders is ingezet.

Dit moet worden gezien in samenhang met het historische feit, dat Friesland, het Friese volk, in vervlogen eeuwen een hoge mate van vrijheid heeft gekend, dat het niet aan de hofhorigheid onderworpen was, maar vrij van het gezag van de heer of graaf. Toen aan het einde der middeleeuwen de staatkundige vrijheid er verloren was gegaan,

groeide de ontevredenheid van het volk allengs uit tot bewust verzet, al heeft het dan ook tot na 1800 geduurd alvorens het zich ging organiseren en de zogenaamde Friese beweging ontstond.

Terwijl in de andere randgewesten eerst in, tijdens of na de eerste wereldoorlog, of zelfs na de tweede, zich provinciale krachtvelden ter bescherming van het volkseigen vormden, zijn de Friezen reeds gedurende de gehele vorige eeuw in de verdedigingslinie actief geweest; en toen elders in de rand-

gebieden schuchtere pogingen in het werk werden gesteld om tot een eigen organisatorische vorm te geraken, waarin de zelfbewustwording van het gewest zich kon concretiseren, werden in Friesland reeds de „Fries-nationale” opvattingen gehuldigd en de minimum-eisen der beweging: onderwijs in het Fries op de lagere scholen en een leerstoel voor het Fries aan de universiteit te Groningen, gesteld en onze regering voorgelegd. Dat optreden had tenslotte succes; in 1930 en '34 verwierf het Fries een lectoraat en een professoraat

aan de universiteiten te Groningen en Utrecht (later bovendien nog te Amsterdam) en gedurende het bewind van minister Slotemaker de Bruïne, in 1938, werd de kwestie van het facultatieve onderwijs in het Fries op de lagere scholen in Friesland bij de wet geregeld.

In tegenstelling tot Zeeland, waar de aandacht en belangstelling voor het volkseigen en het verleden vrij lauw zijn en de herinnering aan de grote momenten uit de eigen provinciale geschiedenis nauwelijks de verbeelding bevrucht, is de historische zin van de Friezen bijzonder levendig, door verering gescherpt. Het merkwaardige feit doet zich voor, dat, terwijl de officiële handboeken voor geschiedenis en de geschiedenisboekjes op de scholen weinig of niets meedelen over de belangrijke feiten en boeiende episodes uit de Friese geschiedenis, de Friezen reeds gedurende enige generaties bezig zijn, zichzelf de kennis van hun eigen verleden te verschaffen, welke hun in schools verband niet wordt gegeven; met het gevolg, dat er thans in Friesland een historische belangstelling moet worden geregistreerd, die nergens elders in de randgewesten in die mate wordt aangetroffen. Centra van die belangstelling zijn in onze tijd de Fryske Akademy, de provinciale Onderwijsraad met zijn vacatiecursussen, de leerstoelen aan de universiteiten en, niet het minst, de vele „Selskippen” met hun talrijke „kriten” en hun periodieken: spreekbuizen, die elke week het gehele Friese volk bereiken.

Al deze dingen maken, dat in Friesland het accent zwaar op het volkseigen valt, hetgeen de niet-Friezen wel eens irriteert. Elders in de randgewesten hoorden wij het woord „Friese kramp” uitspreken; ook hoort men van Friesland wel als het Ierland van Nederland spreken. Doch in de kringen der regionalisten buiten Friesland bleek ons tal van malen een grote bewondering te bestaan voor de Friese manier van aanpak en voor de liefde van dit boerenvolk voor zijn eigen ideële cultuur, een bewondering die in de mond van een der landelijke leiders tot uitdrukking kwam in de woorden „iets gloedvol moois, die Friese geestdrift voor de eigen Friese zaak!”

Gespletenheid

DE FRIESE MEDAILLE heeft óók twee kanten. In de grotere Friese steden, met name in de hoofdstad, is aanwezig een niet-Fries bevolkingselement, waarin de klasse van hogere ambtenaren domineert, welk element zich gedraagt als de exponent van het Algemeen Beschaafd in dit boerenland, de Friese taal niet machtig is en haar niet aanleert, culturele waarden en de levensstijl van de plattelandsgemeenschap onderschat en in zijn opvattingen en levensgewoonten de stedencultuur van het Westen representeert.

Waar beide bevolkingsdelen met elkander in aanraking komen, daar botst het vaak en verwijt het vreemde element de autochthonen, dat zij in hun houding en toon zo gauw de hoffelijkheid verliezen. In dat verwijt zal wel menig keer een kern van waarheid steken; de Fries toch is een gevoelig wezen, dat snel ontroerd en, in zijn trots aangetast, tot extreme dingen in staat is. Op gezette tijden kan men dan ook in Friesland het steekspel waarnemen, waarin zelfbewuste Friezen, uiteraard mensen der beweging, datgene doen wat overal ter wereld de autochthonen tegen het vlottende deel der bevolking plegen te doen: het afreageren van ressentimenten.

Het is een oude waarheid, dat, waar twee kijden, beiden schuld hebben. Om echter een billijk oordeel te kunnen uitspreken, moet men in Friesland nooit vergeten, ten eerste dat er een Fries volk bestaat, dat zijn Fries-zijn als een stuk levenswerkelijkheid beleeft, ten tweede dat het leven (tengevolge van de vermenging van twee ongelijke culturen en twee ongelijke talen) in deze provincie op den duur een eigenaardige gespletenheid heeft gekregen, een kracht die in het volksleven ontwrichtende werkingen en hybridische vormgevingen veroorzaakt. Daarin voelen de Friezen een bedreiging van hun cultuur; daarom wapenen zij zich en vechten er tegen.

Tot voor kort werd de Friese taal niet geduld in de kerk, de school, de gemeenteraad, de statenvergadering en de rechtszaal. In de laatste jaren is er in dezen veel veranderd; de Friese taal mag nu binnen alle muren, behalve binnen die der rechtszaal, worden gesproken. Haar positie en aanzien zijn snel gestegen en de ontwikkeling van de Friese literatuur, die van een boerentaal tot cultuurtaal, bewijst inderdaad, met welk een intensieve belangstelling de volkszaken er worden behartigd. Het belangrijkste is misschien wel, dat de strijd voor Friese taal en Friese cultuur thans niet meer, gelijk in 1920, uitsluitend de zaak ener bezielde voorhoede is, maar die van het Friese volk zelf is geworden.

Critische gezindheid

NAARMATE de Friese beweging succes heeft, ziet de opmerkelijke toeschouwer, dat zij het accent harer werkzaamheid van de ideële cultuur naar de politieke en economische sfeer verlegt. Uiteraard eist de Friese beweging culturele autonomie voor Friesland op. Doch daarnaast laat zij de leuze van politiek zelfbestuur horen. Opmerkenswaardig is, dat sommige theoretici de Friese beweging een filosofisch tintje geven en haar interpreteren als „een strijd tegen de massa”, tegen de nivellerende invloeden van de tijdgeest, en als een poging om „de massa weer te maken tot volk”. Velen zien het volkseigen en de ingewortelde zeden bedreigd door de massa van „de amorphe mens, die geen historisch orgaan meer heeft, niet meer weet van plaats, tijd, gemeenschap, die in zijn idealisme vormen normloos en zonder erbarmen is”, gelijk een Friese schrijver het uitdrukt.

Dit alles leeft ook in andere regio's. Het gaat om essentialia. In de strijd der regionalisten van Noord, Zuid en Oost, zo voelen wij het, steekt een behoorlijke dosis roepingsgevoel; hij is derhalve meer dan ontevredenheid, critiek op Den Haag en het Westen, meer dan verzetshouding alleen. De verdediging van de eigen gewestelijke volkscultuur is „de eerste uiting van het eigen taakbesef in een doodzieke wereld”. Mr. Linthorst Homan ziet de nationale cultuur als de som van de regionale culturen, en dan begrepen in de zin van de definitie van prof. dr. P. J. Bouman: cultuur is de levensstijl van een gemeenschap. De regionalisten beseffen, dat de geestelijke taken er niet alleen liggen voor ieders verantwoordelijkheid, maar voor aller gezamenlijke verantwoordelijkheid, aldus mr. J. Linthorst Homan, die in dezen met zo'n bezieling voorgaat.

Het verheugende is, dat nergens in de randgewesten met geheime strategie wordt gewerkt. Voor revolutionaire opstandigheid, die, als de tegenstellingen zich zouden toespitsen, naar geweren en bommen grijpt, behoeft men in deze kringen niet te vrezen. Niemand hunner wil Nederland in stukjes snijden, noch miniatuur-Den Haagjes oprichten in de acht provinciale hoofdsteden. In verschillende gewesten heeft men ons verklaard, dat men in de bezettingsjaren „Holland dichterbij is gekomen”. Het Friese volk wil niet met minder eensgezindheid met „Holland” leven; zelfs in de feiste perioden der beweging is nooit de eis „Los van Holland” in een beginselverklaring opgenomen, en in de bezettingsjaren heeft zij de usurpator getoond waar zij stond, toen deze in Friesland op een politiek van afscheiding van het overige Nederland wilde aansturen. Maar aangezien Friesland zich in de knel voelt zitten en sterkere posities begeert, wanneer straks de geest van anarchie en nihilisme feller optreedt, de industrialisatie zich over het gewest uitstort en de eigen cultuur en boerenzeden onder de voet dreigen te worden gelopen, verzet men er zich tegen de veel te sterk doorgevoerde centralisatie van ons staatsbestel en tegen het „Haagse matglas”, waarachter men niet in staat is de waarachtige belangen der randgewesten in het gelaat te zien.

De bewegingscomplexen in onze randprovinciën overziend, geloven wij, dat het Nederlandse volk het een gelukkige omstandigheid mag achten, dat het geen „dooie boel” is in de randgewesten, doch dat aldaar regionale stromingen aanwezig zijn die de geestelijke vaarwaters in ons nationale landschap voor verzanding behoeden, stromingen die, puttend uit provinciale bekkens, hun wateren afvoeren naar het landelijke reservoir, waaruit de nationale springbronnen worden gevoed.

GRONINGEN

Bevordering van het volkseigen

(Van onze bijzondere correspondent
in het Noorden.)

Zelfwerkzaamheid

GRONINGEN. — „De grote waarde van de regionale stromingen is de zelfwerkzaamheid in opbouwende zin, cultureel en sociaal-economisch. Er dreigt wel enig gevaar dat dit streven zich uit gebrek aan positieve inhoud negatief „tegen Den Haag” richt. Echter, al betekent positief regionaal werk op zichzelf decentralisatie, en daardoor uiter-aard „van het centrum af” gericht, het behoeft en mag niet tegen Den Haag, tegen „het Westen” te gaan.

Aldus formuleert mr. J. Linthorst Homan, oud-commissaris der Koningin in Groningen, de strekking van het regionalisme, wanneer hij ons, welwillend als steeds, heeft ontvangen om ons zijn zienswijze te dezer zake te ontvouwen. Wat de heer Homan ons niet heeft verteld, maar wat wij daarom wel weten, is, dat hij hier te lande de eerste is geweest, die begrippen als provinciaal besef en regionalisme getracht heeft historisch te interpreteren en ze een theoretisch fundament gaf.

Reeds in 1937, bij zijn komst als Commissaris in Groningen, interesseerde de heer Homan zich voor datgene, wat de gemeenschapsgedachte in zijn gewest kon bevorderen; wij herinneren aan de Groninger Dagen van 1938, '39 en '40, waartoe hij het initiatief nam, aan de stichting „Groninger Gemeenschap” waarvan hij de bezielende kracht was, aan zijn voordracht in '39 voor de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden over: „De waarde van het provinciaal besef in de drie Noordelijke provinciën” en tenslotte aan zijn openingsrede ter gelegenheid van de Groninger dagen „Stad en Loug” in het gijzelaarskamp te St. Michielsgestel in 1943 en na de bevrijding in de Groninger Volksalmanak gepubliceerd. Zich krachtiger bewust van eigen roeping en betekenis is het regionalisme uit de oorlog te voorschijn gekomen. In Friesland, in Brabant, maar ook in Groningen en elders in het land bouwt men welbewust voort op het reeds vroeger verworvene.

Economische en culturele bewustwording

DE zelfwerkzaamheid der Groningers, waarvan mr. Linthorst Homan sprak, trok in het tweede millennium na Chr. een al duidelijker en tenslotte lichtend spoor: sedert het jaar 1000, omstreeks welke tijd de bisschop van Utrecht landsheer werd van Drenthe, binnen welk gebied de huidige stad Groningen nog als Drents dorp gelegen was, voltrok zich heel geleidelijk een ontwikkeling, welke Groningen los maakte van Drenthe en tijdens welke deze jonge stad zich dwars door het toenmalige Friese gebied heendrong naar de kust.

In de latere eeuwen ontplooidde de hoofdstad een economische zelfwerkzaamheid, met een uitzettingsvermogen, dat nog heden aanwijsbaar is in destijds verworven machtsposities: Oldambt Westerwolde en de Veenstreek (het Conventant van 1817). De stad Groningen groef, werkte en bouwde als het ware de provincie Groningen op. De economische bewustwording ging in Groningen voorop: eerst in later tijd — onze tijd — kwam de culturele bewustwording de economische in verticale zin completeren.

Merkwaardigerwijs was het een groot-industrieel, die de stoot tot de culturele opleving in de provincie Groningen heeft gegeven. Toen er in 1917 sprake van was dat voor het Fries een professoraat aan de Groninger Universiteit zou beschikbaar komen, voelde Jan Evert Scholten zich in zijn provinciale trots gekrenkt, en wel zodanig, dat hij de vereniging „Grunniger Sproak” oprichtte en een maandblad „Groningen” in het leven riep. Eerst dertig jaar later, in het vorig jaar, heeft de vereniging gevolg gegeven aan de gedachte, die Scholten bezielde en bij de bestuurders van meet af aan heeft voorgezet: het ageren ter verkrijging van een leerstoel in de Neder-Saksische dialecten (waartoe het Groninger dialect behoort) aan de Universiteit te Groningen.

Men kan dus zeggen, dat de Groninger beweging thans dertig jaar bestaat en dat zij de voornaamste stuwende kracht geweest is in de groei van het zelfbewustzijn, dat, als iets geheel apart, de verschillende culturele sectoren, levenshouding, bouwstijl, rechtsbegrip, waardering van eigen geschiedenis en eigen dialect heeft doordrongen en verruimd. Deze dertig jaren cultuurbeweging hebben Groningen met een eigen volksletterkunde verrijkt; er bestaat een woordenboek van het Groninger dialect terwijl een steeds groter wordend aantal dichters en schrijvers zich in hun scheppend werk van de eigen taal bedient. De tijd is voorbij, dat de Gronin-

ger zich voor zijn afkomst en zijn „streektaalje” schaamt; hij weet deze eigenheden thans in het juiste licht te plaatsen, ja, hij kan er weer trots op zijn! Er is een opleving van het waardebesef der provinciale samenleving en een sterker geworden verantwoordelijkheidsbesef onder brede groepen der bevolking. Men verheugt zich in Groningen dan ook over het initiatief van de huidige Commissaris der Koningin, de heer E. H. Ebels, dat geleid heeft tot het bundelen van enkele grote organisaties, inclusief de „Groninger Gemeenschap”, in een nieuwe „Groninger Vereniging voor Sociaal en Cultureel werk”. Daarnaast dienen genoemd de culturele accentuering in het werk der Groninger Maatschappij van Landbouw en de verschijning in Januari van dit jaar van een nieuw Cultureel en Sociaal-economisch maandblad „Stad en Lande”.

In brede kringen in Groningen beseft men, dat de plattelandscultuur een hoge cultuurwaarde vertegenwoordigt en dat de provinciale gemeenschappen bouwstenen zijn voor de nationale samenleving.

Gericht op decentralisatie

IN het culturele streven der randgewesten liggen tendenties, die tegen het centralisme van „het Westen” zijn gericht. Genoemd streven poneert, dat een krachtiger en zelfstandiger provinciaal bestuur beter in staat zou zijn, de rechtmatige verlangens van de provinciale bevolkingen te verstaan en te bevredigen.

Men voelt zich in de provincie in bepaalde opzichten achteruitgesteld; men heeft te klagen over het Rijkswegennet, over slechte spoorwagens, over de weinige zorg, die de landsoverheid aan de culturele behoeften van de randprovincies (provinciaal toneel, eigen regionaal orkest etc.) besteedt.

„Wij willen Holland allerminst een verwijt maken, al heeft het de randgewesten — denk aan Brabant en Drenthe in het tijdperk der generaliteit! — wel eens een kool gestoofd. Want wij weten immers maar al te goed, en wij blijven dat steeds dankbaar gedenken, dat het Holland was, dat ontegenzeggelijk ons allen dikwijls is voorgegaan, zowel in oorlog als in vrede en voorspoed. Maar de kern is, dat men in de buitengewesten 't gevoel heeft, niet zelf de dingen te mogen doen, welke men zo graag zou doen en welke men beter zou doen dan bij uitvoering door organen uit het landscentrum geschiedt”, zo zeide ons mr. Linthorst Homan, de theoreticus van het regionalisme.

DRENTHE

Levendig en historisch cultureel besef

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden.)

ASSEN. — Nog geldt in de Drentse boerendorpen de adat der marke.... Als de hoorn blaast en de ingelanden oproept, zoals hij door de eeuwen heen de markegenoten heeft opgeroepen, dan kent de Drentse boer zijn plicht en begeeft zich, zonder welk innerlijk verzet ook, ter marke. En wat daar aan wild op zijn land hetzij komt aangerend, hetzij komt aangevlogen, dat gaat hij verschalken met strik of met lood, zonder welke innerlijke rem ook; want „alles wat op mijn land loopt, dat is van mij”, zo redeneert hij, al zegt de rechter het dikwijls anders. In dat besef, historisch gefundeerd, gebonden aan het gewoonterecht, door zijn voorvaderen geijkt, leeft en handelt hij. Adat! Zelfs al werden de landen zijner marke opgedeeld, hij klemt zich vast aan het laatste wat de moderne tijd hem gelaten heeft: de brink, al kunnen zij dat dorpspleintje dan ook slechts verhuren voor marktterrein. Zo was, zo is de historisch gegroeide geest in de oude Lantschap en schiep een levensstijl, een bouwkunst, een klederdracht, en nog meer eigen dingen, waarop de Drenthen van heden nog trots gaan en voor welke behoud zij vechten, omdat zij van de huidige tijdgeest wel culturele waarden wensen te ontvangen, echter geen afval en klatergoud.

Drenthe en de vreemdeling

HET provinciaal besef in Drenthe is zo oud als het volk oud is; bij zo een onderlinge verbondenheid en saamhorigheid kan men wellicht beter van volksbesef spreken. Een volksbesef, dat zijn glorieuze dagen beleefde

in en na de slag in de moerassen bij Ane (1227), bij welk verbeten gevecht het opstandige boerenfolk van Drenthe het bisschoppelijke leger versloeg, de bisschop zelf en vierhonderd zijner edelen doodde: een soort van Drentse guldensporenslag, waarvan de schimmen nog rondwaren in de gewestelijke sagen.

Symbol van Drenthe.

Een volksbesef dat ook anders dan de Friezen en Groningers, trouw moest zweren aan de latere bisschop; dat het schrikbewind van Karel van Gelre moest verduren en de tragische gevolgen van Rennenbergs verraad; dat verdragen moest, dat Drenthe buiten het statuut van de Unie van Utrecht bleef, als een verstoten zuster.

Drenthe, als een egel opgerold tussen zijn venen, verarmde en murmureerde over dingen die het moest, doch niet kon aanvaarden. In die tijd kwam het vleugelde woord over Drenthe als „de bruydt waerom men niet danst” in de wereld, neergeschreven door Johan Piccardt, de Coevordense dokter-dominee, die met dat bruidje meeleed. En om zulke redenen komt het, dat in de Drentse gemeenschap van heden nog bij tijd en wijle verzwakte uitingen van een oud pakket van wrokgevoelens worden gehoord, uitingen, die de niet-Drenth niet weet te verstaan.

Voor de vreemdeling is het niet gemakkelijk om de Drenth te begrijpen. Mr. J. Linthorst Homan — Groninger uit hartstocht, doch van geboorte, in 's harten gronden en uit roeping Drenth — heeft het eens heel houd gezegd: als je de Drenth wil begrijpen, moet je zeshonderd jaar in Drenthe hebben gewoond.

Ten dele kan men zulks op het debet van de Drenth schrijven, nademaal hij ten aanzien van de vreemdeling zijn (ook al weer historisch gefundeerd) wantrouwen moeilijk kwijt raakt en hij voorts een sterk tekort heeft aan individuele durf om voor zijn mening uit te komen. Hetgeen de ontwikkelde Drenth van heden voelt als een menselijk tekort van zijn volk. Ten dele is dat de schuld van de vreemdeling, en met name wordt het de Haagse ambtenaar verweten, die, naar een ingewijde het onlangs te Bakkeveen heeft verraden, achter het matglas geboren en opgevoed werd en bij zijn aldaar opgevangen wereldbeeld uit gemakzucht berust. Hij mag des zomers desnoods een week naar Drenthe komen en ernstig proberen, of hij zich in de buurt van hunnebed en tumulus enige historische sfeer kan laten aanblazen, het gelukt hem niet, omdat hij zeshonderd jaar bij het Binnenhof heeft gewoond. Voor deze vreemdeling ontrolt de egel zich niet, voor hem blijft de oude Lantschap een sfinx, die niet antwoordt op zijn vragen.

De vreemdeling heeft schuld! De koninklijke karos jaagt niet door de Drentse velden, zodat deze generaties het nooit tot oplaaingen van geestdrift in dezen hebben kunnen brengen; en het ministeriële paard springt bij voorkeur met één machtige sprong van Zwolle op Groningen, radicaal over de oude Lantschap heen.

Een nieuw gelaat....

EN toch heeft het teleurgestelde bruidje haar tranen afgedroogd, staat het stiefkind niet meer schuwterzijde, heeft de egel zijn stekels opgerold. Want Drenthe is bezig zich te verjongen en te vernieuwen. Het wil zichzelf zijn en blijven, het wil gedijen en wassen in de eigen levenssfeer, die van het boerenland; het wil de stijl van eigen platteland handhaven en de uitingen daarvan, dwars tegen de nivellerende tijdgeest in, tot gelding brengen, teneinde aldus een positieve bijdrage te leveren aan ons nationale leven, sociaal, economisch en cultureel.

Die drang en die zending spreken duidelijk uit de werkzaamheid van wat men kan noemen de Drentse beweging, die overal in de oude Lantschap medestanders verwerft en klankborden bezit in vele grote steden des lands (de Drentse verenigingen), in de mijnstreek, ja zelfs onder de Delftse studenten.

Men kan zeggen, dat Drenthe in de laatste veertig jaren een nieuw gelaat heeft gekregen. Na 1900 zijn de ontginningen gekomen, die Drenthe „zo plat als een pannekook" hebben gemaakt, het desalniettemin een uitgestrekt areaal vruchtbare grond verschaffen. Doch ook psychisch voltrok er zich een verandering. Met de ontginningen gingen de heidevelden verloren, de schapenkuuten werden afgeschapt, met de eigen geweven klederen was het gedaan. Om termodder en kunstmet te kunnen kopen had de Drentse boer geld nodig.

Die nieuwe zucht trok de stedelijke opkopers aan, aan wie hij zijn oude stijlvolle kasten en boerenkisten, zijn oudporselein en antiek verkwanselde; de stadse mode, op vleugelen van krant, bioscoop en radio, fladderde in de dorpen neer, bracht er de stedse villabouw in

stijlloze edities en plaatste in de aldus ontlusterde voorankers de in zwang gekomen bazarmebelen. De jongste aantasting van de boerenstijl schijnt gelegen in de industrialisatie, die de Drenth dan ook als een sterke tegenstander beschouwt en met vrees binnen zijn landpalen ziet komen.

Maar de Drentse bewustwording is begonnen! Als zodanig hebben de boerenbonden en de boerenbeweging van de jaren dertig uitstekend voorbereidend werk gedaan. Vlak vóór de oorlog vormde er zich een Drentse studiekering, waaruit een werkgemeenschap en een Drents genootschap zijn voortgekomen, dat zijn vertakkingen over geheel Drenthe heeft, het schrijven in dialect bevordert, met Groningen ijvert voor de instelling van een leerstoel in de Nederlandsche dialecten aan de universiteit te Groningen, een Drentse vlag schiep, op zoek is naar een nieuw Drents volkslied en tracht te voldoen aan de steeds stijgende vraag uit de bevolking naar liederen in eigen dialect en naar lezingen over de dorps- en gewestelijke geschiedenis.

Regionale wensen

DE Drentse beweging heeft een „klachtenlijst" opgesteld, waarvan zij wil trachten door eigen kracht en actie, gerugsteund door de andere randgewesten in federatief verband, punt na punt te verwezenlijken en af te voeren.

Een ernstige grief van de Drenthen is, dat Drenthe met onderwijsinstellingen zo schriel is bedeed, dat in het Noorden der provincie boven de lijn Assen-Gieten zelfs geen enkele ulo-school bestaat, dat de provincie nog haar eerste M.T.S. moet krijgen.

Andere klachten betreffen deze punten: dat Drenthe van alle provincies het grootste net van verwaarloosde en vernielde wegen bezit; dat Drenthe wel heel stiefmoederlijk met treinverbindingen is bedeed; dat Drenthe jarenlang de enige provincie moest zijn, die het in haar college van Gedeputeerde Staten (insteede van met zes) maar met vier leden moest zien klaar te spelen; dat de hogere bestuursambtenaren geen Drenthen zijn en de provincie gebruiken als doorgangshuis, sprinkplank-overwegingen die fataal voor Drenthe zijn, omdat het juiste provinciale streven om in de dorpen een vastzittende groep „cultuurdragers" te kweken, daardoor ernstig wordt beknod, hoewel van vele ambtenaren, óók burgermeesters, kan worden getuigd, dat zij, zelf geen Drenth zijnde, met hart en ziel voor hun gemeente werken; dat de Drenthenaren zeer verontrust zijn over de voortgezette concentratie van a-sociale elementen op Drentse bodem; dat de „vreemdeling" Drenthe eerst de heidevelden heeft ontnomen, nu bovendien nog enkele honderden hectaren bouwgrond roof, ten einde de bevolking er een militair oefenterrein voor in de plaats te geven en als dank de verjaagde boeren van de Havelter esgronden de.... woestijn (N.O. Polder) instuurt.

Het moeilijkste punt is wel, dat Drenthe geen cultureel centrum bezit, geen wetenschappelijke instituten zoals Groningen, geen provinciale bibliotheek zoals Friesland. Maar bij die negatieve feiten houdt de Drentse bewustwording geen halt; zij is reeds scheppend bezig om de bevolking van Drenthe op te stuwten. Weer blaast de boerenhoorn, het is de boodschap: „Drenthen, oet is 't nou met 't soezen — lös de deuren, lös de loeken!"

OVERIJSEL

Historische verbondenheid
geen provinciale eenheid

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden.)

ZWOLLE. — Overijssel valt ook in de beschouwing van de Overijsselaren zelf, in drie delen uiteen: de IJsselstreek (met Salland) Twenthe, en het land van Vollenhove. Aan de IJssel ontbloede reeds vroeg een stedencultuur, toen Twenthe en 't lage land van Vollenhoven nog geen stem hadden in het provinciale kapittel; de steden Kampen, Deventer en Zwolle gaven oudtijds de toon aan en hadden, naast de ridderschap, hun vertegenwoordigers in de Statenvergadering. De bloei van deze Hansesteden, kort na de middeleeuwen ingezet, heeft geduurd tot de tijd toen de Hollandse steden hen in macht en expansievermogen waren voorbijgestreefd. Langzaam is de achteruitgang gekomen, het verval; maar nog heden bleef in de bouwcultuur der drie IJsselsteden de historische sfeer bewaard, die, vooral in Deventer en Kampen, aantrekt en boeit. Later, in de 19e eeuw, kwam in Twenthe de industriële ontwikkeling op, die in haar moderne gang en stuwende kracht respect afdwingt en aan Overijssel een nieuw krachtveld schonk, dat de provincie het verlies van de IJsselposities ruimschoots vergoedt. Men kan het zelfs zien als een applaus van onze regering bij de verheugende opkomst van Twenthe, toen zij in 1930 het aan de staat geschonken Enschedese museum tot rijksmuseum verkief en sedert met ruime middelen steunde, merkwaardig contrast met het thans noodlijdende provinciaal museum in de oude Hansestad Zwolle.

De gemeenschaps-gedachte

WANNEER de Overijsselaren met U spreken over het gebrek aan provinciale sfeer en bindingen in hun gewest, dan illustreren zij dat gaarne met de toelichting, dat de manometer de hoogste stijging van streekbesef registreert in Twenthe, waar de zelfbewuste

man zich met niet geheel onverantwoorde trots op de borst slaat en zegt: „Ik ben Twentenaar". Dat hij bovendien nog Overijsselaar is, zal hij uiteraard niet ontkennen, doch dat begrip wekt bij hem geen gevoelens van behaaglijkheid. Dat prikkelt natuurlijk de allround Overijsselaar enigszins. En wanneer dan de textielman zijn stemming gaat exalieren met het ontheffen van het Twentse volkslied, dan kijkt de deftige Leventenaar min of meer sip, terwijl de

Zwolse Overijsselaar als centrumman een prop uit z'n keel moet slikken; want geen van beiden kunnen zij dat uitdagend gebaar met een volkslied van wijdere strekking beantwoorden.

Het is dan ook wel begrijpelijk, dat het ontbreken van een Overijssels volkslied in onze tijd van gekweekte en georganiseerde streekbewustwording in bepaalde kringen in Overijssel als een gemis wordt gevoeld. Zelfs is het kwestieuze punt van een Overijsselse vlag reeds in de vergadering der Provinciale Staten in behandeling geweest, doch aangezien in dat milieu geen eenstemmigheid bestond nopens de vraag, hoe de emblemen en kleuren van het provinciale wapen op een te ontwerpen provinciale vlag moesten worden samengevoegd, en of de blauwe stroon (de IJssel) over de rode figuur (de leeuw) dan wel er achter dient te lopen, is dat vraagstuk geëndosseerd naar de Vereniging voor genealogie, die daarover nader zal rapporteren.

Ofschoon het driedelige karakter van Overijssel — zelfs de provinciale Kamer van Koophandel is verdeeld in drie districten, met een centraal secretariaat — het ontstaan ener provinciale sfeer heeft verhinderd, ontbreekt het dit gewest gelukkig niet aan werkingen en

Staphorst.

strevingen op breed plan, welke de provinciale eenheid bevorderen. Men zou kunnen wijzen op de verenigingen op het terrein der volksgezondheid en andere uit de provinciale kas gesubsidieerde organisaties, die het ganse provinciale territorium tot werkgebied kozen; doch dit valt min of meer buiten ons bestek. Het gaat hier meer om de factoren van binding, die de cultuurwaarden ener volksgemeenschap dienen.

En dan kan allereerst worden gewezen op de stichtingen „Zwolsche Gemeenschap“, „Almelose Gemeenschap“, die na de bevrijding werden opgericht; massa-organisaties, voortgedragen door een golf van idealisme. Er wordt wel eens gezegd, dat deze gemeenschappen in verschillende Overijsselse steden met te veel aan idealisme zijn gestart, want ook hier wordt het ideaal al weer door spookgestalten geschaduwd; desalniettemin is het deze gemeenschappen merkwaardig goed gelukt, de geloofsverdeelheid en de barrières tussen de richtingen te doorbreken en in een voorbeeldige samenwerking de stedelijke verenigingen in coördinerend verband te bundelen. De Zwolsche Gemeenschap bijvoorbeeld is een werkgemeenschap, welke een samenwerking op sociaal-economisch en op cultureel gebied tot stand bracht; men stelde een sociale sectie in, men vormde een nijverheidsraad, een

sportraad, een muziekrad, een middenstandsraad, een sectie militairen, een sectie ontwikkeling, welke laatste het stedelijk bruggenprobleem tot een oplossing zoekt te brengen en voorts studie maakt van de industrievestiging in de steden, een sectie onderwijs die een avondlyceum in het leven riep, terwijl thans de stichting van een bureau voor psychotechnische beroepsvoorlichting (met vertrouwensmannen voor elke religieuze richting) wordt voorbereid — en dat alles geleid door een directorium, dat geacht kan worden alle stromingen in de stad te vertegenwoordigen.

Het zijn juist deze stedelijke gemeenschappen, die regionale binding brengen en voedsel geven aan het provinciaal besef. Dat er na de oorlog in Overijssel iets is veranderd, kan ook blijken uit de tijdens de bezettingsjaren gegroeide band tussen de Twenthenaren en de bevolking van Zwolle, welke toenadering o.a. tot uiting kwam in de aanbidding van een fontein en een monumentale bank door de Twenthenaren aan de stad Zwolle.

Maatschappelijke activiteit

CULTURELE activiteit van provinciale betekenis kan men in Overijssel

nauwelijks ontplooid zien. Wel bezit de provincie haar heemschutorganisaties, het Overzicht en het Landschap; zij heeft een Vereniging ter beoefening van „Recht en Geschiedenis“, die gedurende welhaast een eeuw uitstekend werk heeft verricht en o.a. steun verleent aan de actie voor een leerstoel in de Nederlandsche dialecten aan de universiteit te Groningen. Doch er bestaat niet, gelijk in verschillende andere provincies, een cultuurraad. De driemaandelijke bladen ter bescherming van de dialecten zijn sedert lang opgeheven; het Munsters-Twentse maandblad „Noaberschap“ (te Munster in Duitsland uitgegeven) heeft de oorlog niet overleefd.

Er is verlies, maar er is ook winst. Overijssel kreeg na de bevrijding het „Jaarboek voor cultuur en historie“, een zeer verzorgde uitgave; in Twenthe kwam reeds een woordenboek van het eigen dialect tot stand, voorts een proefschrift over de klank- en vormleer van het dialect van Enschede. Twenthe heeft haar — helaas noodlijdend — philharmonisch orkest, dat in de gehele provincie wordt gewaardeerd. Stellig zal ook de Volkshogeschool te Markelo, die pas dezer dagen het provinciale subsidie heeft verworven, een factor van betekenis zijn in de verbreiding van de gemeenschaps gedachte of wel het provinciaal besef.

Maar op economisch gebied trekt de activiteit er een zichtbaar spoor. Wij noemen de Stichting voor sociaal en sociaal-cultureel werk in Overijssel, waarvan de Commissaris der Koningin het voorzitterschap heeft aanvaard. Door een groep van geïnteresseerden, waarin ook de stem van het officium doorklinkt, wordt hard gewerkt voor het verkrijgen van een technische hogeschool in Twenthe, waar kan worden opgeleid in werktuigbouw, chemie, in de textielwetenschap, en de studenten een sociaal-economische vorming kunnen krijgen. Men meent in Overijssel, dat het Oosten des lands met hetzelfde recht als het Zuiden aanspraak mag maken op de stichting van een dergelijke hogeschool. De commissie uit Overijssel heeft reeds overleg gepleegd met de Groninger universiteit. Het schijnt, dat deze een uitbreiding overweegt met een wetenschappelijke vorming van bedrijfsleiders, doch niet de uitbreiding met een opleiding tot ingenieur ambieert.

„Suprematie van het Westen“

OVERIJSSSEL heeft ook haar grieven. Men ziet er met lede ogen aan, dat de staatsbemoeiing op economisch gebied sterk is toegenomen, dat Holland (het gezagsapparaat) te veel zelf doet en te weinig luistert. Reeds een jaar geleden, toen de regering nog in elke randprovincie een klankbord bezat, heeft Overijssel sterke dissonanten op haar klankbord geproduceerd, namelijk een stel gefundeerde klachten, o.a. over het feit, dat de electriciteits van de spoorwegen tot „Holland“ beperkt is gebleven, dat de IJssel onbeveelbaar is voor schepen met enige diepgang, ten gevolge waarvan Twenthe in zekere zin afgesloten is van de overige Nederlandse waterwegen, enz. Men is er beducht voor de suprematie van het Westen. Dernalve vraagt men voor de provincie meer armslag, een verstandige functionele decentralisatie, het overdragen van bevoegdheden aan de lagere bestuursorganen, met name aan de provincies.

Overijssel heeft niets tegen Holland, maar het heeft iets tegen de centralistische methoden van het staatsbestel. Daarom wil het in federatief-regionaal verband gaan pleiten voor: decentralisatie ten gunste der nationale samenwerking.

GELDERLAND

Moeizame groei tot gemeenschap

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden.)

ARNHEM. — Welke obligate partij in het orkest van het regionalisme zou een provincie als Gelderland moeten spelen, vroegen wij ons af, toen wij dit gewest doorkruisten om te luisteren naar de mening van gezaghebbende stemmen. Want volkenkundig en taalkundig verschillen de samensliende delen onderling aanzienlijk. De dialectenkaart van Gelderland bijvoorbeeld lijkt een lappendeken; nergens elders in ons land reiken zoveel dialecten als het ware elkaar de hand: ten Noordoosten van de lijn Elburg—Epe vond een Fries-Saksisch dialect, het Kampens. zijn uitloper; links van de lijn Elburg—Epe—Apeldoorn—Hoenderlo—Lunteren heerst het Noordwest-Frankisch of het Veluws; het Saksisch is verbreid over de Achterhoek, Zuidelijk begrensd door de Oude IJssel, en over de Veluwe, begrensd door de lijn Arnhem—Wageningen—Lunteren—Hoenderlo—Apeldoorn—Heerde—Assen. In de rivieren-streek, van de Bommeler Waard tot diep in de Lijmers, het gebied tussen Slot Loevestein en Terborg, wordt, rechts van de lijn Wageningen—Tiel—Heerenwaarden, het Limburgs-Frankisch, en links van genoemde lijn het Brabants-Frankisch gesproken. Denkt men dan voorts aan de grote verschillen in bodemgesteldheid, de zeer uiteenlopende graden van vruchtbaarheid van de grond, tenslotte nog de geloofsverdeeldheid — veertig procent katholiek en zestig procent protestant —, dan voelt men reeds op diè gronden aan, hoe moeilijk in Gelderland het groeiproces is om tot een provinciale gemeenschap te geraken.

Gelderland drielidig

BIJ de beoordeling van dit langzame groeiproces tot provinciale eenwording moet men nooit vergeten, dat Gelderland, zoals wij het kennen, onze jongste provincie is. Nog ten tijde der Bataafse Republiek was het Gelderse gebied verdeeld over drie departementen; eerst in 1873, bij de grensregeling met Pruisen, verkreeg de provincie haar huidige vorm.

Het drielidige karakter der provincie kan men retrospectief bepaald zien door de indeling van Gelderland onder de Republiek in de drie kwartieren: Nijmegen, Zutphen en de Veluwe (hoofdstad Arnhem) Heden spreekt men van de drie delen Achterhoek, Betuwe en Veluwe, en daarmee heeft men dan drie verschillende volkspersoonlijkheden op het oog.

Wanneer men nu de belangrijke elementen en positieve eigenschappen dezer drie volksgroepen buiten bespreking laat, dan zou men hen, om van een werkhypothese te kunnen uitgaan, kritisch als volgt kunnen waarden: de Achterhoek is gemoedelijk, de Veluwe koppig en conservatief, de Betuwe individualistisch-moeilijk. Streekbesef is er eigenlijk alleen maar in de Achterhoek te vinden. Elders in Gelderland is een gezond dorpsbesef dikwijls zoek. In de Neder-Betuwe bijvoorbeeld is het uiterst moeilijk uit de dorpsgemeenschap zoveel lokale gemeenschapszin te produceren dat men een dorps- of een buurthuis kan oprichten.

Er is geen provinciale bindende gedachte; bijgevolg is er weinig of geen provinciaal besef gebaseerd op ideële waarden, in het Gelderse. In dezen kan men Gelderland op één lijn met Zeeland stellen; doch blijft het bij Drenthe, Friesland en de buurprovincies Limburg en Brabant verre ten achter. De oudheidkundige belangstelling is geborgen in organisaties als het Gelderse Genoot-

schap, het Gelders Landschap, de Kasteelenstichting en het Openluchtmuseum; doch zij verlaat deze beddingen niet om, gelijk in verschillende andere randprovincies, de wacht te betrekken bij het levende cultuurgoed der provinciale gemeenschap: de volkstaal, de dialecten, die in deze tijd tengevolge van nivellerende tendenzen een zware strijd om het bestaan voeren. Geen bezielde schare van intellectuelen gaat, gelijk elders, in Gelderland in dezen voor; geen jeugd uit het volk „beweegt” zich op dit gebied en zij derft derhalve de ideële vorming welke de jeugd van Friesland, Brabant en Limburg op deze volkseigen wegen vindt. Jacobus Jan Cremer schijnt met

zijn Overbetuwse novellen weinig te hebben losgewoeld in de gewestelijke volksziel; de hoogtepunten van taalkundig leven blijven beperkt tot genoeglijke avondjes in Veluws dialect en de jaarlijkse revue-in-dialect van het Achterhoekse dorp Varsseveld.

Wij vonden het tekenend, wat voor-aanstaande personen in het Gelderse ons verzekerden, dat het ontbreken van provinciaal besef de kansen op een stichting „Gelderse Gemeenschap” minimaal maakt. Wij vernamen, dat er na de bevrijding een plan is geweest tot het stichten van een „Arnhemse Gemeenschap” — zulks in navolging van dergelijke gemeenschappen elders in ons land —, doch dat deze er tenslotte niet is gekomen en vermoedelijk ook wel niet zal komen, niettegenstaande voor dat doel een start-kapitaal van tien mille ergens in een safe ligt te wachten. Deze groei tot gemeenschap en provinciale binding is in Gelderland zó moeilijk, dat men voorzichtigheidshalve niet meer van „samenwerking” spreekt, aangezien dat woord de geesten kopschuwt; daarom bedient men zich van euphemismen en spreekt van „samenspreking” en „centrum van overleg”....

Goed provinciaal werk

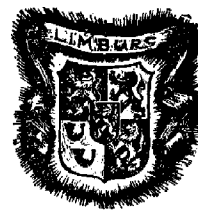
GELUKKIG is er in Gelderland nog levendig initiatief, dat hier en daar in kristallen schiet. Er is de regionale Welvaartstichting, opgericht in '46, die van de provincie jaarlijks een subsidie van f 35.000 geniet en reeds stimulerend werk verricht. Wij wijzen op de streekcommissies en de streekolannen; bestekken waarbinnen de economische krachten en initiatieven zich zullen moeten ontwikkelen.

(Vervolg zie pag. 10, 1e kol. onderaan)

LIMBURG

Krachtige bevordering der volkscultuur

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden.)

MAASTRICHT. — Het gesprek kwam op enkele provincies, die zich door een eigen karakter en volkspersoonlijkheid van de andere onderscheiden. Toen hoorden wij deze definitie: „Friesland is gelukkig op zichzelf, Zeeland is gelukkig door zichzelf, Limburg is gelukkig in zichzelf”. We hebben ongelovig ons hoofd geschud, omdat dergelijke vergelijkingen altijd mank gaan en slechts bij benadering de waarheid uitdrukken. En toch! . . . Welk een sterk gebonden samenleving vormen onze Limburgers; welk een gemoedelijkheid en gevoeligheid straalt uit hun gemeenschap U tegen! Welk een kleurrijg volksleven speelt zich daar rond kathedraal en carnaval, tussen heiligenbeelden en „heilighuuskes” (kroegen) af, een volksleven, dat in zichzelf en aan zichzelf genoeg schijnt te hebben. Doch zo mag het verleden in Limburg zijn geweest, met z'n sterk werende trekken en intolerantie; het heden is er zo niet meer. De Limburger van thans staat open voor het „vreemde” en is bereid, eigen volksleven er mee te verrijken.

't Besef is oud, de actie jong

ONGETWIJFELD is het provinciaal besef in Limburg historisch gefundeerd. Maar het heeft vrij lang geduurd alvorens het zich in concrete vormen ging uitdrukken.

In de vorige eeuw kreeg ook dit gewest — evenals Brabant en de meeste overige randprovincies — z'n Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap; doch deze constructie van provinciale, enkel oudheidkundig gerichte, belangstelling kon ternauwernood als exponent van regionaal besef worden gewaardeerd. De Brabanders bijvoorbeeld hebben ingezien, dat de museumachtige geest van deze provinciale instituten dringend vernieuwing behoeft, weshalve zij een reorganisatie van hun Provinciaal Genootschap bepleitten, in dier voege dat het, door de aanstelling van een museum-directeur en 't verwerven van een ruimer provinciaal subsidie, in staat zal zijn tentoonstellingen van de inheemse volkskunst, ambachtkunst en heemkunde te organiseren en daardoor aan betekenis en invloed kan winnen. Als bewijs van een conservatieve houding vertelde men ons, dat het Limburgs Genootschap nog heden ten dage zijn jaarboek met de Franse titel „Publication” laat drukken, ofschoon zijn tijdschrift de goed-Nederlandse naam „Maasgouw” draagt.

Is het provinciaal besef in Limburg dus oud, de actie, welke in dat besef haar voedingsbodem vindt en er door wordt opgestuwd, is vrij jong. Ook hier liggen weer parallellen met Brabant, Groningen en ten dele ook met Friesland het volksbewustzijn is wakker geworden, latente kracht ontplooit zich, het provinciaal besef wordt als een vaandel opgeheven en rondgedragen. De geweste-

lijke opleving in Limburg is aanvankelijk cultureel geaccentueerd: in 1921 ontstaat er het genootschap met de befaamde naam „Veldeke”, met als doelstelling de instandhouding en beoefening van de Limburgs-Frankische dialecten, bevordering der dialectische letterkunde, het verzamelen van dialectisch materiaal, het steunen van wetenschappelijke uitgaven, het stimuleren van alles wat kan dienen tot behoud en waardering van de streektaalen.

Het Genootschap „Veldeke”, eerste uiting van de Limburgse volkscultuur, heeft een zeer ruim werkgebied; immers de Limburgse taalgemeenschap strekt zich niet alleen over geheel Limburg, Oostbrabant en Gelders-Limburg, maar ook diep in België, tot voorbij Hasselt, Tienen en Tongeren uit. „Veldeke” met z'n 1500 leden en een eigen tijdschrift is dan ook een culturele factor van belang geworden, een van de pijlers van het geestelijk leven zowel als van het provinciaal besef.

Opmerkelijk is ook in deze provincie de snelle culturele ontwikkeling na de oorlog, nu vooral ook met een sterk sociale accentuering. Na 1945 ontstonden de Culturele Raad en de Werkgemeenschap Limburg. De Culturele Raad is een samenbundeling van standorganisaties, met als doel behartiging der culturele belangen van de Limburgse volks-gemeenschap. De Raad bevordert de groei van het dilettantentoneel op eigen bodem en het spelen van stukken in eigen dialect; hij bevordert de vertoning van goede films, waakt tegen binnendringing van minderwaardige. Zijn taak is: het cultureel-goede te stimuleren, het cultureel-minderwaardige te weren.

De Werkgemeenschap Limburg is werkzaam in de culturele, sociale en economische sector; zij verzamelt gegevens op deze terreinen, wakt belang-

stelling en interesses, animeert en geeft directieven. Waar geen organisatorische vorm of lust tot initiatief aanwezig is, daar doet de Werkgemeenschap het zelf. Door haar uitgebreid adviescollege, bestaande uit vertegenwoordigers uit alle streken en van alle standen, kan de Werkgemeenschap, welker dagelijks bestuur te Maastricht zetelt, een grote kracht ontwikkelen. Zij is ook geen specifiek-katholieke organisatie zoals de Raad; zij treedt ook meer naar buiten de provincie op. Belangrijk is ook haar Studiefonds, waaruit begaafde jongemensen aan Universiteit en Hogeschool kunnen studeren; ook niet-katholieken kunnen hieruit een studiebeurs verwerven. Nog is te noemen het tijdschrift „Zuidenwind”, een algemeen cultureel maandblad, dat door Raad en Werkgemeenschap gezamenlijk wordt uitgegeven.

Tenslotte moet de Limburgse Studentengemeenschap nog worden genoemd als een van die organisaties, die in Limburg het provinciaal besef levendig houden en bevorderen.

Regionale verlangens

DE Limburgers hebben hun regionale organisaties vooral sterk gemaakt, omdat zij zich door „Holland” voelden achteruitgesteld. Hun grief was, dat de Limburgers niet voldoende betrokken werden in het nationale werk; dat men te weinig rekening hield met de economische belangen van Limburg; dat over Limburg werd geoordeeld door mensen, die deze provincie niet kenden enz.

Over de wederopbouw is men in Limburg allerminst tevreden. Met name is men er slecht te spreken over de geringe Limburgse invloed in de hogere leiding van het mijnwezen; van de 17 directeursfuncties wordt er slechts één door een Limburger bekleed; van het corps der hoofdbedrijfsleiders zijn slechts twee geboren Limburgers.

Het is om dergelijke redenen, dat Limburgers en Brabanders gezamenlijk ageren voor de oprichting van een Technische Hogeschool in het Zuiden des lands. En het is om zodanige redenen, dat zij van harte met andere provincies in regionaal verband samenwerken en op decentralisatie van het staatsbestel aandringen. Door het overdragen van ver-reikende bevoegdheden aan de provincie, zouden zij, aldus betogen de Limburgers, in staat worden gesteld, eigen culturele en sociale behoeften in nationaal verband op de meest wenselijke wijze te bevredigen.

(Vervolg van pag. 9)

Belangrijk vooral is de arbeid van de Gelderse stichting voor Maatschappelijk werk, die pas op het gebied van de volkskunst in de provincie een inventarisatie heeft verricht, nieuwe kernen van ambachtkunst (kleiboetseerwerk in Haalderen enz.) met subsidies aanmoedigt en waar zij kan de kunstzinnigheid en de bevolking versterkt. Opmerkelijk is, dat de Gelderse muziekgezelschappen en

toneelverenigingen niet provinciaal zijn georganiseerd maar dat men wel tracht het „Arnhemse” orkest tot een Gelders orkest uit te bouwen.

Waar de zaken zo staan, waar in Gelderland geen groepsbelangen zijn aan te wijzen, die men als antiethisch tegenover Holland en „het Westen” gesteld zou kunnen aanmerken, leeft in Gelderland niet zozeer de wens naar decentralisatie van het staatsbestel, anders dan

op gronden van utiliteit en efficiency. Men streeft er stellig wel naar een zekere regionale binding, opdat de provinciale coördinatie niet verloren zal gaan. De Geldersen zijn er zich van bewust, dat de provincie Gelderland als gemeenschap te weinig geluid van zich doet uitgaan — netgeen zij overigens betreuren —, dan dat zij het recht hebben zich in „het parlement der randgewesten” te laten horen.

NOORD-BRABANT

Regionaal zelfbewustzijn

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden)

TILBURG. — Bewuster, massaler en met meer uitgesproken kenmerken dan in Groningen, is in Noordbrabant de opleving van het provinciaal besef. Wie in Brabant rondreist en de tijdseinen in het oog vat weet spoedig, dat het in ons Brabant tintelt van leven en actie. Hij registreert, dat in dit Zuidelijk randgewest het volksbesef zich gedurende en na de bezettingstijd sterk heeft ontwikkeld. Het regionaal bewustzijn treedt er de laatste tijd al duidelijker aan de dag. „Iets nieuws in Brabant na de eerste wereldoorlog”, zo zeide ons een der leiders van de Brabantia Nostra-beweging, „is de bewustwording van de Brabantse volkspersoonlijkheid”. Deze opleving moet — de Brabanders wijzen er met nadruk op — niet gezien worden als een eng provincialisme, doch als een positieve bijdrage aan de Nederlandse cultuur, welke slechts gediend kan worden door de cultivering van de geografische verscheidenheden binnen de Nederlandse volks-gemeenschap.

Bundeling van krachten

IN onze tijd zien wij de Brabanders — religieus gebonden en aaneengesmeed tot een provinciale lotsgemeenschap, die tijden van zware beproevingen heeft moeten doorworstelen — energiek bezig met wat mr. J. Linthorst Homan zo geestig heeft genoemd: „de juiste meubilering van het provinciale territoriale en geestelijke huis.”

Wat nergens elders in de periferie tot stand kon komen, dat wekten de Brabanders tot leven; zij bundelden de economische organisaties: de provinciale Waterstaat, de Planologische dienst en het Economisch-Technologisch instituut in de „Provinciale Raad voor de Welvaart”.

Met de instellingen op sociaal-charitatief gebied en hun sub-organen als Gezondheidsraad en Gezinszorg deden zij desgelijks en brachten ze samen in het Provinciaal Opbouworgaan „Brabants Volksherstel” en bouwden tenslotte ook nog een dak voor de particuliere instellingen met culturele doelstelling welke besturen ieder met een lid van Ged. Staten werden uitgebreid en nevenschikkend in de „Culturele Raad Brabant” zijn ingevoegd. Tenslotte werden deze drie contactorganen, te weten die van de economische, de sociale en de culturele sector overkoepeld in de „Welvaartsstichting in Noord-Brabant”, die aan het einde van het vorig jaar een Welvaartsplan voor de ganse provincie heeft uitgebracht.

De Brabantse leiders weten, dat zij provinciaal voor moeilijke problemen staan. Er dreigt overbevolking. Van

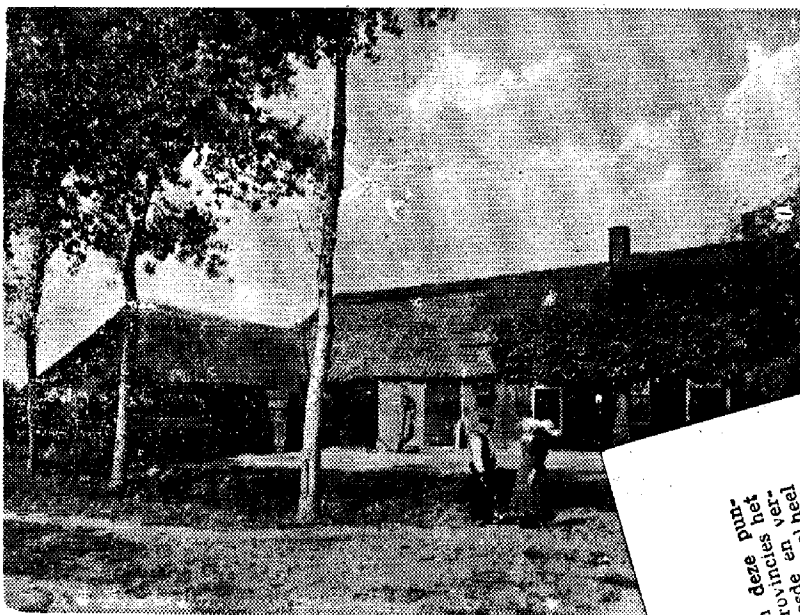
heden tot over vijf jaar zal de provincie 27.000 jongen boeren aan land moeten helpen. Hiervan kunnen 3000 geholpen worden door herontginning en verkaveling, 4000 door intensivering der bedrijven; blijven over 20.000 jonge boeren waarvoor bestaanszekerheid moet worden gevonden.

Bezielende voorbeelden

NA de Franse tijd — die het moeilijke tijdperk der generaliteit voor Brabant afsloot — heeft dit gewest

zich door hard werken een eervolle plaats in onze volksgemeenschap verworven. Er ligt een verbindingslijn tussen de drie grote leiders der Brabantse gemeenschap: aartsbisschop Zwijsen, wiens vriendschappelijke betrekkingen tot koning Willem II hem in staat stelden grootse dingen voor zijn provincie te doen; pater Van den Elzen, die de boeren van zijn gewest emancipeerde in straffe vormen van organisatie en de priester dr. P. C. de Brouwer, die de geestelijke en culturele krachten van het Brabantse platteland wekte en in hoge mate bijdroeg tot de bewustwording en zelfwerkzaamheid van het Brabantse volk.

De 73-jarige priester wordt heden nog geëerd om het voorbeeld, dat hij heeft gegeven en de stuwende kracht, die er van hem is uitgegaan. Zijn culturele werkzaamheid wordt voelbaar kort voor de eerste wereldoorlog, toen hij, ter verspreiding van een verantwoord Brabantisme, het genootschap „Ons Brabant” oprichtte, welke organisatie echter de oorlog niet heeft mogen overleven. Merkwaardig genoeg ligt hier een parallel met Groningen, waar omstreeks dezelfde tijd de beweging „Grünniger Sproak” ontstond, en met Friesland, waar in die jaren de Jongfriesse taal- en cultuurbeweging van zich deed spreken. Maar al ging het eerste initiatief

Boerderij in Brabant.

11

Andere krachten betreffen deze punt: dat Drenthe van alle provincies ver- ge-grooide wegerij met Drenthe die Staten moet stiefmoeder; dat Drenthe vier leden be- bedeeld; moet zijn met, dat de hogere en be- provincie Cedeput met, dat Drenthe orga- x land- lege met zes, spelen; Drenthe als die

van dr. de Brouwer te gronde, de greep op de jeugd had deze priester niet gemist: hij werd de inspirerende kracht van het Brabantse Studentengilde (1926), dat sedertdien elk jaar, evenals de Friese studenten, geruchtmakende meerdaagse landdagen houdt, welke aan de provinciale zaak zijn gewijd.

Uit deze kring van intellectuelen kwam in 1935 het verbond „Brabantia Nostra” voort, dat zijn licht op de kandelelaar plaatste en bij het uitbreken van de oorlog in vijftien plaatsen een „kring” bezat.

Na de bezetting kwam de beweging „Brabantia Nostra” gesterkt uit de illegaliteit en duikperiode terug, met een nieuw veertiendaags blad „Edele Brabant” en een Directorium, welke drie organisaties in de bres treden voor het volkseigen en de bevolking trachten warm te maken voor de eigen gewestelijke zaak. Gerugsteund door 3500 overtuigde aanhangers der beweging en de duizenden sympathiserenden, die „Edele Brabant” lezen, gaan van het centrum de directieven en de propagandaleuzen

uit, die alléén maar oproepen tot gewestelijke ontplooiing en dáárom openstaan voor de volkskracht, die spreekt uit de eigen grote en boeiende geschiedenis, voor de schoonheid, die zich openbaart in de gewestelijke heemkunde, de eigen dialecten, de bouwkunst, de resten van volkskunst en kunstambacht. Ook dáárom schiep men te zamen met de Vlamingen over de grens de Vereniging Noord-Zuid, en werkt men hartelijk mee in de verenigingen, welke de Beneluxgedachte propageren. Nu de eenheid van de Nederlandse volksgemeenschap, binnen en over de grenzen, allerwegen erkend en aanvaard wordt, wenst Brabant zijn historische rol van brug te zijn tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden te vervullen.

Gewestelijke decentralisatie

DE scherpe anti-Holland-stemming van 1945 is gelukkig verdwenen; maar wat gebleven is, is de wens naar gewestelijke decentralisatie en het —

te bevoegder plaatse — meer rekening houden met de regionale geaardheden.

Nodig is, dat aan de provincies meer armslag worde gegeven; dat de regering bepaalde bevoegdheden overdraagt aan regionale instanties, hetzij provinciale, hetzij gemeentelijke. Een grief van Brabant is, dat vele zaken door „Den Haag” worden geregeld, door personen zonder voldoende kennis van het bewuste gewest.

In één woord: men wenst meer gewestelijke en ook meer gemeentelijke autonomie te bezitten. Om dat te bereiken, laten de randgewesten elkaar niet meer los; ook Brabant werkt van harte mee aan de permanentverklaring van het regionale parlement, dat deze dingen serieus wil bespreken, om tijdig gereed te zijn als straks bij de grondwetsherziening de provinciale wet en de gemeentewet op de helling zullen komen.... Tot zolang zal ook Brabant — zo is onze indruk — zijn partij in het orkest der regionalisten en federalisten con amore meespelen!

ZEELAND

Achterstand

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden.)

MIDDELBURG. — Grijs en somber ligt Walcheren onder de nog winterse lichten; een geschonden landschap, waar een stoer slag van mensen met norske onverzettelijkheid en getemperd optimisme de materiële en geestelijke taken van de wederopbouw verricht. Maar de materiële zorgen zijn het grootst; het is alsof de geestelijke kant van het volksleven in Zeeland moeizaam tot gelding kan komen. Wij spraken over de volkskunst in deze provincie; of het niet mogelijk was het in de oorlog verloren gegane kunstambacht van het kantklossen tot nieuw leven te wekken. „Voorlopig is de tragiek hier te groot dan dat wij aan de kunst en dergelijke zaken kunnen denken”, antwoordde ons een vooraanstaande figuur in het Zeeuwse volksleven. En dat woord is treffend juist voor zo goed als alle factoren binnen de geestelijke en culturele zone. Het is al meer geconstateerd: er is een betrekkelijke onvruchtbaarheid op velerlei gebied, in Zeeland. „Wat is de oorzaak van de stilte in Zeeland?”, vroeg mr. Linthorst Homan in de Vrije Pers. Er is gewestelijk weinig saamhorigheid. Schreef niet vorig jaar een historicus: „Zeeland bestaat niet, er zijn zeven Zeeuwse eilanden”.

Volksbesef zonder hartstocht

MAAR in diezelfde Vrije Pers heeft een geboren Zeeuw de bewering van genoemde historicus als abnormaaliteit verworpen en met overtuiging

uitgeroepen: dat er één Zeeland is, door Zeeuwen bewoond.

En waarlijk, de begrippen „Wij Zeeuwen” en „Zeeland voor de Zeeuwen” zijn allerm minst archaïsmen; het zijn nog levende leuzen in de volksmond, al is hun bezielende waarde dan ook niet groot. Het

is alsof dit oude eilandenvolk met zijn groots verleden, welks intelligentie-niveau mede het hoogste is van omvolksleven, enigszins bij de eisen van de moderne tijd is achtergebleven en moeizaam zijn weg kan vinden. Men wijst wel eens op de religieuze verdeeldheid in Zeeland, het sectarisme, het gemis aan gemeenschapszin en sociaal gevoel, waaruit verklaard zou kunnen worden, dat deze bevolking niet voor gewestelijke belangen en doeleinden warm is te krijgen.

Nu geloven wij, dat het, wat die gemeenschapszin en het sociaal gevoel betreft, hard meevalt in Zeeland. Met hun actie „Zuid helpt Noord” tijdens en na de oorlog, de gunstige resultaten van de Niwin-collectes hebben de Zeeuwen voldoende de bewering gelogenstraf, dat het hun aan gemeenschapsgevoel zou mankeren. Het is er positief wèl, maar het treedt te zelden aan de dag, misschien omdat maar enkele bewegingen het suggestieve woord vermogen te spreken, dat het Zeeuwse hart in beroering brengt. De grote Oranjeliefde, de verering voor onze Koningin, die op gezette tijden in geheel Zeeland golfbewegingen van enthousiasme veroorzaakt,

is het duidelijke bewijs, dat een groots gevoel de Zeeuwen onderling verbindt.

Stellig leeft er onder de Zeeuwen wel volksbesef, maar het schijnt zonder hartstocht te zijn. Er zijn in het provinciale leven meer afstotende dan bindende factoren. Er is wel provinciaal besef, maar het drukt zich met te weinig stelligheid uit, er wordt geen vorm aan gegeven. Er is geen enkel algemeen doel, dat appelleert aan het provinciaal besef. Zelfs is er in Zeeland geen bijzondere gehechtheid aan de eigen dialecten; zij worden niet bepaald beoefend of beschermd, er is in Zeeland geen jongere generatie die — zoals in vele andere randgewesten — opkomt voor de eer van volkstaal en volkseigen. Trouwens Zeeland is nooit, zoals Friesland, een voedingsbodem voor maatschappelijke bewegingen geweest; en de volkstrots, als bijvoorbeeld die der Brabanders en Limburgers, heeft er nooit de volkscultuur beschermende en dienende organisaties in het leven geroepen.

Dit alles is mede veroorzaakt door het feit, dat veel eigen intellectuele kracht uit Zeeland wegvloeit. De leidende figuren in Zeeland zijn in de regel geen geboren Zeeuwen. Het eigen intellect, waarvan bezielende kracht kon uitgaan, is vertrokken of vertrekt; op hun plaatsen zetelen lieden van elders, vaak voortreffelijke ambtenaren, maar die de specifiek Zeeuwse volksbelangen uiteraard niet kennen en bij een gewestelijke opleving uit eigen krachtbronnen geen enkel belang hebben. Zo ligt er ook in geestelijke zin veld braak in Zeeland.

In maatschappelijke zin ontwikkelen de Zeeuwen een grote activiteit. Zij bevinden zich in de hoek waar de klappen zijn neergekomen. Van hun schone provincie werd 42.000 ha bouw- en weiland onder zout water, 1800 ha onder zoet water gezet; 4200 ha land ging door oorlogsoorzaken verloren. Van een dergelijk zwaar gehavende provincie moesten zij weer een bewoonbaar gebied maken; het eiland Walcheren moet herverkveld, landschappelijk herbouwd

worden; een oplossing moet worden gezocht voor het probleem, hoe op den duur aan het opgroeiend geslacht in eigen gewest een behoorlijk bestaan verzekerd kan worden. De Zeeuwse boer roept om cultuurgrond; daarom zal het getijwater de Sloe worden ingepolderd, dat 460 ha bouwgrond zal opleveren. Nieuwe industrie zal zich in Zeeuws-Vlaanderen langs het kanaal Gent-Terneuzen vestigen. Maar Westelijk Zeeuws-Vlaanderen ziet zijn wens om een eigen scheepvaartkanaal niet vervuld. Het z.g. Drie Eilanden-plan — de eenwording van Walcheren en de beide Bevelanden, waarvoor de inpolderingskosten op 23 miljoen gulden zijn begroot, — is door de minister afgewezen.

Critiek op „Holland“

DE Zeeuwen krijgen wel veel; maar niet alles wat zij wensen. Dit maakt, dat zij teleurgesteld zijn en veel critiek op „Holland“ hebben. Voornamelijk Walcheren en Z.-Vlaanderen voelen zich achteruitgesteld. Het gaat te traag met de wederopbouw. Na drie jaar is de schadevergoedingsregeling nog niet bekend. Hoe kan men dan zijn verwoest huis, zijn vernield zakenpand herbouwen? Algemeen is de klacht, dat er te veel bureaux zijn. Men zou willen hebben, dat de wederopbouw provinciaal werd ondergebracht en geregeld.

En het is op dit terrein vooral, dat de Zeeuwen de andere regionalisten ontmoeten en instemmen met hun eisen van decentralisatie van ons staatsbestel en het geven van meer macht aan de provincies: verruiming van de verordende bevoegdheid van de provincies.

De Zeeuwen kennen hun tekorten; zij weten de zwakke punten in hun provinciale samenleving. Gaarne herinnert men in Zeeland U aan het devies van het Zeeuwse wapen: Luctor et Emergo, ik ontworstel mij aan de baren: de zwemmende leeuw in de woedende golven, die de strijd van Zeeland door de eeuwen heen symboliseert. Het is alsof de Zeeuwse leeuw zijn jungle-besef heeft verloren en geen inspiratieve kracht meer kan opdoen uit het besef, dat Zeeland in de wordingsperiode van ons volksbestaan met Holland het kerngebied voor groot werk van nationale binding is geweest. Misschien is dit echter meer schijn dan werkelijkheid en alleen maar de nawerking van de shock uit de oorlogstijd, een verslagenheid, waar de Zeeuwen met hun koppige aard, hun aangeboren intelligentie en hun doorzettingsvermogen eens weer bovenuit zullen rijzen.

**Kolen en
mergel zijn de
steunpilaren**

en de huidige nationale economie

MAAKT men zich wel algemeen een juiste voorstelling van de ontzaglijke betekenis, die Zuid-Limburg voor de welvaart van Nederland heeft gekregen? In de bodem toch zijn aanwezig kolen, mergel en zilverzand, die men nergens elders in ons land aantreft. Daarvan vormen de kolen de basis van de in ons klimaat noodzakelijke verwarming en onze gehele bedrijvigheid. We komen nog altijd kolen tekort, maar de productie nam van 8.313.827 ton in 1946 toe tot 10.104.345 ton in 1947, waaruit geproduceerd werd 1.527.520 ton cokes, aan derden geleverd werd 279.473.698 kWh elektrische stroom, alsmede 139.528.478 m³ gas, terwijl 58.700 ton stikstof werd afgeleverd. Maar daarnaast leverden de staatsmijnen nog een 42-tal chemische producten: waaronder benzol, toluol, carbololie, naphthaline, salpeterzuur, zwavelzuur, spiritus, aether en ammoniumnitraat.

„Een tweede Ruhrgebied“

Hier is „een tweede Ruhrgebied“ in wording, dat maar steeds wordt uitgebreid en vooral ook de voor de eigen landbouw en voedselproductie zo belangrijke stikstofmeststoffen zijn thans van het allergrootste belang. Er wordt met alle beschikbare hulpmiddelen aan gewerkt Nederland binnen afzienbare tijd onafhankelijk te maken van invoer, daar dat een jaarlijkse deviezenbesparing van 40, miljoen gulden betekent. Immers de waarde van de na de bevrijding ingevoerde stikstofmest op de plaats van bestemming in het binnenland (cif-kosten, verhoogd met rechten, lossingskosten en binnenlandse vrachten inbegrepen) heeft bedragen: voor over 1945/46 ingevoerde 40.000 ton f 34 miljoen, voor over 1946/47 ingevoerde 53.000 ton f 42 miljoen en voor over 1947/48 naar raming 43.000 ton f 41,5 miljoen. Daarbij komt, dat om aan alle verlangens te kunnen voldoen, de invoer nog sterk zal moeten worden verhoogd, hetgeen niet mogelijk is, zodat eerst de toekomstige eigen productie zal toelaten het verbruik verder op te voeren. Uit de daardoor mogelijk geworden grotere export van o.a. zuivelproducten en mindere invoer van veevoeder door meer intensieve teelt van veevoeder-gewassen, zal in feite onze deviezenrekening voor een nog veel aanzienlijker bedrag dan de bovengenoemde 40 miljoen kunnen worden ontlast.

Hoe voordelig bovendien de eigen productie is, blijkt uit het feit, dat de gemiddelde prijs, die voor het importproduct betaald wordt, bedraagt f 0,95 per kg stikstof tegenover een gem. prijs van f 0,50 per kg stikstof voor het Nederlandse product. Beide prijzen zijn getaxeerd op bovengenoemde leveringscondities, terwijl de importprijzen der

producten onderling zeer verschillen. Men mag dus concluderen dat zonder Staatsmijnen (en Mekog) de stikstofvoorziening van de Ned. land- en tuinbouw een vrij hopeloos geval zou zijn. Daarbij zullen de Staatsmijnen in Limburg ook in de toekomst een overwegende positie in de Ned. stikstofproductie blijven innemen.

De mergel als grondstof

VAN eveneens ontzagwekkende betekenis voor ons bedrijfsleven is de Zuidlimburgse mergel. Deze levert een kalkmeststof, de vulstof voor kalkammonsalpeter en superammonsalpeter, maar maakt bovendien het grootste deel uit van de voor onze bouwwereld onmisbare cement. Vóór de oorlog gebruikte Nederland jaarlijks 500.000 ton cement uit eigen productie en voerde er nog ongeveer evenveel in; thans draait de Ned. Cementindustrie op volle toeren, produceert de Enci te Maas tricht 350.000 ton en voorziet bovendien de Cemij te IJmuiden van de grondstof voor een klinkerproductie van 150 duizend ton. Terwijl in 1946 en 1947 werden ingevoerd resp. ± 220.000 en 270.000 ton cement. Hierbij doet zich hetzelfde voor als bij de stikstof: de in landse cement is veel voordeliger dan de ingevoerde. Sedert de tweede helft van 1946 kwam de inlandse in papieren zakken op f 37.— van welke prijs de Ned. industrie f 11.— moet afstaan ter compensatie op de prijs van de ingevoerde, zodat ze netto f 26.— ontving; terwijl de prijs van de geïmporteerde cement varieerde van f 40—50. Op 1 Nov. 1947 werden prijs en afdracht gewijzigd, maar de prijs voor het eigen product bleef onveranderd, terwijl de

buitenlandse cement inmiddels ± f 50.— kost. Het ingevoerde product is bijna tweemaal zo duur als het Nederlandse, daarbij komt, dat men met het oog op woning- en fabrieksbouw verwacht een jaarlijks verbruik van 1,5 miljoen ton en de eigen productie, wil men althans de voor-oorlogse verhouding tussen eigen productie en uitvoer handhaven, moet opvoeren tot 750.000 ton. Het is dan ook onbegrijpelijk, dat men voor de cement in de laatste jaren een regeringspolitiek voert, geheel tegenovergesteld aan de door de Staatsmijnen met regeringsgoedkeuring en aanmoediging gevolgde politiek voor de kolen en de stikstofmeststoffen, waarbij gestreefd wordt naar zoveel mogelijk zelfvoorziening op korte termijn. Het is bekend, dat de cementpolitiek thans beheerst wordt door de actie van een groep natuurbeschermers, die tot op heden een uitbreiding van de afgraving van de Pietersberg hebben weten te verhinderen, hoe grote nationale belangen daarbij ook betrokken zijn. Op een moment, dat in de bouwwereld algemeen geklaagd wordt over gebrek aan cement, lijkt het niet ondienstig er op te wijzen, dat wanneer minister Vos aan de door de Enci eind 1946 voorgestelde uitbreidingsplannen zijn goedkeuring had gehecht, de nieuwe Enci-fabriek thans nagenoeg gereed zou zijn. Terwijl men er nog aan moet beginnen, de leveringstermijnen voor noodzakelijke zaken steeds langer worden, de prijzen inmiddels hoger zijn geworden, zodat het in ieder geval nog ettelijke jaren kan duren, voordat de Ned. cementproductie in de gelegenheid zal zijn om de noodzakelijke verhoogde productie te leveren.

De natuurreservaten in Friesland

It Fryske Gea

(Van onze bijzondere correspondent in het Noorden)

UIT het oogpunt van de natuurbeschermingsgedachte moet men het zeer waarderen, dat er een wakend oog blijft gaan over de natuurmonumenten en waterwildreservaten, die ons volk rijk is. In Friesland is het de provinciale vereniging voor natuurbescherming It Fryska Gea, die niet inslaapt bij haar verworven bezittingen, maar met argusogen de haar toevertrouwde eigendommen bewaakt trouw blijft registreren, welke gearen er aan de horizon opdoemen.

Ten aanzien van een uitgeveend complex moerasgronden, de Bankopolder genaamd, dat uit natuurwetenschappelijk oogpunt van grote waarde wordt geacht, waren er in het afgelopen jaar gevaren aanwezig, die dit moerasgebied met ondergang bedreigden. Men liet in dit gebied koeien weiden, men bouwde er een primitieve woning en is voornemens er kunstmest te strooien. Dit alles kon geschieden ondanks het feit, dat dit gebied voorkomt op de door de Rijksdienst voor het Nationale Plan afgekondigde lijst van natuurgebieden. Uiteraard hebben de natuurbeschermers krachtig bezwaar tegen wat op een schending van dit natuurmonument kan uitlopen.

Een tweede punt van bezorgdheid vormde de dreigende drooglegging van de vochtige Dellebuursterheide ten Zuiden van de Tjonger onder Oldeberkoop. Naar het zich thans

echter laat aanzien, is dit gevaar bezworen doordat een wijziging kon worden verkregen in het plan van waterlozing, gelijk het nieuwe waterschap De Kuinder dit had geprojecteerd. Het fraaie complex zandverstuivingen onder Bakkeveen kwam in de gevarenszone te liggen doordat V.V.V. te Bakkeveen dwars door dit unieke gebied een... prestatierit voor motorrijwielen organiseerde. Gezien de lust van sommige verenigingen voor vreemdelingenverkeer om moderne sport-evenementen naar zich toe te halen, staat het te vrezen, dat de Bakkeveenster zandverstuivingen in de toekomst vaker zullen worden „geconfronteerd” met dingen, die men liever op een afstand van zo'n uniek natuurmonument moest houden.

De vogelstand

In de loop van het vorig jaar heeft men kunnen vaststellen, dat de vogelstand toch wel erg van de strenge winter heeft geleden. In de Oude Venen werden niet minder dan negen dode roerdompen en een groot aantal omgekomen meerkoeten en andere vogels aangetroffen. De vrees, dat de roerdomp in de strenge winter in Friesland uitgestorven zou zijn, is gelukkig niet bewaarheid: verleden zomer heeft men in de Oude Venen het sonore geluid van de roerdomp kunnen vernemen. De kiekendieven, kraaien en eksters hebben zich in het natuurmonument uitgebreid; het is in het belang van de kleinere vogels stellig gewenst, dat aan die uitbreiding paal en perk wordt gesteld. Als belangwekkende bijzonderheid kan worden gemeld, dat enige malen een visarend in het terrein werd waargenomen, terwijl ook de aanwezigheid van reeën kon worden vastgesteld. Op de Mokkebank aan de kust breidde

de kolonie gewone sterns zich wederom uit; een veertigtal klutennesten werden helaas door het hoge water vernietigd.

Aanwinsten

Door de afdeling Oudheidkunde en natuurbescherming van het ministerie van onderwijs, kunsten en wetenschappen werd onder het dorp Akmarijp een terrein blauwgrasland ter grootte van ruim tien hectare aangekocht. Hiermede werd een begin gemaakt met de uitvoering van de stichting van een blauwgraslandreservaat in het lage midden van Friesland. De stichting van genoemd reservaat is niet alleen van grote betekenis in botanisch en ornithologisch opzicht, maar mag ook uit cultuurhistorisch oogpunt belangrijk worden geacht. Daar dit type grasland dreigt te verdwijnen, is het van groot belang, dat althans één complex blauwgrasland behouden blijft.

Voorts werden door het Staatsbosbeheer verworven de z.g. Blauwe Bossen onder Haula. Deze aankoop heeft niet alleen een in landschappelijk opzicht belangrijk boscomplex veilig gesteld, doch tevens het voortbestaan van enkele zeldzame plantsoorten gewaarborgd. Aan dezelfde dienst werd bovendien een complex heide en hakhoutbos in de „Marschen” aan het Koningsdiep onder Wijnjeterp overgedragen. In dit gebied bevindt zich een zeer fraaie veendobbe, die als natuurreservaat zal worden behoord.

Het park Jongema-state te Rauwerd is thans in volle eigendom aan It Fryske Gea overgedragen. Het terrein van het natuurmonument De Lindevallei werd uitgebreid door aankoop van ongeveer twaalf hectare rietland in de Van Giffenpolder. Bij de ornithologen geniet de Lindevallei een zeer goede naam; maar ook zoölogisch is zij van waarde. aangezien de otter, die nog slechts op enkele plaatsen in ons land voorkomt, zich in de Lindevallei heeft weten te handhaven.

voornaamste dagblad
van
Nederland

EDELE BRABANT

SPEEL NIET MET VUUR

ZOALS men in de dagbladen heeft kunnen lezen, is Zaterdag en Zondag 3 en 4 April in de roemruchte abdij van Berne te Heeswijk wederom het congres gehouden van Brabantia Nostra. Deze congressen zou men kunnen noemen de geestelijke wapenshow van wat er leeft en groeit in Brabant. Zij nemen ieder jaar in diepte en belangrijkheid toe, en het congres van deze dagen was een waardige bekroning van een jarenlange arbeid, een onzichtbare arbeid vaak, een moeilijk en ondankbaar werk dikwijls, maar dat gestadig werd voortgezet in de vaste overtuiging, dat de denkbeelden die voorheen slechts leefden in de hoofden van enkelingen, eenmaal gemeengoed zouden worden. Dit congres was een nieuw bewijs van de zin en betekenis van het Brabantse streven — en een bekroning, omdat hier het sluitstuk werd gezet op het gebouw dat moeizaam werd opgetrokken. Het ging immers om ruimer armlag voor de provincies (of als men wil de gewesten) op verschillende terreinen van het leven: op het gebied van het staatsrechtelijke, het sociale en het culturele.

Deze congresen zijn niet alleen een feestelijke gelegenheid, maar ook een speelveld van alle romantiek. De inleiders hadden een open oog voor de werkelijkheid, zij stonden met beide benen op de grond en vroegen zich terdege af, wat op de dag van vandaag wenselijk, redelijk en mogelijk was. Zij joegen geen hersenschimmen na, en deze zin voor de werkelijkheid verleende dit congres (ondanks het soms overvloedige teveel aan details en de gedeeltelijke onvruchtbaarheid der al te zeer uitgerekte debatten) zijn bijzondere bekoorlijkheid en betekenis.

Deze zin voor de werkelijkheid openbaarde zich bijvoorbeeld hierin, dat al de drie sprekers met nadruk beklemtoonden, dat het regionalisme nimmer doel in zich kan zijn. Want wat is eigenlijk het regionalisme? Heel eenvoudig gezegd dit: laat de gewesten doen, wat ze zelf het beste kunnen doen, geef ze méér zelfstandigheid op die gebieden, waar dit mogelijk en noodzakelijk is. Dit is een beginsel dat onder ons katholieken bekend staat als het zgn. subsidiariteitsbeginsel: laat geen hogere organen opknappen, wat de lagere organen zelf beter kunnen verrichten.

Om een duidelijk voorbeeld te geven: het is hoog tijd dat alle krachten worden ingespannen om de volkscultuur te bevorderen. Deze volkscultuur echter heeft in de verschillende gewesten een eigen, typisch karakter. In Friesland is zij anders dan in Brabant, in Zeeland anders dan in Limburg. Zij is onverbreekbaar verbonden met de eigen aard der bewoners van deze provinciën. Als men nu de vraag stelt: door wie kan deze volkscultuur het best bevorderd worden, in het bestuurscentrum Den Haag of in de gewesten zelf, dan ligt het antwoord voor de hand. Niet de onpersoonlijke ambtenaar in het bestuurscentrum, die niets weet van de eigen noden, behoeften en moeilijkheden der gewesten is hier de aangewezen man, maar hij, die midden in het eigen volk staat, en dit volk kent met al zijn kracht en al zijn zwakheden.

De inleiders van het congres op Berne gingen elk op hun terrein zeer concreet, ontdaan van alle vage algemeenheden, o.a. na, hoever dit „zelfbeschikkingsrecht“ kan gaan. En hierbij wezen zij erop, gelijk hierboven reeds werd aangestipt, dat dit „zelfbeschikkingsrecht“ slechts beperkt kan zijn. Wij zijn nu eenmaal geen Robinsón Crusó's, die op de eilanden Brabant, Limburg of Friesland leven. Dit was in de middeleeuwen mogelijk, dit is niet meer mogelijk in de twintigste eeuw, evenmin als thans Nederland nog losgedacht kan worden van het leven der omringende naties, ja van de hele wereld. Economische vraagstukken (bijvoorbeeld de kwestie van de industrialisatie) hebben meerdere aspecten. Allereerst komt de vraag: welke is voor het welzijn van de Brabantse mens de meest gewenste vorm, maar daarnaast mag men nimmer uit het oog verliezen hoe de verhouding is ten opzichte van

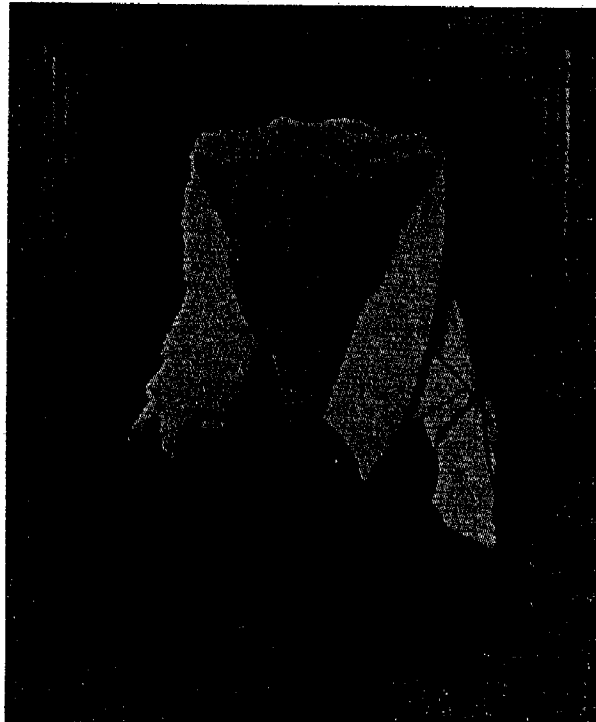
de nationale en internationale economie. Het is onmogelijk en dwaas deze laatste aspecten te verwaarlozen.

Het goede regionalisme is er dus steeds op gericht, eigen volk en gewest steeds hoger op te stuwen, niet alleen om wille van zichzelf, maar ook om daardóór bouwstenen aan te dragen voor een betere nationale en internationale gemeenschap. En het zal wel eens nodig zijn, eigen beperkte belangen aan deze hogere belangen ondergeschikt te maken.

Is het eigenlijk wel nodig deze zo vanzelfsprekende waarheden nog eens neer te schrijven? Ja. Want telkens opnieuw ontwaart men tekenen en verschijnselen, die op stromingen duiden welke het goede regionalisme in gevaar kunnen brengen. Bijvoorbeeld door in een soort van Brabants extremisme eigen zwakheden te ontkennen of zelfs te ver-

Verslag zie pag. 2 kolom 3

Dit onvergelykelijk schone portret van de vrouw van Jan van Eyck zou uiteraard reeds om zichzelf wille waard zijn hier te worden afgedrukt, maar wij doen het teneer omdat dit schilderij, tezamen met talloze andere schone zaken, binnenkort in Den Bosch te zien zal zijn. Men zie hiervoor het artikel over de kanttentoonstelling op de binnenpagina's. En vergeet niet in verband hiermee de aankondiging te lezen voor de vrienden van „Edele Brabant“ op pagina 2. Naast tal van andere lezenswaardige zaken vragen wij Uw speciale attentie voor de Brucknedag in Brabant (pag. 11) en het interessante praatje voor grote mensen door Desideris Sis op bladzijde 7.

Een nieuwe geestelijke elite.

SINDS VELE DECENNIA staren wij ons blind op de begrippen „massa“ en „massamens“. Geleerden schrijven dikke handboeken, politici en volksleiders brochures en pamfletten, over de psychologie van de massa en de massamens, en over de methode van beïnvloeding ten goede van beide. Beangst door de dubbele dreiging van massale bewegingen als Amerikanisme en Communisme hebben met name de lieden die zich authentieke Europeanen voelen, zich dikwijls al afgevaardigd, of het probleem van de massa ook niet met massale middelen en massale methoden moet worden opgelost. En we hoeven hierbij geenszins alleen te denken aan de politici, die op hun manier deze zaak bekijken, zoals Franco en de Gaulle. Daarnaast speelt op alle andere gebieden van de samenleving: cultureel, zedelijk-geestelijk, economisch-sociaal, het probleem van massa en massamens iedereen, die iets verder dan zijn neus kijkt en zich op een of andere manier verantwoordelijk voelt, parten. Ook in dit minuscule gebied, dat Brabant toch eigenlijk maar is, zitten we met een groeiend probleem en een slinkende hoop, dat we eruit zullen komen. En het minuscule Brabant wordt ontzaglijk groot en belangrijk, als we onze gedachten laten gaan over alle levensgebieden, waarop de ondergang van de „persoonlijke mens“ in de „massamens“ meer en meer valt waar te nemen.

Een volledige diagnose van het kwaad, waarop we doelen, hoeven we hier niet te stellen. Mensen als Berdjajev, Ortega y Gasset, Huizinga (om er 'n willekeurig stel te noemen) kunnen u daar beter en uitvoeriger over inlichten. En voor meer praktische voorlichting kunnen boeken als Victor Krauchenko's „Ik verkoos de Vrijheid“ of Arthur Koestler's „Nacht in de middag“ aanbevolen worden. Feit is, dat het gemeenschappelijk welzijn van de mensheid verschrikkelijk ondermijnd wordt door de massa-mens, door diens gebrek aan persoonlijkheid, diens tekort aan persoonlijke verantwoordelijkheid, zowel natuurlijk als bovennatuurlijk, door diens neiging tot gelijk-schakeling, nivellering en mechanisatie.

De remedie hiertegen? Massale beïnvloeding van de massa en de massa-mens ten goede lijkt ons niet mogelijk, daar de wortel van het kwaad in de persoonlijkheid of liever onpersoonlijkheid van de massa-mens zit. Zonder de waarde van bepaalde massale middelen te miskennen, wil het ons voorkomen, dat eerst en vooral individuele beïnvloeding noodzakelijk is.

Het gaat om de samenstellende delen der massa tot persoonlijkheden; het gaat om de vorming van de 20ste eeuwse mens. En hiervoor zijn leiders nodig, geen grootste gemene delers van het kiesgerechtigde publiek, maar door hun eigen bekwaamheid geroepen leiders. Het woord klinkt niet sympathiek, in zoverre het associaties wekt met Führers en Duce's en hun vervloekt systeem. Maar wij mogen daarom nog niet verdoezelen, dat het principe van de persoonlijke verantwoordelijkheid, het principe is, waartoe wij moeten terug keren. De vorming van de persoonlijkheid zal binding aan beroep, gemeenschap en Kerk betekenen. Maar laat ons goed voor ogen houden, dat geen geweldadige binding van buiten af ons ooit tot het gewenste doel zal brengen. Het zal moeten zijn een innerlijke, uit diepe overtuiging gegroeide binding en hierop moeten alle krachten van hen, die be-

zorgd zijn over de toekomst van Europa, gericht zijn. En men vergisse zich niet: de mens schreeuwt om binding, juist de massamens, en deze roept het dreigende gevaar van nieuwe dictaturen over ons. Abyssus abyssum invocat: de ene afgrond roept de andere op. dere op.

Het probleem is veelzijdig; het speelt op alle levensgebieden: economisch, sociaal, psychologisch en geestelijk-cultureel. Maar laat men bedenken, dat oplossing van een gedeelte van het probleem uit den boze is. Het moet totaal worden aangepakt en vanuit het geestelijke. Zij die steeds maar weer schermen met de economische oplossing en menen, dat wanneer er brood en spelen zijn, de rest later wel in orde komt, moeten weten, dat vóór de economische oplossing mogelijk zal blijken, onze cultuur ten onder kan zijn gegaan bij gebrek aan geestelijke vorming, gericht op geloof en gemeenschap. Er is geen alleen-zaligmakende economische oplossing, er ligt alleen een oplossing in de vorming van de massamens tot een persoonlijkheid, en dit via de vorming van een werkelijke geestelijke elite. Inderdaad cultuur en Christendom in kleine verspreide bolwerken, van waaruit eenmaal weer een nieuwe grote Christelijke beweging kan beginnen.

ANTON EYKENS.

Vervolg van pag. 1
heffen tot een deugd. Het is alleszins redelijk zijn recht te eisen, als van een welbewuste achterstelling van het eigen gewest sprake is. Het is niet redelijk op alle nietige slakjes zout te leggen en onbenullige „kwesties“ op te blazen tot een olifant. Het werpt een blaam op het goede regionalisme en op het noodzakelijke Brabantisme, als men dit Brabantisme aangrijpt om een kunstmatige kloof Noord-Zuid (welke verscheidenheid de veelzijdige rijkdom van het Nederlandse volkskarakter uitmaakt) te misvormen tot een bron van ergernis. Dit extremisme en deze valse vorm van strijdbaarheid is een spelen met vuur, omdat men er zeer grote waarden mee in gevaar kan brengen. Dat dit volstrekt niet denkbeeldig is moge blijken uit het voorbeeld dat in Friesland gegeven is. Men heeft daar de „Strijdbond Friesland Vrij“ opgericht, met het doel de zelfstandigheid van Friesland te bewerkstelligen, weliswaar in „hartelijke federatieve samenwerking met de overige delen van het rijk“ maar dan toch zelfstandig. Men moet dit niet al te tragisch zien, omdat het hier een zeer kleine minderheid betreft temidden van een zeer grote groep Friezen, die het regionalisme zien zoals wij het zien. Wij gaven dit voorbeeld voornamelijk om aan te tonen, tot welke gevaarlijke explosies dit spelen met vuur leiden kan. Als bij al de praktische conclusies die in Berne getrokken zijn, dit congres ons voorgoed duidelijk heeft gemaakt dat wij Brabanders niet alleen een taak hebben voor onszelf, maar dóór onszelf een taak voor Nederland en voor de wereld, dan eerst kunnen wij vaststellen dat ons werk niet vergeefs of ijdel is, maar een constructieve bijdrage voor de nieuwe wereld, die het gekwelde mensdom zo hartsochtelijk begeert.

J. N.

VRIENDEN VAN EDELE BRABANT!

WAT ZIJN DE VRIENDEN VAN EDELE BRABANT?

Het vorig jaar reeds waren er plannen gevormd om te komen tot een kring van Vrienden van Edele Brabant, maar het nadeel van plannen is dat zij soms niet worden uitgevoerd. En dit plan ging de weg op van zoveel andere en stierf na een schuchtere poging tot verwezenlijking een ontijdige dood. Maar nu is het weer ten leven gewekt en het zal, als wij op uw medewerking kunnen rekenen, niet meer sterven. Waar gaat het om? Heel eenvoudig om een vriendenband te sluiten tussen de getrouwe lezers van ons blad. Hoe dat kan? Door gezamenlijk op excursie te gaan, door een tentoonstelling te bezoeken, interessante gebouwen, kerken, kastelen enz. te bezichtigen, kortom, door gezamenlijk onder deskundige leiding de schoonheid van ons eigen land beter te leren kennen en het daardoor intenser lief te leren hebben.

HOE WORDT DIT PLAN VERWEZENLIJKT?

Op gezette tijden zullen in dit blad de ontworpen plannen geruimen tijd tevoren worden aangekondigd. Er zal zorg gedragen worden dat de te bezoeken objecten zoveel mogelijk over het gewest verspreid liggen, bij voorkeur zullen wij er op een Zondag of Zaterdagmiddag op uittrekken, en nu en dan zal de vaderlandse fiets worden ingeschakeld.

WIE KAN MEEDOEN EN HOE?

Iedereen kan meedoen, ongeacht leeftijd, geslacht en wat dies meer zij. Aan het zich laten inlijven bij de Vriendenkring zijn geen kosten verbonden. Het is natuurlijk wel duidelijk, dat de redactie van Edele Brabant de reiskosten niet voor haar rekening nemen kan. Niemand (ook wij niet), legt zich verplichtingen op.

HIER IS DE EERSTE EXCURSIE.

In Den Bosch wordt van 17 April tot 10 Mei een grote tentoonstelling gehouden. (Zie hiervoor pag. 8 en 9). Hier gaan wij gezamenlijk een bezoek aan brengen. Dit biedt de volgende aantrekkelijke voordelen:

1. Wij leren elkaar kennen.
  2. Toegang tot een gereduceerde prijs à 75 ct.
  3. Deskundige rondleiding speciaal voor de Vrienden van Edele Brabant.
- Dit bezoek vindt plaats op ZATERDAG 24 APRIL. Bijeenkomst om 3 uur in het Prov. Museum, Bethanijstraat, Den Bosch. Wie deel wil nemen zendt uiterlijk VOOR ZONDAG 18 APRIL een briefkaart of briefje aan: JAN NAAJKENS, HILVARENBEEK. Op de enveloppe vermelden: „Vrienden van Edele Brabant“. Mocht de excursie door onvoorziene omstandigheden geen doorgang kunnen vinden, dan zal dit tijdig bericht worden.

J. V. Pate Het v voor I

A N. W

No

Uit

La

Inc uit 16

Aan het graf van West-Europa?

Tegen het Russische gevaar hebben de landen van West Europa bij elkander en bij Amerika steun gezocht. We geloven weer veiliger te zijn, nu Engeland en Frankrijk ook de Benelux hebben opgenomen in een unie en nu het Marshallplan hulp en onderlinge samenwerking gaat brengen. Het is echter altijd goed iets dieper en iets verder te kijken en daarom is juist nu het verschijnen van een boekje als dat van Prof. Polspoel over bevolkingsproblemen en bevolkingsperspectieven zo nuttig. (N.V. Standaard-boekhandel, Antwerpen).

Zuid
Nederland
zorgt
voor
een
gelukkige
uitzondering

Met vele tabellen en kaartjes toont Prof. Polspoel aan, dat er in West Europa een bevolkingsleegte dreigt te ontstaan, terwijl in Oost Europa m.n. in Rusland en in Azië de bevolking zich vermeerdert. „Aanmoedigend, aldus de schrijver, zijn de vooruitzichten voor Noord-, West- en Centraal Europa zeker niet. Dof klinken er de sombere tonen der doods-klok, die de dreigende ontvolking verkondigen. De aflossing der huidige generaties door eigen volk wordt er niet langer in voldoende mate gewaarborgd“. En in uitvoerige statistieken toont hij aan, dat na 1950 in dit gebied de bevolking zal afnemen, terwijl die van Rusland juist met grote schreden verder zal toenemen. Hij heeft berekend, dat dit land, dat in 1940 nog 60 miljoen inwoners minder had dan Scandinavië, West- en Midden Europa tezamen, in 1970 reeds ruim 20 miljoen inwoners meer zal hebben.

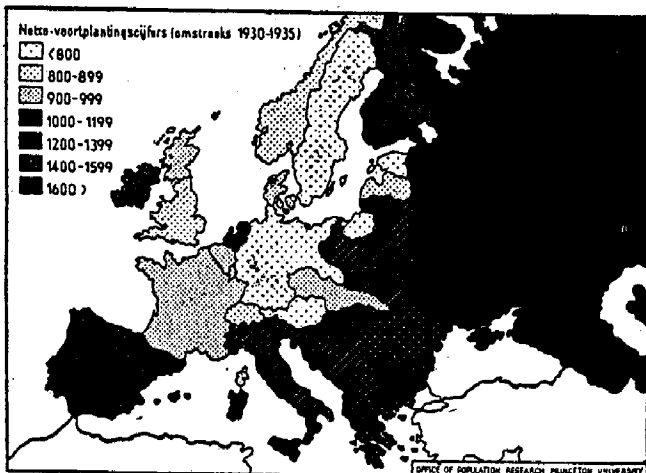
Wat het betekent, dat een volk uitsterft, beseft men eerst als men zich de gevolgen concreet voor de geest roept. In verhouding komen er steeds meer oudere mensen en steeds minder jongeren. Dat gaat dan een tijdje zo door, totdat er een moment komt, waarop men een drastische teruggang krijgt

groter wordend aantal ouden van dagen komt ten laste van een steeds geringer aantal mensen, die kunnen werken. De mannen boven de vijftig jaren krijgen in het economisch leven een absoluut overwicht, wat een rem betekent voor de ondernemingslust. Militair komt men voor de meest wanhopige toestand te staan. De jonge mannen kunnen in het economisch leven toch al niet gemist worden. Prof. Polspoel heeft voor 1970 reeds een vermindering berekend van 12 miljoen zielen, hierna gaat het steeds sneller bergaf.

Op het hierbij afgedrukte kaartje, dat de landsgrenzen aangeeft, zoals deze waren in 1935, ziet men Rusland als een grote zwarte vlek. Het netto-voortplantingscijfer is er het grootst van geheel Europa. De volken met een netto-voortplantingscijfer lager dan 1000 sterven uit. Dit geldt dus voor Duitsland, Frankrijk, Engeland, België, Luxemburg, Scandinavië, Zwitserland en Oostenrijk. Merkwaardig is het, dat Nederland hierop een sterke uitzondering maakt. Ons land ligt als een eenzaam zwart eilandje midden tussen zijn burenen, sterft niet alleen nog niet uit, maar heeft zelfs nog een flinkere bevolkingsgroei uitsluitend te danken aan het katholieke bevolkingsdeel, m.n. ook aan de 2 katholieke provincies, Noord Brabant en Limburg. Elders in ons land, zoals in Amsterdam, Groningen, Friesland, Zeeland en de Zaanstreek is het al even treurig gesteld als in de ons omgevende landen.

In dit alles ligt een belangrijke les. Men kan tijdelijk zijn krachten versterken in federaties, unies en wat dies meer zij, wie de wet, door den Schepper aan de mensen gegeven, vertrapt, graaft toch zijn eigen graf. Wat hebben wij uiteindelijk aan aansluiting bij België, Frankrijk of Engeland, als de daar ontstaande bevolkingsleegte de binnenkomst van andere volken, Aziatische, Afrikaanse of Oost Europese, toch niet kan tegenhouden op de duur? Het eerst noodzakelijke is zedelijke vernieuwing.

Gelukkig zijn er tekenen, welke er op wijzen, dat de verbeteringen in het geboortecijfer,

Dit kaartje toont op duidelijke wijze aan, hoe groot de gevaren zijn van een teruggang van het geboortecijfer!

van het totaal aantal inwoners. Zo is er in Groot Brittannië reeds een discussie over de vraag in welk jaar men van de 45 miljoen inwoners weer terug zal zijn gevallen op 7 miljoen. Het is niet uitgesloten, dat de thans levende jonge mensen dit nog zullen medemaken. Catastrophaal moet dit in ieder geval zijn. Volken, die zich snel uitbreiden, plegen in de geschiedenis een dergelijk gebied gewoon in te palmen.

Ook op weg naar deze catastrophale toestand komt een uitstervend volk voor de grootste moeilijkheden te staan. Een steeds

welke de tweede wereldoorlog gebracht heeft, niet geheel van voorbijgaande aard zullen zijn. Frankrijk had vorig jaar weer een geboorteoverschot van 300.000 zielen, mede als gevolg van de zedelijke vernieuwing welke in dit land hier en daar begint door te breken. Voor ons zelf kunnen wij hieruit leren, dat het noodzakelijk is het hoge zedelijke erfgoed onzer vaderen te behouden en veilig te stellen, willen ook wij niet op hetzelfde hellend vlak geraken. Moge de Hertogin van Brabant Haar volk hiervoor de nodige kracht verlenen.

D.

Brandneteltjes

★

O, DIE T. H.

Als u met drie gezinnen in een huis moet wonen dat eigenlijk maar voor één bestemd is, kunt u zich enigszins voorstellen welk een gedrang het moet geven in de Technische Hogeschool van Delft, waar het aantal studenten thans driemaal zo groot is als in de vooroorlogse jaren (5500). Wat er op deze wijze van de studie, het onderricht en het laboratorium-werk terecht moet komen laat zich raden! Maar wat hebben wij, zal men zeggen, met die T. H. te maken — laat ze zweten! Wij hebben er heel veel mee te maken. Op een T. H. worden nu ingenieurs gevormd, en bij de toenemende uitbreiding van de industrie in het Zuiden hebben wij die nog meer dan ooit tevoren nodig. Het is duidelijk dat wij om verschillende redenen het liefst eigen mensen als ingenieur hebben. Maar het is even duidelijk, dat het voor iemand die in Sint Oedenrode, Deurne of Maastricht woont, heel wat moeilijker is ingenieur te worden dan een Rotterdammer of een Hagenaar. Het ligt dus voor de hand dat men, zich baserende op de overbevolking van Delft en het recht op gelijke kansen, pleit voor de oprichting van een tweede T. H. in de provincie. Maar de Delftse heren zijn helemaal niet met dit vermaledijde provincieplan ingenomen. Zij kunnen zich klaarblijkelijk niet voorstellen, dat aan hun monopolie een einde komen kan. Het ontbreekt hen kennelijk aan gezond verstand wijl ze blijkbaar niet inzien dat het landsbelang boven het Delftse belang uit moet stijgen, en dat het vrij normaal is dat een zich sterk industrialiserend land met bijna 10 miljoen inwoners een tweede Technische Hogeschool blijkens hard nodig heeft. En — o Delfia, o mores! — nu hebben ze snel het plan gemaakt om langs de weg Rotterdam-Delft wat gebouwen op te richten, die het kwaad uit de wereld moeten helpen. Maar deze Delftse vlieger hoe ingenieus ook geconstrueerd, zal wel niet opgaan. Want „de provincie“ is paraat, en zal met haar volle gewicht aan de staart gaan hangen.

LANDMIJNEN EN PROJECTIELEN

Een der meest trieste erfenissen van de oorlog is het mijnengevaar en alles wat daarmee samenhangt. Nameloos is het leed, dat door onvoorzichtigheid over talloze gezinnen is uitgestort. Onophoudelijk heeft men gewaarschuwd: „Blijf er af“ maar telkens opnieuw blijkt weer dat waarschuwen nodig blijft. Maar laat men dit waarschuwen dan doen in overeenstemming met de ernst van het geval, en niet in de volgende stijlloze ulevellenstijl die aan het brein van Clinge Doorenbosch ontsproten zou kunnen zijn. Wij lazen dit in het Weekblad de Kempen. Het is eerlijk bedoeld, maar op het randje van het smakeloze.

Een schreeuw!

Passie-Zondag werd een harde knal
gehoord!
Twee Communiefestjes
werden wreed verstoord!
Granaatscherven vlogen in het rond!
Een Moeder en drie kinderen zwaar
gewond!
Het zijn vier feiten, die zeggen, hoe
in één seconde
Een geheel huisgezin en een
buurjongen verwonden.
Maar die moeten schreeuwen, het leed
van hen die vielen .....
Handen af van projectielen!

BRABANTS ACCENT

In het Eindhovens Dagblad lezen we, dat Mej. Bep Schäfer is uitverkoren om televisie-omroepster te worden. Want zij is fotogeniek en spreekt zonder Brabants accent. Uitsprekend, maar luister even naar de radio en U zult aan de dikke r's en schurende s'ritten en s'rijvers vernemen, dat andere accenten (Hègs of Zèndèms bijvoorbeeld) niet van de lucht zijn. Het Brabants accent zou hier maar een mal figuur tussen slaan, nietwaar?

P. RIKKEL.

1 APRIL BIJENMARKT TE TILBURG

Ik was laatst op de bijenmarkt
Om honing te gaan kopen.
Maar met zes steken in mijn hart
Ben ik wenend weggelopen.

PIET KUP.

Bibliotheca Corn. Frano. Nelis
Mechliniensis.
Het boekenmerk van Bisschop Nelis

BATAVIA SACRA.

HET BRABANTS ASPECT ERVAN.

DE UITGEVERIJ „HET SPECTRUM“ is sinds een jaar bezig met de uitgave van een reeks van aardige, mooi gedrukte en goed versierde boekjes „Batavia Sacra“. Zij genieten grote belangstelling en het voordeel ervan is dat weer vele Katholieken van de tegenwoordige generatie, zich op de hoogte kunnen stellen van het ruggegraat van het Nederlands katholicisme dat — niettegenstaande alle vervolgingen — in ons land staande gebleven is en opnieuw tot krachtig leven kwam.

Het katholieke leven in 't Zuiden wordt in deze reeks niet vergeten. Ja, wat het Brabantse betreft, kunnen wij zelfs zien dat er verschillende publicaties over Brabant zijn verschenen of op het punt zijn te verschijnen.

Verschenen is de Geschiedenis van de Orde der Kruisheren, gecentreerd rond de geschiedenis van Sint Agatha en Uden (schrijver J. Francino O.C.R.). De laatste Bisschop van Antwerpen, C. F. de Nelis (1785-1798), vooral in zijn werk voor de West-Brabantse Katholieken in de dekenaten Breda en Bergen op Zoom (schrijver Dr. W. Prick). En binnenkort verschijnt de geschiedenis van Nicolaus van Milst (1645-1706) Pastoor van het Begijnhof te Breda (schrijver Dr. Anton van Duinkerken).

De boekjes zijn ruim 100 bladzijden groot en hebben dus slechts de bedoeling door een algemeen overzicht een inzicht te geven van een bepaald tijdperk van het Katholieke leven in 'n bepaalde streek en zich afspelend rond een bepaalde instelling of een bepaalde persoon.

Zo is dit ook met de tweede hier genoemde studie, over Bisschop Nelis. Over deze wordt echter zeer weinig meegedeeld. Van de 104 bladzijden die het boekje telt zijn er 42 gebruikt voor een soort inleiding van af de vorming van de nieuwe bisschoppelijke hiërarchie in 1559 tot aan de tweede helft van de 18e eeuw, waarin Nelis gaat optreden. En dat nu is een onderwerp dat al zo vaak is behandeld, dat het de figuur en de positie van dezen laatste bisschop van Antwerpen heus niet duidelijker schetst, men raakt deze ontwikkeling bijna niet!

Als op bladzijde 43 de eeuw der „verlichting“ in België getekend wordt, zou er, bij een beetje meer wijdlopiege behandeling, kans zijn geweest de figuur van Nelis duidelijk uit te beelden.

De schrijver beschikte blijkbaar over een aantal archiefstukken, die hem reeds vroeger de kans gaven een tweetal studies over Bisschop Nelis te schrijven. Wanneer deze twee studies meer feiten geven over De Nelis' werkzaamheid in West-Brabant en over zijn politiek en literair contact met „Holland“, dan kunnen wij voor onze Brabantse geschiedenis daarvoor meer dankbaar zijn dan voor het weinige wat hij in deze uitgave van Batavia Sacra biedt. Hij blijkt daarboven geen kennis te dragen van de correspondentie tussen hem en Van der Borch in 1856 gepubliceerd in „Bulletin de la Commission Royale d'histoire“ 2e serie VIII.

Trouwens de schrijver heeft zich geen moeite gegeven de jongste publicaties over de kerkelijke geschiedenis van het Bisdom Breda na te gaan. Hij zou anders over den pastoor van Gierle, Adrianus Oomen, de eigenlijke maker van het bisdom Breda en die voor hij pastoor van Gierle werd, vier jaar lang secretaris van Mgr. de Nelis was, meer verteld hebben.

Zo kan het dan gebeuren dat deze studie uit Batavia Sacra minder geeft dan men had mogen verwachten; vooral als men dan nog de ondertitel ziet: „Vriend van Brabantse Katholieken“.

B.-o.-Z.

ir. J.

Niet van de uitgever ter bespreking ontvangen. Red.

De Langstraatse Havens

Moddergaten, die dringend verbetering behoeven

OVER de waterstaatkundige moeilijkheden in de Langstraatse contreien is in de loop der jaren al heel wat te doen geweest. Reeds in 1934 constateerde men, dat onverwijd moest worden overgegaan tot indijking van de Biesbosch en afsluiting van het Oude Maasje en de Donge. In de toenmalige bestaande toestanden is tot dusver weinig verandering gekomen. De plannen zijn er wel en hier en daar zijn tekenen, die er op wijzen dat eraan wordt gewerkt, maar niettemin zullen nog wel een tiental jaren moeten verstrijken, voordat men in de Langstraat zal kunnen zeggen: ziezo, we zijn waar we wezen moeten.

Er is in de Langstraat wel geen gemeentebestuur, dat niet ieder jaar opnieuw wordt gekweld met het probleem: hoe moet het met onze haven! Inderdaad de havens ten zuiden van de Maas zijn meer modderpoelen dan havens, waar ruimte, bevaarbaarheid en accommodatie in zit. Welk een belang is met verbetering van dit jaren-oude vraagstuk voor gemeenten en streek gebied.

Scheepvaart voor industrieën zeer belangrijk.

Dat een plaats met enige industrie van betekenis een haven niet kan ontberen, staat als een paal boven water. Ondanks de vlucht, die het vervoer langs de weg neemt de belangrijkheid van het vervoer per rails, zal toch het vervoer langs het water niet van zijn eenmaal voordelige en gerieflijke plaats worden verdronken. Dat deze belangrijke plaats algemeen wordt erkend, getuigt wel het streven van vele industrie-rijke plaatsen, om het water binnen hun bereik te brengen, teneinde een gerieflijke vervoersgelegenheid te bezitten.

Ook de Langstraatse bestuurders zijn zich tenvolle bewust van het belang van goede havens, evenals de Kamer van Koophandel en de Fabrikantenkring, welke reeds jaren voor verbetering hebben geijverd. Want mede door de erbarmelijke toestanden, waarin de havens langs de Zuidwal verkeren, wordt de algehele ontwikkeling, bijzonder die der industrie in belangrijke mate afgeremd.

DE HAVENS ZIJN MODDERBADEN

Het is er nu de tijd niet naar om van baden te spreken. Wie echter tijdens zomerse dagen naar een modderbad zou verlangen, kan volop terecht in de havens van de Langstraat. Ja, de modder is voor de scheepvaart wel een zeer bezwarend feit. Elk jaar opnieuw slijben de havens ten zuiden van de Maas dicht en niettegenstaande enorme hoge onderhoudskosten zijn zij voor schepen van enige tonnage niet bevaarbaar. Daarbij komt dat men afhankelijk is van eb en vloed, zodat alles bij elkaar genomen „wij steeds bij het aandoen van Langstraatse havens, risico's lopen“; aldus verklaarde ons een schipper. In schipperskringen zijn overal symptomen merkbaar, die erop wijzen, dat men een zekere angst heeft voor de havens, omdat men vaak

voor onvoorziene moeilijkheden komt te staan. Dat alles komt van zelfsprekend de welvaart van dit gewest niet ten goede. Met de uitbaggeringen zijn enorme bedragen gemoeid en het is dan ook te begrijpen, dat er gemeentebesturen zijn, die zich met recht afvragen, of deze kapitale uitgaven wel lonend zijn. Men zit immers na enige tijd met dezelfde bezwaren. Men ging er hier en daar o.a. te Waspijk zelfs toe over de haven gedeeltelijk te dempen. Kortom de havens, zoals zij nu zijn, bezorgen enorme lasten en de voordelen... laten we er liever over zwijgen.

VERBETERINGEN.

Ja, verbeteringen. Dat zij zonder meer dringend nodig zijn, zal eenieder aanstonds beamen. Deze verbetering hangt echter met de grote waterstaatkundige plannen samen, die in het vooruitzicht zijn gesteld. Op deze plannen, welke van verstrekkende betekenis zijn, zullen de gemeenten van de Langstraat zijn aangewezen. Hierin ligt nl. opgesloten de afsluiting van het Oude Maasje en daarmee, hieruit voortvloeiend de verbetering der havens. Door de afsluiting zal het grillige Oude Maasje ophouden een tij-riviertje te zijn en een binnenkanaal worden, dat verruimd kan worden voor grote rivierschepen. Dan zal de mogelijkheid worden geschapen de havens van de Langstraat naar behoefte op te schuiven tot aan de waterweg. Industrie-terreinen zullen beschikbaar komen aan de bestaande havens en aan nieuw te graven havens aan de Bergse Maas. Inderdaad de toekomst houdt veel in, hetgeen niet wegneemt dat men voorlopig met de modderhavens en al hun ellende zal moeten voortobben. Men zal zich dienen te behelpen met tijdelijke maatregelen in afwachting der uitvoering der ontwerpen. Te hopen is slechts dat de plannen spoedig in behandeling komen. Wellicht zal het nodig blijken, dat de betrokken instanties op spoed aandringen.

HARRY SWINKELS.

Oude boerderij in de omgeving van Gastel

De zadel-
maker
Tebbe aan
het werk

HET OUDE AMBACHT

TEBBE, zadelmaker in hart en nieren

HET is een zeldzaamheid als ge. in ons land nog een zadelmaker ontmoet, in staat om zelfstandig een vakkundig rijzadel te maken. Ze waren vroeger al niet dik gezaaid maar nu is er naar ons weten nog maar een enkele. Wel zijn er op onze dorpen nog de zogenaamde boerenzadelmakers die een goed stuk werk leveren voor het boerenrijpaard.

Om het vak volkomen te kunnen beheersen is een lange opleidingstijd nodig en hierin schuilt een der oorzaken van het teniet gaan van dit vak. Vakkundige zadelmakers in staat om zelfstandig een zadel op te bouwen, waren en zijn nog steeds in het algemeen uitzonderingen. In het buitenland, België (Brussel), Frankrijk (Seaurmur) en Engeland (Birmingham), kent men de zadelfabrieken maar daar worden de zadels aan de lopende band gemaakt. Nederlandse rijpaardenbezitters lieten zich bij een bezoek aan Engeland, van oudsher het land van de paardensport, nogal eens verleiden tot het kopen van een luxueus zadel. Bij terugkeer in het eigen land gebeurde het vaak dat een eigenaar tot de minder prettige ontdekking kwam, dat zijn duur zadel niet paste. Dan was Leiden in last en werd de vertrouwde Nederlandse zadelmaker om advies gevraagd en deze had na het stellen van enkele vragen de oorzaak spoedig gevonden. Wat was meestzelds het geval? De koper, begierig naar het zadel van zijn keuze, had over het hoofd gezien, dat het merendeel der zadels in Engeland bestemd is voor het tengere renpaard en vanzelfsprekend leende zich dit zadel niet voor het toen in Nederland gangbare rijpaard met zijn zwaardere bouw.

HET OPBOUWEN VAN HET ZADEL.

We spraken boven reeds over het „opbouwen” van een zadel. Dit moet aldus worden verstaan. Alvorens een zadelmaker met zijn werk kan beginnen, heeft hij een houten model nodig, de zogenaamde paardenboom, die men het geraamte van het zadel zou kunnen noemen, waarop straks het leerwerk wordt bevestigd. De voorzijde van het zadel, daar waar men spreekt van de zadelknop en dan naar omlaag, heet de boom. Aan de onderzijde hiervan wordt op maat van het paard gesmeed ijzeren schofjuzers genageld, van ongeveer 1 1/2 c.m. dikte die de boom onwrikbaar maken. De hefter, dat is de achterzijde van het zadel, ondergaat eenzelfde bewerking. Vervolgens worden aan weerszijden van hefter naar voorbouw, twee spangsingels bevestigd waarna de ondersingel wordt aangebracht, 15 c.m. achter de voorbouw, zodat de singel vlak achter de stijghaak komt te liggen. Met wat goede wil is er dan al iets te bekennen, dat op een zit sijkt. Dan krijgt de zadelmaker een moeilijk karwei onder handen. De boom wordt met strak aangespannen zeilinnen afgedekt, waarna een flanelen grondzitting, eveneens zo strak mogelijk er overheen

wordt getrokken, gelijk gemaakt en in de rondte op het hout van de paardenbouw geklonken. Aan de achterzijde wordt nu een kleine opening gesneden en van daaruit begint de zadelmaker met de vulling. Heel fijne wol wordt met een gespletten Spaans riet gelijkmatig aangeduwd; naar gelang van plaats tot een dikte van 1/2 tot 1 1/2 c.m. De grondslag van het zadel is nu gelegd en naar keuze kan het zadel worden afgewerkt. Sliknat wordt het varkensleer — omdat dit de eigenschap heeft van gelijke dikte te zijn — er overheen getrokken en allengs ontstaat het zadel: kleine tas, stijghaak, stijgriemen, grote tas, kniekussen, binnentas en tenslotte — wat veel zorg vereist — een hefteling van zadel en boom.

70 JAAR IN 'T VAK.

We brachten dezer dagen een bezoek aan de 82-jarige heer Tebbe te Breda, zadelmaker in hart en nieren. Bijna 70 jaren zit hij reeds in het vak en alhoewel hij rustig zou kunnen gaan rentenieren, de liefde tot het vak en de aanloop van velen uit het gehele land die nog een beroep op zijn vakbekwaamheid doen zijn oorzaak dat hij nog lange dagen maakt. In de schemering van de late zomeravond troffen we de meester met de naaispan tussen de benen geklemd — mijn derde arm — zoals hij dit belangrijk gereedschap schertsend noemde, nog druk aan de arbeid. Er is niet veel wat Tebbe op zijn leeftijd nog interesseert, maar toen we het gesprek op zijn vak brachten zat hij meteen op de praastoele. Hij vertelde over de deugdelijkheid van het handwerk dat bovendien veel mooier is dan het machinale werk, over de zadels en hoofdstellen die hij maakte waaronder voor Indische vorsten. Prachtig werk met zilveren frontleiplaten versierd met monogrammen, gouden gespen en goud geplatineerde stijgbeugels.

Wanneer Tebbe vertelt over zijn voor de Koningin gemaakt amazonezadel, schiet hij in een lach bij de herinnering aan het meer dan soliede, geheel uit leer gemaakte binnenkussen van dit model: „Als dat ooit gerepareerd moet worden, dan zal het de knaap die dat moet doen zweedroppels kosten” voorspelt hij. Een bijzonderheid van dit zadel is overigens nog dat de kruik aan de linkerzijde is aangebracht.

Dan krijgen we van Tebbe het verhaal te horen van een Brusselse zadelmaker, die met veel moeite te Parijs door een Bredase patroon werd overgehaald in Breda te komen werken. De knecht keerde echter spoedig het Brabantse stadje de rug toe, omdat hij niet verkoos dat zijn patroon aanmerkingen maakte op zijn overvloedig gebruik van geestrijk vocht. Zo zeldzaam waren in de vorige eeuw reeds de vakbekwame zadelmakers, dat de deftige patroon in totaal driemaal zijn wispelturige knecht een met twee paarden bespannen rijtuig nazond om hem vanuit Brussel weer binnen de walmuren van Breda te brengen. Het is inmiddels reeds duister als we van de oude heer afscheid nemen.

Puntige Praat

Toch geen noodtoestand?

OOST-BRABANT (13. III, 1948): Als in het Zuiden de artsenbezetting altijd minder sterk is geweest dan elders, dan is er dus reden te meer om van onvolgende verzorging te spreken. In de Peelstreek is er één arts op vijfduizend personen. Ware het niet mogelijk geweest om voor de streken, die door het oproepen van een arts zwaar gedupeerd werden, een uitzondering te maken? Met name voor Deurne, waar nu twee artsen en een assistent een rayon van ruim 15000 zielen moeten verzorgen.

Jongeren en K.V.P.

DE OPMARS (19. III, 1948): Ook in de gelederen van onze Brabantse K.V.P. zijn jonge gezichten gekomen. Zowel de Rijkskieskring Den Bosch als de Rijkskieskring Tilburg hebben hun eigen Jongerenorganisatie. Het aantal leden is nog niet groot en alle afdelingen zijn nog niet door de kinderziekten heen, maar wat in het afgelopen jaar reeds bereikt is rechtvaardigt goede verwachtingen.

De Bosscheiaar G. Röling.

PROV. N.-BRAB. COURANT Het Huisgezin (27. III, 1948) Ad. Beekmans: Twee werelden: de stormige zee Cesanne-Picasso, deze ongebreidelde stortvloed... en de stille sereniteit van het werk van Röling. Daarom zou het te wensen zijn, dat deze sublieme schilderijen meer gezien werden, vooral door onze jonge kunstenaars. Wij hier in Brabant zijn zo makkelijk tevreden en we doen zo graag wat artistiekeerig. Onze glas-inlood ramen en onze schilderijen zijn zo gauw religieus en daarbij zo gauw goed. 'n Aardig Brabants geval: 'n flatteus effectje; 'n semi-middeleeuws maniertje; 'n slappe flambard en wat golvende manen... en we zijn er. Maar we vergissen ons: God is niet in het rumoer, maar in de stilte.

Het koninkrijk van de boer.

SALVO (III, 1948) Toon Kortooms: Het is altijd weer kostelijk de boer te bespieden in die ogenblikken van triomf: als hij over zijn volle akkers schouwt, als een daverende zon de messen van de maaimachine ratelen, als de dorskast hem de goede stroom van bronzen graan terugschent, als zijn roodbonte belkjes heeft op de fokveedag. Plaats de boer onder een bewogen Brabantse lucht, dan heeft hij iets van een vorst. En straalt het doorkerfde gezicht van de boerin, onder haar Zondagse poffer, niet een verheven adelom en majesteit uit? Is het rijk van onze boer niet een klein koninkrijk, waarover de hemel steeds weer op nieuw regen en vrede afzandt?

Communistisch gevoerd.

DE STEM (20. III, 1948): Hoe bedriegelijk de mentaliteit is, dat het met de vooruitgang van het communisme in de provincie Noord-Brabant zo'n vaart niet loopt — je merkt er weinig van, zegt men immers — bleek ons dezer dagen uit gesprekken met enkele vooraanstaande figuren.

Zonder 't geheel van communistische activiteit in onze provincie ook maar bij benadering te kunnen signaleren of de grootte van hun „apparaat” te kunnen bepalen, waren de symptomen van activiteit, welke ons werden meegedeeld toch wel van die aard, dat ze een tipje oplichten van hetgeen er momenteel gaande is. In een gemeente van amper 5000 inwoners bleek een communistische cel aanwezig van niet minder dan 40 leden. Dit kwam aan het licht, doordat een bonafide Nederlander bezoek kreeg van een propagandist, die onder allerlei schone voorwendselen en door middel van gelijke toezeggingen, een nieuw lid voor de kern trachtte te winnen. De bezochte was echter zo verstandig hiervan te bestender plaatse aangifte te doen, waardoor de cel-groep kon worden nagegaan.

Ik las....

in het Gentse dagblad „Vooruit”, dat de aanstaande tentoonstelling van Brugse kant te Baarle-Hertog (Nederland) zal plaats hebben. De vergissing is begrijpelijk: Baarle-Hertog lijkt nogal veel op 's-Hertogenbosch. Bovendien is het bijzonder sympathiek, dat men in de Artevelde-stad deze Belgische enclave aan Nederland wil afstaan.

in het Brabants Nieuwsblad: „Hedenmiddag maken we voor de laatste maal een muzikale wandeling door de stad”. Wat zo'n redacteurs zich al niet op de hals halen!

in De Groene, dat een Amerikaanse chemische fabriek parfums mengt door de door haar vervaardigde drukinkt. Dit nieuwtje opent ongekende perspectieven. Want naast de kleurendruk krijgen we nu ook de geurendruk. In de toekomst zal een artikel over de boer naar mest ruiken enz. Alleen de advertentiepagina's blijven ruikloos, want geld stinkt niet.

in „Edele Brabant”, „Als Pastoor de Ble zich omkeert voor de Gloria, wil hij zijn feestende gelovigen zien”. 't Is al erg genoeg, dat 'n slecht-zingende Pastoor bij de „Ite, missa est” met 't gezicht naar het volk moet zingen! Bij de Gloria is dat in elk geval geen gebruik.

Radulphus de Rivo

Een Bredaas Brevier-Hervormer

RADULPHUS DE RIVO is lang geen onbekende in de kerkgeschiedenis, maar weinigen zullen weten, dat zijn levenslicht werd aangestoken in een Brabantse bedstee.

Meer is over zijn afkomst niet bekend dan dat hij geboren werd in Breda en dat een broer Lambert pastoor was van Zundert. Zijn familie moet van enige stand zijn geweest, want twee neefs waren omstreeks 1400 in Luik gevestigd, de ene als secretaris van de schepenen, de andere als advocaat aan het prins-bisschoppelijke Hof.

De jonge Radulphus genoot een benijdenswaardige langdurige en cosmopolitische studie. In 1362 wordt hij gesignaleerd te Rome, waar hij lessen in het Grieks neemt bij een echte Griek, een zekere Simon van Constantinopel, die later aartsbisschop van Thebe zou worden. Waarschijnlijk is het hier, dat Radulphus het beroemde Griekse handschrift van het Nieuwe Testament heeft opgedaan, dat hij bij testament zou vermaken aan de prior Corsendonk en dat later door Erasmus zou worden gebruikt. Met Socrates (Ludovicus Heyligen), die den lezer reeds bekend is, moet dus Radulphus van Breda gerekend worden tot de Kempenaren, die een rol hebben gespeeld in de Italiaanse vroeg-Renaissance.

Bij al zijn studies en wetenschappelijke omzwervingen vergat Radulphus niet, dat hij priester was en zekere kerkelijke functies te vervullen had, wilde hij met zijn geweten in het reine blijven. Hij maakte ernst met het kanonikaat van Tongeren, dat hem werd toevertrouwd, en ging in 1371 resideren. Zijn Tongerse collega's moeten hem hoog hebben geschat, want in 1381 kozen zij hem tot hun deken. Te oordelen naar zijn latere belangstelling, zal Thomas het nodige hebben bijgedragen om het koorgebied in de Tongerse kapittelkerk op hoger peil te brengen.

Maar wederom werd de wetenschappelijke aandrift hem te machtig. Aan meerdere universiteiten liet hij zich inschrijven, o.a. te Keulen in 1390. Achtereenvolgens behaalde hij de titels van Meester in de Vrije Kunsten, van doctor in het Romeins recht en van doctor in het kerkelijk recht. In 1397 werd hij zowaar gekozen tot rector-magnificus van de Keulse universiteit. Voorwaar een wetenschappelijke carrière, die er mag zijn! Maar nauwelijks was zijn roemvolle studieverlof ten einde, of hij, de nauwgezette priester-kanun-

nik, spoedde zich weer terug naar zijn geliefde Tongeren om er zijn plaats in de koorbanken weer in te nemen en het officie mede te zingen. Hij overleed daar op 3 November 1403.

Voor de geschiedenis heeft Radulphus zich buitengewoon verdienstelijk gemaakt door een kroniek te schrijven van de bisschoppen van Luik, waarin hij de geschiedenis van zijn bisdom behandelde over de jaren 1347 tot en met 1386. Heb ik vroeger in dit blad al eens geschreven, dat Edmond van Dinther de grootste Noord-Brabantse geschiedschrijver is geweest, Radulphus de Rivo was naar alle waarschijnlijkheid de eerste.

De grootste verdienste van Radulphus moet echter niet worden gezocht in de geschiedschrijving, maar in de liturgie. De Latijnse titels van zijn geschriften over dat onderwerp zal ik den lezer besparen. Ik wil volstaan met de opmerking, dat hij in opdracht van de kanunniken van Windesheim een befaamd project heeft gemaakt voor de hervorming van het brevier.

Een grote plaats in het brevier bekleden de vrome lezingen, hetzij uittreksels uit de H. Schrift, hetzij heiligenlevens. Langzamerhand waren de heiligenlegenden de uittreksels uit de H. Schrift gaan overwoekeren en waren op de kalender een aantal heiligen opgenomen, waarvan de heiligheid en de historische authenticiteit twijfelachtig waren. De kanunniken van Windesheim wilden daarin het mes zetten en de kritische Radulphus was hun daarbij gaarne behulpzaam. Later zouden nog meer kritische humanisten het hunne daaraan toevoegen.

De kerkelijke overheid heeft ingezien, dat hier inderdaad iets viel te verbeteren. Het project van Radulphus heeft den Vaders van het Concilie van Trente tot leidraad gestrekt, toen zij tot een besnoeiing van het brevier en van de kerkelijke kalender overgingen.

Het was een verbetering, maar niet zo ver gaande als Radulphus had gewild. Ook de historische wetenschap stond niet stil en na drie eeuwen zag men de noodzakelijkheid in van een nieuwe herziening. Eindelijk werd dan in 1902 door Paus Leo XIII een commissie van historici en liturgisten ingesteld tot hervorming van het brevier. De plannen werden uitgewerkt door de befaande kerkhistoricus Mgr. Duchesne. Het project van Radulphus de Rivo sprak daarbij nog een flink woordje mee, naar ingewijden verzekerden.

De plaatsnaamkunde is een hoogst belangrijke hulpwetenschap voor de kennis van de historische ontwikkeling onzer provincie, omdat de plaatsnamen de eigenschap hebben zich in hun grondvormen gedurende vele eeuwen te handhaven. Hierdoor krijgt men groepen van namen, die in een zelfde periode zijn gevormd en in kaart gebracht ons kunnen laten zien, op welke wijze de bewoning en cultivering van onze grond zich heeft ontwikkeld. Naast Keltische namen uit de vóór-Romeinse tijd, vindt men groepen van namen, die in verband moeten worden gebracht met Romeinse, Franse en latere vestigingen.

Behalve bovengenoemde gegevens kunnen vele plaatsnamen ons inlichtingen verstrekken omtrent de oorspronkelijke aard van het landschap met zijn begroeiing alsook betreffende de stichter van een bepaalde plaats etc.

De zaak is echter veel minder eenvoudig dan zij lijkt, hetgeen wel zeer duidelijk werd door de lezing, die Dr. A. Weijnen gehouden heeft op de ontwikkelingscursus van Brabant's Heem.

Spreekte begon met een helder beeld te geven van de stand van zaken; hij somde op, wat in de verschillende landen op

toponymisch gebied is verschenen en gaf een literatuurlijst van behoorlijke lengte. Daarna ging hij over tot de bespreking van de verschillende vereisten, die nodig zijn om een verantwoord toponymisch onderzoek in te stellen.

De onderzoeker moet vooreerst thuis zijn in de verschillende dialecten, omdat de uitspraak van de plaatsnaam ter plaatse van het grootste gewicht is. Vervolgens moet hij beschikken over de kennis van de klankwetten, aan de hand waarvan hij moet kunnen vaststellen, of een bepaalde naam een bepaalde verandering kan hebben ondergaan.

Ook dient de onderzoeker zich op de hoogte te stellen van alle andere versies waarin een bepaalde naam voorkomt, hetgeen kan geschieden door het nagaan van de beschikbare archieven. Hij kan zich niet beperken tot zijn eigen gebied, doch zal dikwijls in andere landen gelijksoortige namen vinden, die er op het eerste oog geheel anders uitzien, doch klankwettig dezelfde zijn. Zonder twijfel zal menigen, die eerst een enthousiast toponymist was, deze lezing als een koude douche gevoeld hebben, hetgeen blijktbaar ook wel de bedoeling van de spreker is geweest.

't Is toch gek wor!

EEN BRABANTS GILDEFEEST
IN 'HET BOSSCHE CASINO.

In de week na Pasen heeft 's-Hertogenbosch altijd zijn revue. Dan vindt de journalist Nic de Rooy de gelegenheid het leven van zijn stad, zoals dat reilt en zelt, in korte schetsjes uit te beelden. Dit is een traditie geworden en men kan zich Den Bosch zonder revue in de Paasweek niet meer voorstellen. Zij hoort erbij, deze vertoning. Dit jaar heeft de auteur een gildefeest ten tonele gebracht, dat de bekroning vormt van het deel van de revue, dat voor de pauze vertoond wordt. Het is zeker een goede gedachte van Nic de Rooy geweest een stuk Brabants volksleven, zoals dat in de goede, oude tijd zich manifesteerde, op de planken van de hoofdstad van het gewest te brengen. Trouwens, helemaal verleden is dit leven nog niet. Ook nu nog bloeien in heel wat Brabantse dorpen de schuttersgilden en geven vrolijkheid, kleur en gratie aan de feestelijkheden. Het tafereel had een voortreffelijke omlijsting gekregen door het decor, dat door Studio Björnson (achter deze buitenlandse naam verbergt zich een Brabants atelier) was ontworpen en uitgevoerd. Ook de aankleding was goed en in harmonische, vrolijk-zomerse kleuren gehouden. Met een zekere weemoed hebben we naar dit feest gekaakt. Wat zijn wij toch arm geworden, hoe stijlloos, hoe zonder werkelijke charme, zijn onze feesten! Zo'n reidans bijvoorbeeld, wat is zij aardig, hoe bevallig zijn haar figuren!

De tekst van de auteur bij dit tafereel was sober, terecht liet hij liever de kleuren en bewegingen aan het woord. Voorkeur had het verdiend, wanneer Nic de Rooy ook de originele, op het platteland in zwang zijnde liedjes en wijsjes had doen uitvoeren of gebruik had gemaakt van bekende teksten, zoals die bij de muziek van de grote Emiel Hullebroek worden gezongen. Het ligt niet in onze bedoeling hier de revue 't Is toch gek wor!' verder te bespreken, haar betekenis is daarvoor nog te beperkt.

WILLEM HOFFMAN.

Edoch, deze commissie deelde het lot van vele andere commissies. Van haar werkzaamheid is nooit iets bekend geworden. Het project van Radulphus blijft dus nog steeds in zijn geheel onverwezenlijkt.

Over Radulphus leven en geschriften zijn we intussen heel wat wijzer geworden door het toedoen van de Benedictijn L. C. Mohlberg, die daarop in 1911 te Leuven promoveerde. In de feestbundel, die in 1946 ter ere van Prof. Alb. de Meyer in Leuven werd uitgegeven, vertelt de intussen vergrijsde Benedictijn een en ander over zijn speurtochten naar liturgische handschriften en zijn confrater R. van Doren deelt daarin een en ander mede over de commissie van 1902, die als een kaars is uitgegaan.

Dr P. C. BOEREN.

BRABANT'S HEEM

TOPONYMIE

Het is ongetwijfeld één der vruchten van de verspreiding der heemgedachte, dat men een grote belangstelling kan constateren voor de geschiedenis van ons gewest. Hierbij doet zich het verschijnsel voor, dat vooral die periode in dat gebied velen aantrekken, waarvan we het minst weten of waarover ons weten het meest labiel is. In deze wedijveren ongetwijfeld de praehistorie en de toponymie met elkaar. Dit berust niet alleen op het feit, dat beide wetenschappen sterk op de phantasia werken, doch ook, omdat ze, nog niet voldoende geconsolideerd, gemakkelijk amateurs trekken, die zich vlot tussen de vele hypothesen kunnen bewegen.

Het onbegrijpelijke

Zijnde een wonderlijke maar waarachtige historie, verteld door Desiderius Sis, welke historie dient gelezen te worden door alle rechtvaardige lieden, vrouwen en de mannen zowel als jongelingen, wien het heil der samenleving ter harte gaat.

JA, JE ZULT HET JE WEL KUNNEN VOORSTELLEN, dat het een hele verandering geweest is, toen de mensen begonnen zijn, om nu eens werkelijk over heel de wereld de baas te gaan spelen. Maar het ergste is dat geweest voor de paddenstoelen. Vroeger immers sprongen zij alleen maar uit de grond, als een of andere brommige kabouter last had van de regen. Dan stak hij zijn toverstok in de grond en hopla, daar had hij een mooie paraplu. Of wanneer een heks tussen de berken aan het dansen was, dan was het juist of ieder van haar voetstappen een blauw phosphorlichtje aantak tussen het mos. En de volgende dag zeiden de mensen „Hu, een heksenkring!“ en dan liepen ze maar vlug door want met heksen hadden ze maar weinig op. En dan had je ook nog de elfenbankjes, die zomaar uit de bomen sprongen als de elfen op hun gemak naar de nachtegaal wilden luisteren. Maar op zekere dag is dat veranderd zoals ik zal.

De mensen gingen voor alle dieren en planten boeken schrijven, waarin stond wanneer en waar en hoe ze mochten groeien, en voor de paddenstoelen stelden ze vast, dat ze allemaal met lange witte draden aan elkaar moesten zitten en ze kregen nog een scheldnaam ook, parasieten en dat is een heel onaardig woord. Zorg maar, dat je dat nooit iemand naar het hoofd gooit. In elk geval de paddenstoelen groeiden voortaan precies zoals voorgeschreven was, want de mensen hadden de kabouters en elfen weggejaagd en de heksen hadden ze verbrand onder grote publieke belangstelling.

Maar nu gebeurde het, dat er op zekere dag een paddestoel uit de grond schoot zo groot als tien pompoenen bij elkaar, zo rood als een tien keer geveerd lap acharlaken en met zoveel witte draden als de Amsterdamse telefooncentrale.

Ja, en dat vonden de mensen toch wel prachtig. „Zie je,“ zeiden ze, „dat is nu een schitterend resultaat van onze evolutie,“ want zo heette die geleerdheid, waarin stond wat alle planten en dieren moesten doen. En ze huurden autobussen en ze hielden redevoeringen, en de paddestoel kwam in de krant en dat was heel iets bijzonders, voor een paddestoel dan.... De paddestoel stond rood en rechtvaardig in de zon en in de regen en dood ging hij niet, maar op een morgen waren in de omtrek talloze even grote en even rode paddenstoelen uit de grond gesprongen. En die stonden ook allemaal deftig en rechtvaardig in de zon en in de regen en het werd zo'n wirwar van witte draden, dat de mensen en wormen in de grond er niets mee wisten te beginnen en maar liever vertrokken of anders doodgingen van verdriet of van wat anders, dat kun je zo niet zeggen. Maar de mensen konden op zulke kleinigheden natuurlijk niet letten, er kwamen nog veel meer autobussen en redevoeringen en er werd een aparte krant opgericht, die heette „De Rode Paddenstoel“ en iedereen verheugde zich over de vooruitgang.

Maar 't volgend jaar kwamen er zoveel paddenstoelen weer bij, dat in drie en twintig landen de mensen bijna niets anders meer konden doen dan uitkijken en oppassen om niet zo'n roode paraplu om te trappen. Ja dat vonden de mensen toch wel een beetje lastig, want ofschoon de vooruitgang wel iets prachtigs was vonden ze bij zichzelf, dat er bij alles wel een teveel van het goede kon komen. Maar er was natuurlijk niemand die zo iets doms durfde te zeggen en daarom stuurden de mensen een commissie van onderzoek naar de bakermat van de paddenstoelen om eens met de voornaamste daarvan te gaan praten. En de commissie van onderzoek nam het grote boek mee, waar precies ingeschreven stond wat paddenstoelen moeten doen, en toen ze klaar waren met het onderzoek waren ze stomverbaasd. Werkelijk, de rode paddenstoelen deden precies, wat in het grote boek geschreven stond, zelfs de kleine letters, zelfs de voetnoten, ja zelfs wat in de inleiding stond, dat alles deden die rode paddenstoelen precies zo. En de commissie van onderzoek vroeg toen aan de opperste paddestoel: „Zou u niet 'n beetje aanvaardbaarder systeem tot uitbreiding kunnen ontwerpen tot nu van 't algemeen.“ Maar de opperste paddestoel zei: „Nee, U zult het natuurlijk onmiddellijk met mij eens zijn, dat het niet aangaat om de rechten van uitbreiding te beperken wanneer deze uitbreiding verloopt in overeenstemming met de grondwet. Neen, ik vrees, dat wij ons daar niet mee kunnen inlaten.... Maar U zou ons werkelijk een groot genoegen kunnen doen door ons een andere naam te geven, want die uitdrukking parasieten is toch voor ons eigenlijk veel te min. Wat zou U denken van „Organisieten“.“

En de commissie van onderzoek vond dit ook wel een mooie naam en ze beloofden, dat dat zonder uitstel zou worden in orde gebracht. En toen ze weer terugkwamen bij de mensen brachten ze verslag uit en legden grote nadruk op het resultaat dat ze bereikt hadden, en dat de rode paddenstoelen eigenlijk Organisieten heetten. En van dat ogenblik af schaamde zich iedereen een beetje, omdat hij tot nu toe parasieten had durven zeggen.

En in de krant stond: „Het geschil is bijgelegd, het beruiste alles op een misverstand, ontstaan door verkeerde formulering van het probleem“.

Maar de rode paddenstoelen groeiden door en tenslotte kwamen ze overal. In al de drie en twintig landen was het overal organisieten wat de klok sloeg. Het regende organisieten, de zon scheen organisieten, in de huizen groeiden organisieten, ja de mensen kregen zelfs organisieten in hun brood te eten. Nu, dat was niet het ergste wat gebeuren kan, want vergiftig waren ze niet, integendeel, in de kranten stond, dat ze in zekere zin zelfs heel voedzaam waren en ontwikkeld op het verstand werkten. Maar lastig was het wel en de mensen zeiden dat het wel zwaar was om de druk van de verantwoordelijkheid over de natuur te dragen. En het lastigste waren nog wel die witte draden, die door de lucht zweefden, maar ja, het stond toch zo in het boek, en dat hadden de mensen zelf opgeschreven, dus dat kon niet veranderd worden. Zodoende ontstond er dus een samenleving van mensen en paddenstoelen en tenslotte raakte men er aan gewend en niemand wist beter of het hoorde zo.

En de grote rode paddestoel, je weet wel, die zo groot was als tien pompoenen samen, die stond heel trots midden in de hei, met een mooi hek om zich heen, waar niemand over mocht klimmen want de opperste paddestoel was een natuurmonument en dat is heel deftig. Het spreekt dus vanzelf dat hij bijna niet wist wat hij beginnen moest, toen hij 's-morgens wakker werd door een geweldig lawaai naast hem en hij vroeg zich af wat dat toch wel wezen kon.

Mieren of wormen of andere insecten konden niet zo'n beestachtig lawaai maken en bovendien waren ze verhuisd of dood van verdriet, dat kun je niet zo precies

weten. En heel deftig deed de opperste van de rode paddenstoelen een oog open en keek verstoord onder de rand van zijn hoed uit. En het lawaai ging gewoon door, alsof er niets gebeurd was. Toen nam de opperste paddestoel en besloot om kleinere maatregelen aan de dag te leggen. Hij schraapte zijn steel en heel zijn misnoegen ontladde zich in een kuch zo deftig en zo verschrikkelijk dat de rode vlezige hoed er van trilde. Maar het lawaai ging nog gewoon door of er niets gebeurd was. Ja, en toch was het maar een heel gewoon klein, geel paddenstoeltje, dat luikeels stond te zingen van: „Bring me back to Allaghany...“ of een lied van de zelfde strekking. Je begrijpt, dat zo iets gewoon niet kon gebeuren en de opperste der rode paddenstoelen stuurde berichten en alarmsignalen door zijn draden en drie en twintig landen werden opgeschrikt door telkens losbarstende kuchen van de deftige en waardige paddenstoelen die allemaal verantwoordig waren. En de ministers kwamen bij elkaar en vaardigden een detachement politieagenten uit voor het lawaai en een commissie van onderzoek voor de opperste paddestoel af. En ze namen weer het boek: „Leven en welzijn der paddenstoelen“ mee. Ze klommen allemaal over het hek en gingen aan het onderzoeken. En toen het onderzoek was gedaan stonden ze allemaal stomverbaasd. Want het kleine paddenstoeltje deed niets, werkelijk niets van de inleiding, noch van de voetnoten, noch van de kleine letters, ja zelfs ging het lijnrecht in tegen de titels van de hoofdstukken en dat was iets heel ergs. Dus de commissie van onderzoek beval aan de politieagenten om het kleine gele paddenstoeltje uit te trekken, maar toen werd het lawaai van het: „Bring me back to Allaghany“ onderbroken door de schelle stem van het kleine paddenstoeltje, dat zei: „Als jullie mij uittrekken komen er twee voor mij in de plaats, en als jullie die er ook uittrekken dan vier, en zo verder. Ik zou het dus maar laten“. Nu, dat was toch wel heel brutaal en de commissie van onderzoek zei: „Niets mee te maken....“ En toen dat gebeurd was trok de dikste agent het gele paddenstoeltje uit de grond en een schaterend gelach werd aangegeven door de commissie van onderzoek: „Ha ha, en het heeft niet eens draden....“ En alle politieagenten schreven in hun proces-verbaal: „Ha ha, en het heeft niet één draden....“ Maar toen de pret tot bedaren begon te komen hoorden ze ineens tweestemmig zingen: „O bring me back to my old Allaghany...“ En het lawaai was dubbel zo groot als het geweest was. De commissie van onderzoek zei: „Maar dat is onbegrijpelijk“. En zij las heel het „Leven en Welzijn der Paddenstoelen“ van het begin tot het einde door en toen zij daar mee klaar waren zeiden ze nog

En heel deftig deed de opperste van de rode paddenstoelen een oog open en keek verstoord onder de rand van zijn hoed uit....

eens: „Maar dat is onbegrijpelijk“. En de dikke hoofdagent zei: „Kom, we zullen maar naar huis gaan en rapport uitbrengen“. En dat deden ze. Er kwamen grote stukken in de krant en hele redevoeringen over HET ONBEGRIJPELIJKE en iedereen zei nu, dat het maar goed was, dat de mensen niet alles wisten. En dat laatste was nu juist het meest onbegrijpelijk.

Intussen stond de grote rode opperste paddestoel tussen dat lawaai in en schraapte zijn keel met verschrikkelijke deftigheid.

Door zijn draden plantte zich de verantwoordiging voort naar alle andere rode paddenstoelen en de drieëntwintig landen weergalmden van de telkens ontploffende kuchen.

Maar op zekere nacht kuchte de opperste paddestoel zo hard, dat zijn hoed van de steel afsprong. En ja..... toen kon hij toch werkelijk niets anders doen dan zo deftig mogelijk dood gaan, en dat deed hij dan ook. Je zult je nu wel verbazen, maar waarachtig, al de andere rode paddenstoelen hoestten zich allemaal dood, en ze waren niet eens verkouden. Alleen de draden bleven hangen.

Natuurlijk bracht heel dat geval in de drieëntwintig landen een enorme opschudding teweeg, maar ze overleefden het toch. Je moet bedenken, de mensen hadden door al die artikelen en lezingen over „Het Onbegrijpelijke“ veel geleerd. Maar de draden lieten ze toch hangen en ze haugen er nog, want de mens moet tenslotte voortdurend het gewicht van zijn eigen verantwoordelijkheid besfeuten. En hadden ze zelf niet geschreven dat die draden er moesten zijn.... Welnu dan.

Maar het is toch wel grappig als je bedenkt, dat al dat „Onbegrijpelijke“ werd veroorzaakt door twee brutale honderdribben van paddenstoelen, die nu nog ergens, god weet waar, in de hei staan te zingen van: „Oh bring me back to my old Allaghany...“ of een lied van gelijke strekking.

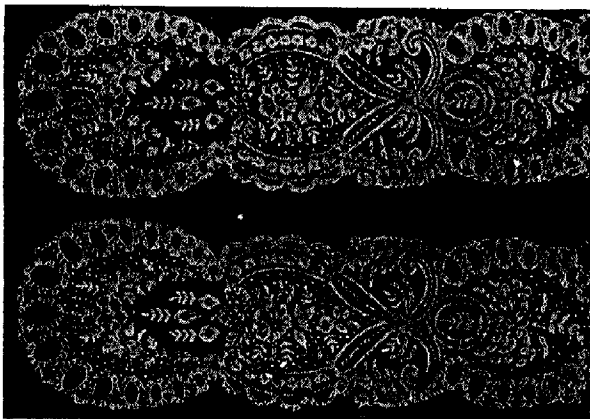
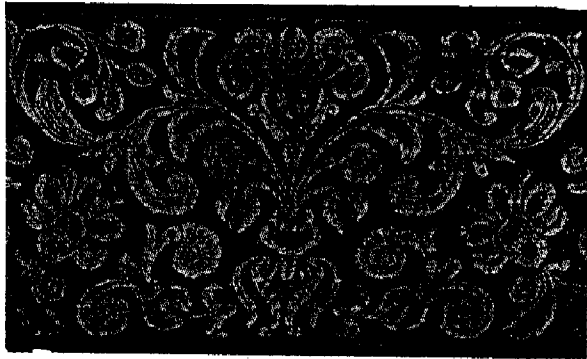
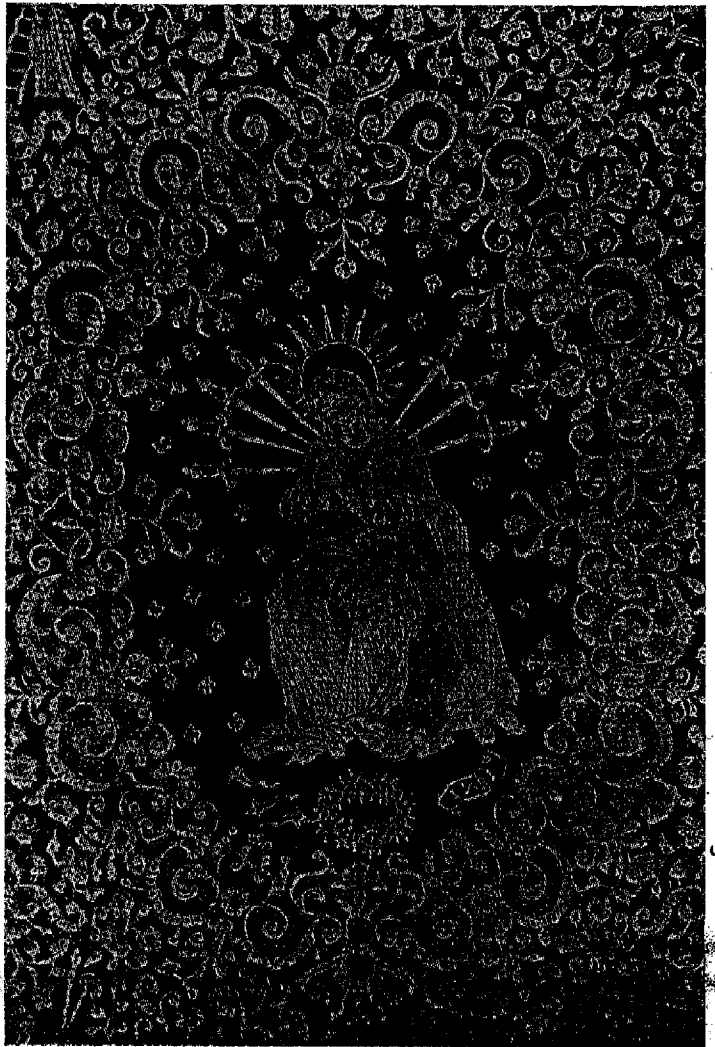
DESIDERIUS SIS.

Tekening Hans van Summeren.

Broze schoonheid in het Provinciaal Museum te Den Bosch.

IN OEROUDE TIJDEN, toen de dagen schoner waren dan de onze, nog vervuld van romantiek, ridderlijke zwier en vrouwelijke elegantie, geschiedde het dat een jongeling en een jonkvrouw omtrent Brugge langs een klare beek wandelden. Nu doen jongelieden dit gemeenlijk alleen als zij verliefd zijn, en op deze algemene regel maakte ook het paar waarover we het hier hebben geen uitzondering. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat zij zich langs de oevers van deze klare beek in het malse gras zetten (het was voorjaar en de zon scheen lieflijk). Maar o, na enige aarzelende volzinnen die nauwelijks het kloppen van hun hunkerende harten konden verheimelijken, sprak plotseling de jongeling de bange twijfel uit, die reeds lang zijn geprangd gemoed bekleemde. Hij vroeg haar rondweg of zij wel handig genoeg was om de huiselijke staat te voeren, en fijnzinnig genoeg om dit op een wijze te doen, die zij aan hun ridderlijke staat verplicht waren. Het meisje barstte niet in tranen uit, gelijk ge verwacht zult hebben, maar zij wees naar 'n spin, die aan 'n ragfijne draad uit de hemel neerdaalde in haar schoot. En de spin weefde op haar kleed zulk een teer, kunstig en ingewikkeld net, dat de jongeling een kreet van verbazing slaakte. „Zie“, sprak de jonkvrouwe, „zo zal ook ik met draad een ragfijn kleedje weven.“ En zij deed het, en hiermee zag het eerste kanten kleedje het levenslicht.

Inmiddels hebt ge al begrepen dat dit maar een legende is, maar het is tekenend dat, als men het over kant heeft, steeds onwillekeurig vergelijkingen treft met de tere ijheid van het spinneweb. Er is dan ook alle reden toe. Als men u vertelt dat er een kanten kleedje is, waarop 12 miljoen knooppunten worden geteld, dat 12.000 arbeidsuren heeft gekost en dat dit alles bijeen het gewicht heeft van... 125 gram, dan zult ge moeten erkennen dat zulk een vergelijking volkomen op haar plaats is — of ge zult ongelovig de schouders ophalen. Maar

Droomwereld

daar is volstrekt geen reden toe. Want als ge het niet gelooft, dan kunt ge dit kunststuk zelf gaan zien op de grote Kanttentoonstelling, die van 17 April tot 10 Mei in het Provinciaal Museum te Den Bosch gehouden wordt. De vrouwen zullen natuurlijk popelen als zij horen dat hier de allerschoonste kantwerken van alle tijden te bewonderen zijn. De mannen zullen wellicht de schouders ophalen — volkomen ten onrechte, want dit is een tentoonstelling die werkelijk van een buitengewone importantie is. Dezelfde expositie werd gehouden in Londen, Lausanne en Praag. Het aantal bezoekers was fabelachtig, en de grootste steden ter wereld met New-York aan het hoofd, dongen er naar om deze tentoonstelling eveneens te mogen houden. Al hun verzoeken werden afgewezen. Hoe komt het dan, dat Den Bosch deze eer werd aangedaan? Wel, Brugge en Den Bosch zijn zustersteden geworden m.a.w. zij sloten een accoord dat zij elkander zouden doen delen in de culturele bezittingen en andere eigendommen. En zo zal in Den Bosch te zien zijn, waar wereldsteden tevergeefs om smeekten.

Den Bosch had geen schonere zuster kunnen kiezen, want Brugge is van oudsher een kunststad van uitzonderlijke betekenis geweest. Brugge is

vanaf de oudste tijden ook de stad der kloskant of spellewerkant geweest, ja, het is bijna haar kenmerk. Brugge zou niet meer zijn wat het nu is zonder zijn kantwerksters. De Brugse kant is wereldberoemd in het Gruuthuse kan men de fraaiste voorbeelden bewonderen en ook nu nog kunt ge, als ge op een schonen zomeravond door de onvergelykelijke straten wandelt van deze roemrijke stad, kunt ge de nijvere kantwerksters nog steeds aan het werk zien. In rijen zitten ze gebogen voor hun kantkussens. Op de kussens zijn ontelbare spelden geprikt en met grote snelheid knopen ze langs de spelden de draad, die op kleine klosjes is gewonden. Een gewoon mens en zeker een man zou er tureluurs van worden, maar met een ongelooflijk geduld, een onbegrijpelijke vaardigheid en onfeilbare hand (één verkeerde gelegde klos is een onherstelbare fout) knopen zij hun kleedjes tot waarlijk wonderen van vernuft, geduld en allerfijnste kunstzin. Op deze tentoonstelling kunt ge zulke kantklosters aan het werk zien, maar er is méér. De expositie is bovendien een weerspiegeling van de lange historie die de kant heeft doorgemaakt. Op de dag van vandaag is de echte kant nagenoeg verdrongen door de mechanische bazarproducten, maar in vroeger tijden was dat anders. Aanvankelijk bedoeld als eenvoudige versiering van het linnen, dringt in de zestiende eeuw de kant alle rangen der maatschappij binnen: monarchen, prinses, kerkheren, staatshoofden, krijgslieden, magistraten, kunstenaars

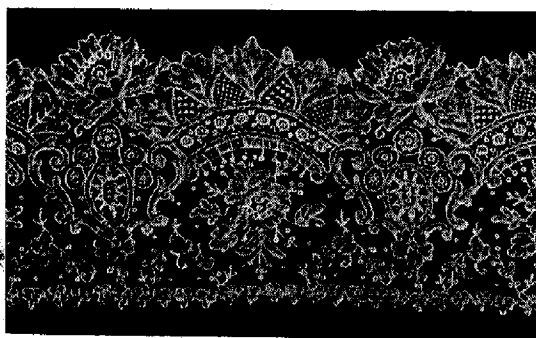
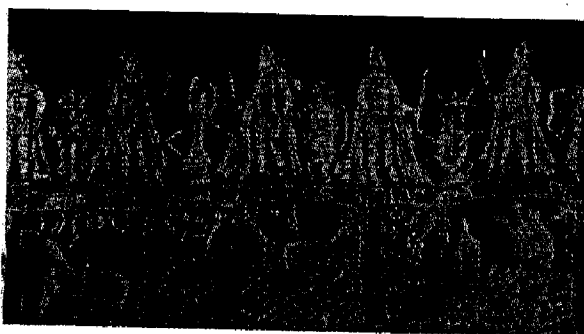
met meesterwerken van Van Eyck, Memlinc, Rubens, van Dijk, Pieter Pourbus en vele anderen, die alleen reeds een bezoek aan deze tentoonstelling zouden maken tot een onweerstaanbare verlokking.

En om de illusie dat we in de goede, oude tijd terug zijn gekeerd, volkomen te maken, wordt de tentoonstelling gestoffeerd met een aantal 18de eeuwse meubelen uit een historisch kasteel in de naaste omtrek van Den Bosch. Op 21 en 29 April zullen temidden van deze unieke omgeving een achttal vooraanstaande musici kamermuziek, gekleed in costuums uit die tijd, kamermuziek spelen van componisten uit deze periode (o.a. Mozart en Bach).

Is het na dit alles eigenlijk niet overbodig er nog op te wijzen, dat niemand verzuimen mag deze unieke tentoonstelling te gaan zien? Dit te meer, omdat er met het vaststellen van de prijs met de draagkracht rekening gehouden wordt. Als wij het wél hebben zullen er ook zgn. goedkope dagen zijn. En als ze er niet zijn, dan wäre het te wensen dat zij worden ingesteld, want als de zonnige Meidagen weer aanbreken en het vrome volk van Brabant optrekt naar het heiligdom der Lieve Vrouwe in de onvolprezen Sint Jan, moeten zo veel mogelijk mannen en vrouwen in staat gesteld worden kennis te nemen van een der schoonste aspecten onzer ene, groot-Nederlandse cultuur.

J. N.

Brugse kant in Den Bosch

voor de vrouwen.....

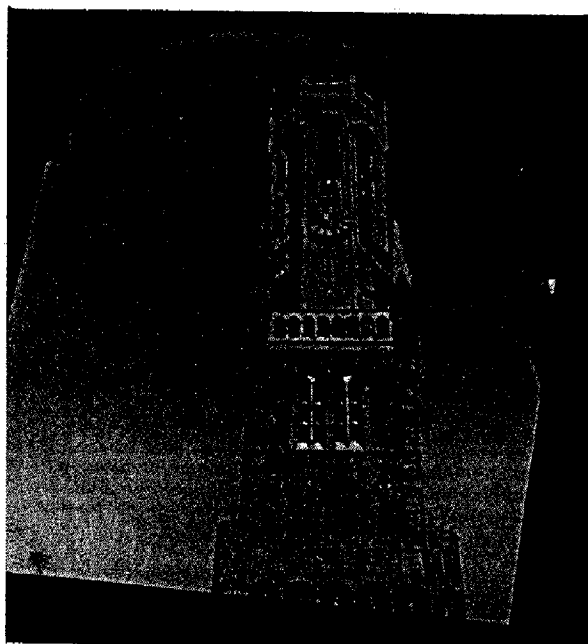
en burgers tooien er zich mee als teken van voornaamheid en van goede smaak. Mannen droegen het evengoed als dames: in het haar, aan de hemden, op de vesten, rond de monding der laarzen, op de kousebanden, op de schoenen, binnen in de koetsen en op de blinkende harnessen der edelen, ja, tot op het gespan der paarden.

Al deze vormen kan men op de tentoonstelling bewonderen en daarbij komt nog, dat zij een goed beeld van de stijlontwikkeling geeft: het eerste aarzelende begin, de opbloei in de 16e en 17 eeuw, de neergang na de Franse revolutie en de moderne vormen van onze tijd. Er zijn ongelooflijk mooie werkstukken bij. Zie bijvoorbeeld de O. L. Vrouw der Zeven Weeën die hierbij wordt afgebeeld.

En nog zijn we niet aan het einde. De organisatoren van deze tentoonstelling (waarvan H. M. de Koningin beschermvrouwe is) kregen de goede inval, aan de hand van schilderijen te demonstreren hoe de kant gedragen werd. En zo wordt deze expositie tevens een schilderijtentoonstelling.

Bij de foto's:

- Links: 1. Vlaanders kant met diepe insnijdingen uit 1640 ongeveer; 2. De uiteinden van een kanten shawl in Brusselse applicatie, 2e helft 19de eeuw.
Midden: Een prachtige sluier, voorstellende 'Onze Lieve Vrouw der Zeven Weeën', Vlaanders of Brussels uit het einde der 17de eeuw.
Onder: De welbekende Sabine, een der oudste kantklosters van Brugge.
Rechts: 1. Omlijsting van een voetkleed van Albrecht en Isabella (Brabant 1599);
2. Een moderne randversiering; 3. Het Belfort van Brugge, gezien door een vensteropening.

APRIL

GRASMAAND

BOTER

De boter is tweemaal in 't jaar van streek
Des winters te hard en des zomers te week.
Ik ken er, wier boternatuur
Van streek is tweemaal per uur.

14 April 1810. De Apostolisch Vicaris van 's-Bosch wordt door de Franse bezettingstroepen gevangen genomen en vastgezet te Vincennes bij Parijs. Tevoren had hij goed met het Franse gezag op kunnen schieten; o.a. met Lodewijk-Napoleon. Hij schijnt zich, desgevraagd, tegen het tweede, en niet-kerkelijke huwelijk, van Napoleon te hebben verklaard; dit schijnt de oorzaak te zijn geweest van deze ommekeer.

DAGSPREUK:

Van de zoetste wijn
Komt de scherpste azijn!

15 April 1751. In St. Michielsgestel was een jongeman van Protestant Katholiek geworden en om moeijlichkeiten te voorkomen naar het (katholieke) Land van Ravenstein uitgeweken. Op deze datum nu geglasten de Staten-Generaal de jongeling terug te keren; zo niet, dan zou de schuurkerk te St. Michielsgestel gesloten worden en zou er geen enkele katholieke godsdiensttoefening meer oogluikend worden toegelaten. De jongeman keerde toen, om al deze kwade gevolgen te voorkomen, naar St. Michielsgestel terug, maar bleef kalamweg katholiek, zonder dat er verder iets gebeurde.

DAGSPREUK:

De kouse rekt naar 't been.

EEN BRABANTS MARTELAAR

16 April 1572, komt een troep ketters soldaats de pastorie van Haaren overvallen. De pastoor, de wither Petrus Janasens, geboortig van het Zuid-Brabantse Calmthout, wordt door de ketters gepreemd humane gezindheid te volgen. Hij weigert standvastig en nu wordt hem rechteroor en neus afgesneden en eindelijk, na nog andere martelingen, wordt hem, terwijl hij aanhoudend uitroept in het oude, katholieke geloof te willen sterven, het hoofd met een bijl afgehouden. Voorwaar een brabantse martelaar voor ons geloof!
(Katholijk Meijerijch Memorieboek, pag. 343.)

17 April 1701 Sterft Steijart, Apostolisch Vikaris van 's-Bosch, op 54-jarige leeftijd. Hij heeft in het Bisdom vooral de bestrijding van het Janse-nisme geleid. Hij was een Vlaming, geboren te Somerghem en is ook Rector-Magnificus geweest der Leuvense Universiteit.

21 April 1477. Huwt Maria van Bourgondië, o.a. hertogin van Brabant, met Maximiliaan van Oostenrijk. Door dit huwelijk wordt een voldoende tegenwicht gevonden tegen de pogingen van de Franse koning Lodewijk XI om de Nederlanden te veroveren. Maximiliaan kreeg de steun van het Duitse Rijk tegen het opdringen van Frankrijk en dat was van groot gewicht, mede voor de ontwikkeling van Brabant, waar de verfransing van de adel voortaan werd tegengegaan.

WIJSHEID VAN DE WEEK

Vrouwengunste en harpenklank
't Luidt wel zoete,
Maar 't en duurt niet lang.
GUIDO GEZELLE

Calderon's: „Het leven is een droom”

TE TILBURG

DOOR EEN AMATEURGROEP werd Zaterdag 3 April te Tilburg Calderon's mysterieus spel „Het leven is een droom” voor het voetlicht gebracht. Calderon is in Nederland een weinig gespeeld auteur.

Dit gebrek aan belangstelling is voor een niet gering gedeelte te wijten aan het karakter van Calderon's toneeloeuvre zelf. Calderon is geen gemakkelijk auteur. Zijn intrigues zijn vernuftig en zijn taal is spitsvondig.

De handelende figuren zijn op het toneel minder aanwezig als mens van vlees en bloed, dan als belichaming van een abstract begrip, dit in tegenstelling tot Shakespeare zijn grote tijdgenoot. Het is dit uitgesproken verstandelijk aspect in Calderon's werk, dat moeilijk spreekt tot de verbeelding van het publiek.

Dit betogend karakter van Calderon's kunst is waarschijnlijk de reden, waarom hij zulk een opvallende voorliefde had voor het allegorische mysterieus spel. Hij schreef er niet minder dan 73. Deze spelen zijn het, ofschoon meesterlijk van taal en compositie, het minst boekend zijn voor een breder publiek. Zij vragen een wel zeer speciale geestelijke instelling en daarbij een concentratie van aandacht, die het moderne door film verweerde publiek moeilijk meer op kan brengen. Het is daarom niet te verwonderen dat de opvoering van deze spelen vrijwel beperkt blijft tot colleges en seminaria.

Het was dus een zeer te prijzen initiatief van deze Tilburgse groep om een van Calderon's Autos Sacramentales voor het voetlicht te brengen. Het getuigde van durf.

„Het leven is een droom” beeldt de strijd uit van schepping, zondeval en verlossing van de mens. Het is een allegorische verbeelding, waarin optreden de drie Goddelijke Personen, de elementen vuur, aarde, water en lucht, de mens met zijn begeleiders het Licht, Verstand en Wil, en de duivel en de zonde.

De opvoering werd gebracht onder regie van mej. Annie Smeets van het Leekenspel en getuigde van grote zorg en toewijding. Het succes was jammer genoeg niet evenredig aan de betoonde moed. Dit gedeelteklijk falen vond zijn oorzaak in een zeer bepaalde opvatting van de regie, die dit spel deed verlopen als een plechtig, vroom ritueel, dat de toeschouwer onderging als een bijna religieus ceremonieel.

Deze opvatting was schoon en poëtisch, maar zij stelde te hoge eisen aan de beschikbare spelers. Een amateurtoneelspeler wordt niet in één dag declamator. Een dergelijke opvatting volgt logisch uit het karakter van het mysterieus spel zelf, dat iets abstracts heeft, waarin zelfs de eerste mens, uit de schepping optreedt niet als individu met zijn individuele emoties, maar als symbool van de mensheid als geheel.

Een nadeel echter hiervan is dat de ontroering op deze manier wordt geboren via de omweg van de verstandelijke ontleding van de gehoorde tekst en het aanschouwde ritueel. Deze omweg hindert niet, als woord en gebaar gebracht worden door spelers, die hun stem en gebaar volledig beheersen en in hun spel de adel en schoonheid kunnen oproepen, die deze regie vraagt. Maar daar hier de spelers, een enkele uitzondering daargelaten, vrijwel nergens achter het

HET LEVEN IS EEN DROOM

Affiche-ontwerp: P. Cljssen.

schone en bijna liturgische gebaar en woord de bezieling konden leggen, die nodig is om dit gebaar en woord tot leven te wekken, bleef er een hiaat.

Het zou o.i. beter zijn geweest, als de regisseuse het rituele gebaar uitsluitend had gereserveerd voor de vier Elementen en de Goddelijke Personen, en aan de overige spelers meer persoonlijke en fellere accenten had gegeven.

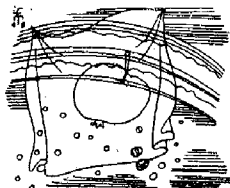
Deze meer romantische opvatting is misschien minder poëtisch dan de typisch Hollands-vrome opvatting, die deze opvoering kenmerkte, zij heeft echter het voordeel, dat ze meer onder het bereik ligt van de spelers, en het publiek directer boeit.

Het blijft overigens jammer, dat bij een beoordeling van dit spel elke mogelijkheid tot vergelijking met andere opmerkingen ontbreekt. Het is daarom een verdienste van dit Tilburgse initiatief, dat hiermee gewezen is op een legeme in het repertoire van onze amateurgroepen.

En al kan men het bereikte resultaat niet in alle opzichten prijzen, deze groep heeft toch een voorbeeld gegeven van ernstig en conscientieus werk, dat navolging verdient. De spelers mogen zich door deze minder geslaagde poging niet laten afschrikken. Deze vorm van toneelspelen is zeer moeilijk, maar oneindig dankbaarder dan alle drakentoneel. Zij zijn nu op de goede weg. Deze Tilburgers hebben getoond dat het hun ernst is met het toneel. Zij verdienen daarvoor onze dank.

EUG. VAN DER HEIJDEN.

Brabantse Raadsels

Hoe rijk is de Brabantse taal aan spreekwoorden, waarin de volkswijsheid kort en bondig is vastgelegd, aan gezegden, waarin de humor sprankelt als een vonk in het haardvuur of waaruit een ervaring van geslachten spreekt, maar bovenal aan raadsels, met hun beeldende omschrijvingen van de dingen van alle dag. Het grootste deel van deze raadsels maken sinds onheugelijke tijden deel uit van de cultuurschat van ons Brabantse volk. De onderwerpen totaal wat er loopt over het erf en op de weiden keert telkens weer terug in de raadsels.

De wereld van het sprookje is de wereld van de phantasie: daar geschieden wonderen en worden gestalten opgeroepen, die men nimmer ontmoeten zal, tenzij in de droom. De wereld van het raadsel integendeel is klein, zo klein als een Brabants dorp, en toch zo rijk geschakeerd als het leven zelf. De aetiologische legende weet antwoord te geven op de vragen die de omringende natuur stelt, het raadsel geeft een bijzondere bekoring aan het dagelijks gebeuren door dit in raadseltaal tot ons te doen spreken.

De nachtelijke sterrenhemel wordt aldus weergegeven:

Het laken da' de nie vrouwen kan,
De appel die de nie schellen kan,
De knickers die de nie tellen kan.

De hagel, die zo gevaarlijk kan zijn voor het gewas, en die de boer als een machtige vijand heeft leren vrezen, kan niemand op aarde keren:

Drubbelken drei,
Liep over de hei:
Dr kwoomen drie landsheeren
Die konden drubbelken drei nie keren.

De Vlaming in de toekomst

Geen plaats meer voor een minderwaardigheidsgevoel.

DE VLAMING is van natuur uit een wetsverkrachter waarvan de kern o.m. te vinden is in zijn vrijheidszin. Hij laat zich niet gauw de les spellen, al komt de opstand dan ook niet altijd tot uiting. Maar kijk, zo is nu eenmaal de Vlaming; wanneer er een politieverordening wordt uitgevaardigd — en dan in zijn eigen voordeel — dat het voortaan verplichtend zou zijn om tussen de witte kalklijnen te stappen dan juist stapt hij er niet in. Wordt hem vanwege de overheid een opmerking gemaakt dan voelt hij zich gekrenkt. Komen de belastingbrieven, here Jezus, dan is er voor hem maar één doelwit, te zorgen dat hij zo weinig mogelijk van zijn lieve duiten aan vaderlijke Staat moet geven. Aan belastingen vooral heeft de Vlaming een hekel. Bij zoverre dat onze belastingadministratie daar wel rekening mee houdt vermits zij, voor de handeldrijvende en voor de uitsofenaars van vrije Beroepen, een hogere taxatie voorziet en dan wel uitgaande van deze stelling, dat dit soort mensen per definitie belastingontduikers zijn!

Zo zal men bij de Vlaming steeds een opstandigheid vaststellen, die niet enkel voortspuit uit zijn zin voor vrijheid, doch ook uit zeker minderwaardigheidsgevoel. Hij zal steeds denken dat hij gefopt wordt en vooral wanneer het van de Staat uitgaat, achterdochtig de vraag stellen: „Wat mag daar achter zitten?” In onze tijd zou dat zeker gerechtvaardigd zijn, want hij wordt met zoveel paperassen bestookt en dient zoveel vragen te beantwoorden, vragen die niet altijd klaar zijn, dat men er wel de schrik van op 't lijf zou halen. Natuurlijk zijn deze verschijnselen nog op een andere manier te verklaren. Hoe lang werd het Nederlands, zijn eigen taal, van officiële zijde niet totaal genegeerd? Four les flamands la même chose! Frans in de Kamers, in de Ministeries en Frans partout. Kreeg hij 'n belastingbrief dan was die in 't Frans gesteld. Werd hij voor 't gerecht gedaagd dan ging dat spelletje door in een taal die hij zelden verstond; en werden onze jongens opgenomen in het pensioonaat van de Staat (in legerdienst) dan kregen zij Franse bevelen.

Het is een zeer psychologisch verschijnsel dat iemand die zijn zaken in een taal hoort afspelen welke hij niet verstaat, achterdochtig wordt, en dat zich in hem een gevoel van minderwaardigheid ontwikkelt.

Deze toestanden behoren tot het verleden al is alles nog verre van in orde. Officieel, in Vlaanderen Vlaams, maar praktisch is het toch nog de taal van de boeren. Immers, wanneer twee officieren met elkander een praatje voeren — b.v. bij officiële plechtigheden — dan spreken zij Frans. Is het geding op de zoveelste kamer van het gerecht afgelopen dan zeer dikwijls hoort ge rechters en advocaten, vooral in de grote centra, hun gesprekken voortzetten in 't Frans. Dit enkel om te bewijzen dat het geraamte wel Nederlands is, doch de ziel bleef Frans.

Wij hoeven het niet te verbloemen dat ook hier beterschap intreedt. Ten bewijze daarvan de Waalse Congressen. Het kwam immers nooit in de breiten van de Waalse hardlopers op om te congresseren, op een ogenblik dat Vlaanderen en het volk aan de leiband werd gehouden. Wij menen anderzijds dat de Walen niet zozeer congresseren om te eisen wat hun toekomst, dan wel uit pure schrik voor de dominante van het Vlaamse Volk. Maar dat is niet de schuld van de Vlaming, wel van de Walen, waar een volk leeft dat niet eens voldoende kinderen meer telt om in het onderhoud van hun ouderlingen te voorzien!

Wat ieder nuchter en verstandig mens reeds voor jaren kon vaststellen is zich in België aan 't afspeelen. Het was nog niet eens nodig een geleerd mens te zijn om de gebeurtenissen te voorzien, de elementairste kennis van de rekenkunde zou het ons vertellen. Immers, waar 5 miljoen Vlamingen leven tegen 3 miljoen Walen, daar ligt het voor de hand dat deze laatste noodzakelijkerwijze in de Staat België een tweederangspostie moeten gaan vervullen. Wanneer men anderszijds kan vaststellen dat Vlaanderen op allerlei gebied heel wat levenskrachtiger is dan Wallonië, dan weer spreekt het als vanzelf dat de Vlaming binnen afzienbare tijd heer en meester zal zijn in het koninkrijk. Wij begrijpen best dat deze vaststelling voor de Walen, die sinds meer dan 100 jaren een begunstigde positie hebben gekend, van meer dan geweldige betekenis is.

Het is dan ook nodig dat de Vlaming zich aanpasse aan deze toestand. Hij moet uit zijn eigen minderwaardigheidscomplex oprijzen. Wat in het verleden gebeurde, behoort tot de geschiedenis en bij God, weze het amen en uit om daarop steeds te zeuren en te verwijten. Wat tellen moet is de toekomst. De Vlaming gaat in België naar de macht, niet om te onderdrukken noch om te heersen, maar om door zijn macht, zijn werk, zijn kunst en zijn strijd welvaart en vrede te brengen aan alle bewoners van de Staat. Hadde de Vlaming die imperialistische neigingen die hem thans door de Walen worden aangewreven, dan zou het er heel anders zijn toegegaan. Dat de Walen dus gerust zijn, wat ons lot was zal niet het hunne wezen.

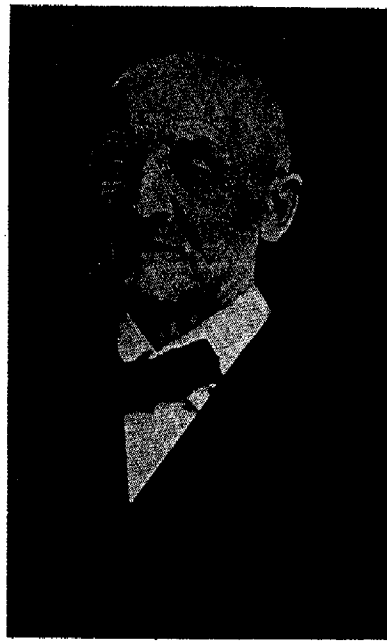
Maar niemand kan beletten dat de Vlaming voortwerke aan zijn ontwikkeling en zijn opgang; geen mens kan het hem kwalijk nemen, dat hij zich loswringt uit de band der kleimenselijkheid, waarin men hem zoveel jaren op een kunstmatige wijze heeft gekneveld.

Wij moeten bij de Vlaming een meerderwaardigheidsmentaliteit aankweken, die hem bewust maakt van zijn macht en ook van zijn grote verantwoordelijkheid.

Zo krijgt de Vlaming door de Voorzienigheid nog eens de kans om een grote rol te spelen in deze moeilijke tijden. Het grote verleden van ons volk staat, borg voor de toekomst, want nooit heeft het gewicht voor de moeilijkheden en de strijd wanneer recht en onrecht het tegen elkander hadden opgenomen.

JOZ. HEERMAN

*Bij de foto links:
Dit is de beroemde IJzertoren te Diksmuiden, na de eerste wereldoorlog opgericht tot nagedachtenis van de talloze Vlaamse helden, die in deze oorlog hun leven gaven. Tienduizenden (waaronder velen uit Brabant) ondernamen jaarlijks een bedevaart naar dit monument, dat bekroond wordt door de schone kernspreuk: „Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus. Enige tijd geleden werd door „onbekend gebleven” geboefte de toren opgeblazen. Maar op de puinhopen zullen opnieuw de belofte van trouw klinken. 22 Augustus wordt opnieuw een bedevaart gehouden.*

Anton Bruckner, de Oostenrijkse componist, waarvan op 17 April in Brabant verschillende werken zullen worden uitgevoerd.

BRUCKNER-DAG IN BRABANT

Op Zondag 19 April organiseert de Nederlandse Bruckner-Vereniging een dag waarop verschillende werken van dezen componist zullen worden uitgevoerd, te weten: 's morgens in de H. Hartkerk te Breda, o.l.v. de heer L. Hanssen, de mis in e en het motet „Locus iste”, 's middags in het Bossche Casino door de Haarlemse Orkestvereniging o.l.v. Hein 's-Gravenzande de Ouverture in g en de zesde Symphonie, 's avonds in de St. Jan door de Schola Cantorum o.l.v. Frans van Amelsvoort een aantal liederen, die tezamen de hele plechtigheid zullen opkluisen.

Het schijnt de Brabander gemakkelijk te liggen om nader te treden tot de kunst van de eervoudige Opper-Oostenrijker. Ik herinner me tenminste dat de werken van deze meester de laatste jaren betrekkelijk vaak (zeker in vergelijking tot het vrij geringe aantal concerten dat hier gegeven wordt) op de programma's voorkomen en verschillende kerkkerken hebben de e-mol-Mis van de meester op hun repertoire. Ik weet niet in hoeverre hier factoren van gelijke geestesgesteldheid en afkomst een rol spelen.

Bruckner was afkomstig uit Ansfelden het kleine dorp in Opper-Oostenrijk, waar hij in 1824 geboren werd. Hij werd opgeleid tot hulponderwijzer, werd na een aantal jaren organist in Linz en Sankt Florian en besloot zijn loopbaan als lector aan de Weense Universiteit, waar hij muziektheorie doceerde en een zeer enthousiaste schaar leerlingen (o.a. Gustav Mahler) rond zich verzamelde.

De ontwikkeling van zijn loopbaan is betrekkelijk rustig, het voorbeeld van de dorpenaar, die met hard werken, waarbij hij een eigenaardige voorliefde voor het doen van examens demonstreerde, alle trappen van het moeilijke ambacht doorloopt, niet twijfelt aan zijn begaafdheid als componist, de onhandigste dingen in het dagelijkse leven doet, waarbij hij de haat van bijna alle muziek-politici op de hals haalt, bij een particuliere audiëntie aan de keizer vraagt of deze toch niets tegen die lastige recensenten doen kan en er steeds van overtuigd blijft dat het muziek-maken een soort Gods-werk is, waarom hij zijn laatste symphonie „dem lieben Herrgott” wijdt.

Opper-Oostenrijk was een betrekkelijk primitief land. De natuur is er geweldig, de barokke architectuur geeft uiting aan een verheven levensdrift. De sociale toestanden waren er betrekkelijk primitief, (tot 1848, het revolutiejaar bestaat er landelijke onderhorigheid en het opbrengen van tienden).

In wisselwerking met deze uiterlijke factoren is de kunst van Anton Bruckner ontstaan. In Wenen, het gladdere Wenen dat nog teerde op de glorieuze dagen van Waterloo, vond deze boerennatuur geen weerklank. En naar het uiterlijk zijn zijn werken inderdaad vaak moeilijk toegankelijk. De geschiedenis heeft echter anders geoordeeld. Men vraagt op een eeuw niet meer welke uiterlijken Bruckner kenmerkten, van verloop van tijd zijn het de denk- en levenswaarden die in een kunstwerk liggen opgetast, die de waarde bepalen. Deze zijn voor Bruckner onvergankelijk, verankerd als ze waren in de liefde voor God en diens meesters.

WIM CROONEN

**Brabant's
industrie**

**De trots van
Brabant**

N.V.
WOLLENSTOFFEN-
FABRIEKEN

voorheen

**A. van den Heuvel
& Zoon
GELDROP**

Fabrikanten van
Heren- en Damesstoffen
Gabardine
Boezel en Rokstreep

BURGHSTRAAT 50 EINDHOVEN TEL. 5544 (5 lijnen)

**M. JANSSEN DE WITS
KOUSSENFABRIEKEN N.V.**

SCHIJNDEL

OPGERICHT IN 1830

N.v. Artsilk

GARENFABRIEKEN

BREDA

N.V. WOLLENSTOFFEN-
INDUSTRIE

**v.h.A. PESSERS Azn
GELDROP**

**A. VAN DER HEIJDEN
& ZOON
FABRIKANTEN**

Specialiteit in Kloosterstoffen

GELDROP

**Firma J. Mannaerts
Schoenfabrikanten
Sedert 1846
TILBURG.**

«MANNA» SCHOENEN

Wollenstofffabrieken van
H. ERAS & ZONEN
Golrkestraat 27, TILBURG

Herenstoffen
Damesstoffen
Wollen Dekens
Kloosterstoffen

Gebr. A. en M. Ligtenberg

Schoenfabrikanten

DONGEN

„AMELDO” Schoenen

**HOVERS' CONSTRUCTIE
TILBURG**

Massa Constructiewerk
Zwaar plaat- en perswerk
Graafmachines voor
Aannemers en Kleiwaren Industrie

TRIBORGH

TUNGSRAM
TUNGSRAM
TUNGSRAM
TUNGSRAM
TUNGSRAM
en ORION

radiobuizen
versterker- en gelijkrichtbuizen
radiotoestellen
gelijkrichters
versterkerapparaten

gloeilampen

Producten van hoogste kwaliteit!

N.V. Gloeilampenfabriek
„RADIUM” - TILBURG

KLEINE KRONIEK VAN HET GEWEST

Het lijkt wel of de Paastijd een tijd is voor vergaderingen en congressen. Snuffelde in zijn aantekeningen heeft Kroniekschrijver tenminste ontdekt dat er zo links en rechts nogal het een en ander is te doen geweest. De katholieke onderwijzersbonden van de beide Brabantse bisdommen kwamen in vergadering bijeen resp. in Roosendaal en Eindhoven. Op de eerste vergadering besprak men vooral het filmegevaar en op de tweede besloot men o.m. aan te blijven dringen op afschaffing van de beruchte classificatie. De Kajotters uit het Diocees Den Bosch hielden hun Paascongres in de Hertogstad, waar vele mooie woorden gesproken werden. In Den Bosch en Vught werden in de kazernes onderdagen gehouden voor de verwanten der daar gelegerde militairen. Een experiment dat stellig navolging verdient. Eveneens in Vught kwam de Katholieke Gezinszorg van het Bossche diocees bijeen voor het houden van studiedagen. De voorzitter deed mededeling van het feit, dat Zijne Hoogwaardige Excellentie, Mgr. W. Mutsaers, bisschop van 's-Hertogenbosch, een dezer dagen het initiatief heeft genomen tot oprichting van een Dioceesaan Maatschappelijk Centrum. De oprichting van dit Maatschappelijk Centrum in het bisdom Den Bosch is de eerste stap op de weg naar de realisering van de nieuwe plannen van de katholieken van Nederland op het terrein van de maatschappelijke zorg. Kroniekschrijver is van oordeel dat hij met deze (onvolledige) opsomming moet volstaan, omdat er teveel andere zaken op het programma staan. Zo bijvoorbeeld het verkeerswezen en alles wat daarmee samenhangt. Al blijft door een al te stroef werkend ambtelijk apparaat de verbetering van sommige wegen langer uit dan wenselijk is, daar staat toch ook wel wat goeds tegenover. Zo deelde Ir. den Hollander, president der N.S., mede dat het station Roosendaal spoedig definitief hersteld zal zijn, en dat alle voorzieningen getroffen zijn om de gemeenschappelijke douanecontrole, ingaande 9 Mei, mogelijk te maken. De B.B.A. heeft intussen bekend gemaakt dat de lijnen weer worden uitgebreid en dat ook Helmond zijn stadsdienst krijgen zal. Sulaan maar zeker bereiken we met het busvervoer het vooroorlogse peil en hier en daar zijn we er zelfs al over heen. De verkeersperikelen in De Langstraat, waar zich de snelle auto's in de dorpen over bochtige kronkelwegen moeten wringen zullen eerlang tot het verleden gaan behoren. Bij de Gedeputeerde Staten zijn plannen in voorbereiding het verkeer in de toekomst te gaan leiden langs een grote verkeersweg Den Bosch-Moerdijk buiten de bebouwde kommen der Langstraatse gemeenten om. Over de rivier de Aa zullen een zestal bruggen worden gebouwd, terwijl in Bergen-op-Zoom een vernielde brug over de Zoom herbouwd zal worden. En nu Kroniekschrijver het over bouwen heeft kan het welhaast niet anders, of hij komt (zij het bijna tegen zijn wil in) bij de Wederopbouw terecht. Maar schrik niet; evenals de beul zal hij het kort maken deze keer. In Eindhoven gaat men een proef nemen met een nieuwe tariefregeling, voor het bouwbedrijf, waarvan men nogal wat heil verwacht. Deze regeling komt hier-

op neer, dat de beloning uitsluitend zal plaats vinden naar gepresteerde arbeid, terwijl de werkgevers een fonds zullen vormen, waaruit de kosten geput zullen worden voor het toezicht van door de overheid aan te stellen deskundigen. Het raadhuis te Hoeven zal radicaal verbouwd worden, wat voor deze gemeente een grondige verbetering zal betekenen. De herbouw van het Seminarie Ijpelaer vordert gestaag en eind 1943 hoopt men dit gebouw onder de kap te hebben. Dat nog steeds zeer velen dit goede werk steunen willen blijkt bijvoorbeeld hieruit, dat het mannenkoor Laus Deo te Bergen-op-Zoom een tournee gaat ondernemen voor de wederopbouw van het seminarie. In Breda is eindelijk een gewichtige beslissing gevallen ten aanzien van het Valkenberg. De K.M.A. zal blijven maar wel wil men nog een beroep op de minister doen het fraaie Valkenbergpark in zijn huidige toestand te handhaven, zodat de uitbreiding van de K.M.A. niet ten nadele van het park zal geschieden. Aan de minister zal worden voorgesteld in plaats van 1,8 h.a. grond van het park, 10 h.a. elders in Breda voor sportvelden te nemen. Zoals gewoonlijk kan Kroniekschrijver ook thans weer melding maken van een aantal industrievestigingen. In Beek en Donk komt een chemische fabriek, in Uden komt een kousenfabriek voor 50 à 60 werkrachten, in Oudenbosch een brandkastenfabriek en een grote metaalindustrie te Bergen-op-Zoom zal binnenkort tot vestiging van een zelfstandig nevenbedrijf te Halsteren overgaan. Te Ossendrecht wil een handelsonderneming een stro-verwerkende industrie oprichten, te Huybergen komt een steenfabriek, in Hooge Zwaluwe een transformatorfabriek, welke thans nog in Tilburg gevestigd is en die arbeidskrachten tot uit de gehele omgeving zal betrekken. In Gilze werd een nieuwe leerfabriek heropend, en hierbij bracht men een gevoelsten aan, waarvan het opschrift zo schoon is, dat Kroniekschrijver het u niet onthouden wil: „Onder vreemde heerschappij tot tweemaal toe verwoest, door Nederlandse energie tot tweemaal toe herbouwd, zij deze steen het teken van het onwrikbare geloof in God en in de Brabantse toekomst.“ Ziet, dat is oude beproefde trouw, even beproefd als het briljante echtbaar, dat te Bergen-op-Zoom elkander 65 jaar trouw bleef. Of de trouw van Dr. Govaerts uit Baarle-Nassau die zijn 25-jarig jubileum als arts vierde. Hij werd door de bevolking van dit en de verschillende omliggende dorpen grandioos gehuldigd. En waarachtig, hij heeft het verdiend. Dan heeft Kroniekschrijver nog een curieus bericht. Het laatste dorp van Brabant dat nog onder de petroleumlamp leven moest, Bangeien bij Den Bosch, zal van elektrisch licht worden voorzien. Maar nu moet Kroniekschrijver afscheid van U nemen. Want zojuist heeft hij vernomen dat de eerste oetelaar in Lage-Zwaluwe is gesignaleerd. Kroniekschrijver gaat met zijn jachtgeweer op de loer liggen. Immers, ooiervaars zijn gevaarlijke vogels. Dat is althans het onbevooroordeelde oordeel van uw

KRONIEKSCHRIJVER.

DE VUURMINSTREELS TE HEEZE.

De Vuurminstrel Jan de Nijs heeft op 10 Maart geheel alleen een volledige avond verzorgd voor de leden van de R. K. Volksuniversiteit te Heeze. Het program was gesplitst in een godsdienstige en een vrolijk gedeelte. Het eerste deel, het godsdienstige, was aangepast aan de Passie-tijd, waarbij Jan de Nijs op een geheel originele wijze de 5 droevige geheimen van de Rozenkrans wist uit te beelden, zonder gebruikmaking van costuum of décor. De toehoorders werden als medewerkers van de uitvoering ingeschakeld, door met gebed en gezang voor de omliggende dorpen voor zijn proloog, gitaar- en fluitspel. Het bleef de toehoorder echter toch vreemd aandoen, om bij een dergelijke uitvoering gezamenlijk het Rozenkransgebed te bidden met het zingen van het Stabat Mater. Indien het de bedoeling van de Heer de Nijs zelf was, om zijn toehoorders de Rozenkrans te leren bidden, is hij hierin ten dele geslaagd. Het spel van De Nijs zelf was voortreffelijk, soms echter met een tikje overdrijving bij de uitbeelding van de personen uit het Lijdensverhaal. Het ware voor een dergelijke avond beter geweest indien het gezamenlijk gebed en gezang verzorgd was door een stel koorknapen, die tevens als achtergrond van de speler fungeerden. De speler zelf, als minstrel, zou meer effect bereikt hebben met een bijbehorend costuum. Het tweede gedeelte van de avond, het vrolijke, was als een sterk contrast met het voorgaande. In snel tempo wisselden de vertellingen en volksliederen elkander af. Het valt hierbij niet te ontkennen dat Jan de Nijs talentvol de voordrachten opdiende. Niet hinderlijk, maar toch even merkbaar, was zijn reactie op lachsalvo's van het publiek, waardoor hij soms overdadig werd in zijn voordracht. H. VAN MIERLO.

VONDEL'S „JOZEF IN DOTHAN“ bij Kunstkring „De Schakel“ te Zevenbergen. Een gelukkige keuze. Kunstkring „De Schakel“ te Zevenbergen heeft besloten om in het a.s. seizoen een serie voordrachten te brengen van Vondel's „Jozef in Dothan“. Deze opvoeringen, die door geselecteerde Zevenbergse krachten voor het voelicht worden gebracht, zullen weder-

om onder regie staan van de jonge talentvolle regisseur Piet Dircken. Na Marieken van Nimwegen, Vondel's Lucifer en Nieuwenhuis' Water in de Woestijn achten wij de keuze van dit klassieke spel een heel gelukkige. „Jozef in Dothan“ toch is een Vondel-tragedie, waarvan door iedereen veel te genieten valt. En Kunstkring „De Schakel“ zet met dit spel zijn prachtige traditie voort, n.l. deze: eenmaal per jaar een dilettantenopvoering te brengen, die ideaal en artistiek volkomen verantwoord is.

VAN NELLE EN DE WAARHEID

In nummer 17 van dit blad werd melding gemaakt van een aantal grote firma's die adverteerden in De Waarheid. Daaronder bevond zich o.a. de firma Van Nelle. Van deze firma ontvingen wij nu het bericht dat zij juist 10 dagen tevoren het advertentie-contract had opgezegd. Waarvan gaarne acte.

KRING UDENHOUT VAN DE BRABANTSE BEWEGING.

Wanneer we het programma van de Brabantse Beweging bezien, dan staat daarin vermeld dat deze beweging zich ten doel stelt om het Katholieke Brabant te maken tot een bolwerk van levend Christelijk geloof.

Ook wanneer het gaat om de Brabantse cultuur verder te ontwikkelen en aan te moedigen, blijkt te meer de noodzakelijkheid van bundeling van alle Brabantse krachten.

In korte tijd is reeds overgegaan tot het stichten van een kring te Oisterwijk en te Heeze. Thans zal getracht worden om ook te Udenhout zulk een kring op te richten.

Tot dat doel zal op Donderdag 22 April a.s. een grootse propaganda-avond worden georganiseerd. Als spreker zal optreden J. Bechtold uit Tilburg, die de Brabantse gedachte zal propageren. De avond wordt nog opgeluisterd door een declamator en door zang van de Kajotters, die voor dat doel, onder leiding van de Welver. Kapelaan van Breda, echt Brabantse liederen hebben ingestudeerd. Er wordt verwacht dat de opkomst goed zal zijn.

Willy Mulder, bestuurslid Brabantse Beweging.

RUIKT GE DE LENTE ?

Hoor even, ik vertel je wat, ik heb vandaag de vlag maar uitgestoken, omdat de lucht iets zeer bijzonders had, omdat de winden, zo naar bloemen roken.

't is een uitzonderlijk voorrecht, om eens kennis te maken met taverden, gelukkige, echt blijde mensen. Nog een groter genoegen is 't jonge mensen aan te treffen, die aan hun innerlijke blijheid op een aanstekelijke manier uiting weten te geven. Een van die blijde dichters, die er in zo'n nostalgiek land als 't onze niet tegen op zeg, om voor gelukkig en vrolijk door te gaan, was Jacques Schreurs. Moet je horen, zegt hij, ik heb vandaag de lente geroken! Hoe prachtig heeft hij dat gezegd.

Je weet niet hoe 't komt, maar plotseling komt er een middag, een avond, waarop je zegt: „lente, mijnheer!“ Dat geheimzinnige was legt zich om mensen en dingen en maakt heel de wereld vrolijk-dronken. De stedeling pakt zijn stok en zijn hoed en zingt: „Kom mee naar buiten, want... de stad gaat stinken“. De jongeman met het eerste dons onder zijn neus, het meisje met haar eerste hoge hakjes voelen op die avond de eerste schuchtere pijltjes van Amor. De langharige dichter sapt zijn pen in de inkt en probeert voor de zoveelste maal dat algemeen gelukgevoel in woorden te kooten.

Bij alle normale mensen ontwaakt in de lente het gevoel van verlangen naar geluk, naar iets heel moois, dat op til is. De kinderen en kalveren zijn er nog het beste aan toe. Die hoeven zich niet te schamen voor hun dartelende blijheid. Maar wij moesten onze lentesotternijen betuigen, want aan de kant van de weg staan de nurksen en de „mensen van ervaring“. En zij zeggen, (en zij wanan zich wijs) wacht maar, 't zal nog opbreken.

Maar ik vraag jullie, wie maken dit wereldje nog een beetje bewoonbaar? Zijn 't niet juist de kinderen en de mensen, die in zekere zin kind gebleven zijn?

De vreugde is zo'n grote schat, dat het grootste feest der H. Kerk, ons moeder, gewijd is aan de vreugde. Met Pasen waren geen bloemen bont genoeg, geen kassijfels te wit, geen liederen te uitbundig, om dat vreugdegevoel te vertalen. En ze heeft daar haar redenen voor. Want, zijn wij Gods kinderen niet en is de hemel de onze niet?!

En daar, zegt een ander lied, is een eeuwige dans. Vooruit de lente is er. De Paaskaars brandt. En mocht uw vreugdekaars zijn uitgedoofd, ontsteek ze aan het Licht, dat elke duisternis oerstralen zal. Alleluja.

HAANTJE HANEKAM.

Het Congres

Zoals men in de kranten heeft kunnen lezen werd in de abdij van Berne te Heeswijk een congres gehouden door Brabantia Nostra, waarop Mr. J. Linthorst Homan, Drs. Piet van Loon en Drs. A. van der Poel, voor een uitgelezen schare spraken over meer zelfstandigheid voor de provincie. Onze alomtegenwoordige verslaggever Jean Filiassi heeft zijn ervaringen, dank zij een merkwaardige kronkel in zijn hersenen, in de volgende lichtvoetige „vaerzen“ vastgelegd. De redactie stelt er prijs op te verklaren, dat zij voor zijn veel persoonlijke visie generlei verantwoordelijkheid dragen kan.

Motto: „Het moet mij van het hart...“
P. Pasmans 1)

De secretaris zond het nieuws naar alle streken: „Komt, tijt naar Berne toe, want Homan zal daar spreken.“ Nog steeds blinkt deze naam lijk zilver in de zon En 't Brabants volk reed uit — reeds vóór de dag begon — In Hudsons, Buicks en Fords, al naar de situatie. Waarin men was geraakt door Vrouw Fortuna's gratie. Maar laas! mij was deez' vrouw niet immer welgezind: Dies nam ik mijne fiets (eerst kust' ik vrouw en kind) En reed door 't Brabants land als ene snelle hinde, Ja, lijk Jan Pijn 2) himself, van al de meest gezwinde. Voor Berne's kloosterpoort stiet ik op mijnheer Kokken 3) Die distributieloos het schoonste maal kan fokken. Gezwind lijk Cupido leidde hij mij naar binnen En bracht daar met wat bier mijn moede lijf bij zinnen. Dan zag ik in de poort veel kloeke, wijze mannen, Die hier voor 't Brabants diel 4) zouden gaan samenspannen, En in luid twistgesprek, kraakel en intrigeren. Zijn geestlijk-stoflijk heil geweldig gaan vermeren. Zo zag ik heer de Quay, de koninklijk' dwarskijker, 5) En menig Fryske kop, zo hard als enen spijker. Maar ho! versta me wel: het Friese hart is goed — Hoe kan het anders zijn bij 't tsjochen van zo'n bloed! Dan zag ik in deez' schaar veel burgemeesterheren, Vol spijt dat zij deez' raad niet konden presideren. En zetten naar hun hand, verplicht aan hunnen stand. Maar zwijgen wij daarvan. Want Homan ging aan 't spreken. Hij zat vol lijn venijn en allerstinkste streken. Die kronkeld' als een worm, ja als een lange worst Van edele structuur met 't etiket: Linthorst. Hij zond zijn bliksems uit, maar niet met Thor's 6) geweld — Veeleer Diana 7) was 't, wier pijl zoeft door het veld. De schare hoorders poogd' aandacht te simuleren Maar sliep allengskens in. — het bleef bij ijf proberen. 't Gesnoek en het gezaag vervulde 't Heeswijks land..... Nu aloop sprak elkeen: „Wat was het interessant!“ Na kom ik aan van Loon, geen man van loos spektakel. Want hij sprak kloek en lang, welhaast als een orakel. Helaas... orakeltaal is kwalijk te verstaan, En daarom ziet ge mij met rode kaken staan. Want 't schitterd' in mijn brein van sterren en van strepen En van zijn klare taal heb ik slechts dit begrepen: In deze wereld vol van rotte en zieke krenge. Kan 't particulier initiatief de juiste redding brengen. 8) Toen kwam heer van der Poel, de derde van het span Maar daar verstond ik, laas, geeneen syllabe van. Hij flusterde alsof hij in een biechtstoe zat. Waar hij parbleu nogal wat te vertellen had. Zo kan ik U geen woord van zijn geheim verkonden. Tenzij wat ik vernam uit ander heren monden. Deez' monden echter kan men allerminst vertrouwen

En zo moet ik, o spijt, U dit geheim onthouwen. Wis af die stille traan! Dit kan U geenszins deren. Want nu begon het spel van het discussiëren. Men ging elkaar te lijf met degen en floret, Met 't slagzwaard van de geest, met zet en tegenzet. Eenieder dacht dat hij in 't flitsende debat (Maar hij dan ook alléén) iets goeds te zeggen had. En zo werd deze plant ene boompje zonder vrucht En 'k nam in allerijl de overhaaste vlucht. 'k Besloot mij aan de raad van deze wijze heren Te houden door mij snel te decentraliseren.

Mocht gij na al deez' praat verkeren in de waan Dat ik nooit ende nooit meer naar 't congres zal gaan, Weet dan: Zulk een congres is laafnis voor 't gemoed En heulsap voor de geest. Want 't eten is er goed!

JEAN FILIASSI.

Verhelderende aantekeningen, verzorgd door Mevr. Filiassi-Coorntert.

1) Geliefkoosde uitdrukking van een der voorzitters der Brab. Beweging gedurende de gedachtenwisseling. — 2) Wereldberoemd zesdaagrenner uit de dertiger jaren, thans houder van een goed beklant café. — 3) Een der fameuze Witheren van Berne. Hij is zoiets als gastenmeester, en even snel als Pijnburg. — 4) Volk. — 5) Term uit het woordenboek van J. L. H. — 6) Geweldige dondergod. — 7) Lichtvoetige godin van de jacht. — 8) Deze ingewikkelde term was onmogelijk in het ritme van het vers te vangen. Dit ter verontschuldiging en tevens als bewijs van de beperktheid van Filiassi's dichtertalig talent.

Uitslag van het opinie-onderzoek

door dit blad ingesteld naar de waardering voor de vrouw, zoals deze waardering leeft in de verschillende lagen van het Brabantse volk.

Enige tijd geleden hebben wij in samenwerking met het Economisch Psychologisch Instituut voor Noord-Brabant een onderzoek ingesteld naar de meningen die er in de verschillende lagen van het Brabantse volk leven ten aanzien van het vrouwelijk geslacht. Onder strikt voorbehoud van alle rechten worden nu reeds enige interessante bijzonderheden meegedeeld. Eerst volgen hier enkele algemene antwoorden op een algemene vraag, die niet in bepaalde groepen zijn onder te brengen. Hoe de vraag luidde weten we zelf niet meer, maar de antwoorden luidden aldus:

1. De boer: Laat sterven wat sterven wil, als mijn vrouw maar geen weduwe wordt.
2. De schipper: Men moet zijn vrouw voor ogen houden. Laat haar het schip trekken.
3. De bierbrouwer: Een huis vol dochters is een kelder vol zuur bier.
4. De fruitwinkelier: Zoete peren en jonge meisjes zijn niet duurzaam.
5. Een wijnhandelaar: Een schone vrouw en zoete wijn zijn vol heilmelijk venijn.
6. De ambtenaar van volkshuisvesting: Men bergt er duizend mannen in een woningwetwoning dan twee vrouwen in een herenhuis.

Het zou natuurlijk interessant zijn om hier commentaar op te leveren. Wij willen hier van afzien, terwijl we verder opmerken dat correspondentie over dit opinie-onderzoek niet gevoerd kan worden. Ten slotte volgt voor de zwartgalligen onder onze lezers deze raad:

Hebt gij een boze vrouw, schiet u nooit door de kop. Maar stop bedaar uw pijp en lees het boek van Job. PIET KIP.

Brandneteltjes

KRITIEK

Het is bepaald vernakelijk in de dagbladen de kritiek te lezen (of de wan-critiek) op muziek- en toneelvoorstellingen. Het is steeds van dik hout zaagt men planken. Men staat om de haverklap klaar om te spreken van „culturele prestaties“, „hoog cultureel plan“, „onvertroffen spel“, „even goed als beroeps-spelers“ enz. enz. Dit is erg, maar nog erger is het, dat de argeloze lezers het valse van deze voorlichting meestal niet eens dóór hebben. Maar het ergst van al is, dat de betroffenen spelers, regisseurs, decorateurs en grimeurs zelf niet voelen dat ze bij de neus genomen worden. De correspondent schrijft van „een schitterend stuk“ en hierdoor aangemoedigd gaat men rustig door met de hullerige draken en de platte boertigheden. De correspondent constateert in smokkende bewoordingen „dat alle rollen zonder uitzondering af waren“, en men laat er zich rustig door in slaap wiegen. Dit is een ramp voor vele Brabantse spelers en toneelgroepen, die vaak over prachtig talent beschikken dat op hopezoo wijze wordt vergooid. Bovendien wordt men overgevoelig voor oprechte kritiek. Zegt men eerlijk de waarheid, dan is men „de kwaaië“ die zelfs met persoonlijke dreigementen vervolgd wordt. En toch moet het daarheen, want uiteindelijk zijn 'n spel en spelers slechts hiermee gebaat. Toneel is een spiegel. Maar laten regisseurs en spelers er dan eerst zelf in kijken.

P. RIKKEL.

Kort Kreungezang

DRAAK

Een woeste draak
verstouwd staag,
Toen hij geen meikens meer kon
[vinden]
Om hen wreedaardig te verslinden
Zichzelf (staart eerst)
in eigen maag.
Dit heeft de mensen
zeer vermaakt
Maar aan het einde der historie
Daar heeft de draak wel
[Janverdorpe]
Zichzelf weer levend
uitgebraakt.

DESIDERIUS SIS.

GEVONDEN

in het Parochiehuis te Hilvarenbeek (na de huldiging van Dr. de Brouwer)
een paar HERENHANDSCHOENEN
Eigenaar geve adres op aan Administratie Edele Brabant, Langestr. 35, Tilburg

FAZANTLAAN 23 - EINDHOVEN - TEL. 5524

Uden-Veghel-Mill
Voor U elders gaat, stuurt ons even een kaartje en wij komen bij U aan huis met de meest uitgebreide collectie
W. J. VAN DIETEN Uden, Tel. 26
Goud - Zilver - Brillen - Cassettes

Fa. JOHs DE JAGER, Tilburg

Telefoon 4950 - Postbox 3
Opgericht 1850 - Import - Export

Haring- en Visrokerij - Stomerij
Haringinleggerij

Groothandel in:

Haring - Stokvis - Zoutevis

Eigen Koel- en Vriesinrichting.

Manufacturen en
Woninginrichting

Handelshuis
HILVARIA
HILVARENBEEK

Diessenseweg A 115-117

TILBURGSE HYPOTHEEKBANK
HEUVEL 90 - TILBURG
GELD BESCHIKBAAR
tegen billijke voorwaarden

JOS ANDRIESEN

Juwelier - Eindhoven
Markt 21, Telefoon 2030

UITERST BELANGRIJK

is de betekenis van de in de pers zo geroemde zaak op het gebied van bontwerken

Men zegt dat deze zaak, die in de grote steden haar filialen heeft, op gelijken voet staat met

Parijs - New-York - Londen

en deze firma draagt de naam van

DORA VAN DE VEN

Ons Brabant is hierop zeer trots.

„DE MEUBELHAL“ VERKOOPT:
alle soorten meubels, alsook Electr. Wasmachines, Brandkasten, Piano's, Schrijfmachines, Vloerbedekking. Alles aan de laagste prijzen. H. HARTPLEIN 16 VEGHEL, Tel. 61
Alleen Vrijdags en Zaterdags geopend.
Vraagt ook alle soorten meubels te koop.

Voor fijn WILD en GEVOGELTE
J. M. BURG

Verwerstraat 80 - 's-Hertogenbosch

Verzend door het gehele land.
Alle soorten wild en gevogelte steeds in voorraad.

L. Franken

IMPORT **TILBURG** EXPORT

Textielmachines
en
Accessoires

JONGELING van 12-28 jaar

Voelt U roeping voor
Broeder-Onderwijzer, Broeder-Verpleger of
Missiebroeder, meldt U dan bij:
Provinciaal Bestuur „EIKENBURG“ te EINDHOVEN
BROEDERS VAN LIEFDE
9 huizen in Nederland, 3 op Java.

R. K. Internaat voor Buitengewoon Lager Onderwijs
voor Meisjes en voor Jongens tot 7 jaar.

Hulze „ST. VINCENTIUS“ — Udenhout
Telefoon 218

BURGERS'

VERWARMINGS-INDUSTRIE N.V.
HERI LAAT 2. EINDHOVEN

CENTRALE VERWARMING
LUCHTBEHANDELING - SANITAIR
40 JAAR ERVARING

Uitzending van DINERS en SOUPERS
binnen en buiten de stad

FRANS HAANS, Cuisinier
v. HEUTZSTRAAT 52 TILBURG

J. VAN BERGEIJK St. Janslaan 78 EINDHOVEN
Telefoon 2953 Opgericht 1859

Stoomververij en Chemische Wasserij
Ajoureren - Plisseren - Ontvleken - Oppersen - Stoppen

H. A. Kluijtmans Tel. K.4900-5786
EINDHOVEN

HEEZERWEG 1
♦ STEENHOUWERIJ
♦ GRAFMONUMENTEN
♦ KERK EN BOUWWERKEN

Fa. Jos. Jongen-Heerkens
BOUW- EN AANNEMERSBEDRIJF

Korvelseweg 198 - TILBURG - Telefoon 2595

WASSERIJ MUSSERT J. A. v Aarle
Speciaal voor het betere en grotere werk

Verzending door geheel Brabant
Noordwal 22-24 - Tel. 8529 - 's-Hertogenbosch

Priesterkleding

Fa M. Bartens & Zoon - Piusplein 59 - Tilburg
Rijks gedipl. Meester Kleermakers. Door het gehele
Bisdom Den Bosch aan huis te ontbieden - Tel. 3655

GEWASSEN
POETSLAPPEN
EN WOLVLOKKEN

Iedere hoeveelheid steeds uit
voorraad leverbaar.

Vraagt offerte aan
L. KALFUS TILBURG
Trouwlaan 27 - Telefoon 3128

UW wasserij
Stoomwasserij

„DE DONGE“ N.V.
J. van Campenbout-Smolters
DONGEN
Telefoon 151

Kinderwagen-fabriek

D. BOR
EINDHOVEN

maken Uw kindergewagen als
nieuw, wagen geheel gespoten,
en kap compleet vernieuwd,
met prima leerdoek voor f.30.
TELEFOON 3647

BLAARTHEMSEWEG 11a
(Einde Hoogstraat)

Ik sta op

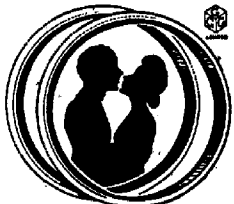
SMARIUS

BESCHUIT
de echte
Brabantsche

Fotografisch Atelier

Fa. H. v. d. Schoot
Zomerstraat 37
TILBURG

Fotografie op elk gebied

ONZE
Verlovings-
ringen
zijn geluksringen!

Overal gezocht....
toch bij **Willems** gekocht
Juwelier - Horloger
Heuvelstraat 42c - Tel. 4170
TILBURG

Voor **STOFFEN**

Mille Dessins

TILBURG
Willem II straat 96
EINDHOVEN
Stratumseind 105

De beste leermiddelen,
schrijf- en taekenbehoeften
worden U verstrekt door

BUREAU „NESTOR“
STEENWEG 39 - TEL. 2874 - HELMOND

Betonschuttingen — Betonbouw
Betonartikelen — Bimsartikelen — Trilbeton
Gebrs. v.d. Meijden

Beton- en Bimswarenfabriek
Dongenseweg 25 - Telefoon 2258 - Tilburg

J. VAN LIESHOUT'S Steenkolenhandel

Paterstraat 1 (Kantoor: Akkerstraat 104a) Tilburg
Het vertrouwde adres
voor alle soorten **BRANDSTOFFEN**
Districtsvertegenwoordiger voor: Norit Generator Kool

**CAMBRINUS-
BROUWERIJ**

ETTEN (N.-Br.)

Minder as en meer warmte met onze

gruis- en steenvrije
BRANDSTOFFEN

N.V. „De Verenigde Brandstoffenhandelaren“
Weg naar Terheijden 2 - BREDA - Telefoon 8989

Suikerwerkfabrieken
A. SMITS VAN GILS N.V.
OOSTERHOUT N.Br.
OPGERICHT 1882

VRAAGT ONZE SPECIALITEITEN.

Ijsrollen
Fruittrollen
Gev. Lobster bonbons
Gev. verpakte choc. bonbons
Melkcaramels
Roomtoffee.

Fa. G. Boink-Meyer

(r. I. BOINK & G. BOINK)
Noordstraat 34 TILBURG Telef. K 4150-2232
Warmtetechniek - Watervoorziening
Sanitair Luchtbehandeling

Uit voorraad:

**Amerikaanse luchtgekoelde
benzinemotoren 2 en 3 P.K.**

Landbouwwerktuigen - Motoren - IJzerwaren

P. HEESTERS & ZN.
HAAREN - Telefoon 241

Ingevolge papiertoewijzing B.P.T. nummer 574, verschijnt deze
uitgave 1 maal per 14 dagen, en is de omvang van dit nummer
16 pag., formaat 27x40 cm.

*U hoeft niet langer
te sukkelan*

DIT HANDIGE EN
GEMAKKELIJK
MEE TE DRAGEN
HOORAPPARAAT

MAAKT U WEER TOT EEN
VOLWAARDIG MENS!

Door deze REGELEKOPPEN kunt U met de meeste
en de luide van het HOORAPPARAAT
regeren.

Door de toepassing van het nieuwste type KRISTAL
MICROFOON kunnen ALLE geluiden uit welke
richting ook worden opgevangen.

De vier de type RADIALAMPEN die in combinatie
met de KRISTALMICROFOON en de SPECIALE
BATTERIJEN worden toegepast, geven U een
HOORT ALS VROEGER.

LAAT U DOOR ONZE DESKUNDELIJKE VERBLIJVEND NUCHTER EN
VUL HOOG HEDEN DEZE COUPON IN

COUPON

Gedene mij zonder verplichting afgeleverd te de lidde winkel
Uw HOORAPPARAAT

NAAM: _____
ADRES: _____
WOONPLAATS: _____

BATTERIJEN STEEDS VOORRADIJG

van Bortel N.V.
RADIODIENST EN HANDELMY.

Hoofdkantoor: Raadhuisstr. 1 - TILBURG - Tel. 4941

Fa. WED. J. VAN CASTEREN & ZONEN
Korvelseweg 74-78 - Tel. 2663 en 2542
TILBURG

Nationale- en Internationale transporten
Tweemaal per week geregelde autodiensden
op België en Noord-Frankrijk.

MEUBELTRANSPORT. Opslag van koopmansgoederen
Vervoer van alle soorten goederen, ongeacht gewicht en lengte

Woninginrichting

W. Lebesque Jr

Hooghuisstraat 28
Eindhoven

Telefoon 3742

Geknoopte tapijten

Meubelstoffen

Louis XIV-fauteuils

voor de
INDUSTRIE

v. d. Pas n.v.

HET Brabants Bureau
voor het betere werk
BREDA - TELEF. 8726

Gratis Projecten en Inlichtingen

CULTURELE DIENST

OP KATHOLIEKE GRONDSLAG
Tilburg - Telefoon 2.8.9.1
Ringbaan-West 298-f

„BRABANTS” IN DOEL EN STREVEN

(morele waarborg; toezicht door R.K. Priester).
Afdelingen: Film - Toneel - Cultuur - Lezingen
Muziek - Wetenschap - Kunst - enz. enz.
SERIEUSE, PROMINENTE KRACHTEN

VOOR AL UW BLOEMWERKEN

Het Bloemenhuis „De Chrysanthemum”

Fa. WED. DERKSEN & ZN.
Golkrastraat 53B - TILBURG - Tel. 3909

BRANDS Bouwmaterialen
Brandstoffen

Molenstraat 86-90
HELMOND

Telef. K 4920
2020-2966

Bezoekt het

**Tilburgs Natuur
Dierenpark**
RESTAURANT met SPEELTUIN
GEOPEND.

Entrée 50 cent.
Kleine kinderen 25 cent.
Gezelschappen REDUCTIE
Abonnementskaarten aan het
lokot verkrijgbaar.

Grote aanwinst van nieuwe
dieren.

JAC. VAN DEN BREKEL & Znen

Tilburg - Bergen op Zoom

**Heren- en Kinderkleding
KLEDING NAAR MAAT**

'Jw leverancier voor **J. VAN ERP EINDHOVEN**

Wild en Gevogelte Eilandlaan 41 Tel. 2116
Oudste specialzaak ter plaatse
Verzending door geheel district Eindhoven
Steeds voorradig alle soorten wild en gevogelte

Voor het binden van Uw
Missalen, Studieboeken, Romans, enz.

J. L. ADR. HOOS

Boekbinderij, Cartonnage- en Brocheer-inrichting
Speciaal ingericht voor grote oplagen
Verversstraat 13 - 's-Hertogenbosch

J.A. VERBUNT
LANGESTR. 27 TILBURG

WINKHANDEL - BINNEN- EN BUITEN-
LANDS GEDISTILLEERD.

HOTELS EN RESTAURANTS

HOTEL RESTAURANT „DE KROON“

H. Hegeman BREDA

Hotel Café Restaurant

„Franciscaner”
Markt 23 - BREDA - Tel. 8401

Logeren in het Brabantse land aan de rand van het bos.

IS Uw intrek nemen in **Hotel DENNENOORD, Breda**

Duivelsbruglaan 96 - Tel. 8790

Hotel „Hertog Hendrik”, Eindhoven

Geldropseweg 22 - Telefoon 4981 - Eig.: Wim Jansen
Parkeerterrein overzijde

Hotel-Café-Restaurant „Beatrix”, Eindhoven

W. P. H. KUIPERS
Geldropseweg 17 - Telef. 5362

ORANJE-HOTEL - EINDHOVEN

Telefoon 2136 - t/o Station
Café-Restaurant - Vergaderzalen

Hotel-Café-Restaurant Paviljoen „ATLANTA”, Eindhoven

Vestdijk 1 (bij station) - Telefoon 3657
Vrij parkeerterrein

Hotel „Schimmelpenninck”, Eindhoven

Restaurant „Au Carré des Champignons”
J. A. Biemans. Telefoon 441-4442

Café-Restaurant „DE LEKPOT”

Boscheweg ENSCHOT - Telefoon 202

D. RUITEN - „BOSCHLUST” - GOIRLE

Tilburgseweg 193, Telefoon 3853
Zaal voor diners en partijen. - Bosrijke omgeving

Hotel-Restaurant „De Bruxelles”

Van ouds bekend huis van de 1e rang
HELMOND - Telefoon 2092

HOTEL „NOORD BRABANT”

Firma P. Mulders & Zonen
Markt 45 - 's-HERTOGENBOSCH

Hotel-Café-Restaurant „Central” - Den Bosch

Markt - Telefoon 8716
Uitstekende keuken. Gemoderniseerd Restaurant

Hotel-Café-Restaurant „EUPHONIA” - Kaatsheuvel

Hoofdstraat 191 - Tel. 77 - Expl. H. v. DUN
Het adres voor de vreemdeling.
Goede keuken Prima consumptie Matige prijzen

BOS RESTAURANT

„GROOT SPEYCK” - OISTERWIJK

Meest bezocht zomeroord ter plaatse. Telefoon 83

Hotel Café „DE BEURS”, Oosterhout

Tel. 40 - Klappijstraat 2, a.d. Markt
Het trefpunt van toerisme

Hotel Café Restaurant

D. & C. VAN BECKHOVEN

Prima keuken OUDENBOSCH - Telefoon 141

HOTEL CAFE RESTAURANT „CENTRAAL”

Stationsplein 9 - Telefoon 675
ROOSENDAAL
Eig. Vic. van Baal-v.d. Put

HOTEL GODERIE, Roosendaal - Café-Restaurant

Tegenover de in- en uitgang van het station
Telefoon 871 Auto-garage
Stromend Koud- en Warm water. Centrale Verwarming

Hotel Café-Restaurant

„De Lindeboom”
Heuvel 78, TILBURG

Restaurant „Oud Holland” - Tilburg

Over geheel Nederland bekend om z'n
specifiek Brabantse sfeer en z'n goede keuken.
Bondscafé A.N.W.B., Tel. 3934, Piusplein 11, t/o Parkeerterr.

Hotel „de Hut” - Vught

Telefoon 8545
Gerenommeerde keuken, warm en koud stromend water
Garage. Te midden van bos en hei

hotel verwiël - waalwijk

„De Gouden Leeuw” Sinds 1824
Zorgt weer voor prima keuken en consumptie

Tilburgse Blokbandtaxi

Kantoor Langestraat 56

TELEFOON 4.5.3.0.

REEDS MEER DAN EEN EEUW
KOOPT MEN HET BEST BIJ DE FA. DE LEEUW
HOPIJWELIER
Kerkstraat 39 - 's-HERTOGENBOSCH - Tel. 8684

n.v. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel

voorheen **VAN DE VEN & Co.**

EINDHOVEN

Telefoon 2721 (2 lijnen) en 2869

alle soorten **BRANDSTOFFEN** en
BOUWMATERIALEN

Firma R. STEENBEEK

Bleekstraat 29 - EINDHOVEN - Tel. 5093
HANDEL IN OUD-PAPIER, LOMPEN en METALEN
Gespecialiseerd op Sloopgebied.
Steeds alle soorten en maten van bruikbaar ijzer voorradig.

Wij leveren weer:

Alle soorten gloeilampen voor
normale verlichting, onder garantie
Voor handelaren grootver-
bruikers aantrekkelijke korting.

AFD. GLASFABRIEK:

Diverse soorten klein verpakings
glaswerk, o.a. tablettenbuisjes,
flesjes, ampullen enz.

N.v. Gloeilampenfabriek „Aurora,”
TILBURG - Tel. 2817-K.4150

Uurwerken

Juwelen - Gouden en Zilveren Artikelen

Van Hout-Ververgaard, Eindhoven

Verkoopkantoor „Tilvenma”, Tilburg

v. SASSE v. IJSSELTSTRAAT 7 - Telefoon 2297
Diverse agenturen o.a. in het Betere Drukwerk.
Rubbertempels, Nummerateurs, Zeldrukkerijen enz.
Vraagt prijs of reizigersbezoek

FA F. J. PETERS SPOORLAAN 3

TILBURG
Antieke meubelen, schilderijen, porselein etc.
Taxatie's en Expertise's

Amerikaanse plastic

KUNSTGEBITTEN

Wegen slechts 16 gram en kunnen direct na het
trekken geplaatst worden. Overzetten van niet-
passende gebitten in plastic in één dag gereed. Voor
nervouse patiënten ook Lachgas-narcose. Reparaties
in één uur klaar.

PRINS ALEXANDERSTRAAT 18 - EINDHOVEN

LOCOMOTIEF
ZEER OUDE
GENEVER

PMELCHERS-DISTILLATEUR
LANGE HAVEN 74-76 SCHIEDAM

MEER ZELFSTANDIGHEID AAN DE PROVINCIES

„Brabantia Nostra” congresseerde te Heeswijk

In de Norbertijner-abdij van Berne te Heeswijk is het afgelopen weekend een studiecongres gehouden van Brabantia Nostra, waarbij de gewestelijke decentralisatie in het centrum van de belangstelling stond.

Onder de talrijke aanwezigen, die gastvrij door Vader Abt ontvangen werden, bevonden zich de Commissaris der Koningin in Noord-Brabant, prof. dr. J. de Quay, veel burgemeesters en leden van de Prov. Staten, alsmede afgevaardigden uit Friesland en Limburg.

De sfeer was reëler dan die van vorige congressen. Mr. J. Linthorst Homan toetste de Grondwet, provinciale wet en de plannen van de commissie-Oud aan de werkelijk gegroeide gewestelijke verhoudingen. Drs. P. van Loon, directeur van het prov. opbouwplan Brabants Volksherstel, beschreef tot in onderdelen nauwkeurig de opbouw van de verhouding rijk, provincie, gemeente en particulier initiatief op sociaal terrein, zoals hij die, door ervaring geleerd 't evenwichtigst uitgebalanceerd achtte. Drs. A. v. d. Poel, praeses van Brabantia Nostra, kwam met concrete desiderata voor de provincie op cultureel gebied.

De nuchtere conclusie van alles was wel: geef de provincie meer geld, opdat zij haar nationale, dienende taak kan vervullen.

De grondwet en gewestelijke ontplooiing

De grondwet verzet zich geenszins tegen de ontplooiing van het gewest, aldus de conclusies van de heer Linthorst Homan; de prov. wet zou echter wijzigingen moeten ondergaan, evenals het belastingwezen, terwijl het rapport-Oud te eenzijdig aan de provincie alleen op cultureel terrein financiële voordelen wil toekennen. Deze spreker wierp nog de kwestie op, in hoeverre de Eerste Kamer meer een vertegenwoordiging van de verschillende gewestelijke delen van Nederland zou dienen te worden, terwijl dan de Tweede Kamer zou gezien moeten worden als een stevige binding van het geheel.

In zijn sociale beschouwingen wijst drs. Van Loon op de fouten, die vaak in de centrale top gemaakt kunnen worden. Zo noemt hij de politiek van wederopbouw om kleine woningen te bouwen verderfelijkelijk voor de sociale gezondheid. In de provincie acht spreker de samenhang van de sociale verschijnselen het beste te constateren en „planning” is hier het beste mogelijk. Er moest principiële bundeling komen van de zijde van het particulier initiatief, (Provinciaal Opbouworgaan) waarbij de dringende eis gesteld moet worden, dat er financiële gelijkstelling komt tussen de particuliere zorg en de overheidszorg.

De particuliere zorg, zij, die steunt op een bepaalde kerkelijke gezindte, is van het allergrootste belang. Deze principiële instelling geeft kracht aan de hulpbiedenden en houvast aan de gezinnen, die geholpen worden.

De gemeente bezit niet de nodige specialisten voor dit werk, noch de plaatselijke particuliere verenigingen. Hier dient de provincie zeggenschap te krijgen. De rijksdepartementen dienen zich in de provincie niet meer te bedienen van eigen, elkaar concurrentie aandoende ambtenaren, maar het rijk bediene zich van een provinciaal orgaan, dat op zijn beurt het prov. opbouworgaan van de particuliere initiatieven volledig steunt.

Culturele ontwikkeling

Drs v.d. Poel schetste hoe zich in de sfeer van het gewestelijke, eigen literatuur, eigen muziek en bouwstijl, een eigen geestesstijl kan ontwikkelen, waarbij de provincie geen direct leidende taak heeft, maar moet stimuleren en steunen.

Hoge bedragen worden door het rijk uitgetrokken voor vorming buiten schoolverband, maar geographisch juiste spreiding van deze gelden acht spr. niet aanwezig. Waarom zitten er in het Westen vijf orkesten bijeen, terwijl alle beroepstoneelgezelschappen daar gevestigd zijn? Er worden zeer hoge sommen uitgetrokken voor reis- en verblijfkosten van deze gezelschappen. Kan men niet beter een provinciale ontwikkeling in dezen stimuleren door subsidie te geven aan het gewest? Bovendien, als deze toneelgezelschappen naar het Zuiden komen, brengen ze hier vaak nog stukken, die het Zuiden moreel niet aanstaan.

Prov. beroepstoneel

De provincie zou moeten subsidiëren bij de oprichting van een provinciaal beroepstoneel, terwijl zeker ook in de gewestelijke sfeer ligt: het oprichten van een provinciaal gemeenschapsorgaan, het geven van regiecurssussen, het stichten van een toneelcostuumcentrale, het stimuleren van het edelambacht en de huisvuil. De industrialisatie brengt cultuurproblemen mee, die regionaal dienen opgelost te worden, terwijl de „vermassung” ook het beste in de provinciale sfeer te bestrijden is. Tenslotte wees spr. er op, dat op het terrein van de natuur aan de provincie genoeg is toegestaan: de ruimtelijke ordening in verband met de sociaal-economische ontwikkeling, de waterschapszaken en de waterleidingen, doch op het gebied van de mens nog al te weinig.

Buiten deze drie belangwekkende toespraken was er over al deze problemen een interessante discussie terwijl het „gezellig samenzijn” van Zaterdagavond een uitstekende regie vertoonde, iets waaraan het vorige congres wel eens ontbrak. Kostelijke improvisatie wisselde af met declamatie en zang, terwijl de aanwezige Limburgers en Friezen uiteenzettingen gaven over de regionale acties in hun gewesten.

GEESTELIJKE STRIJD TEGEN COMMUNISME

Uit liefde voor dwalenden

In de Kath. gezellenvereniging te Nijmegen is Zaterdagavond een druk bezochte vergadering gehouden tegen het communisme van georganiseerde Kath. jongeren.

De voorzitter, de heer H. Janssen, verklaarde vooraf, dat de jongeren zich dienen te bezinnen op de dreigende gevaren en een houding moeten bepalen tegenover het communisme.

De heer Th. van Steen uit Den Haag zeide dat men tegen een dreigend communisme een totaal christendom moet stellen. „Wij vechten tegen het communisme met geestelijke wapens uit liefde voor de communisten, die ongelukkig dwalen. Wij strijden voor verheffing der menselijke waardigheid, welke zowel door het culturele bolsjewisme als door het communisme wordt bedreigd”.

Vervolgens werden openlijke verklaringen afgelegd door vertegenwoordigers van de Kath. jonge middenstand, door de Kath. jonge werkmans, de jonge leden van de Kath. gezellenvereniging en door jonge leden van de Christelijke boerenbond, die allen eensgezind waren in de verklaring, dat zij een loyale samenwerking wilden hebben met allen, die in de strijd tegen het communisme als broeders zijn. Zij voegden er tevens bij, dat zij daarin de leiding van het Ned. Episcopaat zullen volgen als diegenen, die handelen in de naam van de Allerhoogste. Zij willen voor alles zijn Katholiek van de daad en jonge mannen met sterke karakters.

440
"DE MAASBODE"

van Maandag,

5 April 1948.

W.

BOSS. No.: 15440
CRY. Edele Brabant
DATUM: 21/10-47
PAR.: B

(K)

HET BESTUUR VAN DE BRABANTSE BEWEGING.

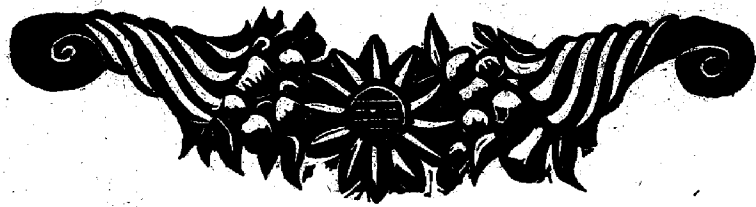
Op de algemene vergadering van de Brabantse Beweging is in de vacature, welke is ontstaan door het aftreden van Drs. A. v. d. Poel als voorzitter der Brabantse Beweging, voorzien door de instelling van een presidium, bestaande uit de heren Mr. P. van Vlijmèn te Eindhoven, P. Pasmans te Tilburg en Drs. L. van Delft te Tilburg. In de ontstane bestuursvacature is voorzien door de benoeming van de heer A. van Oirschot Jr., uit Helvoirt.

D
05
440

42832

GROOT-KEMPISCHE
CULTUURDAGEN
HILVARENBEEK

GROOT-KEMPISCHE CULTUURDAGEN HILVARENBEEK

TE HOUDEN OP 24 en 25 JULI 1948
MET MEDEWERKING VAN „BRABAN-
TIA NOSTRA" EN DE „VERENIGING
VAN KEMPISCHE SCHRIJVERS"
GEVESTIGD TE TURNHOUT.

Secretariaat: Gelderstraat A 121 Hilvarenbeek

„Het rijk der vrijheid, door hartstogtelijke vaders met de stichting eener anti-roomsche staatskerk verward, door kortzigtige zonen met de zegepraal van Fransche modebegrippen vereenzelvigd, zal in geen ander land van Europa zoo nadrukkelijk eene werkelijkheid zijn, als in de herboren Vereenigde Nederlanden, wanneer . . . de volkstaal wederzijds door leenen en ontleenen zal zijn verrijkt met nieuwe vormen, de -Hollandsche met Vlaamsche, de Vlaamsche met Hollandsche: . . . de geleerdheid van het Noorden zich zal laten bezielen door de kunstzin van het Zuiden, en de hartelijkheid van het Zuiden met de degelijkheid van het Noorden ineen zal smelten . . . . .”

BUSKEN HUET (1826-1886)
in een zijner Nationale Vertoogen

O Band, om oost en west te snoeren,
Om zuid en noord, om zee en zand
Ter overwinning heen te voeren
O hert- en ziel- en tongenband,
Vereent mij, lijf en ziele en aderen
Met de overeeuwde onvalsche vaders
En . . . leve vrij ons Vlanderland!

G. GEZELLE

Van hart tot hart, zo wordt over rijksgrens en landaard de brug gespannen, die wederzijds begrijpen en innige samenwerking in de sector van de cultuurgoederen tot een schone werkelijkheid zal maken. De eerste Groot-Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek in 1947 hebben de echte, solide, gefundeerde grondslag daartoe gelegd; nu volgt de rustige uitbouw. Het zal over jaren gaan, maar gestaag wordt gestreefd naar het bereiken van het grootse doel: cultuureenheid van Noord en Zuid.

Vriendenhanden worden in elkaar gelegd. Brabantia Nostra en de Vereniging van Kempische Schrijvers staan naast elkaar. Verbroedering is geen ijdel woord, waar naast het bewustzijn van zoveel gemeenschappelijke gebondheden waarin het Brabantse volk wortelt, het besef is gegroeid dat voor de komende tijden veel moet worden geschut en gered aan eigendommelijke waarden, die de schone bloei van onze wederzijdse volksgroep uitmaken.

De Brabantia Nostra-beweging, met haar echo in de Vereniging van Kempische Schrijvers, zal de gedachte van de cultuureenheid feller levenskracht en offensieve werkkraft schenken. In het tumult van deze verscheurde wereld wordt rustig, maar met besliste verbetering, deze grote strijd gestreden, en wij weten: eens naakt de dag van de overwinning.

Brabantia Nostra, Vereniging van Kempische Schrijvers
en - niet in het minst - Gemeentebestuur van Hilvarenbeek,

Goed Heil!

E. VAN HEMELDONCK

Wvd. Voorzitter van de
Vereniging van Kempische Schrijvers.

De Groot Kempische Cultuurdagen

Het streven naar samenwerking, en naar inniger contact tussen de volken van verschillende landen, wordt steeds krachtiger, en wordt door steeds meer geesten aangevoeld als een noodzakelijke voorwaarde van de ware vooruitgang en verheffing van de cultuur.

Nimmer echter zal dit streven succes kunnen hebben, wanneer het uitsluitend uitgaat van de officiële regeringen, en wanneer het niet gedragen zou worden door de bevolkingen aan weerszijden van de grenzen.

Uitwisselingen tussen Belgische en Nederlandse steden; een congres van een Gezelle-Thijmvereniging, hetwelk toenadering en samenwerking wenst te verkrijgen op het katholiek culturele terrein; zijn waardevolle en verheugende verschijnselen in het kader der Benelux gedachte. Berust de laatste samenwerking op de gelijkheid in levensbeschouwing, waardoor het onderling begrijpen zo gemakkelijk verwezenlijkt wordt, de Groot-Kempische Cultuurdagen hebben een streekarakter. Hier, waar de landgrens slechts een politieke is, komen de mensen samen uit het Culturele leven van de Kempische gebieden die één zijn in landschap, één in godsdienst, één in geschiedenis en één in volksaard.

Is het wonder, dat deze mensen het vorig jaar in het gast-vrije Hilvarenbeek op het typisch Brabantse marktplein onder de schutse van de machtige toren in volle vriendschap bijéén waren ter bespreking en ter uitwisseling van hun zo gelijk afgestemde cultuuruitingen.

Ook dit jaar roept Brabantia Nostra alle deelnemers een hartelijk welkom toe. Schone dagen in Groot-Kempische sfeer.

A. VAN DER POEL
Voorzitter Brabantia Nostra

Enige Biografische bijzonderheden over de sprekers op de Cultuurdagen

Prof. Alb. Kriekemans

werd geboren te Antwerpen op 6 Januari 1906. Hij is doctor in de klassieke filologie en doctor in de wijsbegeerte. Hij is hoogleraar aan de Universiteit van Leuven. Gehuwd en vader van negen kinderen.

Enkele van zijn gepubliceerde werken;

Het leven der verbeelding (Uitg. De Nederlandse Boekhandel)

Sociale Psychologie (Idem)

Inleiding tot de karakterkunde (Standaardboekhandel)

Moderne Karakterologie (Idem)

Daarnaast nog tal van artikelen in bladen en tijdschriften.

Prof. Leonce Reypens S. J.

geboren te Mortsel, bij Antwerpen, 26 Februari 1884. Trad in de Jezuiten-orde in 1902. Promoveerde te Leuven als Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren (afdeling Germaanse Philologie). Na theologische studiën te Leuven, specialiseerde hij twee jaar in de mystieke theologie. Lid van het in 1925 te Antwerpen door P. D. A. Stracke gestichte Ruusbroec-Genootschap voor de wetenschappelijke studie der Nederlandse vroomheid. Sinds 1937 Professor in de mystieke theologie aan de Theologische Faculteit S. J. te Leuven. Lid van den Rectoralen Raad aan de Hogeschool voor vrouwen te Antwerpen. Lid van de Mij. der Nederlandse Letterkunde te Leiden, sinds 1937.

Enige van zijn werken:

Drie verzenbundels. Bekroond essai *Ruusbroec*, in de serie *Eigen schoon*, Brussel-Amsterdam (1926). Drie bloemlezingen uit Ruusbroec, in moderne taal. Samen met P. Stracke en Van Mierlo *Ruusbroec, de Wonderbare, zijn leven, zijn kunst, zijn leer.* (1932). Bezorging der uitgaven in 3 delen van het oeuvre van Jeanne van de Putte (sinds 1931). Redactie van het *Lutgartboek* bij het zevende eeuwfeest der Heilige (1946).

PROGRAMMA VAN DE GROOT-KEMPISCHE CULTUURDAGEN

TE HOUDEN TE HILVARENBEEK OP 24 EN 25 JULI 1948

ZATERDAG 24 JULI

- 3 uur **OPENING VAN DE CULTUURDAGEN**
Inleiding door Dr. B. H. M. Vlekke over het onderwerp: „De Lage Landen in West-Europa en ten opzichte van Amerika.”
- 4.30 uur Inleiding door Prof. Dr. F. J. H. M. van der *U.*
- 6 uur **Gezamenlijke Brabantse koffietafel** door de deelnemers van de cultuurdagen.
Onder deze koffietafel muziek door de harmonieën Concordia en St. Leonardus.
- In aansluiting hierop Openluchtfest op het Marktpllein, bestaande uit volksdansen, vendelzwaaien en volkszang door de Volkskunstgroep „Nele” uit Aalst (Oost-Vlaanderen).

DE VOLKSKUNSTGROEP „NELE” werd te Aalst (Oost-Vlaanderen) in de loop van 1945 gesticht met als doel de traditionele en gezonde ontspanningsvormen bij het volk in leven te houden en opnieuw in te voeren. Zij bestaat uit een zestigtal leden, jongens en meisjes boven de 18 jaar. Het geheel staat onder de leiding van Mr. G. Claus.

De volkskunstgroep is gesplitst in verschillende afdelingen. Het koor onder leiding van Pol de Vos (en dat afzonderlijk ook wel optreedt onder *U* naam „Aalster a capella-koor”) zingt oud-Nederlandse, moderne, ernstige, strijd-, amoureuze- en sotte liederen.

De dansgroep staat onder leiding van Mej. L. van den Berghe. Zij danst Kempische, Vlaamse en uitheemse dansen, zoals De Kegelaar, De Vingerkensdans, De Paardensprong, enz. enz. Verder beoefent de groep het vendelzwaaien en heeft ze een blokfluitensemble.

De volkskunstgroep trad reeds vele malen met groot succes in het openbaar op en geeft binnenkort een uitzending over de Nationale Radio Omroep.

ZONDAG 25 JULI

- 11.30 uur Inleiding, te houden door Prof. Dr. Leonce Reijpens S.J. over: „De Nederlandse mystiek in de Europese cultuur.”
- 3 uur Inleiding door Prof. Dr. A. Kriekemans over het onderwerp: „Ondergravers der hedendaagse moraliteit, vooral in België.”
- 5.30-6.30 uur **Interne vergadering** van de vereniging van Kempische schrijvers. Tot deze vergadering zullen ook publicisten uit Noord-Brabant door de vereniging persoonlijk worden uitgenodigd.
- 7.30 uur **Gala-concert** in de openlucht door de vermaarde Koninklijke Zangvereniging „De Mastreechter Staar” uit Maastricht onder leiding van Martin Koekelkoren. De toegangsprijs voor dit concert is in de deelnemerskosten inbegrepen.

DE KONINKLIJKE ZANGVERENIGING „DE MASTREECHTER STAAR” bestond onlangs 65 jaar. In de loop van deze tijd is het koor uitgegroeid tot een der belangrijkste uit de Lage Landen. H.M. de Koningin is er beschermvrouwe van: Aanvankelijk telde de „Staar” slechts 48 leden. In 1891 kwam de „Staar” onder leiding van Peter Gielen. Dit was het grote keerpunt. Onder zijn leiding immers is de „Staar” uitgegroeid tot een keurkorps van de allerbeste soort. Ook de *U*malige voorzitter, de eminente, hooggewaarde Jan van Poppel, had een werkzaam aandeel in deze snelle opbloei. Het aantal successen van de „Staar” is bijna niet meer te overzien. Enkele willen we noemen. 1895 Division d'excellence, Luik 1e prijs. 1897 Hoogste Ere-afdeling, Aken, 1e prijs en Kaiserprijs. 1900 Hoogste Ere-afdeling-Brussel 1e prijs. 1913 Speciale Hoogste Ere-afdeling Luik 1e prijs. 1938 Wedstrijd-Tournooi, Dordrecht, 1e prijs.

De „Staar” gaf verder tal van concerten in Nederland, België, Duitsland en Frankrijk. Het koor telt thans meer dan 200 leden en staat onder leiding van de dirigent Martin Koekelkoren.

De bijeenkomsten en vergaderingen worden gehouden in het Parochiehuis Sint Pieter, Koestraat.
De gezamenlijke Brabantse koffietafel wordt bij goed weer gehouden op het Marktpllein.
Voor opgave tot deelneming en andere zakelijke bijzonderheden zie blz. 11.

Wetenschappelijke bijdragen in verschillende tijdschriften.
Wetenschappelijke uitgaven: medewerking aan de uitgave van *Ruusbroec's Werken* door het Ruusbroec-Genootschap (sinds 1932). Samen met P. van Mierlo: *Beatrijs van Nazareth, Seven Manieren van Minne*, Leuven 1926. Medewerking aan *Jan van Ruurbroec, Leven en Werken*, onder de redactie van het Ruusbroec-Genootschap, Mechelen-Amsterdam, 1931.

Prof. Dr. F. J. H. M. van der Ven

werd geboren 2 September 1907 te Tilburg. Hoogleraar in arbeidsrecht en sociale politiek aan de Katholieke Economische Hogeschool te Tilburg.

Lid van het college van Rijksbemiddelaars. Was voorzitter van de „Commissie - van der Ven” (voorbereiding publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie). Mede-oprichter en bestuurslid van „Brabantia Nostra”.

Enkele van zijn publicaties:

Inleiding tot het Arbeidsrecht (Tweede druk 1946)

Arbeidsrechtelijke en sociaal politieke opstellen (1945)

Jan Frederik Vlekke; een pionier der sociale ondernemingspolitiek in Noord-Brabant (1947)

Economische en sociale opvattingen in Nederland (1948).

Verder tal van artikelen in diverse bladen en tijdschriften. Publiceerde onder het pseud. Frank Valkenier enige gedichtenbundels.

Dr. B. H. M. Vlekke

geboren 18 September 1899 te Oud- en Nieuw Gastel; Studies: Stedelijk Gymnasium te 's Hertogenbosch, Universiteiten van Amsterdam en Nijmegen; leraar geschiedenis e.a. te Maastricht (R.K. Gymnasium en H.B.S.) 1921-1937);

Secretaris Nederl. Historisch Instituut te Rome 1937-1946;

in 1940 uit Italië uitgewezen en van 1940-1945 werkzaam geweest voor de Nederlandse Regering te Londen als publicist in de Verenigde Staten; 1940-1945 tegelijk als bezoekend professor aan Harvard University te Cambridge Mass. U.S.A.

Nu Directeur van het Instituut voor Internationale Zaken

Werken: „*St. Servatius, de eerste Nederlandse bisschop*

in historie en legende” (1935); „*Van 't gruwelijk Verraet in 1638 op Maastricht gepractiseert*” (1938); *Nusantara a history of the East Indian Archipelago's* (Harvard University Press, 1943); „*The Evolution of the Dutch Nation*” (New York 1945); „*The Netherlands and the United States*” (Boston 1945); „*The Story of the Dutch East Indies*” (Harvard Univ. Press 1945); „*Geschiedenis van de Indische Archipel*” (Roermond, 1947). Dit jaar verschijnt: „*Amerika en wij*”.

Martin Koekelkoren, dirigent van „De Mastreechter Staar”

Enige zakelijke bijzonderheden

Wijze van deelneming :

Voor hen die aan de cultuurdagen wensen deel te nemen staan de volgende twee mogelijkheden open :

1. Volledige deelname aan beide dagen met logies en koffietafel, alles inbegrepen f 15.— (frs. 250)
2. Dagkaarten (alles inbegrepen) voor Zaterdag en Zondag per dag f 5.— (frs. 80)

Pension, voor wie ?

De deelnemers die gebruik wensen te maken van pension, zullen bij de bewoners van het dorp, die hiervoor welwillend hun medewerking toezegden, worden ondergebracht. Uiteraard zijn de mogelijkheden hiertoe beperkt. In het algemeen zal daarom het eerst logies worden verstrekt aan de deelnemers uit België, en aan hen, die uit hoofde van moeilijke verbindingen niet op en neer kunnen reizen. Deze gasten kunnen tot Maandag van het logies gebruik maken.

De inschrijvingen worden behandeld naar volgorde van binnenkomst en het zal dus zaak zijn zich spoedig aan te melden.

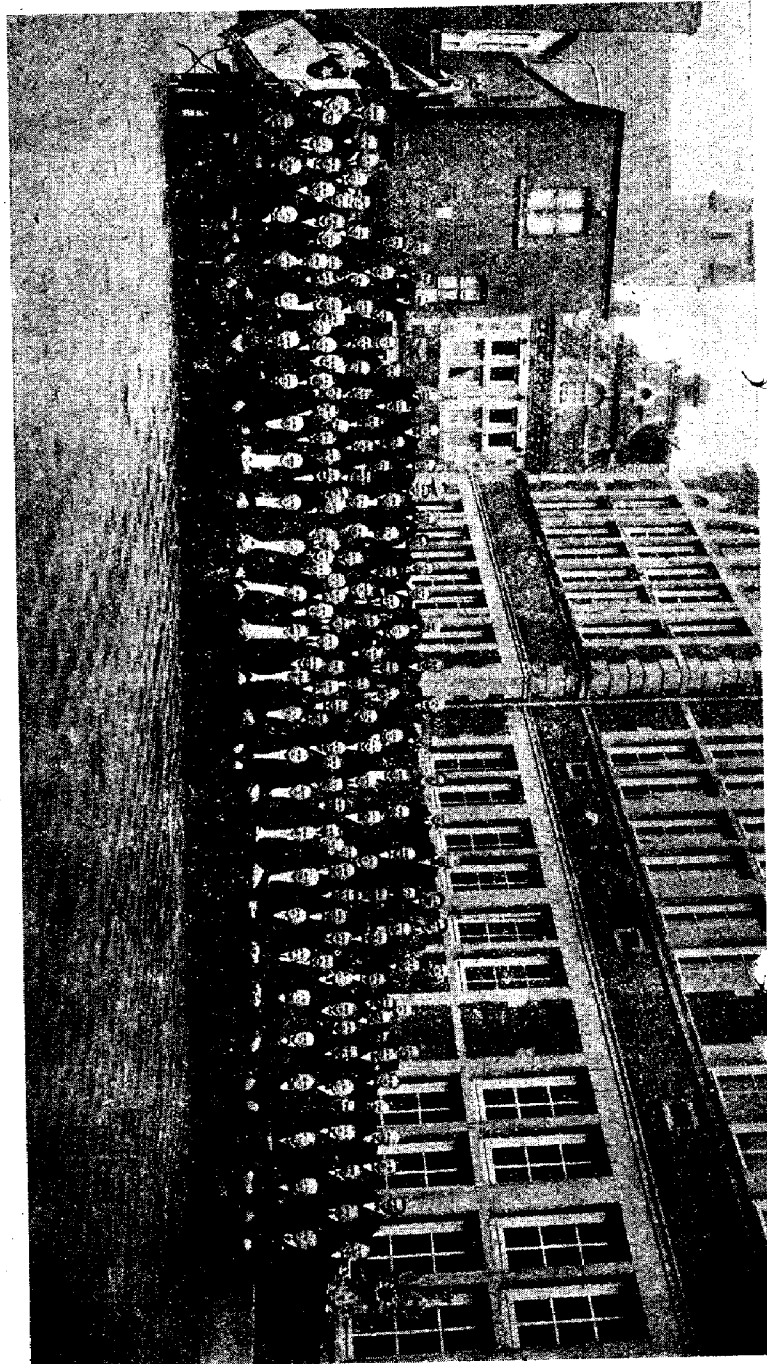
Aanvangs- en sluitingsuur

De aanvangs- en sluitingsuren zijn dusdanig vastgesteld, dat eenieder na afloop zijn woonplaats nog bereiken kan. Zo mogelijk gelieve men dus bij voorkeur van de tweede mogelijkheid gebruik te maken.

Wijze van Aanmelding

Bij aanmelding gelieve men gebruik te maken van ingesloten inschrijvingskaart. Deelnemerskaarten worden eerst toegezonden na storting van het verschuldigde bedrag op giro no. 459523 ten name van P. v. d. Linden te Hilvarenbeek. De termijn van aanmelding sluit op 20 Juli a.s.

Deelnemers uit België kunnen het verschuldigde bedrag desgewenst betalen op de dag van aankomst te Hilvarenbeek. Dagkaarten zijn ook te bekomen op 24 en 25 Juli in het parochiehuis te Hilvarenbeek.

„De Maastrichter Staar”

**VERTREK DER TREINEN VANUIT DE
VERSCHILLENDE PLAATSSEN
IN NOORD-BRABANT**

PLAATS VAN VERTREK	TIJDSTIP VERTREK	OVERST. TE	TIJDSTIP VERTREK	AANK. TILBURG
Bergen op Zoom	12.54	Roosendaal	13.18*	14.16*
Roosendaal	13.18*			14.16*
Breda	13.46*			14.16*
	12.26			12.53
Gilze-Rijen	14.03*			14.16*
Lage-Zwaluwe	12.05			12.53
's-Hertogenbosch	14.07			14.32
Eindhoven	13.17			14.09
Boxtel	13.43			14.09
Helmond	12.42	Eindhoven	13.17	14.09
Veghel	11.02	Boxtel	11.41*	12.08

Bijzonderheden: * alleen op werkdagen

BUSDIENSTEN (volledig):

Tilburg Stat. N.S. V. 6.25* 6.45* 7.35* 8.10 9.10 9.35 10.10 11.00 12.10
 Hilvarenbeek A. 6.48* 7.10* 8.00* 8.33 9.35 10.- 10.33 11.25 12.33
 verv. 12.40 13.25 14.10 15.00 15.55 16.40 17.25 17.30 19.20 20.00 21.10† 22.30
 verv. 13.05 13.50 14.33 15.25 16.18 17.05 17.50 17.53 19.43 20.25 21.33† 22.55
 Hilvarenbeek V. 7.05* 7.42* 8.10* 8.25 9.25 9.27 11.27 12.10 12.55
 Tilburg Stat. N.S. A. 7.30* 8.05* 8.35* 8.50 9.50 9.50 11.50 12.35 13.20
 verv. 13.27 14.40 15.27 16.10 16.40 17.02 18.47 19.25 20.27 21.50 22.27†
 verv. 13.50 15.05 15.50 16.35 17.05 17.25 19.10 19.50 20.50 22.15 22.50†

Bijzonderheden: * alleen op werkdagen. † alleen op Zondagen

PASSEN:

Deelnemers uit België die in de grensstrook wonen, kunnen bij de commandant van de Rijkswacht een dagpas aanvragen. Zij die buiten de grensstrook wonen kunnen, als zij met een gezelschap reizen, bij dezelfde instantie een gezelschapspas aanvragen. Zij die buiten de grensstrook wonen en niet in gezelschap reizen, kunnen de grens passeren op vertoon van hun deelnemerskaart aan de Cultuurdagen.

Echter alleen via de grenspost Poppel-Goirle.

DRUKWER

Aan het Secretariaat
der Groot-Kempische Cultuurdagen

Gelderstraat A 121

HILVARENBEEK

AANMELDINGSKAART

Ondergetekende :

Naam : .....

Adres : .....

Woonplaats : .....

verzoekt toezending van ..... volledige kaarten à f 15.—

pension voor ..... personen in ..... bedden

..... dagkaarten voor Zaterdag à f 5.—

..... dagkaarten voor Zondag à f 5.—

Handtekening :

.....
Kaarten worden eerst toegezonden na ontvangst van het verschuldigde bedrag. Giro No. 459523
t.n.v. P. v. d. Linden, Hilvarenbeek.

C. V. D.
=====

OB 440

Ⓚ ⁴¹² Breda, 31 Juli 1948.

No: 385/-48-Geheim.

Onderwerp: "Groot Kempische Cultuurdagen
te Hilvarenbeek".-

B

Volgen.
4 AUG. 1948
ACD/42032

Bijlagen : twee.

Met verwijzing naar de in de afgelopen week reeds toegezonden couranten-verslagen, betreffende de op 24- en 25 Juli j.l. te Hilvarenbeek plaats gehad hebbende "Groot Kempische Cultuurdagen", heb ik de eer U.H.E.G. hierbijgaand te doen toekomen:

- 1e.- een programma boekje, en
- 2e.- een lijst, vermeldende de Belgische personen, die te Hilvarenbeek aanwezig waren, voor zover de namen bekend zijn geworden.

Voorts vernam ik nog, dat de Nederlandse Prof. Gerritson, aanvankelijk ter gelegenheid dezer Cultuurdagen, een rede zou houden, welke betrekking had op de "Groot-Nederlandse gedachte".

De inhoud van die rede, heeft de Burgemeester van Hilvarenbeek aanleiding gegeven, het uitspreken daarvan te verbieden.

Het is mij tot op heden niet bekend geworden, of Prof. Gerritson, al.- dan niet tijdens de Cultuurdagen te Hilvarenbeek aanwezig is geweest.

Naar verwacht kan worden, zal in het eerstvolgend verschijnend nummer van "Edele Brabant", ook wel een artikel aan de te Hilvarenbeek gehouden Cultuurdagen zijn gewijd, waarop dan bij toezending, mede Uw aandacht gevestigd zal worden.

W.-

A a n

De Heer Hoofd van de C.V.D.

J a v a s t r a a t, 68.

's-G R A V E N H A G E.

Namen en adressen van personen van Belgische nationaliteit, die op 24 en 25 Juli 1948 de Groot-Kempische Cultuurdagen te HILVARENBEEK hebben bezocht.

42032

✓ Prof. Dr. A. KRIEKEMAN,	wonende te Borgerhout (Antwerpen)	Kwekerijstraat No. 28.
✓ Drs. G. KEERSEMAKERS	" "	Turnhout Elisabethlei No. 13.
✓ Jules MACHARIS	" "	Dendermonde Brusselsestr: No. 110.
✓ Mr. PORPHIJZE BRANDT	" "	Lebbeke Laurierstr: No. 11
× Prof. Dr. J. MULS	" "	Kapelle (Antwerpen) "De Marentak"
✓ Prof. Dr. A. STEFENS	" "	Oude-God (Antwerpen) Lindenlei No. 45.
✓ Mevr: A. STEFENS	" "	Oude-God (Antwerpen) Lindenlei No. 45.
✓ W. CRAUSHOF	" "	Lier Antwerpense Steenweg No. 141.
Redacteur "De Standaard"	" "	Brussel Em. Jacquaielaan No. 124
✓ M. BILCKE	" "	St. GILLIS (Brussel) Albaniestraat No. 18.
✓ R. GASPER	" "	Oostburg (Zeeuws Vlaanderen) (Ned)
× E. van HEMELDONCK	" "	Nosselaer "Berk en Brem".
✓ A. J. van GOYLEN.	" "	Kessel (Lier) Dorpstraat No. 187.
Denise GOFFIN	" "	Borgerhout (Antwerpen) St. Matheusstraat No. 26
✓ Wel Eerwaarde Heer SPECKAERT	" "	Esschen College
✓ Alb. de Grave	" "	Gent Raas van Gravenstraat No. 78
✓ G. van DIJNENDAELE	" "	Assche (Schepen.)
✓ H. van AVERMAEL	" "	Assche
✓ Justin Serp. BLANCHE	" "	Deurne (Antwerpen) Van Loenhoutstr: No. 36
✓ M. de Groot	" "	Borgerhout (Antwerpen) Beukenstraat No. 34
✓ Ferd. BILCKE	" "	Merxem (Antwerpen) St. Ludgardisstr: No. 37
✓ J. HELSEN	" "	Anderlecht Guillaume Lekenstr: No. 3
✓ José MEERMANS (journalist)	" "	Turnhout.
De Gemeente-Secretaris van en "	" "	Weelde.
De Burgemeester van en "	" "	Weelde.
✓ Prof. Dr. L. REIJPENS. S. J.	" "	Antwerpen.

Deze lijst maakt geen aanspraak op volledigheid.

Waar geen nadere adressen bij staan, zijn ondergebracht geweest bij kennis-
sen te TILBURG.

De hiervoren genoemde personen hebben zich te voren opgegeven en voor hen
is door tussenkomst van het comité voor logies gezorgd.

Daarenboven zijn op Zater- en Zondag nog Belgen geweest, die uitsluitend een
voor die dag geldende kaart hebben gekocht en wier adressen mitsdien niet bekend
zijn, althans niet achterhaald konden worden.

Onderwerp: "Groot Kempische Cultuurdagen
te Hilvarenbeek".-

Volgno.

1 AUG. 1949

ACD/67095

Bijlagen : vijf.

Naar aanleiding van de op Zaterdag, 23- en Zondag, 24 Juli 1949, voor de derde maal sedert de bevrijding, te Hilvarenbeek gehouden jaarlijkse, z.g. "Groot Kempische Cultuurdagen", heb ik de eer U hierbijgaand te doen toekomen, een exemplaar van het programma, benevens een tweetal dagbladen en de nummers van 15- en 29 Juli 1949 van het weekblad "Edele Brabant", in elk waarvan aan deze gehouden cultuurdagen een artikel is gewijd, naar de inhoud waarvan ik moge verwijzen.

Ingevolge het tevoren met de Heer Districts-Commandant der Rijkspolitie te Eindhoven gepleegd overleg, zal mij nog een lijst, vermeldende de namen van de diverse buitenlandsche-(Belgische)-sprekers en van de belangrijkste aanwezigen, worden toegezonden.

Doordat de betrokken Groeps-commandant der Rijkspolitie te Hilvarenbeek echter met verlof afwezig is, is hieraan tot op heden nog geen gevolg gegeven kunnen worden.

Bij ontvangst van bedoelde lijst, zal deze zodra doenlijk aan U worden doorgezonden".-

W.-

A.C.D. De naam van O.D. 440 wijzigen in
„Brabantia Nostra”

B.V. 5/12

by de Brabantse Beweging 440

„Brabantse Beweging” in „Brabantia Nostra”

(Van onze correspondent)

TILBURG, 26 Nov. — In de vandaag in Tilburg gehouden vergadering van de centrale stichting „Brabantia Nostra” werd het opnemen van de „Brabantse Beweging” in „Brabantia Nostra” met algemene stemmen aangenomen. De leden van de beweging kunnen tegen betaling van eenzelfde bedrag als vroeger, „de vrienden van Brabantia Nostra” worden.

De stichting zal zich nog meer dan vroeger bezig houden met het behandelen van vraagstukken, niet alleen op cultureel, maar ook op sociaal en economisch terrein. Daartoe zullen meer secties of permanente directoria voor het sociale en economische leven, voor het onderwijs enzovoorts worden ingesteld. Om dit doel te kunnen bereiken, zal de centrale moeten worden uitgebreid met leden uit alle streken van Brabant en uit verschillende functies en werkkringen.

BRABANTIA NOSTRA

In een te Tilburg gehouden vergadering van de stichting Brabantia Nostra werd besloten, dat de „massa-beweging”, de Brabantse beweging, geheel op zal gaan in de stichting, die met zeer vele leden zal worden uitgebreid, zodat Brabantia Nostra in alle opzichten representatief wordt voor de Brabantse gemeenschap.

DAGBLAD „DE STEM”

te Breda,

van Maandag, 28 Nov. 1949.

„De VOLKSKRANT”

van Dinsdag, 29 Nov. 1949.

W.-

lijfpr. 75 400.

EDELE BRABANT

DE LAGE LANDEN

Benelux: een verstandelijke constructie waaraan het hart ontbreekt

Er zijn golven van sarcasme uitgestort over de naam „Benelux”, die men beter toepasselijk achtte op margarine of een dergelijk product, dan op het grootse ideaal van de eenwording der „landen bi der see”. En toch: noch ten Noorden van de grote rivieren, noch ten Zuiden ervan heeft men ernstige pogingen in het werk gesteld om deze schone oude naam van de Lage Landen (evenmin als het middeleeuwse begrip) in ere te herstellen. Dit is misschien een der vele tekenen die er op wijzen, dat de samenwerking tussen de drie landen niet uit het hart voortkwam, maar louter door het kille verstand gedreven werd.

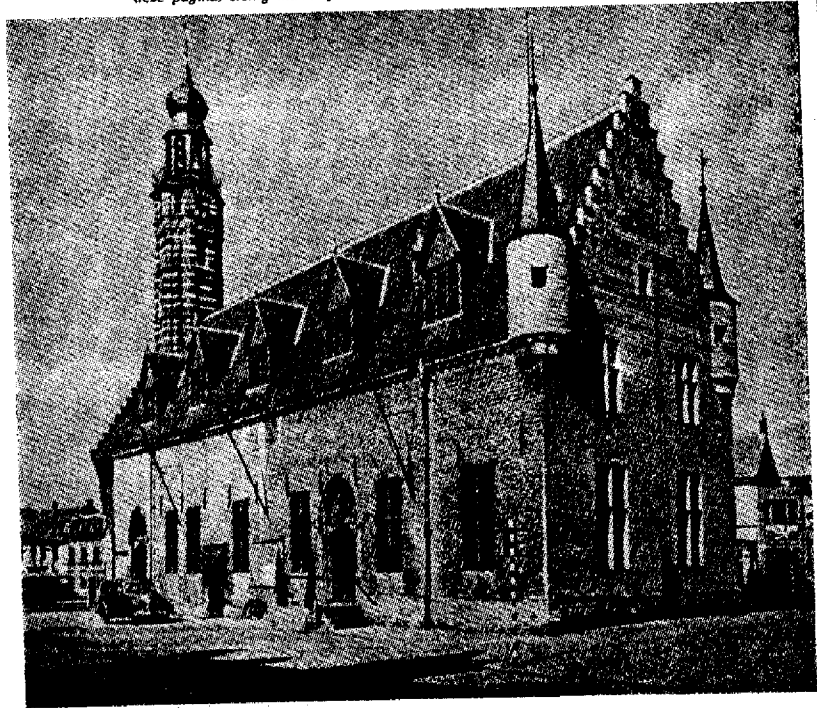
goed deel economische objecten) in handen is van Banken, van enkele grote en van kleinere, die weer van grote afhankelijk zijn. En Banken, nietwaar, zijn instellingen, wier doel het is geld te verdienen uit het geldverkeer. In Nederland daarentegen oefent de Bankwereld niet veel meer invloed uit op het economisch-sociale leven, dan een daarbij rechtstreeks geïnteresseerde vakgroep. In België drijven de grote en kleine Banken op de opbrengsten van de economische bedrijven. En daarom heeft men in deze vier jaar geregeld kunnen waarnemen, dat de lasten die verbonden waren aan de economische ineensmelting der Lage Landen, in België onmiddellijk werden opgeblazen tot ondraaglijk. Immers niet de gehele bevolking kreeg die lasten te dragen, maar de Banken! En

DE ONTWIKKELING der gebeurtenissen sinds 1946 heeft trouwens duidelijk laten zien, dat deze tegenstelling inderdaad aanwezig was. Niettegenstaande dat is er de voorbije vier jaren wel iets bereikt. Het lijkt misschien niet veel, voor de oppervlakkige toeschouwer; in wezen is het echter wel veel, als men de enorme moeilijkheden kent die moesten overwonnen worden en als de regeringen vanaf deze eenmaal bereikte basis hardnekkig blijven doorzetten, ongeacht het geschrijf in sommige kranten, die met name in België (zoals wij aanstonds zullen zien) méér gedreven worden door de bekommernissen om hun eigen welzijn, dan dat van het grote geheel. De samenwerking van hart tot hart intussen bleef beperkt tot enkele groepen van merendeels intellectuelen, of van hen, die reeds vóór 1940 belangstelling voor deze zaken aan de dag legden. En als er al eens financiële experts elkander opzochten, bleek dat dit contact opnieuw een verlengstuk was van de verstandelijke samenwerking.

Dat is begrijpelijk: nagenoeg alle Belgische bladen, 66k de meest serieuze katholieke, blijven naar Belgische aard: boulevardbladen. Ook op dit terrein hebben de Belgen zich vanaf 1830 zó sterk op „Parijs” ingesteld, dat bij hen een serieus blad als „La Croix” even ongelezen blijft als de ernstige bladen hier. Om een en ander te begrijpen, moet men weten dat het gehele economische leven in België (en ook de kranten zijn voor een

Vervolg op pag. 2

De Vlaamse toeristenbond gaf een prachtige kalender uit voor het jaar 1950, met foto's van de schoonste Vlaamse stadhuizen (en dat wil wat zeggen!) Aan deze kalender ontleenden wij deze afbeelding van het fraaie stadhuis van Herentals, een dier Kempische stadjes, waar ieder Brabander zich in een oogwenk thuis gevoelt. Troostten wij ons de moeite, het Vlaamse land en zijn mensen beter te leren kennen, dan zouden de perikelen, beschreven in het artikel op deze pagina, stellig makkelijker uit de wereld worden geholpen. Tot heil der Lage Landen!

„Wij achten ons geweest de aangewezen provincie om de van hart tot hart gaande samenwerking te bevorderen, en het is daarom noodzakelijk dat alle aanwezige krachten, hetzij individueel, hetzij als groep of instelling, zo nauw mogelijk ineensmelten. Zolang deze samenwerking ontbreekt (en wij moeten die zelf tot stand brengen) blijft alles verstandelijk constructiewerk in de sfeer van Den Haag en Brussel.

Wat zijn de gevolgen van dit laatste? Het was alles frans of quasi-frans wat de klok sloeg; Brabant bleef koud onder wat er te gebeuren stond en ook Vlaanderen bleef buiten de sfeer die zich had kunnen en moeten ontwikkelen. En de fransklonjonse methoden die „Den Haag” zich — in de geest van „Brussel” — eigen maakte, deed in het Nederlands sprekende deel van België de antipathie tegen „de Keskoppen” eerder toedanan afnemen.

De Belgische dagbladpers.
Evenmin bevorderlijk voor de van-hart-tot-hart samenwerking is de geest van de Belgische dagbladpers, waar men zelden een uit het hart komende overtuiging heeft kunnen lezen omtrent het uiteindelijk resultaat der ineensmelting.

De Kerk en het Brabantse volk

Afzakkings- en durf tot vernieuwing

N IET ALLEEN IN BRABANT, in een groot gedeelte van de wereld hapert er iets aan het gezinsleven. Althans er wordt over geschreven, over gesproken, over vergaderd. De meest natuurlijke band, die er bestaat, raakte los. Het gezag van de ouders over de kinderen wordt hoe langer hoe geringer. De van-zelf-sprekendheid van de eenheid van twee echtgenoten, wordt in 'film en toneel' en letterkunde over 't geheel niet aanvaard, en in de praktijk van het dagelijks leven verliezen de echtscheidingen het opzienbarende, zo sterk neemt het aantal daarvan 't jaardag toe.

Dat gezegde epidemie ook Brabant heeft aangestast, valt niet te ontkennen. Misschien tot dusver nog niet in zo hoge mate als dit elders het geval is; doch de symptomen van de ziekte zijn ook bij ons waar te nemen. Zelfs de echtscheidingen, het hoogste punt van de ziekte, zijn ten onzent niet meer zo zeldzaam.

Wat dat alles een dreigende perspectieven opent voor ons Brabantse volk, dat zonder zijn kerkelijkheid zelfs niet in zijn Brabantsheid te vatten valt, is voor eenieder zonneklaar. Want waar de genoemde opvattingen over het gezinsverband en het huwelijk opgang maken en tot daden drijven, in dergelijke kringen is de verhouding tussen mensen en Kerk, noodzakelijk of een vijandige, of althans op z'n minst een onverschillige, een koude, een dodend afwijzende. De invloed van het godsdienstige is daar voor de eerstkomende generaties tot niets teruggebracht. Gaan we van deze vereniging, die in haar sacramentele grondslag zo van nabij met de Kerk heeft te maken, nu over tot die verenigingen, die wel niet van zo dichtbij met de Kerk te doen hebben, maar waarbij de Kerk toch enige zeggingschap heeft en die uit haar aard de bedoeling hebben, het Katholicisme ook in het maatschappelijk bedrijf door te voeren; vooral dus onze standorganisaties.

Hoe is het met deze gesteld? Natuurlijk weer in 't algemeen bezien, daargelaten een enkele plaatselijke uitzondering.

Van de Adelberts-vereniging, de organisatie van de hogere standen, valt zo weinig waar te nemen, dat een bloei daar niet kan worden verondersteld.

Het werkliedenverbond ontbreekt het stellig niet aan activiteit. Ernstig en ijverig worden daar vele en velerlei cursussen in elkaar gezet. Moeiten en financiën worden niet gespaard. Maar al deze goede noten passen alleen op de besturen. Bij de leden is de belangstelling in 't algemeen gering, de frequentie van de bezoekers bij de met veel zorg voorbereide leergangen en ontwikkelingsavonden is bedroevend, vaak ontstellend. Bij de Middenstandsbond en de Boerenbond zijn de standbelangen en de vakbelangen minner scherp, of moet men zeggen: helemaal niet gescheiden, zodat bij deze de mindere toelag op Katholieke ontwikkeling niet zo sterk in het oog pleegt te vallen. De overtuiging evenwel, dat ook hier het Katholieke besef en het inzicht in Katholieke problemen en de bezorgdheid voor het Katholieke leven niet in het stralende punt van het bewustzijn is geheven, lijkt algemeen te wezen.

Zelfs verenigingen, die gewoonlijk worden samengevat onder de naam van zuiver-culturele verbanden, lijden niet zelden een kwijnend bestaan. Zodat menigeen, die meent, dat er aan een of andere tak van wetenschap te weinig wordt gedaan en daarom een gemeenschappelijk werken zou willen zien, de lust om een genootschap of iets dergelijks tot stand te brengen wel vergaet.

Men kan allerlei vragen opperen over het verschijnsel.

Zijn er te veel verenigingen?

I. men al dat vergaderen beu?

Heeft men genoeg gekregen van al het gereedevoer?

Of heerst er een algemene onverschilligheid, is de apathie doorgedrongen tot zo ongeveer alles?

Heeft het materialisme dermate zich van de mensen meester gemaakt, dat de arbeid niets aantrekkelijks meer heeft dan alleen om de kost en geld te verdienen? Wat blijft er nog bekoorlijks over, als alleen de materiële nuttigheid de grondslag vormt voor de waardering?

Ik heb kort geleden iemand horen opmerken, of liever aan anderen de raad horen geven: richt geen vereniging op; iedere op te richten vereniging is ten dode opgeschreven al voor zij geboren is.

Zo men al dit niet-verblijdende binnen een kort tijdsbestek de revue laat passeren en daarbij bedenkt, dat deze verschijnselen lijken saam te hangen met een ziekte, die zo wat over heel de wereld verspreid is, loopt men gevaar ook aan Brabant te gaan wanhopen...

DE LAGE LANDEN

Vervolg van pag. 1

daar de Belgische pers (ook een „bedrijf“) onder toezicht staat der Banken, kon men regelmatig bij toerbeurt in alle bladen de tegen Nederland en de Benelux gerichte uitingen lezen. Zij waren geen afspiegeling van de volksmening, maar de door de Banken bij de hun onderhorige redacties ingeblazen Bantkrijgingen; telkenmale anders gesteld, naar gelang de directe dreiging wisselde, die voor de Banken een plotseling financieel bezwaar kon opleveren. De redacties zelf kregen weinig kansen zich eens werkelijk van hart tot hart uit te spreken.

Verskil in denkwijzen.

Overigens is er ook op andere terreinen nog een heel verschil in denkwijzen en opvattingen tussen Nederland en België. Hier een systeem van maatregelen in accijnzen, gebruiksbelastingen, sociale lasten, die de bedoeling hebben het volksinkomen over zoveel mensen te verdelen. Een na-oorlogs systeem (meestal onjuist aangeduid met „geleide economie“) dat tot gevolg had een redelijke verhouding tussen lonen en prijzen en — behoudens enkele communistische stokebrandjes — geen stakingen.

In België een kapitalistische denkwijze — zelfs verdedigd door professoren van de katholieke universiteit van Leuven! — die zich o.m. uitte in economische en financiële beschouwingen, waaraan zich in Nederland eigenlijk niemand meer zou willen wagen.

Om de waarde van de Belgische frank te handhaven, waren er nu in België bepaalde groepen, die probeerden Nederland te dwingen in het keurslijf der Belgisch-kapitalistische inzichten. Om te „bewijzen“ dat de Belgische frank zoveel vaster was dan de gulden, wilde de Bankwereld geen erkenning van de schade die Nederland berokkend werd door de honderden miljoenen gulden die als „gevlucht kapitaal“ in België waren geborgen; daarom ook geen hulp aan de toekomstige partner in de bestrijding van dit onedel spel en van de economische smokkel, waardoor nog eens vele tientallen miljoenen gulden naar België gingen!

en verder de dingen maar op hun beloop te laten.

Dit nu is iets wat men zeker niet moet doen, en ook niet mag doen.

Want als wij echte, bewuste Brabanters zijn, mensen die de Brabantse waarde hebben doorzien, dan voelen wij de verantwoordelijkheid voor het Brabantse geheel. En een gelovige wanhoopt nooit; hij werkt en hij strijdt. Hij is overtuigd van mogelijkheden van genade, waar het menselijk verstand die niet meer aanwezig acht. Hij weet, dat de milde glimlach van de Lieve Vrouw en van Christus over hem stralen gaat, als hij poogt een weg te vinden om de afzakkings in Brabant te stuiten en het punt te naderen, van waaruit de stootkracht voor de omhoogvoering kan uitgaan. Hij staat klaar om aan alle ernstige ondernemingen in dit stuk mee te doen.

Wie berekent de sterkte van onze gezamenlijke kracht? En is „Brabant“ onze moed en onze durf niet waard, en onze stoutmoedigheid om te vernieuwen?

Hilvarenbeek, Dr. P. C. DE BROUWER.

Andere verschillen.

Op dit ogenblik ondervindt de Belgische economie de positie van de Nederlandse economie ten sterkste. Elke dag komen de Belgen met duizenden hier kopen en hun gulden terugbrengen. Zeker, de werkloosheid stijgt hier, maar in België zijn er al 250.000 werklozen en de spanning tussen lonen en prijzen blijft stijgen. Om nog te kunnen verkopen moeten detailhandel en industrie de prijzen geforceerd verlagen, maar er is nog altijd een goedkoop Nederland en een duur België, niettegenstaande Nederland veel heviger werd verwoest en uitgeplunderd.

De steenkolenproductie beweegt zich hier op hoog peil.

De steenkolenwinning in het Luikse en in de Borinage is bepaald achterlijk te noemen, en de steenkolenslag, met behulp van tienduizenden vreemde arbeiders gevoerd is een volkomen mislukking geworden. Mijnen en mijntjes zijn al weer stilgelegd; ontheemden van allerlei ras en slag zwerfen door België, zonder werk. De industriële potentie van allerlei fabrieken is niet vernieuwd en verbeterd — de miljoenen dollars uit de Congo worden besteed voor het aankopen van verbruiksgoederen, in plaats van ze te bestemmen voor productiegoederen.

Deze „zwarte lijst“ is nog voor uitbreiding vatbaar en toch wenst België zijn sociaal-economische koers niet te richten naar de Nederlandse. Integendeel: allerlei listige manipulaties worden uitgevoerd om te trachten Nederland op een duurder niveau te brengen. Men leze bijvoorbeeld maar eens de methode, om Nederland tot een hoog gedestilleerd accijns te dwingen. (Overigens zullen er van Belgische zijde ook wel gerechtvaardigde bezwaren tegen Nederland bestaan. — Red.)

Meer hartwarmte.

Ziet, dat zijn enkele gevolgen, als men zich uitsluitend door het verstand leiden laat. Dan komt het eigenbelang boven — een kwade eigenschap, die alleen door de liefde tot een grote en schone zaak kan beteugeld worden. Men zegt, dat de liefde schuift in het hart.

Is het geen taak voor Brabant, tot heil der Lage Landen voor een goede dosis hartwarme zorg te dragen?

B.o.Z.

fr.

Congres van de Europese Gewesten

In het Raadhuis van Versailles, niet ver van het imposante Kasteel, waaraan zoveel grote gebeurtenissen uit de Franse en Europese geschiedenis verbonden zijn, vond op Zaterdag 19 en Zondag 20 November j.l. het tweede Congres van de Europese Minderheden en Gewesten plaats, dat ook door vertegenwoordigers van onze provincie werd bijgewoond.

Meerdere malen heeft Edele Brabant in de loop van dit jaar de aandacht van zijn lezers gevraagd voor deze federalistische beweging van de Europese minderheden en gewesten, die zich ten doel stelt te bevorderen, dat het wordende Verenigd Europa niet slechts wordt opgebouwd op de staten, maar vooral ook op de ethnische, linguïstische, culturele en economische gemeenschappen, die binnen of over de grenzen van de staten bestaan. Deze beweging gaat er van uit, dat de re-integratie van ons versnipperde, tussen Rusland en Amerika als het ware ingeklemde werelddeel, eerst mogelijk is, wanneer bedoelde gemeenschappen, die de wezenlijke draagsters zijn van de bont-geschakeerde Europese cultuur, in de staatkundige, federale organisatie van Europa volledig tot hun recht komen. Maar dit is eerder gezegd dan gedaan, want men realiseert zich, dat men ter bereiking van het gestelde doel een vorm zal moeten geven aan een politieke, sociaal-economische en culturele supra-nationale organisatie, die rekening houdt met de bijna onoverzichtelijke diversiteit van belangen en desiderata bij de zo talrijke groeperingen. Reeds op het plan van de Raad van Europa, die een federale organisatie van de Europese staten beoogt te worden, doet zich deze diversiteit in hoge mate gelden en het is begrijpelijk, dat de „interpolatie“ van de minderheden en gewesten, die over deze staten verspreid zijn of lever die deze staten samenstellen, bedoelde diversiteit vele malen vergroot. Maar het is nu eenmaal dringend noodzakelijk, dat de minderheden en gewesten in het Verenigd Europa recht van meespreken en meedoen krijgen en wel om twee redenen. Van de ene kant is zulks nodig om binnen de afzonderlijke staten het „etatisme“ tegen te gaan en meer zelfstandigheid te verkrijgen; en aan de andere kant is zulks nodig om te voorkomen, dat het „etatisme“ op het niveau van het Verenigd Europa in uiteraard grotere proporties terugkeert.

Naar een Federale Raad.

Het gezelschap dat gedurende twee dagen in Versailles bijeen was, mag werkelijk representatief genoemd worden, in zoverre uit nagenoeg alle delen van het (bereikbare!) Europa vertegenwoordigers aanwezig waren o.a. uit Beieren, Friesland, Denemarken, Schotland, Wales, Wallonië, Vlaanderen, Gascogne, Picardië, Touraine, Bretagne en andere Franse landstreken, Noord-Italië en

de Basken-republiek; of het gezelschap representatief was voor de leidende krachten uit de verschillende minderheden en gewesten, is echter een andere vraag, die slechts met enige reserve bevestigend mag worden beantwoord.

Historische betekenis.

Maar zeker mag men zeggen, dat dit tweede Congres van de Europese Minderheden en Gewesten een feit is van historische betekenis en dat het de kiem inhoudt van een zegenrijke invloed op de vormgeving van het Europa van morgen. Onze landgenoot Dr. H. Brugmans, onder-voorzitter van de Europese Beweging, die de plenaire zitting van Zaterdagmorgen op waarlijk voortreffelijke wijze presideerde, plaatste de waarde van deze federalistische beweging der minderheden en gewesten onmiddellijk in het juiste licht, toen hij zei, dat de inschakeling van deze gemeenschappen in het federale Europa een conditio sine qua non is om de rechten van het abstracte individu te completeren met de rechten van de individuen in deze of die bepaalde gemeenschap, om de cultuur in ruime zin tot haar meest volledige ontplooiing te brengen en om zowel nationaal als internationaal zo doelmatig mogelijk te werken.

De algemene gedachten, die op het eerste Congres in het Palais de Chaillot te Parijs op 8 en 9 April j.l. reeds waren geformuleerd werden op dit tweede congres in tal van commissie-vergaderingen, geconcretiseerd. Zo was er een politieke en organisatorische commissie werkzaam onder leiding van André Voisin, gedelegeerde in het Internationale Uitvoerend Comité van de Europese Beweging, met als rapporteur Joseph Martray, de zeer actieve Bretonse secretaris-generaal van het Congres. De motie, die deze commissie opstelde en die later in plenaire zitting door het Congres met nagenoeg algemene stemmen werd aangenomen, gaf niet alleen het algemene raam voor de te voeren actie aan, maar tevens concrete aanwijzingen voor de werkmethode en de interne organisatie. O.a. is voorzien in de instelling van een Federale Raad van de Europese Minderheden en Gewesten, welke wordt gevormd door minstens drie vertegenwoordigers per minderheid of gewest (5 per miljoen inwoners) en die tot taak heeft ervaringen uit te wisselen, verlangens te uiten, congres-besluiten uit te voeren, gemeen-

schappelijke acties te beramen alsmede te streven naar een behoorlijke vertegenwoordiging in de Europese federale organen. Aangezien de belangen van minderheden enerzijds en gewesten anderzijds onderling vaak uiteenlopen, is de Federale raad onderverdeeld in twee secties, zonder dat evenwel de eenheid van de Raad aangetast wordt. Een jaarlijks uit de Federale Raad gekozen Permanente Delegatie is belast met de leiding van de acties en fungeert ongeveer als het bestuur van de verenigde minderheden en gewesten.

In deze politieke motie, die het belangrijkste stuk van het Congres mag worden genoemd, wordt verder nog aanbevolen een sub-commissie van de minderheden en gewesten te construeren in de Assemblee te Straatsburg, terwijl de wens wordt uitgesproken, dat, in afwachting van een formele vertegenwoordiging in de Assemblee, de parlementen van de verschillende staten reeds onmiddellijk in dat college personen zullen aanwijzen, die als volwaardige vertegenwoordigers van de territoriale gemeenschappen (minderheden en gewesten) kunnen worden beschouwd.

Vervolg op pag. 5

Brandneteltjes

BELANGSTELLING WEKKEN

Wij lezen in 'n dagblad, dat de Weleerwaarde Heer X benoemd is tot professor aan het Groot-Seminarie, als opvolger van Professor Y.

Wij lezen daar niet bij, welke wetenschap de nieuwbenoemde zal hebben te doceren.

Zou men aldus ook te werk gaan, als de heer Z. benoemd was tot hoogleraar aan 'n Universiteit of Hogeschool? Stellig niet. De heer Z. wordt benoemd tot hoogleraar in dit of dat. Hetgeen betekent, dat het lezend publiek geacht wordt daar belang in te stellen en niet bevredigd te zijn door het enkele bericht van de benoeming en verder niets.

Zijn we er helemaal naast, als wij hier weer een van die puntjes menen te zien, waar culturele achterstand valt in te halen, en menen dat het katholieke volk weer wat verder is, wanneer het niet blijft staan bij de interessante mededeling dat iemand benoemd is tot professor, om het dan verder wel te geloven? Voor de belangstelling in het ambtswerk van hun professoren bij de mensen bestaat, kunnen zij vragen, dat de berichtgeving daar dan ook rekening mee houdt. Voorzover zij ontbreekt, weze de berichtgeving een hulpmiddel, hoe bescheiden ook, om haar te wekken.

KEYE

VREEMDE TAAL

Als wij het bij het rechte eind hebben (en waarom zou dat zelfs bij ons niet eens het geval kunnen zijn?) stijgen alom in de Lage Landen hete klachten op, dat er te veel misverstanden bestaan tussen de broedervolken van Noord en Zuid. „Kom, kom“ plachten wij te zeggen, als zo'n brandende kreet ons weer eens ter ore kwam. Waarmee we dan bedoelden, dat het zo'n waart niet lopen zou. Maar sinds enige tijd (om precies te zijn sinds Zaterdag 19 November, 's avonds om zes uur) menen wij, dat het wel een waart zal lopen.

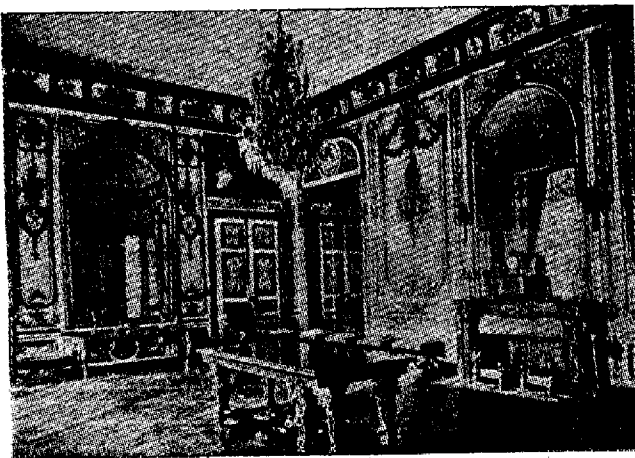
Want laat ons daar in het Dagblad De Tijd lezen: „...en de B.B.C. de wedstrijd in vier talen (Engels, Frans, Nederlands en Vlaams) uitzond.“

Er zijn dus nog door en door achtenswaardige lieden, die het Vlaams tot de vreemde talen rekenen. Bijgevolg zijn de Vlamingen een vreemd volk en is Vlaanderen een vreemd land, behoren de werken van Claes, Walschap, Gijzen en Timmermans tot een vreemde letterkunde etc. etc.

Ja, zo zullen wij wel vreemden voor elkaar blijven.

Zo'n vreemde wereld.....

P. RIKKEL

De Salle du Conseil, de raadzaal, een der prachtige vestrekken van het slot in Versailles

ACCOLINTANTSKANTOOR
Drs. P. SIEBESMA
 BEEKSEDIJK 57, TILBURG
 Opmaken balansen en winst- en verlies-
 rek en Belastingzake

Hotel-Café-Restaurant
„KOPPELPAARDEN“
 Gezellig vakantieverblijf — Intieme sfeer
 Exquise dranken
OOSTERHOUT — Telefoon 3
 Eigenaresse: Mevr. J. PETERSE

STIJLVOL EN VOORNAAM VAN SNIJ
 is Uw kleding, mits wij
 U van dienst mogen zijn
KLEDING NAAR MAAT
P. VISSERS
 BIESTERWEG 16 — EINDHOVEN

Oud-Hollands Pipevuren
 In de Huis van de Ballen genieten wereldreputatie

**LANDAANWINNING
 IN DE OOSTERSCHELDE**

Voor de tuinders in en rond Bergen op Zoom is de gestadige groei van het Scheidestadje nu niet bepaald vrolijk te noemen. Aan de zeer noodzakelijke uitbreidingsplannen en de grondreservering voor te verwachten industrievestiging is — tot nu toe hoofdzakelijk slechts op papier — al heel wat beste tuinbouwgrond ten offer gevallen, zonder dat daar schadeloosstelling in de vorm van goedé tuinbouwgrond elders tegenover staat. De groenten en fruitveiling van de Boerenbond te Bergen-op-Zoom heeft nu Ir. Haans 'n rapport laten opstellen over de tuinbouwgronden rond Bergen-op-Zoom. Uit dit rapport blijkt, dat er in deze streek welving tuinbouwgrond meer voorhanden is en dat de geschikt te maken grond merendeels eigendom is van personen en instanties die deze zeker niet aan de tuinders zullen willen en kunnen afstaan. Ir. Haans is wel tot de bevinding gekomen, dat de schorren en de slikken in de Oosterschelde bij Bergen-op-Zoom reeds nu prachtige tuinbouwgrond zouden vormen wanneer zij werden ingedijkt. Verdere aanslibbing zou zelfs

STAD EN LAND

Zaterdag 17 December

10.00 u. Drie korte uitzendingen:
 „Wat kan doen...“

- a) Het gemeenschappelijk Instituut voor toegepaste psychologie met medewerking van de R.K. Universiteit en de Kath. Econ. Hogeschool, gevestigd te Nijmegen - Tilburg - Eindhoven; door Drs. J. van Susante, dir.
- b) „Het Centraal Bureau van R.K. Beroepskeuzebureaux in Nederland te Rotterdam“ door de Heer A. Nouwens.
- c) „Dienst Geestelijke Volksgezondheid van het Provinciaal Wit-Gele Kruis“ door Mr. Drs Raeven.

14.00 u. „Wat staat ons thans te doen“ door P. Vriens, voorzitter Botsche Bond der K.A.B.

Uit een en ander moge blijken dat deze bijeenkomst bij uitstek praktisch zal zijn. Er zullen daden gesteld moeten worden. Niet alleen de inleiders met hun onderwerpen, doch ook de genodigden, allen direct of indirect bij deze kwestie geïnteresseerd, vestigen de verwachting dat men inderdaad tot daden zal komen.

niet gewenst zijn omdat de grond dan weer te zwaar zou worden en meer geschikt voor het landbouwbedrijf. In samenwerking met het gemeentebestuur, dat de tuinders gaarne helpen wil, zullen de tuinders nu Dr. Ir. van Konijnenburg uit Bilthoven laten onderzoeken of landaanwinning in de Oosterschelde mogelijk is en welke de consequenties van een dergelijke onderneming zijn.

**BRABANTSE
 VOLKSHOGESCHOOL**

In samenwerking met de stichting Provinciaal opbouw orgaan „Noord-Brabant“ organiseert de Brabantse Volkshogeschool een bijeenkomst over de beroepskeuze in Brabant. Deze bijeenkomst zal 16/17 December gehouden worden op Kasteel Bouvigne te Breda. Kosten bedragen f7.— voeding en logies inbegrepen.

Van persoonlijk én van maatschappelijk standpunt uit gezien, is het van groot belang naar wegen te zoeken om de jonge mens die plaats te doen innemen, welke hij, gezien karakter, capaciteiten en levensomstandigheden behoort in te nemen; dit, om zijn persoonlijkheid tot volledige ontplooiing te brengen en hierdoor de grootst mogelijke dienst te bewijzen aan de maatschappij.

Het programma luidt:

Vrijdag 16 December

- 16.30 u. Aankomst en kennismaking;
- 17.00 u. Mr. J. N. Metz, Inspecteur van de Gewestelijke Arbeidsbureaux, Inspectie Zuid: „Betekenis en noodzaak van een goede beroepskeuze in Brabant“.
- 20.00 u. Drs. A. Verdijk, dir. Stichting Provinc. opbouworgaan Noord-Brabant: „Kritieke punten bij de organisatie van de Beroepskeuze-voorlichting in Noord-Brabant“.

**EEN WAL IN ERP ...
 10.000 dollar uitgespaard!**

Meer dan zestig jaar geleden vestigde zich te Erp Willemke Munsters. Al spoedig bleek, dat hij een uitzonderlijk bekwaam vakman was en toen de toren door Dr. A. Cuypers werd vernieuwd droeg men Willemke op het torenkruis te vervaardigen. Dat kruis zit er nu al 50 jaar op, geduldig onder de ongeduldige haan, die niet alleen druk meedraait met alle winden maar tijdens de oorlog onderdoek bij de koester, omdat hij

gehoord had, dat het koper moest geleverd worden. Dertig jaar geleden vestigde zich Willemke's zoon Johan als dorpsmid in de Asstraat. Een hele kruiswagen gerederschap had hij bij zich. Johan ging met de tijd mee, niet alleen maakte en repareerde hij dorstkasten, maar hij zag het belang in van de machine. Er was geen enkele machine, dat nog geheim voor hem verborgen hield. Toen zijn drie zoons groot waren kon hij gaan uitbreiden, al was het ook midden onder de oorlog. En onder vader's leiding bekwaamden zij zich tot prima vaklui. Er was geen werk, dat ze niet aandurften, tanks bouwden ze om tot tractoren en er kwam een hal aan hun smidse, die nu al weer te klein is.

De wegebouwers Hartman, De Veer en Schellekens bestelden enige tijd geleden een wegenwals van 12 ton. Broer Munsters ontwierp een wals, men liet onderdelen gieten, bestelde bij Stadaard te Lieshout een Fordson-tractor en bouwde de rest zelf af in een maand tijd met 13 man personeel, terwijl het routine werk rustig doorging.

Op 12 November was de wals klaar. Burgemeester baron Ernest van Hovell tot Westervliet reed eigenhandig het gevaarte uit de werkplaats. Hij was zichtbaar trots op zijn gemeentenaren en hij stak het niet onder stoelen of banken. Hij zei het rondout.

Een der opdrachtgevers, de heer C. Hartman, verklaarde dat zijn personeel maar 60 à 70 pC. presteerde, maar hier werd 110 pC. gepresteerd. Hij vertelde ons hoe een wals van dit type aangevoerd uit de Verenigde Staten eventjes 10.000 dollar kost; dit betekent een enorme deviezenbesparing, want deze wals is Nederlands fabrikaat, merk Ha Mu (Hartman-Munsters), Hollandse Munst optima forma. En de firma Munsters gaat er nog meer maken, ook lichtere types.

Men maakte een proefrit door het dorp en al was het gevaarte meer dan 12.000 kg zwaar, rustig schoof het over de Bailey-brug over de Aa en in café Van Kessel hield men het beetje ten doop...

L. G. A. M. van Delft, De Schoenindustrie in Kaatsheuvel als hoofdmiddel van bestaan tussen de twee wereldoorlogen.

Met dit proefschrift verkreeg L. G. A. M. van Delft 20 October j.l. de graad van Doctor in de Economische Wetenschappen aan de Kath. Economische Hogeschool te Tilburg. Het is een breed opgezette studie van de economische structuur van het schoencentrum Kaatsheuvel in het algemeen en de ontwikkeling van de schoenindustrie in deze gemeente in het bijzonder. Het heeft de kwaliteiten én de fouten, die gemeenlijk aan proefschriften verbonden zijn. Enerzijds is het voorzien van zeer uitgebreid feitenmateriaal, waardoor het de waarde verkrijgt van een, naar ons voorkomt, heel betrouwbaar naslagwerk, anderzijds is echter de specialistische vorm tot op het bloedeloze af doorgedreven.

Als aanvulling op algemene beschouwingen en studies over de Noord-Brabantse industrie én als bouwsteen voor een toekomstige diepgaande beschouwing van deze industrie afzonderlijk of van de Noord-Brabantse industrie in haar geheel lijkt het ons een bruikbaar geschrift, dat de vakmensen met belangstelling en vrucht zullen lezen.

Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1948. (Secr. Gouvernementsstraat 7, Gent).

Eenige tijd geleden n.l. in het nummer van 3 Juni 1949 konden wij de aandacht van onze lezers vestigen op het Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1947. In breder verband hebben we toen gewezen op de waarlijk voorbeeldige cultuurpolitiek, die door Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen gevoerd wordt en op de voortreffelijke voorlichting, die dit bestuur inzake de culturele activiteiten in de provincie middels genoemd jaarboek geeft.

Intussen is ook reeds verschenen het Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen over 1948. Het is haast nog belangrijker en instructiever dan het jaarboek over 1947 en verdient de volle belangstelling van allen, die met culturele activiteiten in provinciaal verband te maken hebben.

Behalve theoretische beschouwingen en studies voor cultuur-politieke, archeologische, historische en literaire aard (eerste band), vinden we in de tweede band

een overvloed van culturele documentatie op alle gebieden van het culturele leven, die bevestigt, hoe actief men in alle lagen van de bevolking is om op de afzonderlijke gebieden het beste van het beste te presenteren.

De stof is te uitvoerig om dieper op dit Cultureel Jaarboek in te gaan. Wat intussen wel onderstreept mag worden is dit: dat in Oost-Vlaanderen de gaping tussen de „boven“-cultuur en de „onder“-cultuur gelukkig niet in die mate bestaat zoals in Nederland vaak maar al te zeer het geval is. De binding en samenwerking tussen de wetenschappelijke en artistieke „topfiguren“ enerzijds en de brede lagen van het cultureel werkzame volk anderzijds blijkt in Oost-Vlaanderen wel zeer vruchtbaar te zijn. De rol, die de Universiteit van Gent in dit opzicht speelt, is hierbij zeer opvallend.

Met gerechtvaardigde trots kan de Commissie voor Culturele Angelegenheden, die dit jaarboek verzorgde, dan ook in haar voorwoord zeggen:

„In de loop van de drie jaar, gedurende welke Deputé de Wilde de culturele zaken onder zijn bevoegdheid heeft gehad, is de steun aan de aanmoediging van verscheidene, reeds bestaande activiteiten buitengewoon toegenomen, zodanig dat Oost-Vlaanderen terecht geldt als de provincie, waar ongetwijfeld het meest voor de volkscultuur wordt gedaan.“

Wie dit Cultureel Jaarboek ter hand neemt, zal erkennen, dat dit zo maar geen chauvinistische uitspraak is.

ANTON EIJKENS

Thomas Merton: Louteringsberg.

In de stroom van boeken, die vanuit de Angelsaksische landen (vertaald, onvertaald of in de vorm van de schel-glanzende „pocket-books“) de West-Europese en daarmee ook de Nederlandse boekenmarkt overspoelt, verdient de zeer bijzondere aandacht het boek, dat door een nauwelijks dertigjarige Amerikaanse Trappist geschreven werd. Hij heet Thomas Merton en zijn werk verscheen onder de titel „Louteringsberg“ bij het Spectrum in Utrecht.

Thomas Merton heeft heel de vreselijke worsteling doorgemaakt, die het lot was van tallozen uit de generatie tussen de beide wereldoorlogen. Volgens zijn eigen woorden was het met hem op een gegeven ogenblik zo gesteld: „...dat ik zelf op de koop toe veranderd was in een buitengewoon onaangenaam mens, onbeheerst, sensueel, obsceen en hoogmoedig. Ik was vastgelopen. Alleen het zien van mijn gezicht in de spiegel was al genoeg om een afkeer van zichzelf te krijgen.“

Van deze situatie naar het priesterschap en het beschouwende leven is een weergaloes avontuurlijke en uiterst moeizame weg, waarop duivel en engel bij voortdurend hevige worstelen aan de rand van een afgrond. Het is dan ook een meeslepend en hoog geestelijk genot, om Thomas Merton te volgen in zijn bewogen bestijging, trap voor trap, van de Louteringsberg.

Want hij beschrijft in een direct-aansprekende, bijna nuchtere stijl, die bij al zijn vanzelfsprekendheid toch weer niet van poëtische gevoeligheid gesept is. Hij schrijft met de hartwarmende vrijmoedigheid, die vele Amerikanen eigen schijnt te zijn. Hij geeft in enkele regels rake karakteristieken van mens en maatschappij, en in zijn geheel genomen is het mede daardoor een „document humain“ geworden van onze moderne, gespleten tijd.

Maar de eigenlijke betekenis stijgt daar ver boven uit. Merton's „Belijdenissen“, afgeleid in een volstrekte eerlijkheid jegens zichzelf en de wereld, werd een brandende getuigenis van een diep geloof, waarvan de geur uit ledere bladzijde opstijgt. Zij zijn de getuigenis van de wonderde werking van Gods genade en een baken voor alle tobrende zoekers, alle rustelosen, twijfelaren, losgeslagen en onzekeren — een kostbare spiegel, waarin men de ijdelheid en de dwaasheid leert zien van het menselijk spel.

Een aanbeveling van zulk boek is overbodig. Schrijvend vanuit zijn weergevonden geluk, gaf Merton de wereld een boek, dat van nu en van alle tijden is, en dat daardoor ook de „moderne“ mens gelukkig maken kan.

JAN NAAIJKENS

Een nobel Kempenaar

MGR. K. CRUYSSBERGHS, BEKROOND KANSELREDENAAR

Begin November werd Monseigneur Karel Cruyssberghs door de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen bekroond om zijn baanbrekend werk op het gebied van taal- en stilzuivering in de gewijde welsprekendheid.

Mgr. Cruyssberghs is proost van de Vereniging van Kempische Schrijvers, die door menig Brabander met bewondering werd beluisterd o.m. te Tongerlo, waar hij een machtig geïmproviseerde kanselde hield ter gelegenheid van de Boerenkrijghulde der Vlaamse Jeugd en te Hilvarenbeek op de laatste Kempische Kultuurdagen.

Mgr. Cruyssberghs is een Kempenaar van het zuiverste ras; dat heeft hij nergens of nooit verloochend of vergeten. Hij is overtuigd dat hij aan de trouw van zijn kempische aard enorm veel heeft te danken van het werk dat hij in schoonheid en apostolaat mocht en kon presteren. Hij werd op 28 Maart 1891 geboren te Meerhout, een gemeente in de Zuidelijke Kempen. Hij liep college te Geel. Bij het uitbreken van de oorlog in 1914 trok de seminarist op als brancardier. Op 29 Mei 1915 werd hij te Londen priester gewijd en na vele functies vervuld te hebben, volgde hij in 1936 Mgr. Laytgaerens op als algemene proost van de Belgische Boerenbond.

Wij willen Mgr. Cruyssberghs hier voornamelijk voorstellen als gewijde redenaar. Er is voorwaar in Vlaanderen op dit ogenblik geen kanselredenaar, met zulk gegrond en degelijk succes als hij.

Hij is een man van middelmatige gestalte, die met zijn brede schouders en zijn blozend, goedig gelaat zonder schaamte het vers van de dichter mag herhalen: „Ik ben van de buiten, ik ben van de boer“. Hij heeft niet wat men graag bij een groot redenaar roemt een stem als een bronzen klok; maar met haar vromende timbre draagt ze ver en klinkt soms als een hooggestemde engelenbasun. Door de grote gevatheid, de doorzichtige uitspraak van de nooit banale doorgaans zeer verheven gedachten, door zijn ongekunstelde taal en beelden, door het evenwichtig en warm gevoel en de heilige overtuiging kent deze gewijde redenaar om zozeggens geen moeilijkheden om zich aan zijn gehoor aan te passen. Sinds zoveel jaren (vanaf 1920) preekt hij bij zoveel verschillende gelegenheden — gewone en feestelijke, voor de meest diverse auditoria; steeds met even succes en onverdeeld bewonderend oordeel.

Mgr. Cruyssberghs spreekt steeds als priester, die zeer goed weet dat de boodschap van op de kansel het machtigste wapen is om een volk te behoeden voor de ontwaarding van eigen (maatschappelijk, godsdienstig en zedelijk) leven. Gelijck de Bretoenen bij de geweldige golven van de verfransing en laïcisering hun eigen aard en wezen, vergroeiend met het katholicisme, door de preken en de catechismuslessen van hun landelijke pastoors en petits vicaires hebben kunnen bewaren, zo verging het ook de Vlamingen. Daarom zijn wij fier — nu alles op de keper beschouwd de strijd in Vlaanderen bij lange nog niet is uitgestreven en gewonnen — omdat een gewijde redenaar officieel werd erkend. Om die erkenning zal hij niet nalaten even evangelisch strijdvaardig op te treden voor het behoud van autaar en haard. Van zijn vele prekenbundels, meditaties en radiovoordrachten willen we hier enkel noemen de drie lijvige boekdelen „Op Den Kansel“, die voor het groter publiek werden uitgegeven. Hier zijn bijna een tweehonderd losse sermoenen gebundeld die handelen over liturgische feestdagen en mysteriën, heiligen en eeuwige waarheden; het zijn zeer gevarieerde gelegenheden spreken, van het sermoen voor een eerste H. Mis tot het sermoen voor de bakkers bij hun terechtiging van S. Aubertus. Altijd met evenveel gepastheid van gedachten en evenveel trefkracht van zeggingskracht, zonder veel omhaal om tot de kern van de preek te komen, zonder spitsvondigheden of sensatie om zich interessant te maken, altijd bedacht om met de voorbeelden uit het leven — en in het spoor van het Evangelie en de HH. Vaders — te ontroeren en te stichten. Men heeft Mgr. Cruyssberghs eens genoemd de Tóth Thimazet van Vlaanderen.

Zijn ganse werk is als een rijke voorraadschaar, die nog zal aangevuld worden; want Mgr. is in de volle fleur van zijn bedrijvigheid.

Mgr. Cruyssberghs zal wel nooit gedacht hebben aan een bekroning om zijn prestaties op het gebied van de gewijde welsprekendheid, die ten slotte geen roem of geen schoonheid als dusdanig beoogt, maar wel stichten en richten. Niettemin was de onderscheiding verdiend en wordt ze door ons, Kempensers en Brabanders, met blijdschap toegejuicht.

P. J. N.

Congres Europese Gewesten

(Vervolg van pagina 3)

Het werk van de andere commissies. In het voetspoor van genoemde politiek-organisatorische motie gingen de resoluties van de economische en sociale commissie, die onder leiding stond van de Fries M. v. d. Meulen (rapporteur: Charles Bare, administrateur van de Conseil Economique Willon) en van de culturele commissie, die werd voorzeten door Prof. Shillan, secretaris van de „New Europe Group“ (rapporteur: F. J. de Landaburu, secretaris-generaal van de „Internationale Liga van de vrienden der Baskische Republiek“). Bij gebrek aan plaatsruimte kunnen wij op deze beide resoluties niet dieper ingaan en moeten wij volstaan met de vermelding, dat zowel in het ene als in het andere geval zeer sterk tot uitdrukking werd gebracht, dat het voor de re-integratie van de territoriale gemeenschappen noodzakelijk is, dat zij eigen organen op sociaal, economisch en cultureel gebied krijgen alsmede de geldmiddelen om de betreffende belangen effectief te kunnen behartigen.

De Commissie voor het Statuut van de Rechten der Europese Minderheden en Gewesten, staande onder leiding van de Waal Charles Plisnier en onderverdeeld in sub-commissies voor de minderheden enerzijds en de gewesten anderzijds, kwam slechts toe aan een tweetal rapporten, waarin waren weergegeven de leidende beginselen en de resolutie, en moest de redactie van het definitieve Statuut tot een later tijdstip verschuiven.

In het bijzonder op het rapport van de subcommissie van de gewesten, waarin onze gewest-genoot Dr. J. Schröder een groot aandeel had, hopen wij nader terug te komen, waarbij we dan tevens een beeld zullen geven van de samenstelling van de uitvoerende organen van het Congres, die in de voor ons liggende periode belast zijn met de zeer zware taak om de aangenomen resoluties en rapporten nader uit te werken en te verwezenlijken.

Een stap nader tot het grote doel.

Men kan van 'n onverschillig welk congres moeilijk verwachten, dat het de deelnemers stuk voor stuk geheel bevredigt, laat staan dat het echte problemen restloos oplost. Ook dit tweede Congres van de Europese Minderheden en Gewesten moet men zien als een belangrijke stap, die nader tot het gestelde doel leidt, niet meer en niet minder. Het bood de gelegenheid tot een openhartige, vaak hartstochtelijke gedachtenwisseling over elkaars principes, ervaringen en moeilijkheden, zowel in de congreszaal als aan de tafel in het Hotel de la Chasse en tot het uitstippen van een marschrichting.

Het komt er nu maar op aan, dat niet alleen de uitvoerende organen maar ook de minderheden en gewesten zelf actief zijn en praktisch werk gaan verrichten. Want het pad naar de Europese „eenheid in verscheidenheid“ is smal en steil. Maar het is een pad, dat begaanbaar gemaakt kan en moet worden, wil Europa voor de toekomst nog een volwaardige plaats in het wereldbestel kunnen innemen.

ANTON EIJKENS.

Puntige Praat

Het B.O. in Den Bosch

PROV. N.B.R. CRT. HET HUISGEZIN (5, XI, '49):

Men doet o.i. de hoofdstad te kort, wanneer men daar slechts een bestuurscentrum zonder meer van maakt. Daar hoort ook de nodige aankleding bij. En al te vaak reeds gingen dergelijke „aankledingstukken“ elders heen: de Leergangen en de Econ. Hogeschool kwamen in Tilburg terecht; Breda heeft zijn Kon. Militaire Academie; de katholieke Universiteit, weliswaar buiten de provincie maar binnen het Bossche bisdom, ging naar Nijmegen; en als er een T.H. komt, is Eindhoven daarvoor aangewezen. Door thans het Brabants Orkest in Den Bosch te plaatsen, heeft men daarenboven een gelukkige spreiding van cultuurcentra over de provincie bevorderd.

Ontwikkeling voor boerendochters

ST. JANSKLOKKEN (5, XI, 1949): Laten de gescheiden uit de jonge boerinnen haar gezusters niet vergeeten. Een vriendschappelijke Zondagmiddag met een stralend gesprek tussen haar, kan meer doen dan een stralend sportfeest, waar tenslotte niemand wijzer wordt. En — hoe dat weet ik zo niet in 't algemeen — maar een degelijke godsdienstige vorming heeft de jonge boerin nodig, ook al steekt ze wekelijks een kaars op in de kerk. De zuiver-godsdienstige verenigingen kunnen hier nog veel doen maar niet alles; moeten we Marietje van de Heikant dom laten tot dat ze naar Canada gaat en haar dan een stoomcursus geven in „Engels en Godsdienst“?

Een belangrijk rapport

BRABANTS NIEUWSBLAD (5, XI, 1949): De gronden rond Bergen-op-Zoom zijn van zeer verschillend karakter, aldus Ir. J. C. F. M. Haans, bodemdeskundige bij de Stichting voor Bodemkartering te W'a geningen, in zijn zo juist verschenen publicatie; Een bodemkartering van de omgeving van Bergen-op-Zoom. Deze bodemkartering werd samengesteld in opdracht van de Groenten- en Fruitveiling v.d. R.K. Boerenbond na een bodemkundig onderzoek, uitgevoerd in de 2e helft van het jaar 1947 en de eerste helft van het jaar 1948. Het was daarbij van belang de tuinbouwkundige betekenis van de verschillende gronden in dit gebied te bestuderen, zodat men zou kunnen nagaan, welke, voor de verschillende teelten geschikte, gronden in deze streek nog aanwezig zijn. De resultaten van het onderzoek werden vastgelegd in bovengenoemd rapport, op een bodemkaart en op een landclassificatiekaart van geheel nieuwe samenstelling.

Het centrum van Vlijmen

DE KAMPIOEN (XI, 1949): Zie, hier rondom de oude kerk, waar nu het drukke wegverkeer over het noordelijk gedeelte van het voormalige kerkhof voorbijdaert, was ook vanouds het overheidscentrum; daar lagen de oude herbergen De Swaen en de Rosbaer, waar veilingen plaats hadden, contracten werden afgesloten, en vergaderingen belegd. Hier stond oudtijds ook het huis van de Heer van Vlijmen, waaraan thans nog een oud smeedszeker met de naam Vruchtenoord herinnert; hier zetelde tot 1880 ook de burgemeester op de zolder van de onlangs afgebroken school op het westelijk deel van het kerkhof. Ook van dit overheidscentrum leggen nog de fraaie met rijk snijwerk versierde banken in de kerk getuigenis af; de een bekroond met het wapen van Vlijmen, de ander bekroond door het wapen van Holland boven de zinnvolle spreuk: Eendragt, Reede, Raed, Bescherm Land en Staad.

Ik las....

in het Vrije Volk, dat in Amerika een onbekend schilderij van Vincent van Gogh ontdekt is uit zijn Antwerpse tijd: Het stadhuis van Auvers. Volgens het plaatje, dat er bij staat, lijkt het sprekend op het stadhuis van Auvers (Zuid-Frankrijk). Wat één omgekeerde letter doen kan!

in het Dagblad De Stem: „Door zijn attractief spel, waarbij hij een vlijmscherp mes gebruikte, sneed Bernaards telkens de verdedigling aan stukken“. Hieruit ziet men weer 'ns hoe verruwend de sport werkt.

in hetzelfde blad: „Ongeveer 1200 bakkers hebben een dagvaarding ontvangen, omdat ze weigeren contributie aan de Vakgroep te betalen“. Nu alles van de bon is gaan de bakkers op de bon.

op 'n boekenstalletje: „De Atoombom. Iets beschadigd. Slechts f 4,75“. Inderdaad een koopje. Iets voor mensen met inwooning.

in het „Kerkklokje van Oisterwijk“: „Oud-militairen, gerechtigd tot het dragen van het Oorlogshertinningshuis.....“. Ik wist wel, dat veel van die huizen die aan de oorlog herinnerden van lichte makelij waren, maar zo licht, dat had ik niet kunnen dromen.

in een verslag van de Bossche Raadsvergadering, dat de Hertogstad het oude Kruythuys ter beschikking heeft gesteld aan het Brabants Orkest. Dat zal me wat worden. Onlangs kwam me ter ore dat de nieuwe dirigent, Meia Jordans, een geweldige vuurwerker moet zijn.

Dit jaar wordt de 350ste verjaring na zijn geboorte herdacht.

AAN DE ZUIDRAND DER KEMPEN, op de grens van het Hageland, ligt het Brabantse stadje Diest, een heerlijkheid die destijds aan de Oranjes toebehoorde. De jongste zoon van de Zwijger, Filips Willem, ligt er in de St. Sulpitiuskerk begraven. Het was binnen deze vesting dat 350 jaren geleden, op 13 Maart 1599, in het gezin van de huldervetter Jan Berchmans, een zoon werd geboren die, naar zijn vader, ook Jan Berchmans werd geheten. Niets liet toen vermoeden dat uit deze jongen een heilige zou groeien.

HIJ GROEIDE OP in beroerde tijden. Enige maanden vóór zijn geboorte had Filips II de Nederlanden als bruidschat gegeven aan zijn dochter Isabella bij haar huwelijk met aartshertog Albrecht van Oostenrijk. Er volgden toen voor de Zuidelijke Nederlanden tien harde jaren, vol krijgsgewoel. De aartshertog trachtte de door de protestanten bezette Noordelijke provincies te heroveren. Onophoudend werd het Zuid-Brabantse land gebrandschat en geplunderd, zowel door Geuzenbenden als door muitende Spaanse troepen. Diest kreeg daarvan ruim zijn aandeel; verschillende malen wisselde het van bezetter en tot overmaat van ramp brak er in 1606 de pest uit die ook de familie Berchmans zwaar beproefde. Behalve de in de huiskring heersende vroomheid, was er nog een andere omstandigheid die Jan Berchmans' roeping enigmater heeft bepaald. Het was nl. in die jaren dat er te Scherpenheuvel, tussen Diest en Aarschot, bij het O. L. Vrouwe-beeldje allerlei wonderen gebeurden, die van deze plaats een druk bezocht bedevaartsoord hebben gemaakt. In het begin van de 17e eeuw was zij reeds tot ver in de omtrek bekend. De devotie voor de H. Maagd die Jan Berchmans in zijn verder leven heeft gekenmerkt vindt ongetwijfeld gedeeltelijk haar oorsprong in de Scherpenheuvelse wonderen.

MOEILIKHEDEN

De vervulling van zijn geestelijke roeping werd echter aanhoudend gedwarsboemd door materiële moeilijkheden. Met een merkwaardige hardnekkigheid heeft hij echter steeds de hinderpalen uit de weg geruimd. Het be-

gon al toen hij in 1609 van de „kleine school” naar het stadscollege wilde overgaan. Het op louter stoffelijke overwegingen stunende verzet van zijn vader kon slechts worden overwonnen door het aanvaarden van een knechtenbaantje op de pastorie waarvoor men Jan tegen schappelijke voorwaarden aan het college wilde laten studeren. In 1612 dreigde hij zijn studien weer te moeten onderbreken omdat zijn vader hem voor zijn winkel op-eiste. Toen was het een studiebeurs die redding bracht.

Zijn scherpe geest, zijn sterke wil en zijn grote godsvrucht hadden vrij spoedig de aandacht van de plaatselijke hogere geestelijk-

heid op hem gevestigd; door tussenkomst van leden van het Kapittel werd hij nog in 1612 aangenomen op het college te Mechelen dat toen zowat als een klein-seminarie gold. Ook hier noodzaakte zijn schamele afkomst hem tot het aanvaarden van een studentenbaantje. Te Mechelen bestond toen een kostschoolje voor Noord-Nederlandse knaapjes die in het Zuiden een katholieke opvoeding kregen die in het Noorden niet te vinden was. Drie jaren lang is Jan Berchmans hier het knechtje geweest van deze Hollandse jongetjes; met toewijding heeft hij er het zijne toe bij gedragen om hun het Katholieke geloof te doen beleven. Het ideaal dat geheel zijn verder leven heeft beheerst, nl. heel de Nederlanden voor het Katholicisme terug te winnen, is toen waarschijnlijk bij hem ontstaan.

HIJ WORDT JEZUIET

In 1615 komt het ogenblik dat hij moet beslissen welke levensstaat hij zal kiezen. Het priesterschap trok hem aan; hij de keuze van een kloosterorde gaat zijn voorkeur naar de Sociëteit van Jezus. De Jezuiten waren immers op dat ogenblik de stoottroepen van het Katholicisme die het op de Protestanten verloren terrein wilden terugwinnen. Hun strijdvoudigheid sprak sterk tot zijn verbeelding; in de brief waarmede hij zijn keuze aan zijn ouders mededeelde noemde hij de Jezuiten „de hamer van alle ketterijen”.

In September 1616 trad Jan Berchmans dan binnen in het noviciaat van de Societas Jesu te Mechelen.

Hier traden reeds spoedig de krentrekken aan het licht die zijn heiligheid hebben bepaald. Hij stelde zich ten doel de volmaaktheid te bereiken, niet door het buitengewone na te streven, maar door een heiliging van de alledaagse bezigheden. Reeds als novice was hij bekend voor de stiptheid waarmede hij de kloosterregel in zijn eigen leven omzette in de practijk.

Na zijn noviciaat ging hij in 1618 voor zijn philosophische studies naar Antwerpen, maar reeds in October kreeg hij opdracht zich naar Rome te begeven om daar aan het Romeinse College zijn studies voort te zetten.

Toen hij daar aankwam was de herinnering aan de H. Aloysius de Gonzaga er nog heel sterk; dertig jaren tevoren had hij er immers zelf verbleven en juist in het jaar dat Jan Berchmans er zijn intrek nam, was Aloysius de Gonzaga tot de eer der altaren verheven en tot patroon van de studenten van het College uitgeroepen. Had de H. Aloysius reeds in Brabant in belangrijke mate zijn roeping beïnvloed, nu werd hij voor Jan Berchmans een lichtend voorbeeld dat door de aanwezigheid van zoveel herinneringen als het ware tot vlees en bloed was geworden.

Sinds 1609 kenden de Zuidelijke Nederlanden, dank zij het Twaalfjarig Bestand, eindelijk een korte wijle van rust; in 1621 zou het Bestand echter ten einde lopen en toen Jan Berchmans te Rome studeerde, wezen verschillende tekenen er op dat de vijandelijkheden dan opnieuw zouden beginnen.

De moedige houding der Jezuiten, aalmoezeniers in de legers van Spinola die in 1620 optrokken tegen de Duitse protestanten, hadden op hem een diepe indruk gemaakt. Zo ontstond zijn vurig verlangen om na 1621 bij een eventuele veldtocht tegen het protestantse Noorden, als aalmoezenier te fungeren. Op deze wijze hoopte hij actief deel te nemen aan de dramatische gebeurtenissen van zijn tijd

Verstaat men dat niet in den Haag?

De wereld is vol raadsele en de mensen doen daarin niet onder. Het is toch zo, dat onlangs onze minister van Economische Zaken een rede uitsprak, die toch zeker niet bedoeld was om misverstaan te worden en wij hebben wel degelijk genoteerd, dat het bitter nodig zal zijn, onze export op te voeren en met name onze industrie-producten te brengen naar de landen, waar zij met een keiharde dollar betaald worden. Zelfs ging Zijne Excellentie zó ver, dat hij kon mededelen, dat aan deze exporteurs zekere voordelen zouden worden geboden in de vorm van het beschikbaar stellen van een zeker percentage van het exportbedrag, teneinde het hun financieel mogelijk te maken, hun export te vergroten.

Het ministerie had tot deze belangrijke wijziging in hare economische koers besloten, omdat men zich maar al te zeer bewust was, dat Nederland zonder een belangrijke export nooit in staat zal zijn op te tornen tegen een te verwachten economische wereldcrisis.

Het ministerie moge zich realiseren, dat het door dit besluit eigenlijk een beslissing is over de kwestie der Tweede Technische Hogeschool, want zonder deze zal het ons nooit gelukken voldoende ingenieurs aan de industrie beschikbaar te stellen om Nederlandse producten te maken van een zodanige kwaliteit, dat de dollarlenden deze voor goede prijs kopen, noch zal het mogelijk zijn, talrijke nieuwe producten toe te voegen aan de weinige, die thans voor export in aanmerking komen. Wij verstaan duidelijk de taal, die om export roept; wij verstaan de taal der industrie, die om ingenieurs roept; wij verstaan de taal van een volk, dat industrialiseeren moet en het ook wil; maar verstaat men dit alles niet in Den Haag?

en het zijne bij te dragen in de strijd om de Noordelijke Nederlanden voor het Katholicisme terug te winnen.

Doch het heeft niet mogen zijn: op 13 Augustus 1621 gaf hij in de ziekenzaal van het Romeinse College te Rome zijn schone ziel aan zijn Schepper terug.

HEILIGE VAN HET GEWONE LEVEN

Op 15 Januari 1888 werd hij door Paus Leo XIII heilig verklaard. Geen martelaarschap, geen dramatische, haast bovenmenselijke verloocheining van het aardse, moet men zoeken als aanleiding tot deze canonisatie. Sint Jan Berchmans is eigenlijk de heilige van de dagelijkse plicht, van het gewone leven. Zoals wij hierboven reeds hebben aangetoond bestaat zijn verdienste er in dat hij de heiligende werking in het licht heeft gesteld van de onbeduidendste facetten van het alledaagse leven.

Hierin herkennen wij juist de zoon der Lage Landen. Ons volk geeft immers in al zijn cultuuruitingen blijk voor het kleine, voor het detail, waarin niet minder degelijkheid moet betracht worden dan in het grote. Onze spreekwoorden „Wie het kleine niet eert, is het grote niet weerd” en „Wat gij ook doet, doe het goed”, vinden in Sint Jan Berchmans een typische belichaming.

Hij leefde en leed trouwens met zijn volk mee. Alhoewel nog zo jong, stond hij midden in zijn tijd en grepen de gebeurtenissen hem sterk aan. Zijn voornaamste bekommernis was dan ook het herstel van de godsdienstige en zedelijke eenheid van de Nederlanden. Deze wezenstrekken, samen met zijn grote strijdvoudigheid en offerbereidheid, maken Sint Jan Berchmans tot de patroon bij uitstek van onze jeugd.

Dit jaar wordt de 350e verjaring van zijn geboorte herdacht. Zijn kerkelijk feest op 26 November werd dan ook, althans in het aartsbisdom Mechelen, dit jaar met grote luister gevierd.

Dit herdenkingsjaar zag een sterk toegenomen belangstelling voor Sint Jan Berchmans. In dat verband willen wij nog even de aandacht vestigen op de jongste biografie van de hand van E. P. K. Schoeters S.J., waaraan de meeste gegevens van dit artikel zijn ontleend. Zij draagt de titel: „Sint Jan Berchmans, kind van zijn volk en van zijn tijd”.

H. le P.

Uit de Mémoires van SINTERKLAAS

Door een zeer bijzonder toeval heeft onze redactie kennis kunnen nemen van een fragment uit de mémoires van Sinterklaas. De redactie meende, zonder indischriet te zijn, hiervan het volgende te kunnen publiceren.

GOEDBESCHOUWD heb ik zelf nooit de Sinterklaas willen worden, die ik nu al vele eeuwen ben. Het begon ermee, toen ik door Gods genade tijdens mijn aardse leven een wonder deed, dat de mensen zo zeer verbaasde, dat ze me al direct onder de heiligen wilden rekenen. Ach, er is niets zo gevaarlijk als voortdijg heilig verklaard te worden. Deze dingen moeten hun tijd hebben.

Maar ze hebben me eenmaal op het paard gezet en dus moet ik rijden, of ik het plezierig vind of niet. Ik wil intussen niet ontkennen, dat het Sinterklaas-zijn ook zijn charmante zijden heeft en ik kom daar wel op terug, maar de onaangename zijden zijn navenant. Hebt gij u zich wel eens gerealiseerd, voor welke problemen Sinterklaas zoal gesteld wordt?

Voorreest het paard. Ge moet vooral niet denken, dat Sinterklaas het gemakkelijkst op een paarderug zit, evenals gij in uw lute fauteuil. Mijn hemel, ge moest eens weten, hoe pijnlijk het kan worden en hoe zeer ge kunt verlangen naar het burgerlijk uiltje-knappen-bij-moeder-de-vrouw. Maar daar mag een heilige natuurlijk niet te veel aan denken.

Dan die vervloekte daken. Er zijn ongetwijfeld landen, waar het er mee door kan, maar in de meeste landen zijn ze allesbehalve berijdbaar. Zo van beneden lijkt het allemaal heel schilderachtig, maar probeer het zelf eens. Ge zult zien, dat het één halabrekerij is en dat er van de statige Sinterklaas op de prenten niet zo heel veel overblijft.

En dan niet te vergeten de onontbeerlijke baard. Ik wil wel verklappen, dat ik geen echte baard heb. Daar staat ge van te zien, niet? Maar geef me eens geen gelijk. Er is niets wat zo gauw vervelt als een baard en niets ook wat zo hinderlijk is in het dagelijkse leven. Als ge bijvoorbeeld een van de beste of liever gezegd minst slechte sigaren uit de klomp rookt, verschoeit ge hem allicht. Of eet maar dikke erwtensoep met knul of wordt maar geplaatst door de warmte (want Sinterklaas moet 's zomers ook leven). Daarom: in het huiselijk leven, dat me na de wintercampagne beschouwen is, geen baard; hetgeen impliceert, dat ik in de campagne een valse baard draag. Maar vertel dit niet aan uw kinderen, want het zou hen een illusie armer maken.

Vervolgens hebt ge de jenever, die er vrij regelmatig wordt geserveerd. U zult het wel koud hebben, Sinterklaas, zeggen ze dan met een kwaadaardig glimlachje, — mischien wilt u een borreltje drinken? En dat vaak deur na deur. Het ergste daarbij is, dat ge telkens van de warmte in de kou en van de kou in de warmte moet. En weigeren kunt ge ook al moeilijk, omdat de kinderen dan zouden denken, dat Sinterklaas ziek is en dat strookt niet met de heiligheid van Sinterklaas. Daarom strijk ik maar eens over mijn baard en rinkel 's liever, dat ik wat onvaster ga praten.

Niet alleen de aanwezigheid, maar ook de afwezigheid van jenever behoort tot de grootste technische moeilijkheden van Sinterklaas. Dat is wanneer de Zondagse ritten van het Noorden, Zuiden, Oosten en Westen Vooruit of Omhoog begint. Urenlang in de kou stokstijf op een paard dat ge niet kent (want mijn eigen paard houd ik voor de halabrekerij), almaar wuivend met een halfbevoren hand, vechthead tegen een loopneus, uw adem bevrizend in de paardestaart aan uw kin (venia sit verbo), steeds stapvoets rijdend, alwaar mensen achter de ramen van café's en herenhuizen met een fikse borrel op de vensterbank en zelf smakend naar één slokje, kortom een Tantalus-kwelling van de bovenste plank.

En dan de strikken, die, onzichtbaar voor het grote publiek, uw gevolg spant, wanneer ge op bezoek bent met het gouden boek. Maar als ik dat allemaal moest vertellen, dan zou ik een hele boekenplank vullen. Ik doe er dan ook maar het zwijgen toe en vertel liever ook iets over de aangename kanten van het Sinterklaas-zijn.

Goddank zijn er die. Bijvoorbeeld de zomertijd of zomerdienst zegt Piet, waarover niemand tot nu toe iets behoorlijks geschreven heeft. Maar geloof me dan werkelijk, dat Sinterklaas alleen maar in de winter bestaat? En toch voel ik me 's zomers pas echt Sinterklaas d.w.z. ik rijd geen paard, drink 's morgens koffie en 's avonds een borreltje, knap 's middags een uiltje, schrijf mijn mémoires, geniet van de mooie natuur. De mensen die zeggen, dat ik in die tijd niet besta of wel

besta, maar mijn tijd doorbreng met de bestudering van mijn plan de campagne en de inzameling van cadeautjes, zijn de ergste ondergravers van mijn activiteit. Immers ik doe dan wat ik graag wil en God zorgt er wel voor, dat ik 's winters niet met lege handen sta; kortom een zuiver evangelische levenswijze.

Ook in de tijd van de stille, glibberige daken, de slechte sigaren, de bevroren handen enz. helpen me voorwaar vele genoeglijke zaken om er de moed in te houden. Wanneer ge bijvoorbeeld in de nacht van vijf op zes December koud en rillerig ergens de voordeur opendoet (Piet komt door de schoorsteen) en na het licht voorzichtig aangeknipt te hebben op de gangloper tamelijk verse paardenmoppen ziet liggen, dan wordt het U toch wel warm om het hart, zou ik denken. Daar krijgt ge, overdrachtelijk gesproken, nooit genoeg van. Want daar schuilt een vaderhart achter, dat er niet mee tevreden is, dat de kinderen 's morgens de tafel vol lekkers en mooie spellen van Sinterklaas vinden, maar daarenboven deze werkelijkheid ten top wil voeren door de illusie, dat mijn paard echt door de voordeur naar binnen is gekomen. (Gij ongelovigen bedenkt, dat slechts deze moppen en mijn baard niet „echt" zijn.)

En dan die klompen bij de kachel. Een klompenwinkel is een tamelijk prosaïsch geval, accoord. Maar de verzameling grote en kleine klompen, die ge op uw weg overal aantreft, is de poëzie zelf. De grote-klomp-van-vader met veel stro en peënen voor het paard en een sigaar voor Sinterklaas, de kleinere klompjes met dezelfde ingrediënten behalve de sigaar en soms nog erbij een borreltje voor Sinterklaas en een gebakje voor het wijfke van Sinterklaas.

Jazeker, er zijn van die verstandige grootvaders en grootmoeders, die hun kleinkinderen op het hart drukken, dat zij in hun klomp er ook iets bij moeten doen voor Sinterklaas en voor zijn wijfke. Jammergenoeg voor het wijfke sterft dit gebruik langzaam uit, zoals veel goede paedagogische hulpmiddelen. (Hebt ge bijvoorbeeld wel een bedacht, dat Piet op de duur de enige zal zijn, die nog de voortreffelijk werkende roe hanteert?)

Ook de Sinterklaasliedjes wil ik niet vergeten: Sinterklaasje roombombom, rij wat in mijn regenton; Sinterklaas Kapoentje, rij wat in mijn schoentje; Zie de maan schijnt door de bomen; Hoort wie klopt daar kinderen enz. Ach, als ge dat allemaal eens kondt horen, zoals ik dat hoor op mijn reizen over de daken. En als ge eens kondt zien, hoe al die kindergen vol blijde verwachting naar de schouw kijken.

En dan dat onstuimige kloppen van de hartjes der kinderen, als zij schoorvoetend naar u toekomen en hun handjes in uw verweerde hand leggen. Nee, ge kunt alles wat in het boek staat opgetekend aan deugneterij onmogelijk van a tot z vermelden, als zij zo vol vertrouwen in uw ogen kijken. Ook al weet Sinterklaas alles, op zo'n moment wil hij werkelijk liefst zo weinig mogelijk weten.

Aandoenlijk is ook het moment, waarop Sinterklaas op de boot door een of ander goor binnenhaventje naar de stad komt gevaren en door de stadsjeugd wordt ingehaald. Ge zoudt dan willen beschikken over alle pepernoten en taal-taal-poppen van de hele wereld om het gewoontweg te laten regenen. Maar ook Sinterklaas moet zultig zijn en het grote geluk is, dat de kinderen in die zuinigheid helemaal geen erg hebben.

Jazeker, hebt ge werkelijk wel eens een kind gezien, dat niet tevreden was, ook al stond het achteraan op Sinterklaas zijn lijstje en moest het genoegen nemen met een stuk taal-taal en een dubbeltes prentenboek? Mijn mijter eraf, als ge er één kunt aanwijzen. En als dat niet het sterkste bewijs is voor het onbeperkte vertrouwen dat zij in mijn goedheid stellen, dan weet ik het niet meer...

Jan van Delft, de Tilburgse schilder, die alleen al in zijn hoedanigheid van leraar aan de Academie veel voor Tilburg betekende, werd 18 November j.l. onderscheiden met het Ereburgerschap van deze stad. Het gebeurde onder grote belangstelling, bij de opening van een retrospectieve tentoonstelling van zijn oeuvre, die hem bij zijn 70e verjaardag door de Kunstkring Tilburg werd aangeboden in Kunstzaal Donders (18 November tot en met 4 December).

Deze onderscheiding komt Jan van Delft ten volle toe, wanneer men in hem niet alleen de bekwame docent ziet maar vooral ook de begaafde kunstenaar, die een reeks portretten schiep van meer dan gewone betekenis, zoals die van H. K. H. Prinses Juliana (1936), Mgr. Dr. Th. Goossens (1929), wijlen Mgr. J. F. M. Sanders, oud-deken van Tilburg (1929), Wijlen Mr. J. C. A. M. van de Mortel, oud-burgemeester van Tilburg (1946), en wijlen Kardinaal W. van Rossum (1930), welke hoogwaardigheidsbekleders stuk voor stuk met een majestieus allure zijn geschilderd. Hoewel deze bekende portretten op de eretentoonstelling een opvallende plaats innemen, zijn er daar-

JAN VAN DELFT Ereburger van Tilburg

naast portretten, die op de keper beschouwd nog betere pleitbezorgers zijn van Van Delft's schilderlijk kunnen. Naar het ons voorkomt is de schilder op zijn best, wanneer hij meer in zich zelf keerde, als het ware van binnenuit stralende karakters moet uitbeelden (wat ook ten volle geldt voor het portret van Mgr. J. F. M. Sanders). Men ziet het aan de mooie kinderportretten van Hankon, Albert de H. (1933) en Ingerid (1934); in het bijzonder ook aan de naar onze mening beste portretten van deze tentoonstelling: Mevr. G. H. S. (1936), en Mevr. v. D. (1931), waarna de picturale

en psychologische uitbeelding zeer evenwichtig zijn verenigd.

Intussen kan men bij veel andere portretten van Jan van Delft het bezwaar maken, dat hij de expressie van het karakter van zijn object enigzins opoffert aan de technisch-verfijnde, natuurgetrouwe weergave van de stof, met het gevolg, dat zij geen andere indruk nalaten dan die van een technisch knap werkstuk, maar niet méér. Zo bijvoorbeeld de portretten van Mgr. W. P. A. M. Mutsaers, bisschop van 's-Hertogenbosch (1944), de heer H. Bl. (1942) en de heer Fr. Br. (1945).

Hoewel uit deze tentoonstelling blijkt, dat Jan van Delft betrekkelijk veel stillevens en landschappen heeft geschilderd, blijft hij voor ons toch vooral de schilder van de menselijke figuur, die in een geleidelijke, allerninst revolutionaire ontplooiing van zijn talenten de kunst op een zeer evenwichtige wijze en in de volle zin van het woord heeft gediend. En gezien de „stabiliteit" van zijn talenten, mag men verwachten, dat hij als vitale 70er nog vele goede portretten aan zijn eerbiedwaardige galerij zal toevoegen.

ANTON EUJKENS

ONTDEKKINGEN IN DINTELOORD

ALS ER EEN V.V.V. BESTOND „ter behartiging van de belangen van het Noord-Westelijk zeeleigebied van Noord-Brabant“, dan zouden er waarschijnlijk mooie bordjes worden geplaatst in gemeenten als Dinteloord, Zevenbergen, Klundert, Moerdijk, Willemstad, en Fijnaart. En op die bordjes zou dan staan: OOK DIT IS BRABANT. Want waarachtig, er zijn maar weinig lieden, ook in de eigen provincie, die weten, dat er dorpen zijn in ons gewest die er erg „Hollands“ uitzien, dat er zelfs vissers wonen in Brabant en dat de mensen langs de dijken en in de vlakke polders rond Dinteloord ondanghs hun typisch Zeeuwse tongval ..... Brabanders zijn!

In deze omgeving deden wij de ontdekking van ons leven. Wij vonden er namelijk de Brabantse schipperspastoor Hamerlynck, wiens vriendelijke, groen en geel geschilderde kerkship „St. Petrus“ binnen de sluitzen van Dintelsas ligt. Ge doet er goed aan bij de pastoor overdag op visite te gaan, want de vette klei maakt het voetpad glibberig in het najaar en voor wie hier onbekend is met de weg, is een tocht in het duister langs de smalle bruggetjes over de sluitzen een hachelijke onderneming! Trouwens, in de avonden vindt ge de schipperspastoor toch niet thuis in zijn woonark-kerkship. Dan zoudt ge hem moeten zoeken op een van de schuiten van de binnenschippers in de vluchthaven. Misschien zoudt ge hem juist de „Anna Jacoba“ horen aanroepen en vragen of het schippertje hem even wil ophalen met de roeiboet.

ENIG OP DE WERELD

In Nederland zijn slechts vier priesters belast met de Zielzorg voor de binnenschippers. Van hen is pastoor Hamerlynck te Dintelsas de enige die zelf ook op het water woont. Hij is zelfs de enige priester in de gehele wereld, die in alles zo volkomen gelijk is aan zijn „drijvende parochie“. Wel vaart er in de Golf van La Plata dagelijks een stoomboot op en neer, de voorplecht gesierd met een majestueus beeld van het H. Hart en bemand met een priester en twaalf zusterkens, die op het water apostolaatswerk verrichten — en ook ligt er op de Seine te Conflan een kerkship, maar de Argentijnse priester zowel als de Franse Abbé wonen aan de wal.

„Ik wil met mijn mensen meelevén“ zegt pastoor Hamerlynck ons, wanneer wij tegenover hem zitten in zijn gezellige salon. Dat is het antwoord op onze vraag hoe hij er toe kwam zijn intrek te nemen in een woonschuit. „De schippers vormen een apart ras, meneer. En waar zullen zij zich beter thuis voelen en eerlijker kunnen bidden voor een behouden vaart — ook die van hun ziel — dan in een kerkSHIP en op het water?“

Pastoor Hamerlynck is een bedachtzaam man met een brede ervaring, opgedaan in een rijk priesterleven. Men ziet deze zestiger zijn jaren niet aan en men moet wel overtuigd geraken van zijn liefde voor de schippers, wanneer men hoort, dat hij elke avond en bij elk weer naar de meestal immens koude vluchthaven wandelt, hier of daar een roeiboetje leent en dan zijn tocht van schip naar schip begint, om te praten met de mensen, wat schone prentjes achter te laten voor de kinderen, de biecht te horen en wat te verkopen uit zijn rijke voorraad goede lectuur, kerkboeken en rozenkransen.

EEN LEVENSWERK

Wij willen weten hoe hij tot dit werk is gekomen. Maar dat is een lang verhaal ..... De pastoor gaat er eens breed-uit voor zitten en sommeert Alida, zijn Belgische gediensstige, twee grote koppen thee mee te brengen met veel suiker (want de schippertjes zijn vrijgevig) en veel melk (want de boeren zijn ook de beroerdsten niet).

Dan wijst hij met een gebaar van gerechtvaardigde trots naar een lijvig boekwerk. „Memoriale van de Broederschap St. Petrus' scheepszegening“ staat er op. Zijn levenswerk. In dit boek heeft Pastoor Hamerlynck zonder een zweem van zelfverheerlijking de feiten vastgelegd, welke verband houden met zijn werk voor de schippers, de tot standkoming ervan hebben bevorderd of beïnvloed. Het memoriale vertelt hoe Pastoor Hamerlynck zich reeds als jongeling tot het water en de schepen voelde aangetrokken. Niets bijzonder voor de zoon van een scheepsbevrachter uit Terneuzen. .... Maar toch trok Johan Hamerlynck naar het Brabantse zand om zich te IJpelaar en te Hoeven op zijn H. Wijding voor te bereiden. Zijn leven verliep als dat van vele andere pries-

Een pastoor met een drijvende parochie en een burgervader die op de vlucht sloeg voor trouw-lustige paartjes...

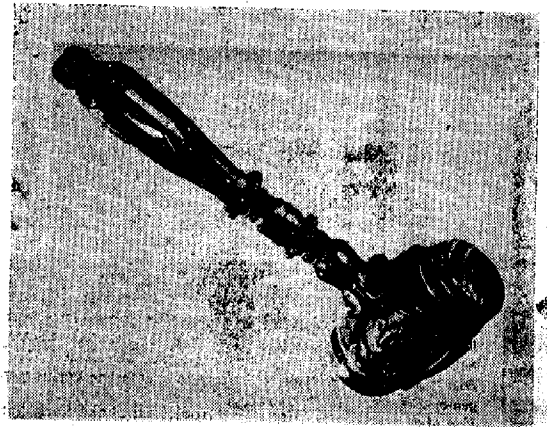
terstudenten: humaniora, filosofie, theologie en eindelijk... de Wijding en de praktische zielzorg in verschillende parochies. Kapelaan Hamerlynck werd pastoor te Dinteloord, een schone parochie met een fiere kerk en een flinke pastorie. Maar hier, in de onmiddellijke nabijheid van het water kreeg de scheepvaart hem opnieuw te pakken. Als priester doorzag hij de geestelijke nood van de varensgezellen. Daar lag nog een terrein braak voor missionering in eigen land!

Op 20 Juli 1939 verkreeg hij de Bisschoppelijke goedkeuring op zijn plannen om de „Broederschap St. Petrus' Scheepszegening“ te stichten. Oorspronkelijk lag het in de bedoeling, dat te Dinteloord schepen en opvarenden onder de bescherming van St. Petrus zouden worden gesteld, zoals automobilisten en motorrijders zichzelf en hun voertuigen onder de bescherming van St. Christoffor plaatsen. Bij de eerste scheepszegening kreeg de Broederschap 9 leden en Dijkgraaf Koenraadt voorspelde de pastoor veel succes, maar anderen vonden het een „zot plan“ ... In Dinteloord was immers geen scheepvaart te bespeuren! Maar de dijkgraaf kreeg gelijk, want in Januari 1940 telde de Broederschap reeds 38 leden, in 1942 bedroeg dit aantal 859, in 1943 1867 en op het ogenblik heeft het sedental de vierduizend ruim overschreden.

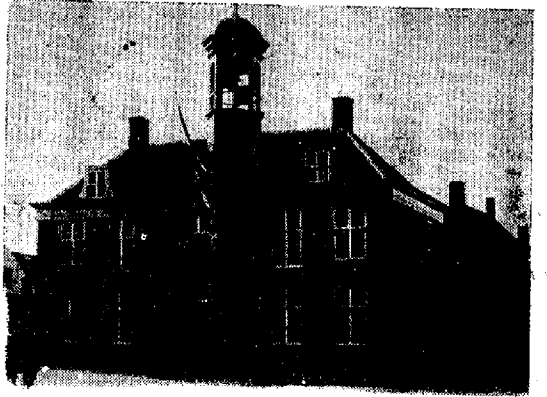
PASTOOR OP HET WATER

En reeds in 1943 oordeelde Mgr. Hopmans het nuttig, dat de pastoor van Dinteloord, die zich toen elke avond in de vluchthaven bij het Sas te vinden was, zich geheel en uitsluitend aan de zielzorg der schippers zou gaan wijden. „Niets liever dan dat“ zei pastoor Hamerlynck en spoorslags verliet

hij zijn statige pastorie om zich een woonark aan te schaffen. Kort voor de scheepje door de Duitsers tot zijn pastoor kreeg gastvrij onderdak bij zenen. In 1947 woonde hij opnieuw op ruimer schip, dat plaats biedt aan slaapkamers, keuken en een zeer ruime In dat kapelletje leest de pastoor ieder de H. Mis, Zondags bovendien nog of er nu een enkel schippertje of wel op Zondag wordt er gepreekt, want e de Zondereerw. Heer Hamerlynck, die een schip als een goed schipper en va

BIJ
LII
1. I
de
foto
hu
hou
gen
Van

2.
geh
teht
3. I
zoa
En
nu

REB
1. I
zijn
van
2. A
en I
als
plui
kerk
boor
3. Z
na I
zon
4. D
Mar

van zijn parochianen evengoed op de hoogte is als een volleerd pastoor.

De mooiste dag voor pastoor Hamerlynck was die, waarop hij twee van zijn parochianen (hij ziet zijn mensen meestal niet meer dan een keer in de vier jaar) op zijn kerkship in de echt mocht verbinden. Het bruidje was bovendien een bekeerlinge, die door de schipperspastoor onderwezen was. Vóór de huwelijksmis ontving zij het H. Doopsel en vervolgens deed zij haar eerste H. Communie. Kijk, op die dag voelde pastoor Hamerlynck zich weer eens voluit pastoor, zoals hij dat eenmaal was in Dinteloord.

PROBLEMEN VAN DINTELOORD

Dinteloord. Van deze gemeente hebt ge de laatste dagen zeker meer gehoord, want niemand minder dan de minister van Wederopbouw, in gezelschap nog wel van de Commissaris van de Koningin, was er op bezoek om eens te kijken naar de vorderingen van het herstel.

Die officiële belangstelling was geen overbodige luxe, want Dinteloord (wil men de gemeente volledig recht laten wederervaren dan dient men te spreken van „Dinteloord en Prinsland“) is erg zwaar getroffen door de oorlogshandelingen. Het hart, met alle winkels, de Katholieke en de Protestantse kerk, werd uit het dorp gesneden. Het gemeentehuis werd ernstig beschadigd. Er zullen heel wat jaren mee gemeoid zijn al eer dit typische waterdorp met zijn verre uitzichten weer zijn oude aanzien heeft.

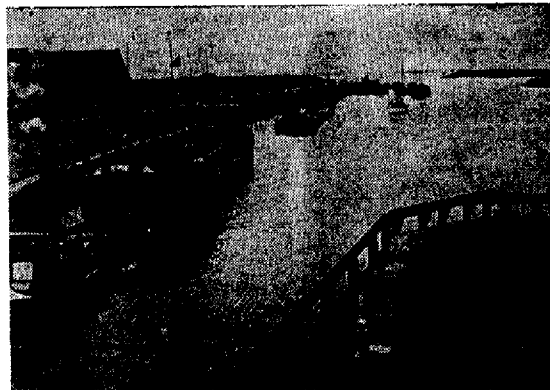
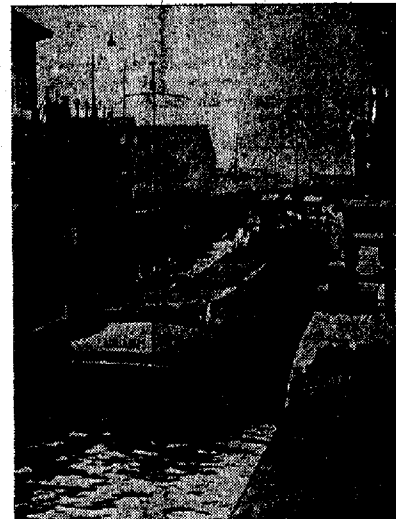
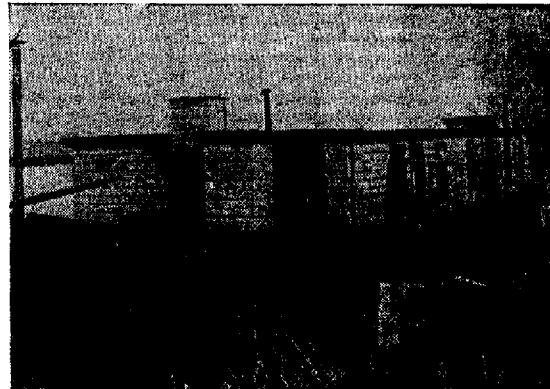
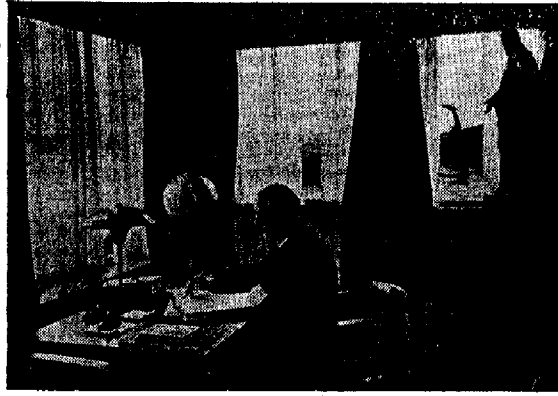
Gelukkig is het gemeentehuis nu gerestaureerd en uitgebreid. Tot voor kort had men daar zo weinig ruimte, dat trouwlustige paartjes voor de gebruikelijke ceremonie terecht moesten in de werkkamer van de burgemeester. Mr. Pop en diens voorganger wisten in zulke gevallen niet beter te doen dan de wijk naar huis te nemen. En in Dinteloord met zijn 4200 inwoners zijn de meisjes trouwlustig!... Intussen moesten de vergaderingen van de vroedschap plaats vinden in het enige ongeschonden deel van de Katholieke kerk: de sacristie!

Er is sinds de bevrijding meer geschied in dit rustige dorp, waar tot nu toe de landbouw (suikerbieten en vlas) hoofdbron van bestaan was. Met bewonderenswaardige ijver werden er woningen gebouwd en de fraaie, uit 1693 daterende Ned. Herv. kerk werd gerestaureerd. Nog toen zij Koningin was schonk Prinses Wilhelmina een belangrijke bijdrage voor het herstel van het gebouw, dat indertijd werd gebouwd met medewerking van Prins Willem-III.

De grote Katholieke kerk ligt nog altijd volkomen in puin. Wel zijn de wederopbouwwerkzaamheden begonnen, maar wanneer deze gereed zullen komen blijft een open vraag. Als ge burgemeester Pop van Dinteloord naar de toekomst van zijn gemeente vraagt, trekt hij diepe zorgensrimpels in zijn voorhoofd. Dat schijnt overigens te passen bij de burgemeesters van West-Brabant. Hij „zit“ met de mechanisatie van de landbouw en het nijpend tekort aan grond voor de jonge boeren. Een oplossing? Waar kan men anders aan denken dan aan industrialisatie — en voor zover deze niet de gewenste resultaten oplevert — aan emigratie! Met de laatste heeft het gemeentebesuur uiteraard weinig bemoeienis. Dat is een kwestie van „particulier initiatief“, zoals enige zonen van Dinteloord ook reeds hebben verstaan. Maar aan de mogelijkheid van industrievestiging wordt hier wel ernstig gedacht. Men heeft reeds gronden gereserveerd en het E.T.I. te Tilburg zal een „welvaartsplan“ opstellen, dat uiteraard rekening zal houden met het eerder door het provinciaal bestuur opgestelde plan. Niemand kan vooraf zeggen of het met die industrievestiging lukken zal. Maar wel staat vast dat wie er een bedrijf begint op betrouwbaar en hardwerkend personeel kan rekenen. Dat zou de directeur van Dinteloord's enige industrie, de coöp. Suikerfabriek (de grootste raffinaderij van Europa) kunnen getuigen. Die heeft het namelijk in de campagne van 1946 klaargespeeld om met zijn mensen het karige suikerrantsoentje van alle Nederlandse huismoeders veilig te stellen. De Communisten waren zo aardig geweest om een staking te proclameren in de fabriek te Halfweg en „Puttershoek“ was nog niet helemaal op adem gekomen van het doorstane oorlogsgeweld. De nauwelijks en slechts provisorisch herstelde „Dinteloord“ gaf 'm echter van jetje. Er kwam een hele autobus vol Communisten naar het Zuiden afzakken om de Brabantse „kameraden“ over te halen ook maar het werk neer te leggen... Ze hebben bij de Dinteloord daar niet veel woorden over vuil gemaakt. De bezoekers werd alleen meegedeeld, dat zij beter uit eigen beweging konden verdwijnen voordat hun autobus in de Mark was „gedoopt“...

Zo zijn ze nou in Dinteloord

C. M.

om zich een kleine, verplaatsbare. Kort voor de bevrijding werd het tser tot zinken gebracht en de nderdak bij zijn vroegere parochia- j opnieuw op het water, nu in een s biedt aan een intiem kapelletje, een zeer ruime salon. pastoor iedere morgen om acht uur ovendien nog een om 10 uur. En pertje of wel twintig aanwezig zijn, oreekt, want elke ziel is er een, zegt merlynck, die evenveel afweet van chipper en van de geestelijke noden

BIJ DE FOTO'S

LINKS:

1. De voorzitterhamer van de burgemeester van Dinteloord. Hij kreeg die aanwijzing bij de opening van het nieuwe gemeentehuis. Het paneel werd uit hout gestoken door de Bergen-op-Zoomse architect Van Meurs.

2. Het exterieur van het geheel vernieuwde gemeentehuis.

3. De kerk van Dinteloord, zoals ze er eenmaal uitzag. En de ruïnes, zoals ze er nu nog bijliggen.

(Cliché's Brabants Nieuwsblad)

RECHTS:

1. De schipperspastoor in zijn werkkamer, tevens ontvangenzaal.

2. Aan de oever van Mark en Dintel te Dintelsas, met als voortuin wuivende rietpluimen ligt de schipperskerk gemeerd aan oude boomstronken.

3. Zo schuift het ene schip nu het ander door de sluisen te Dintelsas.

4. De grote havenmond van Mark en Dintel.

DECEMBER

December wordt gewoonlijk de laatste maand van het jaar genoemd, en is dat toevallig ook. In de oude Romeinse jaartelling die op 1 Maart begon, was December de tiende maand. Daar komt de naam vandaan. (Decem is tien). Oorspronkelijk had deze maand 29 dagen. Na de kalenderhervorming door Julius Caesar (dezelfde die met de Romeinen de Batavieren in ons land onderdrukte) kreeg de maand 31 dagen. Ze heeft die nu nog, vermoedelijk, omdat men anders geen raad zou weten met Silvesteravond, aangezien 't Nieuwe Jaar nu eenmaal op 1 Januari beginnen moet.

DEN BOSCH:

3 December: Laatste dag van de tentoonstelling van de houtgravures van Stephan Mrozewski.

BREDA:

7 December: Rotterdams Toneel met „Gasten op het Kasteel“.

13 December: Ballet der Lage Landen.

BEEK:

10, 11, 17, 18 Dec.: Solistenconcours.

HELMOND:

6 en 7 Dec.: Haagse Comedie.

11 December: Pluimveetentoonstelling.

15 t.m. 18 December: Nationale Bijlartkampioenschappen.

DEN BOSCH:

8 December: Jubileumvoorstelling Albert van Dalsum — King Lear.

11 December: Boefje met Annie van Een.

12 December: Kunstavond door leerl. der Lycea m.m.v. Joris Bédoux en het Brab. Orkest ten bate van de Stille Armen.

17 December: Muziekconcours voor de leerlingen van alle Middelbare Scholen.

19 December: Haagse Comedie.

STEENBERGEN:

11, 17, 18 Dec.: Solistenconcours.

TILBURG:

4 December: Laatste dag van de tentoonstelling Jan van Delft.

5 December: Klottermarkt.

8 December: in Liedertafel Pianorecital Hans Heekmans.

13 December: Concertgebouworkest o.l.v. Eduard van Belnum.

14 December: Kleine Comedie met „De kat en de kanarie“.

21 December: Salzburger Marionettentheater.

22 December: Concert T.S.O. Solist Gerard van Blerk.

VALKENSWAARD:

11 December: Het spel van de Vrek.

18 December: Kermisvolk op Kerstmis.

20 December: Toentje heeft een paard getekend.

OVERAL:

6 December: Sintertidias.

8 December: Feestdag van Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis.

NIJUEWKIJK:

11 December: Voor de Cult. Ver. „Onstenoort“ spreekt Pieter van der Meer de Walcheren.

EINDHOVEN:

14 December: Optreden-geselschap „Comedia“.

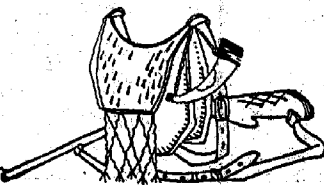
16 December: Lezing door Dr. W. P. Theunissen over „Rome en Moskou“.

18 December: K.A.B. Advents-Kerstviering. Optreden van de „Ghesellen van de Speleweel“.

20 December: Adventsavond.

22 December: Concert door Meusens Basillika-koor.

De hele maand tentoonstelling in het Van Abbe-Museum van de Ned. Kring van Beeldhouwers.

Twée dartele geesten

EDMOND NICOLAS EN MINUS VAN LOOI

Men slaakt een zucht van verademing, als men in de stroom van diepinnige beerputromans eens een boek tegenkomt, waarin de eenvoudige zaken des levens op een leesbare manier doorgewoonden worden verteld. En de zucht der verademing wordt tot een kreet van verlossing, als deze goed geschreven boeken bovendien geestig zijn geschreven door een dartele geest. Van die geesten zijn er niet veel. De jongleur Bomans is er een en Edmond Nicolas is een andere. Hij was dit met name toen hij zijn „Heer van Jericho“ schreef, waarin hij 'n figuur creëerde die, althans voor uw dienaar, onsterfelijk blijven zal.

Zijn nieuwe boek „Biocaat en Boerenbont“ speelt in Brabant-Limburgse contreien — naar onze schatting zo ergens tussen Eindhoven en Roermond.

De gefingeerde plaats Wellerbeek zou bijvoorbeeld Geldrop of Helmond kunnen zijn, maar dat doet niet ter zake. De opgang van Wellerbeek, die voor een groot gedeelte te danken is aan de ondernemende geest van de ietwat barokke „captain of industry“ Prosper de Lange, zou de opgang van menig Brabants dorp kunnen zijn, dat van plattelandsgemeente uitgroeide tot een fabrieksstadje, vooral dank zij de textielindustrie. Hierom alleen al is de nieuwe roman van Nicol: het lezen waard. Maar overigens dient gezegd dat hij de verwachtingen, welke hij wekte met „De Heer van Jericho“ niet geheel vervulde. Het boek is nogal gewrongen van structuur. Hier en daar gebruikt hij de nogal afgezaagde methode om, uitgaande van een levende verteller, terug te treden in het verleden. Sommige situaties leidt hij eenvoudigweg in met: „Dat kwam zo“. De stijl is nogal droog en op menige plaats onzuiver. Het boek lijkt daardoor te haastig geschreven en amper uit de verf. Maar Nicolas zou zichzelf niet zijn, als hij niet regelmatig verraste door zijn speels vernuft. Hij strooit de angeljjes van zijn critiek op misplaatste devotien, versuft christendom en duffe burgerpraktijken kwistig door zijn verhaal. De markante figuren van de fabrikant Prosper de Lange en zijn even markante vrouw zijn stevig getekend en het verhaal zelf, van Prosper's opkomst en trieste ondergang is boeiend verteld, zodat men, als men dit werk zou rangschikken onder de rubriek „geschikte volkslectuur, in katholieke geest geschreven“, van een geslaagd werk spreken kan. (Uitgegeven door „Het Spectrum“, Utrecht).

Het verhaal van Minus van Looi „De Bastiaensen“ speelt ergens in de Kempen. Het is een familie-historie: afstammelingen van een heidens vondelingetje, die allen uitgroeien tot typen van comme ça. Minus van Looi roman is heel goed gekarakteriseerd met de laatste zin: „Buiten schoot de avondhemel vol kermiskleuren, en ginder, boven het kerkhof, zonk de zon als een goud gebakken eierkoek...“ Met andere woorden: het ligt er wat al te dik op, en zijn levensblijheid maakt wel een geforceerde indruk. Het boek is nogal anecdotisch en daardoor wordt zijn dokter geen Tjerk van der Taek en zijn pastoor geen pastoor Poncke. Maar alles bijeen is het toch wel een heel plezierig verhaal, waaraan men in deze sombere tijden een genoeglijke avond beleven kan. (Uitgave „Thijmfonds“, Den Haag).

LUISTER NAAR DIE STEM

Brabant streeft opwaarts en heeft zijn plaats verdiend onder de Nederlandse provincien al is dat niet altijd gegaan zonder strijd. Er hebben spanningen bestaan en zelfs de na-oorlogse tijd heeft nieuwe spanningen doen geboren worden. Dit behoeft niet te worden verdoezeld of oontkend. Doch de naam van de jongeren-groepering, die zich voor de volledige emancipatie van het gewest heeft ingezet: „Brabantia Nostra“, beteekent niet een wrokroep tot strijd, maar tot iniger samenwerking. Brabant is zich bewust, dat het een belangrijke functie te vervullen heeft in den Nederlandschen staat, waarvoor het al zijn krachten wil geven. Er zijn bewijzen te over, ook uit den jongsten tijd, dat het Nederlandsch denkt en voelt zoo goed als welke provincie ook. Men erkentte anderzids dan ook dat Brabant zijn eigen mentaliteit en zijn eigen idealen heeft, waarvan nog altijd de Bossche Kathedraal het levende symbool is. Brabant heeft nog een belangrijke taak, ook in de toenadering tot onze stamgenooten in België, met wie het door afkomst en godadienst zoo nauw verwaat is. Het zal de brug moeten zijn tusschen Noord en Zuid. Dat degenen, die aan die brug kunnen medebouwen, dit ook goed voor oogen houden, om hun werk te doen slaagen.

Mgr. Prof. Dr. Th. Goossens
in Els. Weekbl. 19-4-'47.

Op 22 November vierde de Muziekschool te 's-Hertogenbosch haar vijf en zevenig-jarig bestaan. De school is dus gesticht in 1874, als een stedelijke instelling. Ze was de eerste van soortgelijke instituten in Noord-Brabant.

Wanneer men kennis neemt van al hetgeen er in die dagen in deze provincie op muzikaal gebied gepresteerd werd, wanneer men oude, bestofte programmablaadjes naleest, wanneer men even de dagelijkse gang van de papierworm door de vroegere notulenboeken van toen bestaande koren onderbreekt en zich op de hoogte stelt van het repertoire en de activiteit van toen, dan moet men helaas een onverdroten ijver naast een hopeloze achterstand constateren.

Alleen Den Bosch, Breda en Bergen op Zoom kenden hun als regel zeer goede regiments- en garnaizoen-

Het 75-jarig bestaan der Bossche Muziekschool

corpsen die aan het dagelijkse leven wat muzikale fleur gaven en door hun openluchtconcerten — toen nog Vauxhall geheten — de menigte in kennis brachten met hetgeen elders op muzikaal gebied werd voorgezet. In die tijd — van het heden uit gerekend een muzikale praehistorie — stichtte het Bossche gemeentebestuur de Stedelijke Muziekschool mede als verlengstuk van en opleidingsinstituut voor haar uitstekend corps van de dienstdoende schutterij,

later het 's-Hertogenbosch' Stedelijk Orkest.

Vele bekende krachten waren als leraar aan de school verbonden en ook hebben velen die later een grote naam veroverd hebben daar hun eerste wankle schreden op het muzikale pad gezet. Namen als Henckerodt, Marius Ogier Sr., Michael Busch, Frans v. d. Heijden, de sympathieke componist en voortreffelijke solfège leraar, Peter Kallenbach en Marinus Ogier Jr. zullen bij de ouderen in de hele provincie aangename herinneringen wakker roepen.

In 1922 werd de school om financiële redenen in een particulier instituut omgezet. Kallenbach en Ogier Jr. hebben het weer voortgezet met hetzelfde elan als zijn eerste bestuurders.

W. CROONEN.

Nieuwe ontplooiing van het oude Boxtel

HET BOXTEL VAN NA DE OORLOG ziet er anders uit dan het oude Boxtel. Er zijn hele nieuwe wijken bijgekomen; een nieuw hulpkerkje verheft zijn peervormig torentje in de buurt van de Hornstraat; her en der zijn nieuwe kleine industrieën ontstaan, terwijl bestaande bedrijven uitbreiding ondergingen; het onderwijs en het culturele leven maakten een verrassende en typisch-Brabants heropleving door. Men kan zeggen: Boxtel wordt zich van zijn energieën bewust en wil deze op Brabantse wijze tot ontwikkeling brengen.

DE LIGGING VAN BOXTEL is uiterst gunstig. Het ligt aan een knooppunt van spoorwegen en de betekenis hiervan zal nog toenemen als de uitgroei van het trio Schijndel-Veghel-Uden tot een industriegebied zijn beslag zal hebben gekregen. De spoorlijn van Boxtel naar dit gebied zal dan wellicht weer een activiteit krijgen, die herinneringen op zal wekken aan de spoorwegbedrijvigheid langs deze lijn, toen vóór 1930 hier het internationale verkeer Berlijn-Vlissingen zijn overlaad-plaats vond. De grote weg Eindhoven-Den Bosch loopt langs Boxtel, maar in de richting Tilburg bestaat er een leemte in het wegverkeer. Wordt de weg Tilburg-Oisterwijk doorgetrokken tot Boxtel, dan zal meteen midden-Brabant verbonden zijn met Oost-Brabant, o.a. met het reeds genoemde trio Schijndel-Veghel-Uden. Deze weg is dus niet alleen een Boxtels, maar een geheel Brabants belang en nu de provincie het plan heeft deze weg in de vijftigerjaren te gaan aanleggen, zal dit elk rechtgeaard Brabander en natuurlijk op de eerste plaats de Boxtelaar tot vreugde strekken. Boxtel zal dan niet alleen een spoorwegknooppunt zijn, maar ook een verkeerswegkruising van betekenis.

BEVOLKINGSAANWAS EN WONINGBOUW

De gemeente telt thans 14.000 inwoners en kent nog steeds een gestadige groei. Er zijn altijd nog $\pm$ 400 woningzoekenden en 600 gevallen van samenwoning. En toch is er veel gebouwd om de wassende stroom jonge gezinnen een dak boven het hoofd te geven. Direct na de oorlog is de nieuwe wijk achter de Mgr. Wilmerstraat ontstaan. De grote stoot kwam, toen het „plan 1947” een geheel nieuwe woonwijk deed geboren worden. Het is een luchtige wijk geworden, met veel open ruimten, terwijl beplantingen het geheel een prettig aanzien geven. Deze laatste grote uitbouw van tezamen 159 woningen, ligt ten Noorden van de kom der gemeente, tussen de spoorweg Boxtel-Den Bosch en de Dommel. Een 13-tal Oostenrijkse woningen werden hier ook gemonteerd. Toch heeft men ook nog iets voor de oude gemeentekom bewaard. Ten Oosten van kasteel Stapelen namelijk zal een aantal middenstandswoningen verrijzen in het z.g. Konijnshol. Men wil hier gesloten straatwanden vermijden, om een geleidelijk overgaan in het landelijke gebied mogelijk te maken.

NIEUWE BEDRIJVEN

Als industrieterrein koos men de gronden aan de van Salmstraat en bovendien aan de spoorlijn gelegen. Zo wordt het aftakken der sporen naar de fabrieksterreinen heel gemakkelijk terwijl het viaduct, dat de toekomstige weg Tilburg-Boxtel over de spoorbrug heen zal leiden, tevens aan de industrieën der van Salmstraat de gelegenheid zal verschaffen in verbinding te komen met de weg Eindhoven-Den Bosch. Hier bevindt zich al een nieuw bedrijf (echter in een reeds bestaand gebouw), namelijk een chemische nijverheid. Dan vestigden zich te Boxtel nog ná de oorlog een kleine schoenfabriek en een machinefabriekje. Van zeer recente datum zijn een tricotagefabriek en een grote houtwerf, een metaalwarenfabriek en een werkplaats voor het vervaardigen van elektrische apparaten. Dit alles zijn bedrijven van vrij beperkte omvang. Maar de vroede vaders van Boxtel zien dat, om sociale reden, het liefst.

CULTUREEL LEVEN

Op cultureel gebied is er zeer veel gepresteerd. Heersteren er vroeger in Boxtel wel eens persoonlijk-politieke tegenstellingen, die uitgroeiden tot dorpsveten, thans heeft men gezamenlijk voor de culturele opbouw de hand aan de ploeg geslagen en ervaren, dat dit heel wat vruchtbaarder is dan onderling gekrakeel. Zo kwam 't grote St. Clemens-Willibrordusspel in 1947 door gezamenlijke actie tot stand en leverde het boeiend en uiterst goede H. Bloedspel van dit jaar het bewijs, wat voor krachten er in deze gemeente tot ontwikkeling komen, als men maar de eenheid weet te vinden. In dit verband herinneren wij ook aan de stijlvolle H. Bloedprocessie, die dit jaar eveneens in grote en schone pracht door de straten van Boxtel trok. Vermelden wij tenslotte nog, dat er, sinds de bevrijding een culturele vereniging bestaat „Herlevend Boxtel.” Uit dit alles blijkt tevens, dat Boxtel in de algehele brabantse en zuidelijke herovering der eigen waarden niet achter blijft, zelfs mee vooraan staat. Want in al deze cultuuruitingen kwam heel sterk het gemeenschapskarakter naar voren, dat eigen is aan dit katholieke Zuid-Nederlandse gebied.

OPBLOEI VAN HET ONDERWIJS

Het onderwijs kwam hier sinds de oorlog sterk vooruit. De R.K. Schiedersschool werd opgericht. Zij mag, als bekroning van een 3-jarige cursus een diploma uitreken, dat gelijke waarde bezit

als dat van de nationale schildersschool. Niet alleen het gewone schilderen wordt er geleerd, maar ook het decoratief-schilderen en het handtekenen. Het is een opleiding tot schilderspatroon en er komen studenten uit geheel Nederland hier de lessen volgen.

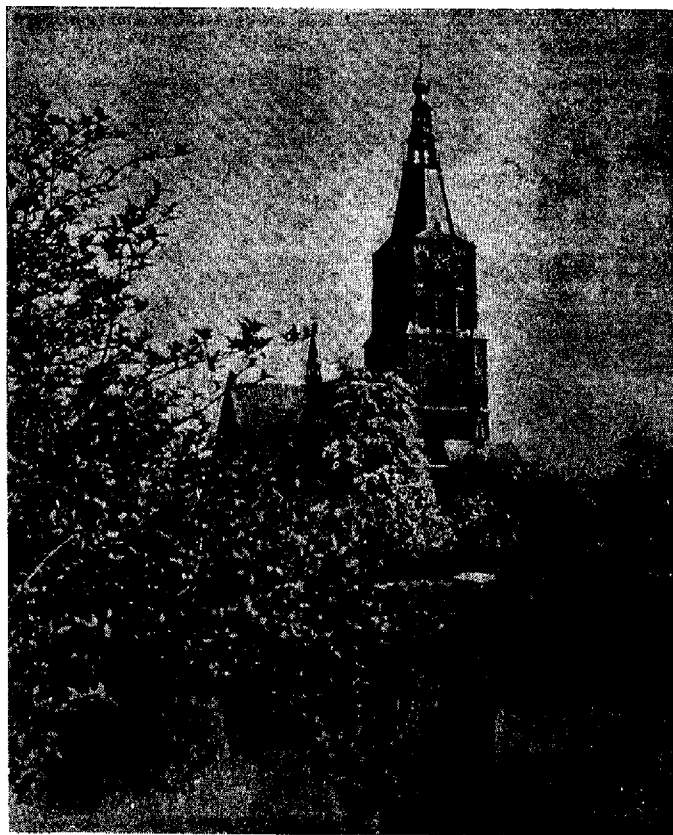
Direct na de oorlog werd ook een R.K. Ambachtsschool opgericht.

Thans staat, in de Prins Bernhardstraat, een nieuwe, sober gebouwde maar uiterst praktisch ingerichte ambachtsschool in de steigers, een goed stuk werk van Ir. Geenen. Het tegenover liggende gebouw, „De Ark”, is eveneens onder leiding van Ir. Geenen tot stand gekomen; en als er een pleinruimte tussen beide gebouwen zal uitgespaard worden zoals het plan is, kan dit voor de verfraaiing van Boxtel van betekenis zijn. In „de Ark” zelf, dat eigenlijk een ontspanningsgebouw is, werd de eerste klas van de R.K. H.B.S. tijdelijk ondergebracht, een H.B.S., die voor de ontwikkeling van de hele s'reek rondom Boxtel en voor Boxtel zelf van groot belang kan worden.

In het grote klooster der Ursulinen, iets verderop gelegen, is 'n R.K. Middelbare Meisjesschool begonnen. Op de eerste plaats is dit, gezien de aard van dit pensioonaat, een school voor internen, maar ook meisjes uit Boxtel en omgeving zijn hier hartelijk welkom.

Vermelden wij tenslotte als hypermoderne technische curiositeit, dat te Boxtel voor het eerst de televisieuitzending van Engeland (Londen) werd opgevangen, Maart van dit jaar. En dat zich deze experimenten dusdanig ontwikkelden, dat thans de watertoren van de gemeente als vast antennepunt gebruikt wordt voor deze televisie-ontvangsten.

Men ziet: over de gehele linie is het katholieke en brabantse Boxtel in volle opmars. Moge het slagen in het bereiken der gestelde doelen.

Stoer rijst de fraaie Sint Pieterskerk van Boxtel boven het water op.

**Brabant's
industrie**

**De trots van
Brabant**

Simons' Emballagefabrieken en Houthandel N.V.

Telefoon Nos 17 en 46 **OOSTERHOUT** Telegram-adres: SIMFA

VATHOUT
KISTEN o.a. Industrie- en Exportkisten
HOUTWOL
HOUTWOLCEMENTPLATEN

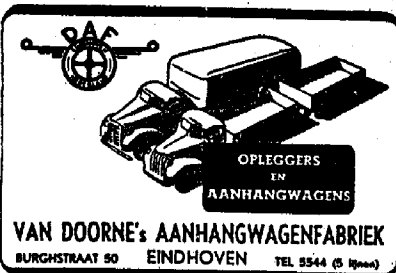
Vuren/Grenen **BESTEKHOUT**
HARDHOUT
STEIGERPALEN
HARD- en ZACHTBOARD

Vraagt vertegenwoordigersbezoek

„N.V. NOORD-BRABAND“
LEVENSVZERKERING
WAAWIK
1843
DOOR ERVARING STERK

N.V. Tricotagefabriek
„WEBA“
M. P. DE WIT & ZN.
ROOSENDAAL

VULLINGHS'
Band- Veler- en Elastiekfabrieken n.v.

Opgericht 1865

HEEZE
bij Eindhoven

Telefoon 5359

Wij zandstralen op elk gebied, Uw
constructiewerken, muren en andere objecten

Cartonnagefabriek en
Drukkerij
'SJEF TRIMBACH
DONGEN

Telef. 139

Telef 245

M. JANSSEN DE WIT'S
KOUSSENFABRIEKEN N.V.

SCHIJNDEL

OPGERICHT IN 1830

„BECKERS“
„Front Circulatie“

De Haarden met de
grootste capaciteit.
Vele nieuwe patenten
H. C. BECKERS
BERGEN-OP-ZOOM

VERSCHUUREN-PIRON

TEXTIELFABRIKANTEN
Wollen Tapijtarens
Wollen Stoffen
Koningshoeven
TILBURG

n.v. Artsilk

GARENFABRIEKEN
BREDA

N.V. Eindhovense Trijpfabrieken
SCHELLENS & MARTO
EINDHOVEN
Opgericht 1887

Gouden Medaille Brussel 1910
Ere-Medaille Barcelona 1923
Ere-Diploma Parijs 1937

KLEINE KRONIEK VAN HET GEWEST

Alarm! Onrust onder de varkenshouders. Overal zijn ze al bijeen geweest onder leiding van uw Kronschriftver. 't Ging er hard aan toe: over de huisvestingen en o.a. in Udenhout en Cuyk. Maar de onrust bedreigt ook de kringen der burgemeesters. Was de burger-voder van Beek onlangs niet in een sloot geduwd door een ontvreden onderdaan? Nochtans gaat het ons gewest niet slecht. De Provincie Noord-Brabant heeft een overschot van 1.36 miljoen. We kunnen dus nog best eens een potje breken. Vandaar zeker, dat er een verbetering komt van wegen en bruggen. Waarlijk geen overdaad. Stampersgat en Berticum zijn reeds de gelukkigsten. De toewijzing van 3414 woningen van Noord-Brabant is iets, maar nog lang niet genoeg. Daarmee zou b.v. Tilburg alleen nog niet eens uit de brand zijn, want daar komen ze nog 3700 woningen te kort. Maar alleen in September kwamen reeds 559 woningen gereed in Brabant. Behalve Tilburg zucht ook Zevenbergen onder groot woninggebrek. Deze laatste gemeente heeft 750 woningen nodig, daar er 431 huizen verloren gingen door onbewoonbaarverklaring of oorlogshandelingen. Maar niet overal is het zo schrikkelijk somber. Steenberg is binnenkort klaar met het parochiecentrum van Welberg; ook in Raamsdonk nadert men de voltooiing van programma 1949 met een verfraaiing en een nieuwe Ulo-school en 5 duplex-woningen. Daar staat ook een ondergrondse kabinelt op het programma. Te Roosendaal kon de gemeente 72 huizen meer bouwen door het Philips-bouwwolven en ook het plan voor een parochiecentrum staat dicht bij de verwezenlijking. Den Bosch roept voort met krachtige slagen en heft weer een hele lijst nieuwe werken op het program staan. Steenberg krijgt een nieuwe watertoren, Bergen-op-Zoom een nieuwe parochie. In Acht zal de parochiekerk verbouwd worden. Intussen worden ook de ouden van dagen niet vergeten en er vrijen verschillende nieuwe pensioens waar onze oudjes rustig hun laatste jaren kunnen slijten. Daar is Tilburg niet alleen aan bezig, ook Eech en Helmond zetten

hier hun beste beentje voor. — Eijsaart krijgt een nieuw gemeentehuis, Den Bosch een nieuwe M.T.S. en een Kunstnijverheidsschool. Het ziekenhuis in Oss kreeg een nieuw vleugel (prefab-lagbouw): Eindhoven opende het eerste „instuifhuis“ voor de vrouwelijke jeugd. Maar er gebeurt meer. Denk maar eens aan Roosendaal dat van plan is een beiaard te bestellen: aan Bergen op Zoom, dat eindelijk de binnenhaven gaat dempen. Aan het Land van Heusden en Altena, dat een stichting voor de welvaart in het leven riep en aan Deurne waar een project werd goedgekeurd om 600 H.A. Peel te vervenen en te ontginnen. Dat is broodnodig. Talloze boeren zitten om grond te springen. Kronschriftver weet echter drommels goed, dat er naast de landbouw industrialisatie nodig is, want de Brabantse bevolking stijgt met 2 pCt. per jaar. In Tilburg gaat het best, daar werken thans 20.700 mensen op de fabriek en werd er in het tweede kwartaal van dit jaar een omzet gehaald van f 74.6 miljoen. Maar meer plaatsen doen een gool naar industriële welvaart. Roosendaal breidt een bedrijf verder uit. In Bergen op Zoom en in Oudenbosch kwamen weer nieuwe fabrieken. In Helmond gaat de firma Diddens en van Asten feesten op het 125-jarig bestaan. En in Den Bosch bestond de Scheepvaartmaatschappij Lieven 60-jaar. Dat zijn natuurlijk allemaal erkend de grootste plaatsen van Brabant, maar wie had er nu ooit gedacht, dat Erp zo van zich zou doen horen: daar vervaardigen de gebroeders Munsters-wegenwalsen en dan nog wel van de beste. Eindhoven vervaardigde het prachtige tafeldamaat in opdracht van Prinses Wilhelmina voor Prinses Elisabeth van Engeland. Naast de industrie gaat de handel weer vooruit en dan denken we aan de autobeurs die oplangs voor 't eerst in Den Bosch werd gehouden; aan de heropening van de veemarkt te Etten en aan de winkellacties van de middenstand in Dongen, Drunen en Geertruidenberg. Maar om een grotere welvaart te bereiken, dit bewaerde Kronschriftver reeds menigmaal, moet het ambachtsonderwijs eerst in orde zijn.

Dat weten ze nu in Zevenbergen ook via het E.T.I. rapport dat daar is verschenen. In Roosendaal kwam onlangs een nieuw schoolgebouw klaar voor het nijverheids onderwijs. In Waalwijk werd de R. K. Huishoud- en Industrijschool met een nieuwe afdeling uitgebreid. Oosterhout hoopt een nieuwe ambachtsschool te krijgen en misschien krijgt Cuyk binnen niet al te lange tijd een speciale veeteeltvakschool. En nu Kronschriftver toch nog bezig is met de scholen, wil hij meteen nog eens even wijzen op de muzieksschool die geopend werd in Ouzendrecht en de plannen, die hier toe in Roosendaal al weer bestaan. Maar we keren nog heel even naar het werkersleven terug. In October telde ons gewest 3600 werkzoekenden. Voorwaar een ernstig teken, maar van de andere kant werden in Zevenbergse Hoeke de eerste landbouwpensoenen uitgekeerd. Dus daar was het feest, evenals in Velp waar voor het eerst straatverlichting kwam! Maar er was meer om feest te vieren: in Tilburg werd het Brabantse „Gezondheidscentrum“ van het Wit-Gele Kruis plechtig ingezegend. Het eerste in ons land. Er is nog meer. In 't Ginneken op Bouvigne werden 65 gezinsverzorgsters gediplomeerd, 'n hele aanwinst, want dergelijke meisjes hebben wij nog broodnodig. In Grave zitten ze dringend om een Gezinszorg verlegen. Op dit gebied vierde Helmond zijn eerste lustrium.

Kronschriftver kan echter niet nalaten de feesten te bespreken en dan lijkt hij maar even naar St. Jochemsmoer waar de parochie 55 jaar bestaat; naar de Boerenbond en Boerenlembank in Etten, die beiden 50 jaar bestaan; naar onze Brabantse Harmoënien die de beste zijn van heel het land en van wie Concordia uit Loon op Zand de eerste prijs weghaalde, naar Breda dat in 1952 het 700-jarig bestaan gaat vieren en naar vele andere schone gebeurtenissen meer, die Kronschriftver wel niet allemaal kan opsommen, maar voor geen geld van de wereld zou willen missen.

L.W. KRONIEKSCHRIJVER.

Bij ons in Indonesië

Uit het dagboek van een Brabantse soldaat

Zijn trouwenstrusting blonk van nieuwigheid, zijn handen en zijn gezicht waren nog blank. Nol van Heugten uit Deurne is pas drie maanden in Indonesië. Zijn dienst verricht hij op een garnizoensbureau in Batavia. Daar schrijft hij 's morgens als een volleerd klerk naar toe en keert er 's avonds van terug. Zo slijt hij zijn dagen in de sissende hitte van de witte stad Batavia. — Ik weet nog niet hoe een sawah er uit ziet, Koos — zei hij me. — Het begint me gruwelijk te vervelen. Thuis was ik altijd de baan op met een vrachtauto van mijn vader en reed hout af en aan uit de Peel. Er is geen plekje dat ik daar niet ken. — Nol van Heugten is een militair in Indonesië, die nu eens niet op patrouille gaat, niets afweet van de blubber in de regentijd, nog nooit de zon in de bergen heeft zien opkomen of kennis heeft gemaakt met de zenuwslappende convooiriten. Hij doet zijn werk op het bureau ijverig en nauwgezet en met grote toewijding. Hij vertelde me in het vloeiende dialect van Oost-Brabant over het transportbedrijf thuis, over zijn liefde voor de motorsport en van de kermissen in de Peel. Om zijn hals hing een gouden medaillon van Maria Aljiddurende Bijstand. Had hij van zijn meiske gekregen bij zijn vertrek. Het is typisch, maar haast iedere Brabantse militair, die ge-

hier in Insulinde tegenkomt, heeft een familielid in het klooster. Nol vertelde me van zijn zuster die Franciscanes was in Uden. Hij vertelde ook vol trots over het kunstenaarschap van dokter Wiegiersma. En zo kwam er weer een stukje Brabant ter sprake op het platje van de radiomess in Batavia. Hij voerde me in gedachten mee naar de ontginningen, naar de mastenbossen, hij deed me weer de vette Brabantse leut gehieten. Nol van Heugten is van plan zijn tijd goed te besteden in Batavia. Als het enigszins mogelijk is gaat hij een cursus volgen voor het vak- en vestigingsdiploma voor het transportwezen. Dan zal deze tijd voor hem niet onbestede gebleven zijn. Wat er overigens van deze goede voornemens terecht zal komen, dat zal de tijd moeten leren. Bijna iedere soldaat komt hier naar toe met plannen voor verdere vakstudie. 99 Procent van deze voornemens worden echter niet uitgevoerd. Waar dit aan ligt? Misschien de onrust, die het soldatenleven met zich meebrengt, het ontbreken van de huiselijke haard, het op eigen benen staan. Het zijn gissingen. Later zal misschien de oplossing worden gevonden. Bij Nol van Heugten uit Deurne is dit voornemen echter nog levend. Laten we hopen dat het zo blijft.

KOOS VERMEEREN.

UIT HET LAND VAN HERTOG JAN

BRABANTS HALFUUR.

Uitzending Vrijdag 9 December a.s.

De maandelijks radio-uitzendingen, die via de K.R.O. onder auspiciën van Brabantia Nostra worden uitgezonden, blijven regelmatig voortgang vinden. In de afgelopen maanden is uit velelei reacties duidelijk gebleken, dat deze programma's praktisch overal in de lande en daarbuiten beluisterd worden. Er kwamen brieven binnen van luisteraars uit de kop van Groningen tot diep in België. Het programma dat op 9 December wordt uitgezonden, zal geheel gewijd zijn aan De Kempen. Er worden verschillende aspecten in belicht. Bijvoorbeeld dat van de voortschrijdende industrialisatie, maar het zwaartepunt wordt gelegd op het eigen karakter, dat dit oude, gesloten land tot op de dag van vandaag wist te bewaren.

Er wordt op gewezen hoe dit karakter zich openbaart: in de volksgebruiken, het volksvermaak enz.

In 't kort gezegd vermeldt het program:

1. Kempenland, tekst van Jozef Simons, muziek van A. Prud'homme, te zingen door gemengd koor met orkestbegeleiding.
  2. Kempische Volksgebruiken, verteld door Leo Derjick.
  3. Joanneke de Schutter, te zingen door Jan van Oostade.
  4. De rodde-guld van Hersel, te vertellen door Piet Kwintan.
  5. Een lusterpelletje over de oude legende van de weggezonden klok te Steenak.
  6. Prijsvraag met als inzet een Krentenmik. De inzending vaagt aan om half 3 en wordt uitgezonden via de K.R.O.
- Correspondentie over deze rubriek richtte naar uitsluitend tot JAN NAAJKENS in Hivaren-beek.

REORGANISATIE van BRABANTIA NOSTRA

Zaterdag 26 November werd in Tilburg een vergadering gehouden van Brabantia Nostra, waarbij het voornaamste punt van de agenda het reorganisatie-plan was, dat was samengesteld door vertegenwoordigers van Brabantia Nostra en de Brabantse Beweging. In de grootste eenstemmigheid was men tot de conclusie gekomen, dat het noodzakelijk was te komen tot algehele eenheid binnen het kader van Brabantia Nostra. Dit reorganisatie-plan werd door de vergadering goedgekeurd. Tengevolge hiervan zal ook Brabantia Nostra enige wijzigingen ondergaan. Het aantal leden van de Centrale zal sterk worden uitgebreid, zodat zij meer representatief zal worden voor het Brabantse gemeenschapsleven; zij zullen gekozen worden uit alle delen van de provincie en uit allerlei functies en werkkringen. Hierdoor kunnen bepaalde activiteiten met gebruik van de daarvoor meest aangewezen krachten sneller op bekwame wijze worden aangepakt.

Deze uitbreiding zal het mede mogelijk maken, dat bepaalde functionele kringen of secties worden gevormd, waarin ter zake kundigen en geïnteresseerden een bepaald aspect van het Brabantse gemeenschapsleven bestuderen, acties ontwerpen enz. De centrale wordt dan meer en meer, gelijk Dr. de Brouwer het formuleerde, „het wakend geweten van Brabant“; zij blijft leidinggevend, en zorgt voor het zuivere bewaren van de Brabantse idee.

Intussen bestaat er voor hen, die vroeger deel uitmaakten van de Brabantse Beweging, en die ook in de toekomst het werk van Brabantia Nostra willen steunen, gelegenheid om opgenomen te worden in de Vriendenkring van Brabantia Nostra. Naast het reorganisatie-plan werd nog uitvoerig gesproken over het jonges, dat in het voorjaar in de abdij van Berne zal worden gehouden. Nadere bijzonderheden hierover zullen t.z.t. volgen.

ZIEK

Op een goede dag voelde Filiassi zich onwel. Hij legde zich plat te bed, bleef drie dagen liggen en nadat alle huis-, tuin- en keukenmiddeltjes niet bijdroegen tot een voo spoedig herstel, ontbood zijn betere ik (zoals steeds tot het uiterste bezorgd) de dokter. Deze kwam en constateerde: „U bent ziek!“ „Vreemd“, zei Filiassi met holle stem „ik meende voor mijn genoegen te bed te liggen. Maar als ik ziek ben, zal ik maar blijven liggen.“ „Da's je geraden ook“, zei de dokter. „t Zijn de nieren.“

De volgende dag wist het ganse dorp dat het de nieren waren.

De ene helft (die der kwaadaardige praatjesmakers) beweerde, dat die zijn oorzaak vond in Filiassi's losbandige levenswijze. De andere helft echter hield vol, dat deze kwaal te wijten was aan zijn opofferende, onverdroten arbeid tot heil van het Brabantse Gemeenbest. Dit was dus de helft der achtenswaardigen.

Terwijl zo de grondslag werd gelegd voor een nieuwe twist, even wreed als die der Schieringers en Vetkopers, trachtte zich in het leven te houden met suikerwater en vruchtensap. Hij genoot van zijn rust. Hij luisterde naar het tiereliere van de vogeltjes en op de momenten dat hij niet nadacht, mediteerde hij over de vergankelijkheid des levens, dat krookbaar is als een wankel riet... Zodra buren, magen, vriend en kennissen echter vernamen, dat hij absolute rust moest houden en alleen zijn gade aan zijn sponde konnen mocht, verdroegen zij zich voor Filiassi's voordeur. „Voor mij heeft hij wel tijd“, zei zijn oudoom, die een grote haas torste. „Tijd wel, maar het mag niet“, weder-voerde de betere ik, nam de haas in ontvangst en sloot de deur. Zo kwamen een oud-verloofde met een taart, een vriend met een kruik oude Bols, een nicht met een fruitmand, de voorzitter van de Vereniging van Ex-Politieke Delinquenten met een Navolging van Christus (goud op snee), een onbekende aanbieder met een dozijn eieren, de redactie van dit blad met een kist sigaren en de plaatse-

lijke agent van het begrafenisfonds met een geïllustreerde folder van uitvaarten eerste, tweede en derde klas, mitsgaders een extra-ingeval in twee kleuren over een solemnele dienst met omfloerste waskaarsen. De laatste werd onder ijstijlke bedreigingen door de betere ik weggejaagd. De overigen werden in de gang ontvangen en na het achterlaten van hun goede gaven met een zacht liztje naar de stoep gelooft.

Dank zij de goede zorgen, Filiassi's voorbeeldige kuur en de gebeden van de tante nonnekes verliep de ziekte voo spoedig en mocht hij (in bescheiden mate) bezoek ontvangen.

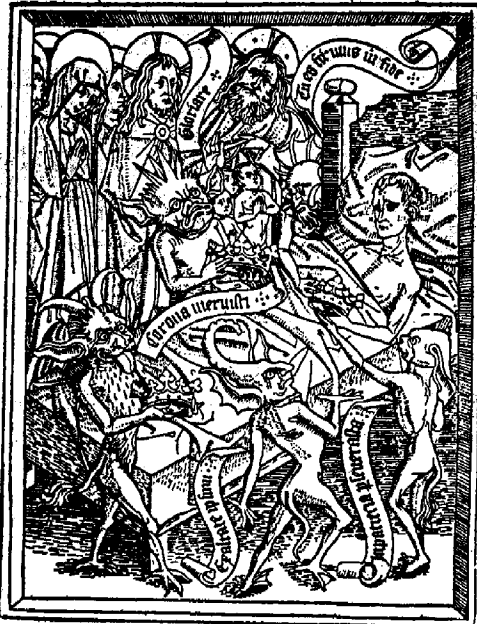
De eerste was een verre bloedverwante. Filiassi had haar nog nooit gezien, maar hij begroette haar bij haar binnentreden, zoals de Joden in de woestijn het manna dat uit de hemel viel. Maar twee uur aan één stuk door vertelde zij over hersenoperaties, hartkwalen en beentracturen, doch kiesheidshalve zweeg zij over alles wat naar nieren zweemde. Toen zij wegging was Filiassi een bezwijming nabij.

Vervolgens kwam een vriend, die eigenlijk binnenkwam om een borrel te drinken, doch die onkundig van zijn ziekte was. „Ahal De nieren!“ zei hij. Hij plantte zich breeduit op zijn stoel en verhaalde de omstandig het geval van zijn schoonzuster, die aan dezelfde kwaal gestorven was. Filiassi gebarde dat hij rusten moest en de vriend vertrok met een hartelijk „Beterschap!“ Zonder borrel overigens.

De drie volgende bezoekers bleken stuk voor stuk levendige medische encyclopedieën te zijn, die Filiassi's haarfijn wisten te vertellen wat hij eigenlijk mankeerde. Toen kwam tante Jet. Nauwelijks had ze Filiassi gezien of ze krete: „t Zijn de nieren niet. 't Is de lever ik weet zeker dat het de lever is“, en reeds wilde ze de telefoon grijpen om een specialist te bellen. Filiassi simuleerde een instorting, wat na vele andere vergeefse pogingen de enige manier bleek om haar weer buiten te krijgen.

Hierna had Filiassi een dag rust en hij las jiverig in de Ars moriendi, dat is de kunst om te sterven, dewelke met fraaie, opwekkende houtsredes was verlicht. Daags daarna werd hij bezocht door drie tantes, die hem om strijd aanrieden de

Filiassi in de Ars bene Moriendi

volgende middelen aan te wenden, welke gegarandeerd een snelle genezing verzekeren zouden: a) kilo's tomaten eten; b) naar het boerke van Winssen gaan (dat leefde toen nog); c) idem naar het Hasseits vrouweke; d) de nieren flink doorspoelen met lindethee, waarin overvloedig kandijnsuiker was opgelost; e) de buik warm houden met Thermogène watten, waarover vissebloed gesproeid was; f) er een nier uit te laten halen.

Dank zij het feit dat hij al deze raadgevingen nauwkeurig in de wind sloeg ging Filiassi goed vooruit, zodat hij, toen een oude vriendin, die het ziekebezoeken

beoefte als een Werk van Barmhartigheid bij het binnenkomen uitriep: „Ach, ach, nee maar, wat zie jij er patent uit. Ja ja, gezond zijn is toch maar alles. Moet je eens horen! Ik was een paar dagen geleden bij meneer Y, op bezoek. Hij zag er patent uit. Ne: zoals jij. Hij zat ook zo welgedaan en opgewekt recht op in zijn bed. Ik was er om zeven uur. En laat je me nou om negen dood zijn! Ach...“

Filiassi keek op de wekker en verbleekte. Het was juist zeven uur.

JEAN FILIASSI.

De glorie der Hoogmis

WIE DEN BOSCH NADERT vanaf Vught is opgetogen over de Sint Janskerk, die hoog uitsteekt uit 't centrum der stad en wie over de brug bij Keizersveer komt naar het Zuiden ziet de oude kerk van Sint Geertruidenberg over de huizen van het stadje liggen als een kloekhen over haar kiekens.

Zo wisten de Middeleeuwers met treffende symboliek hun kerken te bouwen in 't centrum van 't leven, hoog uit boven de hele omgeving als wijzend naar 't eeuwig vaderland, dat de hemel is.

De kerk, 't kerkgebouw, was voor hen Christus zelf.

Alle straten en stegen, alle sloppen en pleinen mondden uit op de kerk, op Christus. Wij mensen van de 20ste eeuw moeten deze symboliek weer eens terughalen in onze geest.

Ook in 't leven van iedere dag en in 't leven van onszelf moet staan de kerk — 't kerk-

gebouw en de Christus — hoog en rank als een centrum, waarheen gaan onze gedachten en verlangens, onze woorden en andere werken. En de torens der kerken moeten ons wijzen op God en de bogen der kerken moeten voor ons zijn de saamgevoenen handen van 't gebed en de klokken der torens de roepstem van God.

Nog een dag in de week treft ons die schone symboliek. Als op een Zondag de syrenes der fabrieken zwijgen, en de stampende motoren rusten, dan keert in ons de stille genieting dat 't Zondag is.

En uit alle straten en pleinen ziet men de mensen opgaan naar hun kerk.

Helaas! Helaas!

Behalve veel van de uiterlijke glorie is men vergeten ook iets van grote innerlijke waarde. 't Snapmisje van rond negen uur — te laat bezocht en te vroeg verlaten — is het hoogtepunt geworden van de Zondag in de moderne tijd.

De glorie der Hoogmis is voor een stuk verdwenen uit 't leven.

De moderne, zakelijke mens vindt de Hoogmis te lang en... te plechtig.

Hij moet er op attent worden gemaakt, dat dit de hoogste liturgie van de Zondag is en speciale misweek-paters moeten hem bewegen een ereplaats te geven aan het samengebeden en samengezongen gemeenschaps-offer.

Aan de hand van Epistel en Evangelie moet de priester z'n kudde de weg wijzen naar de grazige weiden en hij moet dat doen met grote zorg en toewijding.

En het gelovige volk moet biddend en zingend met z'n priester voltooien het hoogheilig offer.

Dan zal er in onze kerken weer luister komen hangen die herinnert aan de glans en de glorie der Middeleeuwen. Dan zal de parochiekerk weer komen staan met een onbrekbare zuigkracht in 't leven der jachtende, zakelijke mensen te midden van fabrieken en flatgebouwen, zoals weleer de kathedralen en domkerken stonden over de steden en dorpen van een vroom, christelijk land.

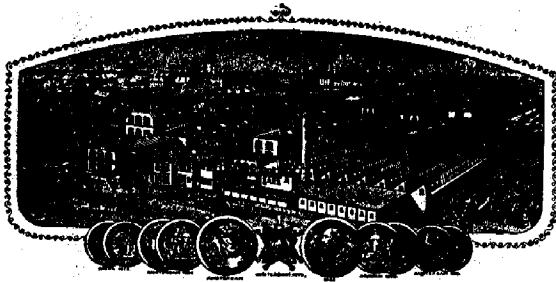
EDELE BRABANT

Uitgave van Brabantia Nostra, tevens 'orgaan van de Brabantse Beweging.

HOOFDREDACTEUR: Jan Naaijken, Hilvarenbeek, tot wien alle stukken voor de redactie gezonden moeten worden.

DAGELIJKSE REDACTIE: Anton Eijkens, Drs. L. van Delft, Albert van Hoek, Mr. P. Lemmens, Drs. P. Mutsaers, P. van der Velden, pr., Drs. J. Willekens. Adviseur: K. Neesen.

UITGEVERS: Drukkerij Henri Bergmans N.V. Langestraat 35, Tilburg, Postrek. 51023, tot wie men zich gelieve te wenden voor abonnementen en advertenties.

NAAML. VENNOOTSCHAP

VAN OERLE's

Band- en
Damastweverijen

BOXTEL (Holland)

Opgericht 1850

Tel. K 4106/412
Telegram-adres: „Vanoerle“
ABC-Code 6th Editton

Nefa

BOUWPLATEN INDUSTRIE N.V.

VUGHT * BOXTEL

Schoen- en Pantoffelfabriek „Roza“

maakt de originele **COSY**-pantoffel in Baby-,
Kinder-, Meisjes-, Dames- en Herenmodellen.

v. Roessel & Zonen, Boxtel Telef. 521

Bergmans' Advertentiebureau

Lengestraet 35 - TILBURG - Telef. 4847 (2 lijnen)

Plaast Uw advertenties in

ALLE BLADEN

zonder verhoging van de door
de bladen vastgestelde prijzen

Gaarne adviseren wij U waar
U het beste kunt adverteren.

Zonder enige verplichting
geven wij U kosten-begroting.

Wij ontwerpen voor U en verzorgen Uw tekst.

GEMEENTE BOXTEL

De nijvere gemeente in midden Brabant.

Uitstekende spoorweg- en wegverbindingen.

Gunstige voorwaarden voor industrievestiging.

Ideale woongemeente, met aantrekkelijke recreatie-mogelijkheden.

Centrum van onderwijs:

H.B.S.

M.M.S.

Nijverheidschool

Schilderschool

Landbouwwinterschool voor Middelbaar landbouw- en tuinbouwonderwijs

Daghuishoudschool voor meisjes

U.L.O. onderwijs

B.L.O. school

Volksmuziekschool

Inlichtingen ten Gemeente-hulze

Voor alle soorten klein spuitwerk
Van Vlerken's
 Schildersbedrijf
 Aarle-Rixtel

Fa. G. Boink-Meyer
 H. J. BOINK & G. BOINK
 Noordstraat 34 TILBURG Telef. K 4150-2322
 Warmtoesteltek - Watervoorziening
 Sanitaire Luchtbehandeling

Verkoopkantoor „TILVENMA“
 v. Sasse v. Ysselstraat 7 TILBURG Telefoon 2297
 AGENTUREN IN CONSERVEN,
 CHAMPIGNONS EN SOEPGRONTEN

Voor snelle en vakkundige REPARATIE van Uw
SCHRIJFMACHINE M. A. v. d. Hoof
 Spiraestraat 30 EINDHOVEN Tel. 2616
 LINTEN STENCILS CARBON STENCILINKT

FA F. J. PETERS SPOORLAAN 5
 TILBURG
 Antieke meubelen, schilderijen, porselein etc.
 Taxaie's en Expertise's

Fa. Wed. G. Smulders
 Carrosseriefabriek,
 Lak- en Spuitinrichting
 TILBURG, Hasseltstraat 95-97
 Telefoon 2359

Firma J. STEENBEEK
 Bleekstraat 29 - EINDHOVEN - Tel. 5093
 HANDEL IN OUD-PAPIER, LOMPEN en METALEN
 Gespecialiseerd op Sloopgebied.
 Steeds alle soorten en maten van bruikbaar ijzer voorradig

ANDRIESEN
 BERGEN OP ZOOM EINDHOVEN HELMOND
 MARKT 25 MARKT 21 STEENWEG 18
 HORLOGES - JUWELEN - GOUD - ZILVER

Fa. N. ZOONTJES & ZONEN Socialiteit in
 • BETONSCHUTTINGEN • TROITTOIRTEGELS
 • AFRASTERINGSPALEN • BIMSWAREN
 Varkensmarkt 26 TILBURG Telefoon 3756

Het adres voor Uw meubels Brabantse Jongelui is
FR. VAN IERSEL
 Lijnsheike 2 - Tilburg
 Alles in eigen werkplaats vervaardigd en de volle
 garantie voor al ons werk.

JAC. VAN DEN BREKEL & Znen
 Tilburg - Bergen op Zoom
 Heren- en Kinderkleding
 KLEDING NAARMAAT

DE TILBURGSCHE HYPOTHEEKBANK N.V. geeft uit:
3 1/4% Pandbrieven à 100%

LOCOMOTIEF
 ZEER OUDE
 GENEVER
PMELCHERS-DISTILLATEUR
 LANGE HAVEN 74-76 SCHIEDAM

Hotel Café Restaurant
 „Franciscaner“
 Markt 23 - BREDA - Tel. 8401

Logeren in het Brabantse land aan de rand van het bos,
 IS Uw intrek nemen in **Hotel DENNOORD, Breda**
 Duivelsbruglaan 96 - Tel. 8790

Hotel Restaurant Café GOOSSENS
 Stationsplein - DELURNE - Telefoon 15
 Logies - Diners - Koffietafels

Hotel „Schimmelpenninck“, Eindhoven
 Restaurant „Au Carré des Champignons“
 J. A. Biemans. Telefoon 4441-4442

Een originele INDISCHE RIJSTAFEL bereid door kokkin
 Kassahminah en geserveerd door Soepadi en Moelia is een
 werkelijke traktatie.
 Restaurant
 Stationsplein 1 „TSILVEREN SEEAERD“, EINDHOVEN
 Telefoon: 2921 - 2923 - 2925

Hotel-Restaurant „De Bruxelles“
 Van ouds bekend huis van de 1e rang
 HELMOND - Telefoon 2092

Hotel Café „DE BEURS“, Oosterhout
 Tel. 40 - Klappijstraat 2, a.d. Markt
 Het trefpunt van toerisme

Hotel Café Restaurant
 D. & C. VAN BECKHOVEN
 Prima Keuken OUDENBOSCH Telefoon 141

Café-Restaurant
MODERN - TILBURG
 Heuve. 100 - Telefo 12719

Hotel „SUISSE“ - Tilburg
 Café-Restaurant Telefoon 2827
 Eigenaar: J. L. JORNA

Manufacturen en
 Woninginrichting
Handelshuis

HILVARIA
 HILVARENBEEK
 Diessenseweg A 115-117

HET BRIL-
 LEZAR.

Fa. WED. J. VAN CASTEREN & ZONEN
 Korvelseweg 74-78 - Tel. 2663 en 2542
 TILBURG

Nationale- en internationale transporten
 TWEE MAAL PER WEEK geregelde
 autodiensten op België en Noord-Frankrijk

MEUBELTRANSPORT. Opslag van koopmansgoederen
 Vervoer van alle soorten goederen, ongeacht gewicht en lengte

J. VAN BERGEIJK St. Jorislaan 78 EINDHOVEN
 Telefoon 2933 Opgericht 1859
 Stoomververij en Chemische Wassyerij
 Ajoureren - Pilsieren - Ontvleken - Oppersen - Stoppen

In **BLAUW DELFIS** steeds een grôte Keis
Mag. St. Jozef
 Telefoon 7563, 's-Hertogenbosch, Hinthamerstraat 70

**REEDS MEER DAN EEN EEUW, KOOPT MEN
 HET BEST BIJ DE F. A. F. DE LEEUW**
 HOPIJUWELIER
 Kerkstraat 39 - 's-HERTOGENBOSCH - Tel. 8684

**Alles wat U
 onder drukwerk verstaat,
 wordt met zorg gemaakt**
 door
Drukkerij Henri Bergmans N.V.
 „De drukkers die de tijd even voor zijn“
 Tilburg - Telefoon 4847-4848

Fa. Jos. Jongen-Heerkens
 BOUW- EN AANNEMERSBEDRIJF
 Korvelseweg 198 - TILBURG - Telefoon 2595

Priesterkleding
 Fa. M. Bertens & Zoon - Piusplein 59 - Tilburg
 Rijks gedipl. Meester Kleermakers. Door het gehele
 Bisdóm Den Bosch aan huis te ontbieden - Tel. 3655

Wanneer ge uw familie of vrienden het meest wilt verrassen,
 zoekt ge naar een geschenk van blijvende waarde. Ge zult er zelf over verheugd
 zijn te zien welk een verrassend geschenk het boek van Dr. H. van Velthoven is

NOORDBRABANT
 Een gewest in opkomst

is een Standaardwerk voor Brabant, dat om zijn inhoud, foto's en typografische
 uitvoering in de Nederlandse Pers uitbundig is begroet.

Hier volgen enige persuittreksels:
 „Een werk van bijzonder voorname allure..... ook de inhoud is
 perfect. Een prachtig boek!“ ..De Maasbode“
 „Een kostelijk uitgegeven werk“ ..De Linie“
 „.....een uitmuntend werk, dat men in veler bezit zou wensen“
 Alle lof ook aan de Uitgeverij en haar artistieke medewerkers.
 „Idl“
 „Juist een boek voor Brabanders om het ten geschenke te geven
 aan elkander en aan vrienden en kennissen buiten Brabant. Ge
 dient er Brabant mee, heel Nederland, al de Nederlanders“
 Pastoor Aug. Commissaris in „De Sten“
 „Brabant heeft o.m. jonge steden: Tilburg en Eindhoven zijn vol
 belofte, vol ondernemingslust“ ..De Standaard“
 „De titel van het boek is een program“
 „Wie Brabant goed wil leren kennen, mag dit boek niet missen“
 Antoon van Duinkerken in „De Tijd“
 „..... geen eng wetenschappelijk betoog, maar een behandeling
 van het Hertogdom, die en leerzaam en boeiend genoemd mag
 worden“ ..De Gelderlander“
 Vraag bij Uw boekhandelaar, die het in voorraad heeft, deze fraaie uitgave
 ter inzage. Uw keuze zal spoedig bepaald zijn.

PRIJS Fl. 19.50
 Uitgegeven te Tilburg in 1949, door DRUKKERIJ HENRI BERGMANS N.V.
VERKRIJGBAAR IN ELKE BOEKHANDEL

J.A. VERBUNT
 LANGESTR. 27 TILBURG
 WJNHANDEL - BINNEN- EN BUITEN-
 LANDS GEDISTILLEERD

9 December 1949.

Onderwerp: "Reorganisatie van
"Brabantia Nostra".-

Bijlagen : één.

Volgno.
12 DEC. 1949
ACD/75408

Onder aanbieding van bijgaand exemplaar van No:6,d.d.2 December 1949 van "Edele Brabant", moge ik Uw aandacht vestigen op het bericht, betreffende bovenvermeld onderwerp, voorkomende op blz.13, van dit nummer.

Mogelijk ten overvloede, moge ik - met betrekking tot deze reorganisatie - het volgende berichten:

De "Brabantse Beweging" is ontstaan onmiddellijk na de bevrijding van het Zuiden. De opzet was, de "Brabantse"-leidinggevende intellectuelen te verzamelen in een organisatie, die op politiek, economisch, sociaal en cultureel terrein voor de belangen van Brabant, in de meest uitgebreide zin, actief in de bres zou staan, opdat Brabant in het Staatkundige- en maatschappelijke leven volledig tot zijn recht zou komen.

Op praktisch terrein stelde de "Brabantse Beweging" zich tot taak, toe te zien op benoemingen, de behartiging van Brabantse belangen, zekerstelling van aandeel in de Wederopbouw, totstandkoming van noodzakelijke onderwijsinrichtingen, culturele instellingen, enz. "De Brabantse Beweging" heeft b.v.steun verleend aan het initiatief voor de oprichting van een Brabants Orkest, heeft enige malen invloed uitgeoefend terzake officiële benoemingen, voerde actie voor een Technische Hogeschool in het Zuiden, enz.

In zekere zin streefde de "Brabantse Beweging" eenzelfde doel na als "Brabantia Nostra". Na de bevrijding was het lot van "Brabantia Nostra" echter een ogenblik erg onzeker en stond het te bezien, of het de periode van gedwongen niets doen tijdens de bezetting, wel overleefd had.

Daarnaast leek - door de zuiveringsactie tegen enkele leidende figuren - "Brabantia Nostra" enigszins gecompromiteerd. Dit is echter uiteindelijk niet juist gebleken en "Brabantia Nostra" hervatte na enige tijd haar activiteit.

De leidende figuren van de "Brabantse Beweging" wilden echter ook een actie op een bredere basis, dan waarop "Brabantia Nostra" staat, met name wilden zij ook niet-katholieke invloeden in haar actie betrekken.

Enige der leidende figuren waren, Prof.Dr.de Quay, XH Drs.A.Wijffels(thans te Den Haag) XH Drs.A.Raaymakers te Vught, Drs.A.van der Poel te Breda (lid Ged.Staten), Pastoor Binck te Alphen en Riel.(bij Tilburg).-

De

De opzet van de "Brabantse Beweging" is in de praktijk meer gebleken, dan de actie in werkelijkheid betekent. Zij is feitelijk ingeslapen.

Daar het naast elkaar bestaan van twee soortgelijke bewegingen ondoeltreffend is gebleken, zijn beide groeperingen thans in elkaar gevloeid, met dien verstande, dat de "Brabantse Beweging" zonder meer in "Brabantia-Nostra" is opgegaan.

"Brabantia Nostra" heeft aanvaard, dat zij een minder exclusief karakter zal dragen dan voorheen en een meer algemene weerspiegeling van de Brabantse belangen en meningen zal zijn.

Toch blijft "Brabantia Nostra" op het standpunt staan, geen massa-organisatie te zijn.

De steunende leden van de "Brabantse Beweging" worden niet zonder meer lid van "Brabantia Nostra", maar kunnen toetreden tot de daartoe opgerichte "Vriendenkring" van "Brabantia Nostra".-

W.-

001/440 B

in OD 440

No: 14.- DIENSTGEHEIM.

6 Januari 1950.

Onderwerp: "Brabantia Nostra".-

Bijlagen : één.

NIET O.K.
ACD/IV Ps
DAT: 5/1-51
PAR: 44P

6.173.2
9 JAN. 1950
ACD/77616

Met verwijzing naar de inhoud van het als bijlage hierbijgevoegde opgeplakte artikel uit "De Volkskrant" van Vrijdag, 30 December 1949, moge ik U berichten, dat ik bij een bespreking over deze aangelegenheid met een R.K.persoon, die als vrij goed ingewijd kan worden beschouwd, het volgende vernam:

Het federalistische streven - waarvan in bijgaand bericht omtrent "Brabantia Nostra" sprake is - heeft van den beginne af, aan het ontstaan en de werking van "Brabantia Nostra" ten grondslag gelegen.

"Brabantia Nostra" is geboren uit een in Brabant levende overtuiging, dat door de gecentraliseerde Staatsleiding - en vooral door de steeds sterker wordende staatsmacht - noodzakelijk de eigenheid en de belangen van de binnen het geheel van het Nederlandse volk bestaande omsloten volksgroepen, samenvallende met de randgewesten, steeds meer ten achter gesteld worden bij de Hollandse kern-provincies.

Tot afweer daarvan propageerde "Brabantia Nostra" het denkbeeld van de bescherming van deze bevolkingsgroepen en randgebieden, dus ook Brabant, tegen "vreemde" invloeden en een decentralisatie van het administratieve landsbestuur in dier voege, dat aan deze omsloten randgebieden een zo groot mogelijke zelfstandigheid zou worden verleend in al datgene wat deze gebieden zelf op administratief, sociaal en cultureel terrein tot stand kunnen brengen.

"Brabantia Nostra" stond niet in de laatste plaats hierom op "Groot-Nederlands"-standpunt, aangezien men in een "Groot-Nederland" een grotere mogelijkheid aanwezig zag om de gewestelijke eigenheid naar voren te brengen en een decentralisatie op bestuursgebied door te voeren.

Om deze reden onderhield "Brabantia Nostra" alreeds vóór de oorlog contact met federalistische stromingen in het buitenland, o.a. met de Vlaams-nationale actie voor de verwezenlijking van het federalisme in België, de Bretonse beweging, de Friese beweging, de Baskische actie, enz.

Alhoewel "Brabantia Nostra" er zeker geen separatisme, d.w.z. staatkundige afscheidingsactie, van wilde maken, heeft er in de z.g. minderheden-bewegingen in Europa nimmer voldoende klaarheid bestaan.

Na de oorlog heeft het federalistische streven nieuwe opgang gemaakt als een soort reactie op de zich met kracht doorzettende internationale samenwerking der verschillende Europese staten.

Deze

Deze internationale samenwerking, de Pan-Europa-gedachte, wordt door de federalisten eveneens ondersteund.

Zij streven echter een andere structuur van deze inter-statelijke samenwerking na, dan officieel aan de orde is.

De federalisten vrezen, dat de louter gouvernementele samenwerking een bevordering en verstarring van de ge-centraliseerde staatsmacht brengt.

Naar hun inzicht moet "Pan-Europa" niet een organisatie van de staten in hun huidige staatkundige vormen zyn, maar een samenwerking van de verschillende eigen-gearde volks-eenheden, wier aard en zelfstandig karakter bepaald wordt door omstandigheden van taal, cultuur of historische vorming, of die een bepaalde economische eenheid daarstellen.

Vandaar het streven om vanuit de federalistische stromingen invloed te verkrijgen bij de concretisering van de Europese samenwerking.

Dit federalisme beoogt niet - en wijst ook af - de vervorming van bestaande staatkundige grenzen, verlangt invloed eerst binnen hun eigen staatsgemeenschap en daarna met andere staatsgemeenschappen.

In de practijk echter zal deze federalistische beweging bij haar actie zeer veel moeite hebben, deze lijn aan te houden en zal zij menigmaal reden tot bedenkingen geven. Temeer, waar b.v. Bretonnen, Basken en Walen, wel degelijk meer verlangen dan binnen de staat waartoe zij behoren, het verkrijgen van een zo groot mogelijke nationale zelfstandigheid.

Het ~~z~~ huidige Waalse federalisme is in werkelijkheid meer dan een streven tot een federale her-inrichting van de Belgische staat en het moet geacht worden van separatisme niet afkerig te zijn, hetgeen men echter tot nu toe, in geen geval van "Brabantia Nostra", noch van de "Friese beweging" kan zeggen.

Bijzondere aandacht verdient evenwel het feit, dat de - wegens zijn betoonde nazi-sympathieën - na de bevrijding ontslagen Rechter uit de Arr.Rechtbank te 's-Bosch, Mr. J.W.M. Schröder, die reeds vóór de oorlog ook als een aanhanger van de "Groot-Nederlandse"-gedachte werd beschouwd blijktens bijgaand krantenbericht - ter gelegenheid van de te Tilburg gehouden bijeenkomst van "Brabantia Nostra", een inleiding heeft gehouden.

Naar ik meen te mogen veronderstellen, zullen dhr. hoofd C., omtrent deze Mr.Schröder, wel meer nadere bijzonderheden bekend zijn".-

„Brabantia Nostra” bij Europese minderheden

TILBURG, 29 December — „Brabantia Nostra” zal in principe meewerken aan de Federale unie van Europese minderheden en gewesten, tot de stichting waarvan tijdens het tweede congres van Europese minderheden en gewesten op 18 en 20 November in Versailles werd besloten. De centrale van „Brabantia Nostra” heeft het dagelijks bestuur gemachtigd om, zodra nodig, afgevaardigden voor de Federale Raad aan te wijzen.

Aan deze beslissing, welke de centrale van „Brabantia Nostra” op haar vandaag in Tilburg gehouden jaarvergadering nam, ging vooraf een inleiding van mr. dr. Schröder over „Europese samenwerking in haar gewestelijke aspecten”. Juist omdat de bevoegdheden daar moeten worden uitgeoefend, aldus mr. dr. Schröder, waar de belangen het best kunnen worden behartigd, is niet alleen een wereldfederalisme, maar ook een binnen-staats en zelfs een functioneel federalisme — dat zich bijvoorbeeld uit in de Publiek-rechtelijke Bedrijfsorganisatie — gewettigd. De totalitaire staat verkleint de menselijke persoonlijkheid en het verantwoordelijkheidsgevoel; en hij bevordert het massaliseringproces. En juist, omdat bij een Europese Unie, aldus mr. dr. Schröder, dit massaliseringproces een zeer grote omvang dreigt aan te nemen, hebben de federalisten — die zeker geen separatisten zijn — de taak deze dreigende vervlaking tegen te gaan.

„Brabantia Nostra” heeft voorts vastgesteld, dat het Lente-congres 1950, dat omstreeks Pasen wordt gehouden in de abdij van Berne in Heeswijk, zal handelen over de verhouding tussen Kerk en volk in Brabant.

„De V O L K S K R A N T”

van Vrijdag, 30 December 1949.

4.
A A N : B.H. -

V A N : W. -

Bijl. : 5.-

Affendu
6.173.2
05.15

1 Augustus 1950.

4 AUG 1950
ACD/ *Goroy*

Hierbijgaand heb ik de eer U te doen toekomen, een vijftal bijlagen betrekking hebbende op de op 22- en 23 Juli 1950 te Hilvarenbeek(N.Br.) gehouden "GROOT-KEMPISCHE CULTUURDAGEN", waaromtrent ik U moge verzoeken deze aan dhr. Smetsers te willen doen overhandigen.

W.-

Programma van de Groot-Kempische Cultuurdagen
te houden te Hilvarenbeek op 22 en 23 Juli 1950.

Zaterdag 22 Juli

- 15.00 uur Opening VAN DE CULTUURDAGEN door de Burgemeester van Hilvarenbeek, voorz. van de Stichting Prof. Dr. W.R. Heere, prof. aan de Economische Hogeschool te Tilburg spreekt over: "De industrialisatie van het Brabantse Platteland".
- 16.00 uur Prof. Dr. K. Pinxten, prof. in de economie aan de Universiteit van Leuven, spreekt over: "Het beeld van de economische ontwikkeling der Kempen".
- 18.30 uur Brabantse koffietafel, op het Marktveld. Bejaardconcert door Peter Maassen; concerten door de harmonieën Concordia en Sint Leonardus. Hierop aansluitend groot Kempisch volksfeest met volksdansen, vendelzwaaien en volkszang onder leiding van Willem de Meyer.

Zondag 23 Juli

- 11.30 uur Prof. Dr. H. van Breda, o.f.m., Prof. aan de Universiteit te Leuven, spreekt over: "De culturele evolutie van de Kempen".
- 14.30 uur Anton van Duinkerken en Emiel van Hemeldonck leiden ieder twee jonge dichters en een prozaschrijver in uit het Groot-Kempische gebied. Deze dichters en prozaiisten zullen persoonlijk voordragen uit eigen werk.
- 16.30 uur Interne vergadering van de vereniging van Kempische schrijvers, waaraan kan worden deelgenomen door alle aanwezigen op de Cultuurdagen, die op de een of andere wijze op het gebied der publiciteit werkzaam zijn.
- 18.00 uur Plechtig sluitingslof in de R.K. Parochiekerk Sint Petrus-Banden, met een korte feestpredikatie door Dr. E. Kocken, pastoor.
- 20.00 uur Openluchtspel "Tijl Uilenspiegel" van Jan Naaykens, onder regie van de schrijver op te voeren door de bevolking van Hilvarenbeek aan de voet van de oude toren. De toegangsprijs voor deze uitvoering is in de deelnemingskosten inbegrepen.

De bijeenkomsten en vergaderingen worden gehouden in het Parochie-huis, Koestraat. De gezamenlijke Brabantse koffietafel wordt bij goed weer gehouden op het Marktveld.

Enige Zakelijke Bijzonderheden.

Wijze van deelneming:

Voor hen die aan de cultuurdagen wensen deel te nemen staan de volgende twee mogelijkheden open:

1. volledige deelname aan beide dagen met logies en koffietafel, alles inbegrepen f. 8.50 (frs. 125)
2. Dagkaarten (alles inbegrepen) voor Zaterdag en Zondag per dag f. 3.-- (frs. 50).

Pension, voor wie?

De deelnemers, die gebruik wensen te maken van pension, zullen bij de inwoners van het dorp, die hiervoor welwillend hun medewerking toezegden, worden ondergebracht. Uiteraard zijn de mogelijkheden hiertoe beperkt. In het algemeen zal daarom het eerst logies worden verstrekt aan de deelnemers uit België, en aan hen, die uit hoofde van moeilijke verbindingen niet op en neer kunnen reizen. Deze gasten kunnen tot en met Maandagmorgen van het logies gebruik maken.

De inschrijvingen worden behandeld naar volgorde van binnenkomst en het zal dus zaak zijn zich spoedig aan te melden.

Aanvang-en sluitingsuur.

De aanvangs- en sluitingsuren zijn dusdanig vastgesteld, dat eenieder na afloop zijn woonplaats nog bereiken kan. Zo mogelijk gelieve men dus bij voorkeur van de tweede mogelijkheid gebruik te maken.

Wijze van aanmelding.

Bij aanmelding gelieve men gebruik te maken van ingesloten inschrijvingskaart. Deelnemerskaarten worden eerst toegezonden na storting van het verschuldigde bedrag op giro no. 459523 ten name van P. v.d. Linden te Hilvarenbeek. De termijn van aanmelding sluit op 18 Juli a.s. Deelnemers uit België kunnen het verschuldigde bedrag desgewenst betalen op de dag van aankomst te Hilvarenbeek. Dagkaarten zijn ook te bekomen op 22 en 23 Juli in het parochiehuis te Hilvarenbeek.

Groot-Kempische cultuurdagen

Progressieve geest in het Brabantse culturele leven

Jaarlijks terugkerend festijn

Het was 't vierde jaar in successie dat dit hoogtepunt van Noord- en Zuid-Brabantse cultuur in het centrum van 't volle Kempische leven, het schone Hilvarenbeek, plaats vond. Het is een jaar lijks terugkerend festijn, waar vele prominente figuren van weers zijde der grenslijn in ongedwongen openhartigheid van gedachten wisselen.

Verheugend was het te constateren dat het aantal deelnemers steeds meer toeneemt, thans bijna 300, terwijl dit evenement belangstelling ondervindt van een steeds grotere kring ook buiten-Brabant. De aanwezigheid van minister Rutten moet voor het bestuur dan ook een grote voldoening zijn geweest.

De commissaris van de koningin voor N.-Brabant, prof. dr. J. de Quay, behoort reeds tot de vaste gasten, terwijl Anton van Duinkerken niet nalaat tijdens deze dagen in lyrische ontboezemingen 't zwaard van het woord te trekken en de strijd op te nemen tegen ieder die met hem in discussie wil treden. En met wie beter dan zijn de van prof. v. ... van Hering van de Kempische mens, dit geplaatst in het cultuur-historisch ontwikkelingsbeeld, toonde aan, dat toen industrialisering aan de Kempen werd opgedrongen, deze niet rijp was voor haar taak. De cultuur werd in gevaar gebracht, verbrokkeling dreigde de rust te verstoren.

Door de eeuwen heen had de Kempische boer als in een feodaal tijdperk geleefd, waarbij zijn cultuur scherp afstak tegen die der „groten" in de streek: de abdijen en landheren. Deze laatste groep kenmerkte zich door majestueuze gebouwen en ui gebreed contact met de wereld buiten de Kempen. De Kempenaar zelf was steeds opgesloten geweest in zijn scherp afgebakende gemeenschap. Toen in de 20e eeuw tourisme en indu-

strie, wegen en kanalen, kunstmest en machines zijn isolatie door brak, toen beschikte de Kempenaar niet over 't groots monumentale, maar over een hoogstaande moraliteit en sterk christelijke geest. Deze cultuurspreiding in de nobelste zin van het woord heeft 't Kempenland behoed voor proletarisering. Wij behoeven slechts naar de Borinage te zien, om te weten waarvoor wij, zowel in Noord als in Zuid Kempen, ons moeten hoeden.

Over welke middelen beschikken wij om ons hiervoor te behoeden? Prof. Heere wees vooral op de taak van het gezin, de geestelijkheid en het onderwijs. Vooroordelen moeten overwonnen worden, men zal zich meer en meer moeten oriënteren op het nobele van de handenarbeid.

DE TAAK VAN DE KATHOLIEK.

Het was Anton van Duinkerken die het machtige wapen, waarover de Kempen kan beschikken, ter tafel bracht. Zijn illustrering was een novelle, zijn betoog een dogma. Het is de taak van de katholiek werkelijk deelgenoot te zijn in de internationale gedachte en geen afgescheiden groep te vormen, die eigen idealen tracht te verwezenlijken. Allen, van welke gezindheid ook, zijn afhankelijk van 't zelfde Universum, welk ons een gemeenschapstaak heeft opgedragen, die wij in gemeenschap hebben te volbrengen. In de eenwording der naties, moet een plaats gegeven worden aan de zelf ontplooiing van de menselijke geest. De katholiek propageert vrijheid van geest, naastenliefde en vergevingsgezindheid. Laat het dan ook de Kempen, de bij uitstek

katholieke streek zijn, die deze streving in praktijk brengt en zodoende medewerkt tot een werkelijke eenwording van de gemeenschap, ook na ingrijpende structurele veranderingen.

VOLK EN LEIDERS SAMEN.

Is de Kempische cultuur dan wel zo belangrijk, vraagt men zich misschien af? Om dit te bewijzen, heeft men zich dezer dagen niet bepaald tot enkele min of meer beschouwende lezingen: de aanwezigen hebben kunnen genieten van de grote verscheidenheid op cultureel gebied, welke de Kempen rijk is. Jonge dichters en prozaschrijvers, zowel uit Noord als uit Zuid-Nederland droegen voor uit hun eigen werk: Nederland werd vertegenwoordigd door Jan Leijten, Nico Verhoeven en Karel Swinckels; België door Maurits Peeters, Niek van Beek en Aster Berkhoff. Elk van hen leverde werk van reeds zeer goede kwaliteiten en deze kennismaking kan voor hen een stimulerende invloed hebben om de litteraire schat der Kempen meer en meer uit te breiden. Het muzikaal gedeelte werd verzorgd door Willem de Meyer, de voorvechter van 't Vlaamse lied en de Bredase beiaardier Peter Maasen. Hilvarenbeek en omgeving droeg het hare bij door volksdansen en vendelzwaaien. En vooral het volksspel van Jan Naaykens „Tijl Uilenspiegel" bewees dat het Brabantse volk leeft, schoonheidszin en een innerlijke waarde bezit, welke bewaard moet blijven, ook wanneer over 20 jaar het niet meer de jonge boer alleen is, maar deze met de jonge arbeider van het platteland, welke dan gezamenlijk de Brabantse cultuur hoog houden. Dan zal bewezen zijn dat het enthousiasme van de vele bezoekers over het schone dat hen deze dagen werd voorgehouden, gerechtvaardigd was.

"HET NIEUWSBLAD VAN HET ZUIDEN"

te Tilburg

van Maandag, 24 Juli 1950.

W.-

Op 29 augustus 1850 zal de keuring van de ingeschrevenen voor de dienstplicht 1952 een aanvang nemen. In afwachting van de regeling, die de laatste jaren voor de keuring heeft egeloiden, zal zij voortaan zoveel mogelijk slechts één dag in beslag nemen. Op de eerste vijf werkdagen van iedere week zullen dagelijks 38 keuringsplichtigen worden opgeroepen. In het tijdvak 29 augustus t.m. 31 Augustus t.m. 31 Dec. 1952. In keuring van de ingeschrevenen, die zijn geboren vóór 1 Augustus 1952. In de tweede helft tijdvak 1 Februari 1951 tot het einde der zitting, zij die geboren zijn in de periode 1 Augustus t.m. 31 Dec. 1952.

Keuring tchings 1952

De Groot-Kempische Cultuurdagen

Welgeslaagde manifestatie te Hilvarenbeek

Groeiende eenheidsband tussen Noord en Zuid

(Van onze speciale verslaggever)

De grondleggers van de „Groot Kempische Cultuur-dagen” mogen weeral met genoegdoening terugzien op het verloop, dat de samenkomsten Zaterdag en Zondag te Hilvarenbeek hebben genomen.

Het is opnieuw een lofwaardige manifestatie geworden van het streven om, naast de economische samenwerking, welke de „Benelux” beoogt, ook een culturele eenheid tussen Noord en Zuid te doen groeien.

De geest van saamhorigheid, waarin hoofd en hart medespreken, komt telkens andermaal tot uiting in de bijzondere belangstelling, welke persoonlijkheden van alle maatschappelijke stand en waardigheid aan de dag leggen.

Ditmaal bevonden zich onder de aanwezigen, door burgemeester J. P. M. Meuwese, pionier van de eerste ure, op hartelijk eenvoudige wijze begroet, de Minister van Onderwijs prof. Dr. J. Th. Rutten (Z.Exc. Mr. F. Teulings was door ongesteldheid verhinderd) de gouverneur der provincie prof. Dr. J. E. de Quay, de

geestelijke verwekker van „Brabantia Nostra” Mgr. Dr. P. C. de Brouwer en de huidige voorzitter Drs. A. v. d. Poel, de hoogleraren Dr. W. R. Heere van de K.E.H. en Dr. W. Asselbergs (Anton van Duinkerken) en van Belgische zijde de Leuvense professor Dr. H. van Breda, O.F.M., de prozaïst Emiel van Hemeldonck, de leden van het gemeentebestuur van Hilvarenbeek met de gemeentesecretaris, het Eerste Kamerlid Dr. H. van Velthoven, de leraren van het St. Odulphus-Lyceum, Dr. Vercammen en Drs. A. v. Spaendonck, prof. Dr. F. v. d. Ven rector-magnificus der K.E.H., Mr. H. J. Scheidelaar, burgemeester van Hilvarenbeek, lid van de Ged. Staten, Paul Goulmy pr., Mr. H. Loeff, burgemeester van 's-Bosch met verschillende andere Nederlandse en Belgische collega's en een groot aantal dames-belangstellenden.

De reeks van

VOORDRACHTEN

bood een rijke en beroemde verscheidenheid.

De „homo-economicus” werd allereerst vergast op een nuttig met cijfermateriaal gedocumenteerde rede van prof. Dr. W. Heere, die zelfs zijn noodzakelijke wat droge stof nog met de nodige humor wist te kruiden.

Na gewezen te hebben op de ietwat „onrustbarende” bevolkingsaanwas van Nederland en Brabant in de afgelopen eeuw en de heilzame oorzaken daarvan te hebben verduidelijkt, wees spr. er op, dat, zonder het bezit van bodemschatten, onze welvaart in hoofdzaak, sedert de 14e eeuw is toe te schrijven geweest aan onze technische bekwaamheden en ons intellect. Een taak, welke ons in de huidige tijdsomstandigheden nog zeer in het bijzonder is toegewezen, willen wij onze welvaartspositie handhaven.

Daarna weidde prof. Heere in het bijzonder uit over de

INDUSTRIALISATIE VAN BRABANT'S PLATTELAND

Niet een dorp behoort tot een industrieel centrum worden gemaakt, maar coördinatie is nodig. Het Tilburgs Economisch Technologisch instituut biedt hierbij de behulpzame hand en spr. gaf de wegen aan waarlangs deze zo nuttige instelling haar doel nastreeft.

In dit verband pleitte hij óók voor oprichting van méér ambachtsscholen ook op het platteland. En toen hij daarbij het uitdrukkelijk verlangen tot niting bracht dat de Regering zou bevorderen de oprichting van een Technische Hogeschool in het

Zuiden, viel hem een daverend applaus ten deel. De glimlachende Minister Rutten hoorde dit betoog blijkbaar niet zonder welgevallen aan. * * *

Bij ontstentenis van de Leuvense hoogleraar Dr. Pinxten, die plotseling naar de Congo was geroepen, hield Anton van Duinkerken een improvisatie. Zijn conclusie luidde, dat Nederland en België, hoewel verscheiden ook in velerlei opzicht, nooit mogen ophouden te streven naar eenzucht in politicus en cultureel. * * *

Deze eerste dag werd besloten met het traditionele gebruik van de Brabantse koffietafel op het in de ondergaande zon glanzende marktvelde. Met als opklustering harmonie-klanken en bejaardtonen, gevolgd door zang, en dans en vendelzwaaien. * * *

Wij doen aan niets en niemand te kort, wanneer wij vaststellen, dat het

HOOGTEPUNT DER CULTUURDAGEN

was gelegen in de voordracht van de Franciscaner-pater prof. Dr. H. van Breda uit Leuven over de „culturele evolutie van de Kempen”.

Wij moeten de verleiding weerstaan om uitvoerig gewag te maken van dit kostelijke, wijsgerige en psychologisch diepgaande betoog. Het zou de moeite waard zijn! Aan het slot bepaalde prof. van Breda zijn houding aldus: met eerbied voor het grootse in het verleden, voortgaand in brede zin tot algehele culturele en industriële ontsluiting van het Kempenland. En toen volgde er een ovatie!

DE SLUITING

In de slotzitting leidden Anton van Duinkerken en Emiel v. Hemeldonck, ieder op de hen eigen sprankelende wijze enkele jongere dichters en schrijvers uit het groot-Kempische gebied in. Het waren de dichters: N. Verhoeven en J. Leijten (Ned.), Maurits Peters en N. v. Beek (Belg.) en de prozaïsten: K. Swinkels (N.) en Dr. Lode v. d. Berg (B.). Allen lazen uit hun werken voor. Maar dit experiment, hoezeer het goedwillig auditorium gul was met zijn applaus, was in het algemeen geen bepaald succes, omdat de voordracht alles te wensen overliet. Alleen Lode v. d. Berg bracht het er nog het beste af. * * *

Burgemeester Meuwese mocht in zijn afscheid met recht gewagen van een algeheel weerslagen van deze vierde Groot Kempische manifestatie. — Zij nog vermeld dat het openluchtspel „Tijl Uijten spiegel” van Jan Naaykens bijzonder in de smaak viel.

COⁿ 1339/1951 440

SPECIALE INSTRUCTIES AAN ACD
(Slechts bij definitieve opberging invullen)
O N A F G E D A A N

440

8

Afd./Sect. B III Dat. 21.3.52 Par.

Acht opeenvolgens aan: *Post van 1951*

10/4-52

Interne aanwijzingen ACD IV

Verantw voor H.ACD, namens deze
Aan afdoening Dat: *Post*

ACD/ Dat. Par.

Afd	Sectie	BEHANDELING	Afz/Par	Dat.
B	B III		<i>Post</i>	<i>10/3</i>
	<i>24/3</i>		<i>SB</i>	<i>21.3.52</i>
		<i>voor beging bij de Section ACD van 1951</i>		<i>10-9</i>
		<i>1. Bijlage gelicht Post 16/4-52-5</i>		

15 Maart 1952.-

Onderwerp: "Tijdschrift "BRABANTIA".-

Bijlagen : één.-

A A N : H.B..-

V A N : W..-

06.393	05.23	6.55	6.694
18 MRT 1952		05.23	
ACD/ 135715			

Hierbijgaand heb ik de eer U te doen toekomen, een exemplaar van de Eerste Jaargang -1952-No:1, van "BRABANTIA"- Tweemaandelijks tijdschrift van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant en de Stichting "Brabantia-Nostra".-

Dit tijdschrift treedt in de plaats van het tot einde 1951 verschenen tweemaandelijks blad "Brabantia-Nostra".-

Op de binnenzijde van de vóór-omslag van bijgaand nummer zijn de namen afgedrukt van de leden van het Dagelijks Bestuur van beide organisaties, waarvan deze nieuwe uitgave uitgaat.

Gelet op deze namen, meen ik, dat deze voldoende waarborgen bieden tegen het extreme karakter, waarvan "Brabantia-Nostra" vroeger wel eens blijken gaf.

Naar mijn gevoelen zal dit thans meer speciaal cultureel-kunstzinnig-wetenschappelijk tijdschrift, voor onze Dienst van weinig interesse zijn.-

---

Na Hoofdst. C:

—

"D" heeft voor de laatste maal
geïnfomeerd bij B. Z. naar dr.
Schöder.

Hiervan blijkt dat Salva. stichting
in de jaren '45 enige tijd werkzaam
was bij B. Z., maar een oaar
schielijk weggeboezverd.

Deze en andere behandeling
moet onverzekeldijk.

M. i. hen de zaak afgedaan
worden door grondig te documenteren.

61) (Houde tot 19/III)
y. w. l. 1945
p. 100. 101. 102. 103. 104. 105.

also written to his brother

the first of

of the way

and the other

20-9-17

October

I am writing to you
in regard to the
and the other
I am writing to you
I am writing to you
I am writing to you
I am writing to you
I am writing to you
I am writing to you

10/10/17

II b

90776 Z

Ja een van of Schröder inderdaad
bij B. Z. ^{uit} ~~het~~ heeft ~~en~~, of hij eenmaal
beheerder van B. Z. waar de Staat
van Europa is gegaan en of wiens aansluiting
hij daar deelde in.

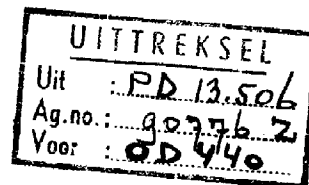
Schröder schijnt in de soep nog al
een rare schaal present te hebben. En
wel zo raar dat hij was de soep uit de
rechtelijke macht permissie is. Hij moet
het dan nog al erg hant gemaakt hebben,
want de ruivering bij de rechtelijke macht
was een niet bepaald een van de strepen.

II a, Df/s p

Lijf voor alle zekerheid ook nog een van
wat er bij A. W. aubert Schröder bekend is.

p

Betreft : Mr. Dr. J.W.M. Schröder,
Vijverbosweg 6, Vught.

Joseph Willem Marie Schröder, geboren 6-7-1899
te Eindhoven, is een zoon van :
Carel Eduard Gerard George Schröder,

en
Maria Cornelia Bernardina Theodora Cramer.

Hij huwde op 6-11-1928 in 's-Gravenhage met
Petronella Sophia van Dongen, geboren 11-5-1901
te Rotterdam, dochter van :

Christiaan Hendrik van Dongen,

en
Petronella Sophia van Huet.

Uit hun huwelijk is op 9-5-1931 een kind ge-
boren, genaamd :
Georgette Marie Therese Raquel.

Alvorens over te gaan tot weergave van de ver-
schillende activiteiten van de heer Schröder in de
afgelopen tien jaren, moge in het kort iets gezegd
worden over zijn karakter, waardoor zijn wijze van
optreden bij bepaalde gelegenheden beter te begrip-
pen is.

Betrokkene wordt gekenschetst als een scherp-
zinnig jurist, die zich gespecialiseerd heeft op
het internationaal privaatrecht.

Vreemde talen spreekt hij uitstekend en hij kan
zich in ieder milieu bewegen.

Hij heeft een zekere artistieke aanleg en kan
soms een beetje hoogdravend doen. Van nature is hij
wat zenuwachtig en op bepaalde, voor hem spannende
momenten, raakt hij letwat uit zijn geestelijk even-
wicht. Hij kan een zaak dan nog slechts vanuit ei-
gen standpunt bekijken, heeft geen aandacht meer
voor redelijke tegenargumenten en beoordeelt de
zaak daardoor niet meer objectief. Zodoende ziet hij
de dingen dikwijls veel zwarter dan ze in werkelijk-
heid zijn.

Van huis uit Rooms Katholiek heeft hij dit ge-
loof altijd vurig en met grote overtuiging beleden.
Men noemt hem zelfs Lyrisch Katholiek.

Onder zijn vrienden telt hij o.a. Prof. Assel-
berghs (Ant. van Duinkerken), Sjef de Brouwer, Hoofd-
redacteur Dagblad Oost-Brabant, Prof. Buytendijk,
Prof. v.d. Ven, Mr. Louis de Bourbon en in België
Carel van Cauwelaert, neef van de Belgische Kamer-
president, en Senator Notombes.

De benoeming van betrokkene in de dertiger ja-
ren tot lid van de Rechtbank te 's-Hertogenbosch,
ontmoette in de kring van de daar zittende magistra-
tuur reeds enige tegenstand. Betrokkene is een beet-
je beneden zijn stand getrouwd, men vond zijn vrouw
een gewone figuur, en geen type voor deze kringen.

Hij kreeg daarin dan ook practisch geen toegang, het geen min of meer persoonlijke wrijving tussen hem en verschillende van zijn collega's gaf. Om zijn werk en bekwaamheden werd hij echter gerespecteerd.

In de loop der jaren ontwikkelde hij de theorie dat de Loge (Vrijmetselarij) in ons land, speciaal onder de rechtelijke macht, de leiding had en de beste baantjes onder zijn aanhangers verdeelde. Hij zette daarover uitvoerige betogen op schrift, waarin hij o.a. de Osse affaire aanhaalde om zijn stellingen te bewijzen. Deze geschriften werden niet gepubliceerd, maar hij liet ze zijn vrienden lezen, die het unaniem met hem daarover oneens waren en hem verweten, dat hij door de bomen het bos niet meer zag.

Door al dat geschrijf en gewrijf, kreeg hij echter onder zijn collega's tegenstanders en zelfs uitgesproken vijanden. Een daarvan was Mr. Vliegenhart, de president der Rechtbank in 's-Hertogenbosch

Hij was lid van een dispuut in diestad, bestaande uit R.K. intellectuelen en hield daar eens een referaat over "Nationaal Zelfbewustzijn", waarin hij uitvoerig opkwam voor consequente doorvoering van dit bewustzijn in alle geledingen der Nederlandse maatschappij. Dit referaat vond alom bijval.

In de jaren 1938/1939 verschenen van zijn hand enkele scherp gestelde artikelen tegen de Nürnbergse wetten, die in juristenkringen nogal werden geprezen. Betrokkene was er zich goed van bewust, dat deze artikelen niet in de smaak van de Duitsers gevallen waren en hij dook bij de bezetting van Nederland daarom prompt onder. Toen bleek, dat de bezetter geen moeite deed hem in handen te krijgen, werd hij rustiger en hervatte zijn rechterlijke werkzaamheden.

Naar aanleiding van de aanvankelijke successen der Duitse strijdkrachten werd zijn hoop op een geallieerde overwinning steeds kleiner en zag hij de toekomst voor een zelfstandig Nederland steeds donkerder in. Hij legde deze gevoelens vast in een veertiental brieven, die hij zond aan zijn vrienden Prof v.d. Ven^{de} Sijf de Brouwer. In deze brieven behandelde hij de vragen, hoe de Nederlands-Duitse betrekkingen zouden ontwikkelen en hij bezag deze kwestie van uit het standpunt van een uiteindelijke Duitse overwinning.

Uit deze brieven sprak een duidelijk defaitistische en derhalve verwerpelijke instelling.

In 1941/1942 werd hij gedurende ongeveer negen maanden verpleegd in een Utrechts ziekenhuis wegens een physische ongesteldheid.

Bij zijn terugkomst, werd hij in 's-Hertogenbosch kinderrechter en hij nam toen een veel flinkere houding aan tegen de Duitsers, die de beschikking wilden hebben over jeugdige vrouwelijke gevangenen, aan welk streven betrokkene niet alleen geen medewerking wilde verlenen, maar deze aangelegenheid ook rechtstreeks saboteerde.

Verder verleende hij in zijn woning onderdak aan onderduikers, waarbij met name genoemd kunnen worden Prof. Buytendijk en Mr. L. de Bourbon, die beiden door de Duitsers gezocht werden.

Toen na de bevrijding van het Zuiden des lands en aan de Rechtbank nog geen werk te verrichten was, nam betrokkene deel aan de werkzaamheden van het Algemeen College van Commissarissen voor de Wederopbouw. Na de bevrijding van het gehele land werd hij "uitgeleend" aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken en was daar enige tijd werkzaam op de Directie Duitsland, onder leiding van de generaal majoor Dr. Inender, de tegenwoordige Gouverneur van Suriname, die zeer tevreden was over betrokkene's werkzaamheden.

Inmiddels was de zuivering van de rechterlijke macht begonnen en voor het Arrondissement 's-Hertogenbosch in handen gelegd van Mr. Vliegenthart, de president van de Rechtbank en de Procureur-Generaal Mr. Baron Speyart van Woerden. De bewuste veertien brieven van betrokkene kwamen ter tafel en er werd naar aanleiding daarvan een nader onderzoek ingesteld. Maatregelen werden na dit onderzoek tegen Schröder niet genomen en de zaak scheen in de doofpot gegaan te zijn. Later werd de naam van betrokkene opnieuw genoemd als de man die de Duitsers, via de N.S.B. Graaf de Marchant et D'Ansembourg, had aangeraden Mr. Dubois aan te stellen als opvolger van de gearresteerde Procureur-Generaal Mr. Baron Speyart van Woerden.

Schröder wist daarop te bewerkstelligen, dat deze aangelegenheid niet meer in 's-Hertogenbosch maar door het Hoge College voor de zuivering der rechtspraak in 's-Gravenhage behandeld werd, omdat hij meende, dat men daar meer objectief te werk zou gaan dan in 's-Hertogenbosch. Door dit Hoge College werd tevens opnieuw de kwestie der 14 brieven aangesneden.

De zaak Dubois kwam tegen betrokkene te vervallen, daar uit getuigen verklaringen van de heeren Tenkink en Hooykaas, beiden Secretaris Generaal, Mr. P. Loeff, Ex-Vrederechter in 's-Hertogenbosch en Mr. Mares, ex-president der Rechtbank te Maastricht, de anti-Duitse houding van Mr. Dubois duidelijk vast kwam te staan.

Op grond van de inhoud der bewuste veertien brieven werd Schröder echter uit de rechtspraak gezuiverd en als rechter ontslagen.

Hij stond dus op straat, had van zichzelf praktisch geen geld en voorzag in zijn onderhoud door het leveren van bijdragen aan tijdschriften, o.a. aan de Linie

Inmiddels begon in het bevrijde Europa de gedachte van het Federalisme weer levendig te worden en de aanhangers van deze gedachte begonnen zich aaneen te sluiten tegenover de gemeenschappelijke gevaren en problemen op politiek, economisch, sociaal, militair en koloniaal gebied. In Augustus 1946 werd de eerste Europese federalistenkern gevormd in Hertenstein in Zwitserland.

Daarop volgden de verschillende congressen in Luxemburg, Bazel en Parijs, waar op 15 December 1946 de Europeese Unie der Federalisten werd gesticht als overkoepelend orgaan.

Dit federalistische streven vond bij Schröder warme bijval en hij sloot zich aan bij de Nederlandse afdeling van deze beweging, die gesticht was door Henk Brugmans.

Hij nam in 1947 actief deel aan de voorbereiding van het grote Europeese congres, dat in Juli/Augustus 1948 in 's-Gravenhage werd gehouden, waaraan belangrijke politieke figuren als Churchill, Ramadier, e.a. deelnamen.

Later ging hij wegens onenigheid met Henk Brugmans over naar de Europeese Liga voor Economische Samenwerking (Eles), voornamelijk opgericht door groot-kapitalisten als Unilever, Aka, Hoogovens, e.d.

Door de contacten die hij in deze Beweging opgedaan heeft werd hij in 1949 meegenomen als secretaris van de Ned. delegatie naar de conferentie te Westminster, waar werkgevers en werknemers bij elkaar kwamen.

Eveneens via deze relaties werd hij aangezocht voor de functie van "secretaire" op het algemeen secretariaat van de Raad van Europa, welke haar zetel heeft te Straatsburg.

Hij werd daar belast met het treffen van maatregelen ter voorbereiding van de voltallige bijeenkomst van deze Raad, die 7 Augustus a.s. bijeenkomt.

Hij is er in geslaagd in Straatsburg een passende woning te vinden en zal binnenkort daarheen verhuizen.

Verder is betrokkene lid van Brabantia Nostra in welke vereniging hij overigens geen belangrijke rol speelt.

Hoofdzaak is voor hem een baan te verwerven, die hem enige bestaanszekerheid biedt. Zijn tegenwoordige functie in Straatsburg is volgens tot oordelen bevoegden, van ondergeschikte aard en zeker niet in overeenstemming met zijn capaciteiten, terwijl de betaling niet meer dan 4-5- mille per jaar zal bedragen.

's-Gravenhage, 8 Augustus 1950.